

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
		
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος Απριλίου 1991	
91/C 159/01	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό ορισμένων συντελεστών και των αντικειμενικών συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα ορυκτέλαια	1
91/C 159/02	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1, περίπτωση δ), της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ για την απαλλαγή από το φόρο προστιθέμενης αξίας ορισμένων οριστικών εισαγωγών αγαθών	3
91/C 159/03	Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την έγκριση προγράμματος δράσης για την προώθηση των ανταλλαγών νέων και της κινητικότητας στην Κοινότητα — πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη»	5
91/C 159/04	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη σήμανση ασφαλείας και/ή υγείας στον τόπο εργασίας	9
91/C 159/05	Γνωμοδότηση για το καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων — Τρίτες χώρες	12
91/C 159/06	Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία προγράμματος για την αγορά υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών	16

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
91/C 159/07	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών των μεταφορών στα βαρέα φορτηγά οχήματα	18
91/C 159/08	Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα ραδιοναυτιλίας Loran-C	22
91/C 159/09	Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προς συστήματα και υπηρεσίες ευρωπαϊκής κλίμακας/Πράσινο Βιβλίο για κοινή προσέγγιση στον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»	23
91/C 159/10	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των τεχνικών απαιτήσεων και διαδικασιών που ισχύουν για τα πολιτικά αεροσκάφη	28
91/C 159/11	Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων	31
91/C 159/12	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί του αποδεικτικού στοιχείου της εργασιακής σχέσης	32
91/C 159/13	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τους αθέμιτους όρους στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές	34
91/C 159/14	Γνωμοδότηση για — την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του ατόμου κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, — την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στα πλαίσια των δημόσιων ψηφιακών δικτύων τηλεπικοινωνιών, και ιδίως του ψηφιακού δικτύου ενοποιημένων υπηρεσιών (ISDN) και των δημόσιων ψηφιακών δικτύων κινητών επικοινωνιών, και — την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου στον τομέα της ασφάλειας των πληροφοριών	38
91/C 159/15	Γνωμοδότηση με θέμα «Κατάρτιση και ασφάλεια στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος»	49
91/C 159/16	Γνωμοδότηση για τις προτάσεις της Επιτροπής περί των τιμών των γεωργικών προϊόντων και συναφή μέτρα (1991/1992)	51
91/C 159/17	Γνωμοδότηση για την τροποποίηση της πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την υποχρεωτική χρησιμοποίηση της ζώνης ασφαλείας σε οχήματα κάτω των 3,5 τόννων	56
91/C 159/18	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την παρασκευή και διάθεση στην αγορά ορισμένων ουσιών που χρησιμοποιούνται στην παράνομη παρασκευή ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών	58
91/C 159/19	Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 85/3/ΕΟΚ σχετικά με το βάρος, τις διαστάσεις και ορισμένα άλλα τεχνικά χαρακτηριστικά ορισμένων οδικών οχημάτων	61
91/C 159/20	Γνωμοδότηση για τις «Σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας»	63
91/C 159/21	Γνωμοδότηση για την ετήσια έκθεση για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων	79

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό ορισμένων συντελεστών και των αντικειμενικών συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα ορυκτέλαια⁽¹⁾

(91/C 159/01)

Στις 11 Μαρτίου 1991, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει, με βάση το άρθρο 198 της συνθήκης ΕΟΚ, τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα οικονομικών, δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Petersen.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Το Δεκέμβριο 1989 η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης οι οποίοι θα επιβάλλονται στα ορυκτέλαια από την 1η Ιανουαρίου 1993⁽²⁾. Βάσει της πρότασης αυτής για όλα τα ορυκτέλαια θα ισχύουν ελάχιστοι συντελεστές. Το έγγραφο αυτό καθόριζε μια κλίμακα συντελεστών, δηλαδή ελάχιστους και αντικειμενικούς συντελεστές, για το πετρέλαιο ντήζελ, το πετρέλαιο θέρμανσης και το αργό πετρέλαιο. Επιπλέον, ανακοίνωσε την υποβολή άλλης μιας πρότασης με την οποία θα θεσπισθούν διατάξεις σχετικά με τους αντικειμενικούς συντελεστές, δηλαδή τους συντελεστές προσανατολισμού τους οποίους θα πρέπει να πλησιάσουν μακροπρόθεσμα οι εθνικοί φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν στα κράτη μέλη. Τα σχέδια οδηγίων για τους συντελεστές των άλλων φόρων κατανάλωσης, ήδη περιλαμβάνουν παρόμοιους αντικειμενικούς συντελεστές.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Συμπληρωματικά προς την πρόταση του Δεκεμβρίου 1989 η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή αντικειμενικών συντελεστών για τη βενζίνη (με ή χωρίς μόλυβδο) και την κηροζίνη ως καύσιμο για κινητήρες.

Οι αντικειμενικοί αυτοί συντελεστές ανέρχονται σε:

βενζίνη με μόλυβδο: 495 Ecu ανά 1 000 λίτρα·

αμόλυβδη βενζίνη: 445 Ecu ανά 1 000 λίτρα·

κηροζίνη ως καύσιμο⁽³⁾: 495 Ecu ανά 1 000 λίτρα.

2.2. Από την 1η Ιανουαρίου 1993 αυξάνεται το εύρος της κλίμακας συντελεστών για το πετρέλαιο ντήζελ. Η Επιτροπή δικαιολογεί το μέτρο αυτό με μια αναφορά στην πρόταση του 1989 η οποία ήδη προέβλεπε τη διετή αναπροσαρμογή των συντελεστών, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ιδιαίτερα η εξέλιξη της πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και της πολιτικής μεταφορών.

Η κλίμακα των συντελεστών για πετρέλαιο ντήζελ καθορίζεται ως εξής: 245-270 Ecu ανά 1 000 λίτρα.

2.3. Σύμφωνα με την Επιτροπή τόσο οι αντικειμενικοί συντελεστές όσο και η αυξανόμενη κλίμακα για το πετρέλαιο ντήζελ περιλαμβάνουν ένα συμπληρωματικό ποσό με το οποίο λαμβάνεται υπόψη η περιεκτικότητα σε διοξείδιο του άνθρακα. Το συμπληρωματικό αυτό ποσό ανέρχεται σε 45 Ecu ανά 1 000 λίτρα.

2.4. Η Επιτροπή δεν καθόρισε αντικειμενικούς συντελεστές για τα υπόλοιπα πετρελαιοειδή επειδή η συμβολή τους στα έσοδα από ειδικούς φόρους κατανάλωσης είναι ασήμαντη (μόνο 10 %).

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 66 της 14. 3. 1991, σ. 14.

⁽²⁾ Έγγρ. COM(89) 527 τελ.

⁽³⁾ Λαμβάνεται υπόψη η χρήση στην Εμπορική Αεροπορία.

3. Παρατηρήσεις

3.1. Η πρόταση της Επιτροπής επιδοκιμάζεται γενικά. Ιδιαίτερα αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις.

3.2. Ο καθορισμός αντικειμενικών συντελεστών αποτελεί αναγκαίο βήμα προς τη σύγκλιση των εθνικών συντελεστών ειδικών φόρων κατανάλωσης στα ορυκτέλαια. Το ύψος των αντικειμενικών συντελεστών θεωρείται *a priori* κατάλληλο και λογικό. Η ΟΚΕ υποδεικνύει όμως τις σοβαρές αυξήσεις των φόρων που θα θίξουν ιδιαιτέρως την Ελλάδα και το Λουξεμβούργο. Οι επιπτώσεις πρέπει στην περίπτωση της Ελλάδας να περιορισθούν με ειδική ρύθμιση. Στρεβλώσεις ανταγωνισμού δεν θα προκύψουν στα άλλα κράτη λόγω της κατάργησης των συνόρων.

3.3. Επιδοκιμάζεται το γεγονός ότι λαμβάνεται υπόψη το πρόβλημα της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα βάσει της οδηγίας. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι, όπως έχει δείξει η πείρα, η κατευθυντήρια επίδραση μέσω φορολογικών μέτρων επιτυγχάνεται μόνο μια φορά και έχει βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα ενώ κυριαρχεί συνήθως η επίδραση του όγκου των εσόδων από τους φόρους αυτούς. Πάντως είναι βέβαιο ότι η μεταβολή της συμπεριφοράς των καταναλωτών, μεταβολή που θα ήταν ευκαταία για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής, δεν θα επέλθει στα κράτη μέλη στα οποία σήμερα ισχύουν συντελεστές υψηλότεροι από τους αντικειμενικούς συντελεστές ή την κλίμακα συντελεστών που προτείνει η Επιτροπή διότι τα κράτη αυτά θα χρειασθεί να μειώσουν τους φορολογικούς συντελεστές τους (Ιρλανδία, Ιταλία και Πορτογαλία). Ωστόσο, η πρόταση μπορεί να λειτουργήσει, από άποψη περιβαλλοντικής πολιτικής, έως ένα βαθμό, ως σηματοδότης.

3.4. Επιδοκιμάζεται ρητά η διατήρηση της διαφορικής φορολογίας για τη βενζίνη με, ή χωρίς μόλυβδο. Όπως αποδείχθηκε στην πράξη σε ορισμένα κράτη μέλη τα μερίδια της αμόλυβδης βενζίνης στην αγορά αυξήθηκαν σαφώς σε σύγκριση με τη βενζίνη που περιέχει μόλυβδο, μεταξύ άλλων και λόγω των φορολογικών κινήτρων.

3.5. Η διεύρυνση της κλίμακας συντελεστών φορολόγησης του πετρελαίου ντήζελ θα συμβάλει ασφαλώς στη διευκόλυνση της διαδικασίας προσέγγισης. Από την άλλη πλευρά όμως θα αυξηθεί ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού στον τομέα αυτό. Ήδη ελάχιστες διαφορές στη φορολόγηση του πετρελαίου ντήζελ μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο για φοροδιαφυγή.

3.6. Η αύξηση της κλίμακας των συντελεστών για το πετρέλαιο ντήζελ θα οδηγήσει σε ορισμένα κράτη μέλη — κυρίως στο Βέλγιο, στις Κάτω Χώρες, στο Λουξεμβούργο και την Ελλάδα, — από 1η Ιανουαρίου 1993 σε σημαντική αύξηση της φορολογίας και συνεπώς σε σημαντική αύξηση της τιμής πετρελαίου ντήζελ στα κράτη αυτά. Το μέτρο αυτό θα πλήξει κυρίως τις επαγγελματικές εμπορευματικές μεταφορές με αποτέλεσμα να αυξηθεί το κόστος μεταφοράς και φορτίου. Κατά συνέπεια είναι δυνατό σε μερικά κράτη μέλη να υπάρξουν συνέπειες υποκατάστασης (προτίμηση άλλων μεταφορικών μέσων).

3.7. Όπως τόνισε η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της έγγρ. CES 833/90 της 5ης Ιουλίου 1990 στο σημείο 3.1, δεν είναι δυνατό να ρυθμισθεί μεμονωμένα η φορολογία των καυσίμων. Είναι αναγκαίο να συνδεθεί η ρύθμιση της φορολογίας αυτής με τη φορολογία αυτοκινήτων οχημάτων και ενδεχομένως άλλων εισφορών που αφορούν τη χρησιμοποίηση αυτοκινήτων οχημάτων ή τη χρησιμοποίηση του οδικού δικτύου, ώστε να εναρμονισθεί συνολικά η φορολογία σε αυτόν τον τομέα. Η Επιτροπή ήδη έχει υποβάλει σχετική πρόταση οδηγίας⁽¹⁾.

3.8. Η ΟΚΕ αμφισβητεί την ορθότητα της διαπίστωσης της Επιτροπής ότι η αύξηση του φόρου κατανάλωσης πετρελαίου ντήζελ είναι αναγκαία ώστε να βελτιωθεί η χρηματοδοτική κάλυψη των επενδύσεων που πραγματοποιούνται για έργα υποδομής. Διότι τουλάχιστον σε ορισμένα κράτη μέλη ο φόρος κατανάλωσης καυσίμων υπερβαίνει σε μεγάλο βαθμό τα κονδύλια που διατίθενται για την κατασκευή και συντήρηση του οδικού δικτύου. Εξάλλου, εφόσον δεν υπάρχει δέσμευση σε ό,τι αφορά τη χρησιμοποίηση των φόρων αυτών για συγκεκριμένο σκοπό, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι τα έσοδα από τους φόρους αυτούς θα χρησιμοποιηθούν πράγματι για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής.

4. Τελικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ θα χαιρόταν ιδιαίτερα αν η Επιτροπή ακολουθούσε και σε άλλους τομείς όπως π.χ. στη χορήγηση φορολογικών διευκολύνσεων σχετικά με τα αυτοκίνητα οχήματα ιδιωτικής χρήσης με κινητήρα ντήζελ με καύσιμα που προκαλούν μικρότερη βλάβη ή στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης, τόσο συνεπή πολιτική ώστε η ταχεία ανάπτυξη τεχνικών ευνοϊκών για το περιβάλλον να μην παρεμποδίζεται λόγω περιοριστικών μέτρων για την εναρμόνιση.

(¹) Έγγρ. COM(90) 540 τελ.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1, περίπτωση δ), της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ για την απαλλαγή από το φόρο προστιθέμενης αξίας ορισμένων οριστικών εισαγωγών αγαθών⁽¹⁾

(91/C 159/02)

Στις 15 Ιανουαρίου 1991 και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ίδρυσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση

Το τμήμα οικονομικών δημοσιονομικών και νομισματικών υποθέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 12 Απριλίου 1991 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Giacomelli

Κατά τη 286η συνεδρίαση ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση

1 Ιστορικό

1.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας αποσκοπεί στην κωδικοποίηση, δηλαδή στην παρουσίαση με πιο συντονισμένη διατύπωση, του κειμένου της οδηγίας 83/181/ΕΟΚ του Συμβουλίου με την οποία καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1 περίπτωση δ), της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ, σε ό,τι αφορά την απαλλαγή από το φόρο προστιθέμενης αξίας ορισμένων οριστικών εισαγωγών αγαθών. Πράγματι, η οδηγία 83/181/ΕΟΚ, η οποία τροποποιήθηκε πρόσφατα από την οδηγία 89/219/ΕΟΚ, έχει τροποποιηθεί σε σημαντικό βαθμό από της έναρξής της ισχύος της, στο βαθμό που για να καταστεί το κείμενο σαφέστερο και πιο προσίτο στους ενδιαφερομένους κρίθηκε σκοπικό να κωδικοποιηθεί με βάση την αρχική οδηγία της 28ης Μαρτίου 1983

Επειδή έχει παρέλθει αρκετός χρόνος, θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμισθεί το άρθρο 14, 1η παράγραφος, περίπτωση δ), της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ της 17ης Μαΐου 1977 (η επενομαζόμενη 6η οδηγία ΦΠΑ)

Άρθρο 14 — Απαλλαγή από τον ΦΠΑ κατά την εισαγωγή

«1) Τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων και με τις προϋποθέσεις που εκείνα καθορίζουν προκειμένου να εξασφαλίσουν την ορθή και απλή εφαρμογή των απαλλαγών και να αποτρέψουν κάθε ενδεχόμενη φοροδιαφυγή ή καταχρήση, απαλλάσσουν από το φόρο προστιθέμενης αξίας

δ) τις οριστικές εισαγωγές αγαθών τα οποία δικαιούνται τελωνειακής ατελείας εκτός από αυτές που προβλέπει το Κοινό Δασμολόγιο ή θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τις ατελείες αυτές αν εισήγοντο από τρίτη χώρα. Τα κράτη μέλη έχουν ωστόσο τη δυνατότητα να μην επιτρέψουν τις απαλλαγές αυτές εάν υπάρχει κίνδυνος να θιγούν σοβαρά οι συνθήκες ανταγωνισμού της εσωτερικής αγοράς

»

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ C 23 της 31.1.1991 σ. 48

1.2 Σκοπός της οδηγίας 83/181/ΕΟΚ της 28ης Μαρτίου 1983, η οποία καταλαμβάνει 18 σελίδες της ΕΕ της 23ης Απριλίου 1983, ήταν ο προσδιορισμός του πεδίου εφαρμογής της διατάξης που αναφέρεται στο σημείο 1.1 της παρούσας γνωμοδότησης. Η εν λόγω οδηγία καλύπτει τις εισαγωγές προσωπικών ειδών που ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα που προέρχονται από τρίτες χώρες (είδη που εισάγονται με την ευκαιρία γάμου, προσωπικά είδη που αποκτώνται στα πλαίσια κληρονομικής διαδοχής, εισαγωγές ασημαντής αξίας, είδη ιματισμού, σχολικό υλικό και άλλα κινητά είδη για μαθητές ή φοιτητές), τα επενδυτικά αγαθά και άλλα αγαθά εξοπλισμού που εισάγονται κατά τη μεταφορά της δραστηριότητας επιχειρήσεως, τις εισαγωγές ορισμένων γεωργικών προϊόντων ή προϊόντων για γεωργική χρήση, τις εισαγωγές θεραπευτικών ουσιών, κτηνιατρικά φάρμακα, και βιολογικές ή χημικές ουσίες που προορίζονται για την έρευνα (πειραματόζωα και βιολογικές ή χημικές ουσίες που προορίζονται για την έρευνα, θεραπευτικές ουσίες ανθρωπίνης προελεύσεως και αντιδραστήρια για τον προσδιορισμό των ομάδων αίματος και ιστών, φαρμακευτικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται επ'ευκαιρία διεθνών αθλητικών εκδηλώσεων) αγαθά που παραλαμβάνονται από ευαγείς ή φιλανθρωπικούς οργανισμούς (αγαθά που εισάγονται για την επιτεύξη γενικών στόχων, τα είδη που εισάγονται υπερμειονεκτικών προσώπων τα είδη που εισάγονται υπερ των θυμάτων καταστροφών), τις εισαγωγές που αφορούν ορισμένες διεθνείς σχέσεις (παρασημα και τιμητικές διακρίσεις, δώρα που απονεμούνται στα πλαίσια των διεθνών σχέσεων, είδη που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν από μονάρχες και αρχηγούς κρατών), τις εισαγωγές ειδών για εμπορική διαφήμιση (εμπορικά δείγματα ασημαντής αξίας διαφημιστικά είδη και εντύπα, είδη που χρησιμοποιούνται ή καταναλώνονται κατά τη διάρκεια εκθέσεως ή παρομοίας εκδήλωσης) τα είδη που εισάγονται για εξετάσεις, αναλύσεις ή δοκιμές, διάφορες απαλλαγές (αποστολές που προορίζονται για οργανισμούς αρμοδίους σε θέματα προστασίας της πνευματικής, βιομηχανικής ή της εμπορικής ιδιοκτησίας) διάφορα έγγραφα και είδη, διάφορα παρεπομένα υλικά για τη στοιβασία και την προστασία των εμπορευμάτων κατά τη διάρκεια της μεταφοράς τους, τη στρωμή, χορτονομή και άλλα είδη τροφής χρησιμοποιούμενα κατά τη διάρκεια της μεταφοράς ζώων τα καύσιμα και λιπαντικά σε χερσαία οχήματα με κινητήρα, τα είδη που προορίζονται για την ανεγερ-

ση, τη συντήρηση ή τη διακόσμηση μνημείων ή νεκροταφείων θυμάτων πολέμου, τα φέρετρα, τις τεφροδόχους και τα αντικείμενα νεκρώσιμου διάκοσμου.

1.3. Η οδηγία 85/346/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 1985 τροποποιεί την οδηγία 83/181/ΕΟΚ, όπως συνοψίζεται στο σημείο 1.1 της παρούσας γνωμοδότησης, με την αντικατάσταση του άρθρου 83 από μια ευρύτερα διατυπωμένη διάταξη σχετικά με τα καύσιμα που περιέχονται σε κανονικές δεξαμενές των αυτοκινήτων οχημάτων δημόσιας χρήσης και ιδιαίτερα με τον προσδιορισμό ελάχιστου ορίου για τα λεωφορεία. Εξάλλου, το σημείο α) του άρθρου 84, το οποίο ορίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν την απαλλασσόμενη ποσότητα καυσίμων στις περιπτώσεις των αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης που πραγματοποιούν διεθνείς μεταφορές προερχόμενα από τρίτες χώρες ή από άλλο κράτος μέλος με προορισμό την παραμεθόρια ζώνη, αναδιατυπώθηκε και καταργήθηκε η δεύτερη περίπτωση σχετικά με την προέλευση από άλλο κράτος μέλος το οποίο δεν υπόκειται πλέον σε περιορισμό σε αυτό το πλαίσιο.

1.4. Η οδηγία 88/331/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1988 επέφερε και άλλες τροποποιήσεις στην οδηγία 83/181/ΕΟΚ, με την αντικατάσταση, την τροποποίηση ή τη συμπλήρωση του άρθρου 11, παράγρ. 2, του άρθρου 22, του άρθρου 35, παράγρ. 1, σημείο β), δεύτερη περίπτωση, του κεφαλαίου VII και του άρθρου 38, στο οποίο προστέθηκε ένα νέο κεφάλαιο II α) (ουσίες αναφοράς για τον έλεγχο της ποιότητας των φαρμάκων) καθώς και του νέου άρθρου 38 α) με το οποίο προσδιορίζονται οι αποστολές αυτές, του άρθρου 56 στο οποίο προστέθηκε ένα σημείο δ) σχετικά με τα βραβεία, τα τρόπαια, τα ενθύμια συμβολικού χαρακτήρα και μικρής αξίας, των άρθρων 62 και 63 (έντυπα και διαφημιστικοί κατάλογοι) τα οποία αντικαταστάθηκαν από άλλα κείμενα, του άρθρου 79 στο οποίο προστίθεται ένα σημείο ιθ) σχετικά με τις εισαγωγές επίσημων εκδόσεων, του κεφαλαίου VI, ο τίτλος του οποίου τροποποιήθηκε έτσι ώστε περιλαμβάνονται στην κατηγορία των καυσίμων και των λιπαντικών που βρίσκονται επί αυτοκινήτων οχημάτων και τα καύσιμα και λιπαντικά που βρίσκονται εντός ειδικών εμπορευματοκιβωτίων ειδικών χρήσεων, τα άρθρα 82 και 83 του κεφαλαίου VI τα οποία αντικαταστάθηκαν και τροποποιήθηκαν αναλόγως. Τέλος, συμπληρώθηκαν το άρθρο 90, σημείο 3, και το άρθρο 91· το νέο σημείο γ) του άρθρου 91 αναφέρεται στις απαλλαγές που χορηγούνται στα πλαίσια συμφωνιών που έχουν συναφθεί βάσει αμοιβαιότητας με τρίτες χώρες οι οποίες αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση για τη διεθνή πολιτική αεροπορία (Σικάγο 1944).

1.5. Με την οδηγία 89/219/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Μαρτίου 1989, τροποποιείται το άρθρο 1 της οδηγίας 83/181/ΕΟΚ έτσι ώστε στη δεύτερη παράγραφο, σημείο δ), του άρθρου αυτού αντί για τις θέσεις του κώδικα του κοινού δασμολογίου να αναφέρονται οι κωδικοί NC (συνδυασμένη ονοματολογία). Με την οδηγία αυτή αντικαθίσταται επίσης από ένα νέο κείμενο και το παράρτημα της οδηγίας 83/181/ΕΟΚ, το οποίο αναφέρεται στα οπτικοακουστικά υλικά εκπαιδευτικού, επιστημονικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής η οποία αποτελεί αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης. Ας σημειωθεί, όμως, ότι η πρόταση αυτή δεν επιφέρει καμία ουσιαστική τροποποίηση στα κείμενα των οδηγιών που αναφέρονται στο κεφάλαιο 1. Πρόκειται, αντίθετα, για μια προσπάθεια κωδικοποίησης ορισμένων νομικών πράξεων που έχουν το ίδιο αντικείμενο και περιέχουν τις αλληλέλληλες τροποποιήσεις της οδηγίας 83/181/ΕΟΚ με την οποία υλοποιείται το άρθρο 14, 1η παράγραφος, σημείο δ), της 6ης οδηγίας ΦΠΑ.

2.2. Με την απόφαση της 1ης Απριλίου 1987, [έγγρ. COM(87) PV 868], η Επιτροπή ανέλαβε την υποχρέωση να προβαίνει στην κωδικοποίηση, δηλαδή στην έκδοση σαφέστερου κειμένου, το αργότερο ύστερα από τη δέκατη τροποποίηση κάθε νομικής πράξης. Αυτή τη φορά, όμως, ανταποκρίθηκε στην επιθυμία, την οποία συμμερίζεται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και έχει εκφράσει επανειλημμένα η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, για μεγαλύτερη διαφάνεια και δυνατότητα ευκολότερης πρόσβασης των αναγνωστών και χρηστών στο κοινοτικό δίκαιο, κυρίως λόγω του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η οδηγία 83/181/ΕΟΚ για τους Ευρωπαίους πολίτες τους οποίους αφορούν άμεσα οι απαλλαγές από το ΦΠΑ. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ χαιρέται ιδιαίτερα που η Επιτροπή συμφώνησε να προωθήσει την κωδικοποίηση της οδηγίας που εξετάζουμε.

2.3. Με την ενοποιητική αυτή κωδικοποίηση η νέα οδηγία αντικαθιστά διάφορες οδηγίες που αποτελούν αντικείμενο της διαδικασίας αυτής και οι οποίες αναφέρονται στον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 14, παράγρ. 1, σημείο δ), της 6ης οδηγίας για το ΦΠΑ, διάταξη με την οποία ρυθμίζεται η απαλλαγή από το ΦΠΑ ορισμένων οριστικών εισαγωγών αγαθών.

2.4. Επειδή το ισχύον σύστημα φορολόγησης στις χώρες προορισμού θα διατηρηθεί για μια μεταβατική περίοδο και πέρα από την 1η Ιανουαρίου 1993, ημερομηνία ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, δικαιολογείται ακόμη περισσότερο η διαδικασία κωδικοποίησης και η επίσπευσή της, δηλαδή η πραγματοποίησή της ήδη ύστερα από την τρίτη τροποποίηση της βασικής οδηγίας, κυρίως επειδή η εγγύτητα της 1ης Ιανουαρίου 1993 προς την ημερομηνία εισαγωγής του φορολογικού καθεστώτος στις χώρες προέλευσης των αγαθών θα μπορούσε να καταστήσει εξ ολοκλήρου ανίσχυρη την οδηγία. Πάντως, ακόμη και σε περίπτωση που θα εισαχθεί η φορολόγηση σε κοινοτικό επίπεδο στις χώρες προέλευσης, η ισχύς του κειμένου παραμένει ακέραιη σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

Δεδομένου ότι η ενοποιητική κωδικοποίηση αποσκοπεί απλώς στην αντικατάσταση χωρίς ουσιαστική τροποποίηση των κειμένων τα οποία αφορά η διαδικασία αυτή, από τη νέα οδηγία και εφόσον το ουσιαστικό περιεχόμενο των κωδικοποιημένων διατάξεων παραμένει άθικτο ενώ οι ελάχιστες τρο-

ποποιήσεις που γίνονται έχουν τυπικό χαρακτήρα και απαιτούνται από την ίδια τη διαδικασία κωδικοποίησης, η πρόταση οδηγίας δεν αποτελεί αντικείμενο καμίας παρατήρησης

4 Συμπεράσματα

Το ενδιαφέρον που δείχνει η Επιτροπή για τη διαφάνεια και τη δυνατότητα πρόσβασης του ευρωπαίου πολίτη στην κοινοτική νομοθεσία θα πρέπει να την οδηγήσουν να προβάλει συχνότερα σε διαδικασίες απλοποίησης, τουλάχιστον σε εκείνες τις περιπτώσεις στις οποίες προκειται για κείμενα τα οποία έχουν τροποποιηθεί, συμπληρωθεί ή αντικατασταθεί επανειλημμένα με αποτέλεσμα να δημιουργούν συγχυση και να είναι σχεδόν αδύνατο για τους καθόλου ή λιγότερο εξοικειωμένους πολίτες να κατανοήσουν τα κείμενα αυτά. Η εφαρμογή της ενοποιητικής κωδικοποίησης θα καταστήσει δυνατή τη διαθεση στους ενδιαφερομένους πιο κατανοητών κειμένων και θα τους βοηθούσε να αποφύγουν κάθε απώλεια χρόνου και χρημάτων που προκαλούν η αναζήτηση των κειμένων στην Επίσημη Εφημερίδα και η προσπάθεια της «ιστορι-

κης» αναδρομής των πολυαριθμών τροποποιήσεων που έγιναν σε κάποια οδηγία, κάποιο κανονισμό ή κάποια κοινοτική απόφαση

Προς στήριξη της ευχής αυτής πρέπει να αναφερθεί το ερωτήμα που εθίξε η προεδρία του Λουξεμβουργου κατά την ανεπισημη συνεδρίαση του Συμβουλίου «εσωτερική αγορά» που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Μαρτίου, σχετικά με τις «συνεπείες του 1992» όσον αφορά τη νομοθεσία. Τόνισε κυρίως ότι «όταν θα έχουν προσαρμοσθεί και τεθεί σε ισχύ όλες οι οδηγίες θα πρέπει οι οδηγίες αυτές να κωδικοποιηθούν ώστε να είναι ευκόλη η αναγνώση τους και να μπορούν να λαβούν γνώση των οδηγιών αυτών, όλοι οι πολίτες». Η προεδρία του Λουξεμβουργου εκρίνε κυρίως ότι «προς το παρόν δεν εξασφαλίζεται η διαφάνεια της νομοθεσίας σχετικά με την εσωτερική αγορά και η δυνατότητα πρόσβασης στη νομοθεσία αυτή. Συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο: χαρακτηριστικό της νομοθεσίας αυτής είναι μάλλον η ασαφεια».

Η 1η Ιανουαρίου 1993 πλησιάζει ολοένα και περισσότερο και θα ήταν σκοπιμο να γίνουν από τώρα οι σχετικές προετοιμασίες

Βρυξέλλες 24 Απριλίου 1991

Ο Προεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την έγκριση προγράμματος δράσης για την προώθηση των ανταλλαγών νέων και της κινητικότητας στην Κοινότητα — πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη»⁽¹⁾

(91/C 159/03)

Στις 17 Δεκεμβρίου 1990 το Συμβούλιο αποφάσισε, βάσει του άρθρου 198 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 11 Απριλίου 1991. Εισηγητής ήταν ο κ. B. N. J. Pompen.

Κατά τη 286η συνεδρίαση ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) η ΟΚΕ υιοθέτησε ομοφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1 Εισαγωγή

Το πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη» [εγγρ. COM(90) 470 τελικό], το οποίο η ΟΚΕ υποδέχεται γενικά ευνοϊκά, αποτελεί συνέχεια της απόφασης «Νεολαία για την Ευρώπη»

(16 Ιουνίου 1988) για την οποία η ΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση στις 17 Σεπτεμβρίου 1986 (εγγρ. CES 769/86).

Η περίοδος ισχύος του νέου προγράμματος είναι τριετής, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 1992 μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1995.

Το πρόγραμμα έχει σαν άμεσο στόχο να προωθήσει την ατυπη διδασκαλία εκτός σχολείου και την επαγγελματική

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ C 308 της 8 12 1990 σ. 6

κατάρτιση με την τόνωση των υπερσυνοριακών ανταλλαγών. Επιπλέον, ενισχύονται οι δυνατότητες των οδηγών νέων να διευρύνουν τα προσόντα τους μέσω διεθνών επαφών. Ο απώτερος σκοπός είναι όπως η νεολαία συνειδητοποιήσει το ευρωπαϊκό πλαίσιο όπου ζει και εργάζεται όλο και περισσότερο.

Προηγούμενος του προγράμματος αυτού η Επιτροπή έχει ήδη αναλάβει για τη νεολαία σε ευρωπαϊκή οπτική, αριθμό άλλων δραστηριοτήτων. Οι πλέον σημαίνουσες είναι:

- το πρόγραμμα Comett που αφορά την προώθηση υπερσυνοριακών περιόδων εξάσκησης στον επιχειρηματικό τομέα για φοιτητές της ανώτατης παιδείας,
- το πρόγραμμα Erasmus που αποβλέπει στην ανταλλαγή φοιτητών μεταξύ πανεπιστημίων,
- προγράμματα που διευκολύνουν τις ανταλλαγές διδακτικού προσωπικού κατά τη διάρκεια της κατώτερης και μέσης επαγγελματικής εκπαίδευσης — στο πλαίσιο του προγράμματος Petra — καθώς και εργαζομένων νεαρής ηλικίας.

Το πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη» είναι ένα σύνολο δραστηριοτήτων που απευθύνεται ειδικώς στις ανταλλαγές χωρίς να υπάρχει επίσημος σύνδεσμος με το σχολείο ή την επαγγελματική εκπαίδευση. Από την άποψη αυτή μπορεί να θεωρηθεί σαν συμπλήρωμα και επιστέγασμα ιδιαιτέρως για τους νέους που δεν είναι επιλέξιμοι βάσει ενός από τα ανωτέρω ειδικά προγράμματα.

Το πρόγραμμα υποδιαιρείται στα εξής μέρη:

- δράση ΙΑ, που προβλέπει άμεση ενίσχυση σε σχέδια για νέους που αφορούν ανταλλαγές και κινητικότητα,
- δράση ΙΒ, που προβλέπει επισκέψεις για σπουδές και δυνατότητα διεύρυνσης των ικανοτήτων νεαρών εργαζομένων,
- δράση ΙΙ, που αφορά τη συνόδευση και υποστήριξη των δράσεων ΙΑ και ΙΒ.

Η σημασία καθεμίας από τις εν λόγω δράσεις εκφράζεται, μεταξύ άλλων, στη σχετική υποδιαίρεση των διατιθέμενων από την Επιτροπή πιστώσεων. Από αυτές 80% προορίζεται για τη δράση ΙΑ και 20% για τις δράσεις ΙΒ και ΙΙ από κοινού.

Το πρόγραμμα, το οποίο στη διετία 1989/1990 επέτυχε την ετήσια συμμετοχή 25 000 περίπου νέων, έχει σαν στόχο κατά τα τρία προσεχή έτη να επιτύχει τη συμμετοχή 60 000 περίπου νέων ετησίως στα πλαίσια ανταλλαγών. Ο αριθμός αυτός αποτελεί, σε ετήσια βάση, το 0,1% περίπου της κατηγορίας πληθυσμών 15-25 ετών. Υπολογιζόμενη σε περίοδο 3 ετών η συμμετοχή νέων θα ανέλθει, σύμφωνα με την Επιτροπή, σε ποσοστό μικρότερο του 0,5% της στοχοϋμένης κατηγορίας πληθυσμών. Οι υπολογιζόμενες δαπάνες για το προτεινόμενο τριετές πρόγραμμα ανέρχονται σε 12,5 περίπου εκατομμύρια Ecu κατ'έτος και κυμαίνονται από 10 εκατομμύρια Ecu το 1992 μέχρι 15 εκατομμύρια Ecu το 1995.

Στο πρόγραμμα που εκτείνεται στα έτη 1992-1994 έχουν προστεθεί δύο νέα στοιχεία:

- Μια συγκέντρωση της προσοχής σε άτομα που έχουν περιορισμένες προοπτικές. Σύμφωνα με την Επιτροπή η

ομάδα αυτή δεν έτυχε κατά την παρελθούσα περίοδο της δέουσας προσοχής σε ικανοποιητικό βαθμό. Κατά τα προσεχή έτη η Επιτροπή θα προσεγγίσει αυτά τα άτομα με περιορισμένες προοπτικές καθορίζοντας ότι τουλάχιστον ένα τρίτο των διαθέσιμων πιστώσεων προορίζεται για την ομάδα αυτή και ότι σε κάθε συμμετέχον άτομο με περιορισμένες πιθανότητες χορηγείται το 75% αντί του 50% της ανώτατης υποστήριξης.

- Για δοκιμαστικούς σκοπούς θα χορηγηθούν υποτροφίες σε νέους που εθελουσίως επιθυμούν να προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες σε άλλο κράτος μέλος. Οι εν λόγω δραστηριότητες πρέπει να τοποθετούνται στους τομείς της διδασκαλίας, πολιτιστικής ανάπτυξης και κοινωνικών θεμάτων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ θα διατυπώσει αριθμό παρατηρήσεων σχετικά με την πολιτική που θα εφαρμοσθεί βραχυπρόθεσμως και ορισμένες σκέψεις για τη μακροπρόθεσμη πολιτική.

Οι παρατηρήσεις για τη βραχυπρόθεσμη πολιτική (1992-1994) σχετίζονται με το σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου για το οποίο ζητείται γνωμοδότηση.

Οι παρατηρήσεις για τη μακροπρόθεσμη πολιτική (1995) σχετίζονται με το υπόμνημα «Νέοι στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» [έγγρ. COM(90) 469], το οποίο για σημαντικό μέρος εξετάζει το πρόγραμμα «Νέοι για την Ευρώπη» μετά το 1994. Η ΟΚΕ θα σχολιάσει και αυτό το υπόμνημα κατά το μέτρο κατά το οποίο εξετάζει το ίδιο αντικείμενο όπως το σχέδιο απόφασης, επειδή η Επιτροπή προσκαλεί για οποιονδήποτε σχολιασμό, και επειδή διαπιστώνει ότι οπωσδήποτε η Επιτροπή δεν θα ζητήσει ρητώς τη γνώμη της ΟΚΕ για το εν λόγω υπόμνημα.

2.1. Παρατηρήσεις για το σχέδιο απόφασης [έγγρ. COM(90) 470] σχετικά με τη βραχυπρόθεσμη πολιτική (1992-1994)

2.1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει πλήρως την τριετή παράταση του προγράμματος «Νέοι για την Ευρώπη». Το πρόγραμμα αποτελεί απαραίτητο επιστέγασμα για την πραγματοποίηση ανταλλαγών που δεν συνδέονται με το σχολείο ή την επαγγελματική κατάρτιση, ιδιαίτερα νέων οι οποίοι δεν υπάγονται σε άλλο πρόγραμμα.

2.1.2. Η Επιτροπή δίνει στο σχέδιό της έντονη προτίμηση σε άτομα με περιορισμένες πιθανότητες ως ομάδα στόχο. Στον προϋπολογισμό ένα μέρος των πιστώσεων αποτελεί αποθεματικό, ενώ για κάθε ανταλλαγή επιτρέπεται να χορηγείται ένα ποσό που υπερβαίνει το ανώτατο όριο για την κάλυψη των δαπανών. Η ΟΚΕ δέχεται με συμπάθεια την ιδέα κατά το μέτρο κατά το οποίο βεβαιώνεται ότι και νέοι που έχουν περιορισμένες προοπτικές θα ληφθούν υπόψη κατ'αναλογία με άλλους νέους. Για να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός κατά τη γνώμη της ΟΚΕ είναι σκόπιμο όπως στα κράτη μέλη συμμετέχουν στη διοίκηση ή στο όργανο εποπτείας του Εκτελεστικού Γραφείου και εκπρόσωποι οργανισμών που δραστηριοποιούνται κοινωνικά για άτομα με περιορισμένες προοπτι-

κές. Η ΟΚΕ προβαίνει συνεπώς στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- Σκοπός του προγράμματος παραμένει πάντοτε η συνειδητοποίηση της ευρωπαϊκής ιδέας από τους νέους με την ενίσχυση της άτυπης διδασκαλίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πρόκειται για διαφώτιση όσον αφορά την Ευρώπη του μέλλοντος, γνωριμία με κατοίκους άλλων χωρών, αλληλοκατανόηση των πολιτιστικών και βιοτικών ιδεών των άλλων κλπ. Μια έντονη υπογράμμιση της ιδιότητας του ατόμου με περιορισμένες προοπτικές μπορεί να περικλείει τον κίνδυνο συμμετοχής ατόμων που δεν είναι ή δεν είναι ακόμη σε κατάσταση να υλοποιήσουν με εύλογη θετική επιτυχία τον προσδιορισμένο στόχο της διεθνούς ανταλλαγής.
- Η έννοια «(νέοι) με περιορισμένες προοπτικές» δεν είναι σαφής. Η Επιτροπή περιγράφει την κατηγορία ως νέοι που μειονεκτούν από γεωγραφική, πνευματική, φυσική, πολιτιστική, κοινωνική ή οικονομική άποψη. Η συγκεκριμένη συμπλήρωση της έννοιας αυτής δύναται εντός των ορίων αυτών των δεδομένων γενικών κριτηρίων και των διατιθεμένων πιστώσεων, να γίνει, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, για κάθε χώρα ιδιαίτερα. Παρόμοια εναρμόνιση συμβιβάζεται με την αποκεντρωμένη προσέγγιση, που η ρύθμιση ήδη μεταχειρίζεται, και επίσης με την αρχή της επικουρικότητας. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή οφείλει στις επαφές της με τα κράτη μέλη να εναρμονίζει κατά το μέτρο του δυνατού τις διάφορες ερμηνείες για την έννοια «άτομο με περιορισμένες προοπτικές».
- Πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε η έννοια «(νέοι) με περιορισμένες προοπτικές» να μην αποτελεί στίγμα γι' αυτή την κατηγορία νέων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Μια προσεκτική χρησιμοποίηση του κριτηρίου κατά την εφαρμογή είναι συνεπώς, αξιούσστατη.

2.1.3. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση για τη ρύθμιση σχετικά με την εκτέλεση σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο εθελούσιων δημόσιων υπηρεσιών.

Η Επιτροπή περιορίζει τις εν λόγω υπηρεσίες σε δραστηριότητες στον εκπαιδευτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Η ΟΚΕ διερωτάται αν ο περιορισμός αυτός είναι ορθός. Ο στόχος της ρύθμισης — δηλαδή η συνειδητοποίηση της ευρωπαϊκής διάστασης μέσω γνωριμίας με τους πολίτες και τις συνθήκες σε άλλες χώρες μπορεί επίσης να επιτευχθεί μέσω της εκτέλεσης άλλων κατάλληλων δραστηριοτήτων σε τομείς άλλους από τους καθοριζόμενους. Η ΟΚΕ δεν αποκλείει σχετικά καμία δραστηριότητα, ούτε στο δημόσιο ούτε στον ιδιωτικό τομέα και συνηγορεί για μια ισόρροπη εξάπλωση στους προαναφερθέντες τομείς.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή οφείλει στις επαφές της με τα κράτη μέλη να εναρμονίζει κατά το μέτρο του δυνατού τις διάφορες ερμηνείες για την έννοια «άτομο με περιορισμένες προοπτικές».

2.1.4. Για την αποκεντρωμένη εφαρμογή της ρύθμισης στα κράτη μέλη συνιστάται όπως κάθε χώρα δημιουργήσει μια επαγγελματική εθνική υπηρεσία. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι παρόμοιες υπηρεσίες δημιουργηθούν προτού γίνει λόγος για επιχορηγήσεις της Επιτροπής.

2.1.5. Στη γνώμη της ΟΚΕ (έγγρ. CES 769/86) υποστηρίζεται όπως το πρόγραμμα ανταλλαγών κατά τα έτη 1992-1994

επεκταθεί και σε χώρες εκτός της Κοινότητας. Όπως αναφέρεται στο υπόμνημα της Επιτροπής [έγγρ. COM(90) 469] για τη σύνδεση των μη κοινοτικών χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης καταρτίζεται εν τω μεταξύ ένα ειδικό πρόγραμμα «Tempus» που συνδέεται με ευρύτερο τρόπο με το πρόγραμμα Phare. Για τις ανταλλαγές ιδιαίτερα με τη Σοβιετική Ένωση η Επιτροπή διαθέτει επιπλέον έκτακτες πιστώσεις που έχουν εγγραφεί στο σχέδιο προϋπολογισμού του 1991. Οι πιστώσεις αυτές δεν έχουν πάντως νομιμοποιηθεί από το Κοινοβούλιο. Η ΟΚΕ συνηγορεί σχετικά όπως εκτός από νέους από τις χώρες αυτές και νέοι από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) και τις μεσογειακές χώρες συνδεθούν με ένα πρόγραμμα ανταλλαγών. Επειδή σε αριθμό των χωρών που αναφέρονται εδώ δεν υπάρχουν εθνικές υπηρεσίες που μπορεί να θέσουν σε εφαρμογή και να παρακολουθήσουν τις ανταλλαγές, η ΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να γίνουν επαφές μέσω της Επιτροπής με τις διεθνείς οργανώσεις νέων που διατηρούν καλές επαφές με τη νεολαία στα κράτη αυτά.

2.1.6. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι για να συνειδητοποιήσουν οι νέοι την ιδέα, οι ευρωπαϊκές αρχές οφείλουν να δώσουν ένα καλό παράδειγμα. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουν να υιοθετήσουν θετική στάση έναντι αιτημάτων των νέων για ενημερωτικές επισκέψεις και περιόδους άσκησης. Αυτό επιβάλλεται να συνεκτιμηθεί κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού.

2.1.7. Η ΟΚΕ λαμβάνει ευχαρίστως γνώση του γεγονότος ότι θα της διαβιβάζεται η ετήσια έκθεση της Επιτροπής για την εκτέλεση του προγράμματος.

2.2. Μακροπρόθεσμες παρατηρήσεις

2.2.1. Στο υπόμνημα [έγγρ. COM(90) 469] «Νέοι στην Κοινότητα» δίδεται πολλή προσοχή, μεταξύ άλλων, στο πρόγραμμα «Νέοι για την Ευρώπη» μετά το 1994. Η Επιτροπή καλεί τους ενδιαφερόμενους να σχολιάσουν το υπόμνημα. Επίσης ο εκπρόσωπος της Επιτροπής επέσυρε την προσοχή στο υπόμνημα αυτό. Επειδή το υπόμνημα αυτό δεν θα αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης αίτησης της Επιτροπής για γνωμοδότηση της ΟΚΕ, η τελευταία θα επωφεληθεί της ευκαιρίας να διατυπώσει ορισμένες παρατηρήσεις για το υπόμνημα.

2.2.2. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το στόχο που αποβλέπει στη συστηματική σύνδεση των νέων και μακροπρόθεσμως για τη δημιουργία μιας νέας Ευρώπης. Παράλληλα με αριθμό προγραμμάτων που αποσκοπούν σε ορισμένες ειδικές ομάδες, όπως Comett, Erasmus, Petra, Tempus, μέτρα ενίσχυσης με βάση τα διαρθρωτικά ταμεία κ.ά., αποτελούν μια γενική δέσμη σαν «Νέοι για την Ευρώπη» ιδιαίτερα για τους νέους, οι οποίοι δεν ικανοποιούν τις προϋποθέσεις για επιδότηση ιδιαίτερων ομάδων.

2.2.3. Κατά τη διάθεση των διαθέσιμων, περιορισμένων πόρων συνιστάται όπως τα κοινοτικά χρήματα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή μιας ορθής κοινοτικής υποδομής για

τις ανταλλαγές νέων. Παρόμοια κοινοτική υποδομή επιβάλλεται να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

- την πρόβλεψη κύκλων μαθημάτων μιας ή δύο εβδομάδων για νέους από τα κράτη μέλη σχετικά με την ιστορία, την πολιτιστική ανάπτυξη και την οικοδόμηση της Ευρώπης καθώς και την ιδεατή διάστασή της στο μέλλον. Επιπλέον, πρέπει να προετοιμασθούν συναντήσεις που θα αφορούν ορισμένο θέμα, όπως η δημογραφική εξέλιξη, η πολυεθνική συνδιαβίωση, οι σχέσεις με την πολιτιστική ανάπτυξη άλλων χωρών κ.ά.,
- η ανάπτυξη και διατήρηση ενός δικτύου μεταξύ των κρατών μελών, μέσω του οποίου θα πραγματοποιούνται οι ανταλλαγές και θα γίνονται αξιολογήσεις για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος,
- η σύσταση ενός κέντρου πληροφόρησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με παραρτήματα στα κράτη μέλη, για την παροχή πληροφοριών όσον αφορά τις συναντήσεις που θα πραγματοποιούνται, τις δυνατότητες για συμμετοχή σε χώρους εργασίας ή σε εκτέλεση ατομικής δημόσιας υπηρεσίας αλλά και σε άλλες δραστηριότητες,
- η ενίσχυση της ευρωπαϊκής ιδέας, μεταξύ άλλων, μέσω κύκλων μαθημάτων από εκείνους, οι οποίοι στα κράτη μέλη καθοδηγούν επαγγελματικά τη νεολαία, όπως διδάσκαλοι και ηγέτες νεολαίας.

2.2.4. Η ΟΚΕ συνηγορεί όπως και νέοι από τρίτες χώρες (ΕΖΕΣ, Μαγκρέμπ, Κεντρική/Ανατολική Ευρώπη) επιτραπεί

να μετέχουν στις κοινοτικές ανταλλαγές. Η προσοχή πρέπει πάντως να παραμείνει εστραμμένη κυρίως προς την κατεύθυνση πολυμερών ανταλλαγών εντός της Κοινότητας και η καλή οργάνωσή τους.

2.2.5. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι μετά το 1994 πρέπει να ενθαρρυνθούν και οι ανταλλαγές νέων 11-15 ετών. Γι' αυτό είναι δυνατό να συνδεθούν με το πρόγραμμα παιδιά και πολύ νέοι μαθητές.

2.2.6. Η οργάνωση στο κοινοτικό επίπεδο πρέπει να είναι όσο το δυνατό απλή και διαφανής. Το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν άμεση ευθύνη για την ανάπτυξη της πολιτικής και τη συνέχειά της. Η οικοδόμηση της προαναφερθείσας κοινοτικής υποδομής και η διατήρησή της πρέπει να ανατεθούν σε έναν επαγγελματικό οργανισμό. Η εφαρμογή της πολιτικής αποτελεί υπόθεση και ευθύνη των κρατών μελών, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

2.2.7. Συνιστάται, όπως, εκτός από τα κράτη, που ήδη εμπλέκονται στο παρόν πρόγραμμα, καταστούν δυνατές ανταλλαγές και με άλλες ηπείρους.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η Επιτροπή θα προσαρμόσει το σχέδιο απόφασής της, όπου είναι αναγκαίο, στις παρατηρήσεις της ΟΚΕ και αποφεύγει, συνεπώς, ένα σχολιασμό κατ' άρθρο.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τη σήμανση ασφαλείας και/ή υγείας στον τόπο εργασίας⁽¹⁾

(91/C 159/04)

Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων απεφάσισε σύμφωνα με το άρθρο 118 της συνθήκης ΕΟΚ να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Carroll.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1 Γενικές παρατηρήσεις

τις πινακίδες ασφαλείας και τη σήμανση εμποδίων και επικίνδυνων χώρων.

1.1. Η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 118 Α της συνθήκης ΕΟΚ και έχει τη μορφή ειδικής οδηγίας κατά την έννοια του άρθρου 16 της οδηγίας του Συμβουλίου 89/391/ΕΟΚ της 12ης Ιουνίου 1989, που αφορά την εφαρμογή μέτρων τα οποία στοχεύουν στην προώθηση της βελτίωσης της ασφαλείας και της υγείας των εργαζομένων στον τόπο εργασίας⁽²⁾.

1.5. Συνεπώς, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει σε γενικές γραμμές τις προτάσεις, αλλά εκφράζει την ανησυχία μήπως προκύψει, έστω και άνευ προθέσεως, πολλαπλασιασμός των πινακίδων ασφαλείας, πράγμα που εγκυμονεί τον κίνδυνο να «βλέπει κανείς το δένδρο και να χάνει το δάσος».

1.2. Η πρόταση αποτελεί μια από τις νέες πρωτοβουλίες που εξήγγειλε η Επιτροπή στην ανακοίνωση σχετικά με το πρόγραμμα δράσης της που αφορά την εφαρμογή του κοινοτικού χάρτη των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων⁽³⁾. Στόχος της πρότασης είναι η επέκταση του πεδίου αναφοράς της οδηγίας 77/576/ΕΟΚ και η ενίσχυση ορισμένων διατάξεών της.

1.6. Επιπλέον, η ΟΚΕ είναι υποχρεωμένη να προειδοποιήσει για τον κίνδυνο να καθιερωθούν σήματα και/ή πινακίδες απλώς και μόνο σε μια προσπάθεια μέριμνας για κάθε απόβλεπτο στον τομέα της ασφαλείας στο χώρο εργασίας, έχοντας υπόψη ότι τα σήματα και οι πινακίδες δεν μπορούν αυτές καθ'αυτές να υποκαταστήσουν μια σωστά ενημερωμένη διοίκηση και εργατικό δυναμικό με την απαιτούμενη εκπαίδευση και εξάσκηση σε όλο τον τομέα των κινδύνων στο χώρο εργασίας και του ελέγχου και της πρόληψης ατυχημάτων.

1.3. Στόχος της οδηγίας του 1977 ήταν να συμμορφωθεί προς ορισμένες αρχές ένας περιορισμένος αριθμός πινακίδων ασφαλείας και η σήμανση εμποδίων και επικίνδυνων χώρων. Η παρούσα πρόταση αποσκοπεί στο να καταστήσει υποχρεωτική τη χρήση μερικών σημάνσεων υπό ορισμένες συνθήκες και να εισάγει νέες πινακίδες καθώς και άλλες μορφές σήμανσης, όπως ο εντοπισμός και η αναγνώριση των δοχείων και σωληνώσεων καθώς και του εξοπλισμού καταπολέμησης των πυρκαγιών, η οριζόντια σήμανση ορισμένων οδών κυκλοφορίας, τα φωτεινά και ηχητικά σήματα, η κατάλληλη προφορική επικοινωνία καθώς και τα παραστατικά σήματα με χειρονομίες.

1.7. Αυτό ισχύει εξίσου για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και για τις μείζονες εγκαταστάσεις, με τη μόνη διαφορά ότι πρέπει μάλλον να ενισχυθούν και να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη οι ΜΜΕ για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της προτεινόμενης οδηγίας.

1.4. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υπεστήριξε πάντα τις κοινοτικές πολιτικές βελτίωσης της ασφαλείας και της υγιεινής στο χώρο εργασίας και έχει συμβάλει με εποικοδομητικό και καινοτόμο τρόπο στην υπόδειξη βελτιώσεων και στην επισήμανση συγκεκριμένων προβλημάτων που προέκυπταν ή είχαν σχέση με προτάσεις της Επιτροπής. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τώρα εξίσου ένθερμα την προτεινόμενη ενημέρωση και επέκταση της οδηγίας του 1977 σχετικά με

Στο πλαίσιο αυτό, οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν την υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι τα μέτρα που θα λάβουν για την εφαρμογή της οδηγίας, θα προβλέπουν τα μέσα με τα οποία οι αρμόδιοι για την εποπτεία της ασφαλείας στο χώρο εργασίας θα έχουν επαρκείς δυνατότητες εκπαίδευσης, όπως μεταξύ άλλων, διαφημιστικά έντυπα, φυλλάδια, σεμινάρια, εργαστήρια και προγράμματα συνειδητοποίησης του κοινού.

1.8. Στη γνωμοδότησή της για την οδηγία 77/576/ΕΟΚ, που εκδόθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1976, η ΟΚΕ διευτύπως ορισμένες παρατηρήσεις που ισχύουν και για την παρούσα πρόταση. Η ΟΚΕ ανέφερε τότε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«— θα πρέπει να αποφευχθεί ο πολλαπλασιασμός των σημάτων ασφαλείας, επειδή ενδέχεται να μειώσει την αποτελεσματικότητά τους,

— τα σύμβολα πρέπει να είναι αρκετά παραστατικά και εμφανή, ιδίως για τα πιο τρωτά άτομα, όπως τα παι-

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 53 της 28. 2. 1991, σ. 46

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. L 183 της 26. 6. 1989, σ. 1

⁽³⁾ Έγγρ. COM(89) 568 τελ.

διά, οι ηλικιωμένοι και οι μετανάστες, καθώς και στην περίπτωση ορισμένων ιδιαίτερα επικίνδυνων ειδών εργασίας,

- οι τεχνικές απαιτήσεις για τα σήματα αυτά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ψυχολογική τους επίδραση σε ανεπαρκώς ενημερωμένα άτομα.»

1.9. Η ΟΚΕ υποστηρίζει επίσης ότι πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερη μέριμνα όσον αφορά τη θέση του χώρου εργασίας ή την τοποθεσία της εργασίας όπου έχει πρόσβαση το κοινό, ώστε να διασφαλισθεί ότι η ίδια θέση και ο αριθμός των σημάτων (οπτικών και προφορικών) και των πινακίδων δεν θα δημιουργούν κίνδυνο στους εργαζόμενους, λόγω της τεχνικής φύσεως ή χρησιμοποίησής συγκεκριμένων σημάτων σε αντίθεση προς μια συνολική σωστή παρουσίαση και τοποθέτηση γενικών ενδείξεων ή σημάτων κινδύνων.

1.10. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι ζητήθηκε η γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία της υγείας στο χώρο εργασίας, που συστάθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου αριθ. 74/323/ΕΟΚ στις 27 Απριλίου 1974. Η συμβουλευτική επιτροπή την οποία εξέδωσε γνωμοδότηση που η Επιτροπή αναφέρει ότι έλαβε υπόψη κατά τη σύνταξη της παρούσης προτάσεως.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Άρθρο 7

Ενώ παρατηρεί ότι οι απαλλαγές που χορηγούνται βάσει του άρθρου αυτού περιορίζονται στα φωτεινά/ή τα ηχητικά σήματα, η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι οι απαλλαγές αυτές ενδέχεται να παρέχονται σε ιδιαίτερα τακτική βάση, μολονότι ορίζεται ότι εξαρτώνται από τη θέσπιση εναλλακτικών μέτρων που εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο προστασίας.

Η δεύτερη παράγραφος του ίδιου άρθρου ορίζει επίσης ότι προϋπόθεση για τις απαλλαγές αυτές είναι και η προηγούμενη διαβούλευση με τις εθνικές οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων.

2.2. Άρθρο 8

Στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού δεν ορίζεται πότε οι εργαζόμενοι/ή οι εκπρόσωποί τους πρέπει να ενημερώνονται σχετικά με όλα τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν σε ό,τι αφορά τη σήμανση ασφάλειας/ή υγείας που χρησιμοποιείται στο χώρο εργασίας. Το ερώτημα είναι το εξής: μήπως αυτό θα πρέπει να γίνεται αρκετά ενωρίτερα ώστε να καθίσταται δυνατή η εξοικείωση και/ή η κατάρτιση, και ποιος θα το αποφασίζει;

Στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού επισημαίνεται η απαίτηση περί κατάλληλης κατάρτισης όσον αφορά τη σήμανση που χρησιμοποιείται στην εργασία. Η ΟΚΕ θα συνιστούσε

να ορισθεί κατά τρόπο κοινώς κατανοητό η έννοια του όρου «κατάλληλη» κατάρτιση και να ελέγχεται δεόντως το επίπεδο της κατάρτισης αυτής από αρμόδια εθνική αρχή.

2.3. Παράρτημα 1

2.3.1. Η παράγραφος 2.5 του παραρτήματος αυτού ορίζει ότι η φωτεινή και ηχητική σήμανση και/ή οι προφορικές ανακοινώσεις γίνονται κατά περιστασιακό τρόπο. Το αδύνατο σημείο της παραγράφου αυτής είναι ότι η έκφραση «κατά περιστασιακό τρόπο» επιδέχεται διάφορες ερμηνείες όσον αφορά το φορέα που το εκτιμά και τα κριτήρια που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κατά την εκτίμηση. Ακόμη και αν υπάρχει μια αποδεκτή και βάσιμη περίπτωση να προσδιορισθεί «ο περιστασιακός τρόπος» (εκτός αν πρόκειται για θέμα κοινής λογικής) πρέπει να έχει κανείς υπόψη ότι μπορεί να προκύψει κατάσταση στο χώρο εργασίας που δεν προβλέπεται ήδη και, στην περίπτωση ενός ατυχήματος, το συγκεκριμένο περιστατικό και ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύθηκε και αντιμετωπίστηκε θα μπορούσε κάλλιστα να αποτελέσει σοβαρό προηγούμενο για οποιαδήποτε μεταγενέστερη προσφυγή στη δικαιοσύνη.

2.3.2. Το ίδιο ισχύει και για τον όρο «επί ίσης αποτελεσματικότητας» που χρησιμοποιείται στην παράγραφο 3.1 του παραρτήματος αυτού. Ποιος προβαίνει στην απαιτούμενη εκτίμηση, με ποια ευθύνη και εξουσία, και με ποια κριτήρια;

2.3.3. Οι απόψεις αυτές αναφέρονται για να τονισθεί η απόλυτη ανάγκη για όσο το δυνατό μεγαλύτερη σαφήνεια και κατανόηση των διάφορων προθέσεων, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση, παρανόηση ή εσφαλμένα αποδιδόμενη υποχρέωση. Στην παράγραφο 5 του ίδιου παραρτήματος 1, γίνεται προειδοποίηση κατά της τοποθέτησης πολλών πινακίδων της μιας πλησίον της άλλης, και αναφέρεται ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται συγχρόνως δύο φωτεινά σήματα, τα οποία μπορεί να προκαλέσουν σύγχυση. Γίνεται επίσης προειδοποίηση κατά της χρησιμοποίησης ενός φωτεινού σήματος πλησίον άλλου δυσδιάκριτου σήματος.

Δεν είναι δύσκολο για την ΟΚΕ να αποδεχθεί το αντικείμενο των απαιτήσεων αυτών αλλά, πρέπει και πάλι να επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι είναι δύσκολο να εξασφαλισθεί η ικανοποίησή τους όταν η σχετική διατύπωση είναι ασαφής, και να ληφθούν υπόψη συγκεκριμένες πρακτικές στους τόπους εργασίας και οι παραλλαγές που ενδέχεται να προκύψουν κατά την εκτίμηση ή τον προσδιορισμό των ισχυουσών προδιαγραφών. Μπορεί μάλιστα το παράρτημα να αναφέρει ότι «η αποτελεσματικότητα μιας σήμανσης δεν πρέπει να μειώνεται ...», αλλά είναι διαφορετικό να αντιλαμβάνεται κανείς σαφώς (ενδεχομένως για νομικούς σκοπούς) την πραγματική σημασία της λέξεως «μειώνεται», ειδικότερα σε περίπτωση που συνέβη ατύχημα και κάποιος υπέστη βλάβη.

2.3.4. Πρόκειται για ένα ακόμη επιχείρημα που συνηγορεί υπέρ της βελτιστοποίησης της ενημέρωσης, της εκπαίδευσης και της εξάσκησης στον τομέα της ασφάλειας, και υπέρ της εξασφάλισής, εκ μέρους των εθνικών ή τοπικών αρχών που είναι αρμόδιες για την ασφάλεια, της θέσπισης κατάλληλων προτύπων στο πλαίσιο της κατανοήσεως και της χρησιμοποίησης των όρων της παρούσης οδηγίας.

2.4. Παράρτημα 2

2.4.1. Οι απόψεις που διατυπώνονται όσον αφορά το παράρτημα 1 ισχύουν επίσης και για την παράγραφο 1.3 του παραρτήματος αυτού, και ειδικότερα για τη δεύτερη παράγραφο 2.1. Η απαίτηση αφορά τη χρησιμοποίηση ανακλαστικών υλικών ή τεχνικού φωτισμού, σε περίπτωση άσχημων συνθηκών φυσικού φωτισμού. Σύμφωνα με τις βασικές απαιτήσεις της οδηγίας-πλαίσιο, εξακολουθούν να είναι αναγκαία σαφέστερα κριτήρια για την αξιολόγηση παρόμοιων καταστάσεων. Η άποψη αυτή διατυπώνεται όχι μόνο για να εντοπισθεί το λάθος, αλλά για να τονισθεί η ανάγκη να διασφαλισθεί η όσο το δυνατό μεγαλύτερη συμμόρφωση στα κοινά πρότυπα, έχοντας υπόψη το σκοπό της όλης προσπάθειας που είναι η ελαχιστοποίηση και, μάλιστα, η πρόληψη των ατυχημάτων στον τόπο εργασίας.

2.4.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη της ομοιομορφίας όλων των εν λόγω πινακίδων, ενώ η ομοιομορφία αυτή θα πρέπει να συνδυάζεται ταυτόχρονα με αποδεκτές και κατανοητές πινακίδες ασφάλειας. Ωστόσο, η ΟΚΕ διερωτάται κατά πόσο δεν είναι υπερβολικός ο αριθμός και η ποικιλία των αναφερόμενων πινακίδων, ενώ δεν είναι καθόλου πεπεισμένη ότι όλες οι προτεινόμενες πινακίδες είναι αναγκαίες και ότι θα είναι οπωσδήποτε αποτελεσματικές. Είναι πολύ πιθανό ότι η χρησιμοποίηση και η αυξανόμενη εξοικείωση θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα όλων των πινακίδων σήμανσης που αναφέρονται στο παράρτημα, αλλά ορισμένες από αυτές ενδέχεται να παρερμηνευθούν και μπορεί μάλιστα να δημιουργήσουν σύγχυση ή να την αυξήσουν. Αυτό αφορά κυρίως τις ακόλουθες απαγορευτικές πινακίδες:

- απαγορεύεται η κατάσβεση με νερό,
- μη πόσιμο νερό,
- απαγορεύεται η είσοδος στους μη έχοντες ειδική άδεια,
- μην αγγίζετε,
- διαβρωτικές ύλες,
- ακτινοβολία λείζει,
- αναφλέξιμες ύλες,
- βιολογικές ύλες,
- χαμηλή θερμοκρασία.

Στο κεφάλαιο 3.5 σχετικά με τις πινακίδες που αφορούν την καταπολέμηση των πυρκαγιών, η ΟΚΕ δεν έχει πεισθεί ότι η πινακίδα που απεικονίζει «το υλικό και/ή τον εξοπλισμό καταπολέμησης πυρκαγιών, γενικά», είναι κατάλληλη.

2.5. Παράρτημα 3

Ενώ αναγνωρίζεται η σημασία του χρωματισμού των σωληνώσεων, η απαίτηση περί χρησιμοποίησης οκτώ διαφορετικών χρωμάτων θέτει το ερώτημα της ανάγκης να είναι αμέσως διαθέσιμος ένας κώδικας χρωμάτων στα άτομα που δεν βρίσκονται συνήθως ή κανονικά σε ένα χώρο εργασίας με σωληνώσεις και τα οποία, κατά συνέπεια, δεν είναι εξοικειωμένα με το περιεχόμενο των σωληνώσεων ή το σκοπό τους. Πρέπει

επίσης να ληφθεί υπόψη το θέμα της αχρωματοψίας κατά την εκτίμηση της σημασίας του χρωματισμού των σωληνώσεων.

Η ΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή στην πιθανότητα να προκύψουν προβλήματα:

- λόγω των διαφορών που υπάρχουν στα κράτη μέλη όσον αφορά το χρωματισμό των σημάτων,
- αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του χρωματισμού σε περίπτωση ανεπαρκούς φωτισμού,
- σε περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται πολυποικίλη χρήση των σωληνώσεων και δοχείων.

2.6. Παραρτήματα 5, 6 και 7

Τα παραρτήματα αυτά απαιτούν πολύ ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την εφαρμογή τους. Είναι πολύ σημαντικό να διασφαλισθεί ότι δεν θα θεωρείται δεδομένη η ύπαρξη καλών επιπέδων ακοής και οπτικού πεδίου και, κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί ακόμη μεγαλύτερη προσοχή στις περιπτώσεις τυχαίας παρουσίας στο χώρο εργασίας όπου υπάρχουν κίνδυνοι.

2.7. Παράρτημα 8

Είναι πιθανό να δημιουργηθεί σοβαρή σύγχυση όσον αφορά τις προφορικές ανακοινώσεις, και είναι επιτακτικά αναγκαίο να ληφθεί υπόψη στα προγράμματα που έχουν σχέση με τις πινακίδες αυτές η χρησιμοποίηση των ιδιοματικών λεξιλογίων σε ορισμένες περιπτώσεις έτσι ώστε οι επισκέπτες ή οι εργαζόμενοι που βρίσκονται τυχαία σε ένα παρόμοιο χώρο εργασίας να μην παραπλανώνται ή να μη δημιουργείται σύγχυση άνευ προθέσεως από προφορικές σημάνσεις.

Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει την ανάγκη να γνωρίζουν οι εργαζόμενοι την απαιτούμενη ορολογία για να προστατεύουν την υγεία και την ασφάλειά τους.

2.8. Παράρτημα 9

Πρέπει να ελεγχθούν προσεκτικά ως προς την αποτελεσματικότητά τους οι κωδικοποιημένες χειρονομίες που πρέπει να χρησιμοποιούνται επειδή ειδικότερα, οι κινήσεις «προχωρείστε», «οπισθοχωρείστε» καθώς και τα παραστατικά σήματα τείνουν να προκαλούν παρανόηση. Η κίνηση «οπισθοχωρείστε» προτείνεται να αρχίζει από το ύψος του σφύους, τα χέρια εστραμμένα προς τα κάτω, με βήμα προς τα πίσω και με επαναφορά στο επίπεδο του σφύους.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει και τονίζει τη συνεχή υποστήριξη της Επιτροπής και του Συμβουλίου όσον αφορά τη θέσπιση μέτρων για τη βελτίωση της ασφάλειας στο τόπο εργασίας. Ωστόσο, προτείνει στην Επιτροπή να λάβει μέτρα κατά μιας υπέρ το δέον τέλει προσέγγισης όσον αφορά τα συγκεκριμένα πρότυπα που πιθανόν να είναι άκρως δύσκολο

να επιτευχθούν και, μερικά από τα οποία, μπορεί να μην συμβάλουν πάρα πολύ στο γενικό στόχο της προστασίας

της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στον τόπο εργασίας.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για το καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων — Τρίτες χώρες

(91/C 159/05)

Στις 31 Ιανουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 20, εδάφιο 4 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για το Καθεστώς των διακινούμενων εργαζομένων — Τρίτες χώρες.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Andrea Amato.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), υιοθέτησε κατά πλειοψηφία και με 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στο πρόσφατο παρελθόν η ΟΚΕ ασχολήθηκε με τις μεταναστεύσεις από τρίτες χώρες:

- α) στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με τους διακινούμενους εργαζομένους της 25ης Οκτωβρίου 1984⁽¹⁾
- β) στη γνωμοδότηση της 29ης Μαΐου 1985 σχετικά με τους «προσανατολισμούς για μια κοινοτική πολιτική για τις μεταναστεύσεις»⁽²⁾, που αναφέρονται ουσιαστικά στην προηγούμενη, ειδικότερα σε ό,τι αφορά το τμήμα για τις τρίτες χώρες
- γ) στη γνωμοδότηση για τη «Μεσογειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» της 12ης Ιουλίου 1989⁽³⁾ στην οποία προωθούνται προτάσεις για μια πολιτική σχετικά με τη μετανάστευση που προέρχεται από τις Τρίτες Μεσογειακές Χώρες.

1.1.1. Οι αξιολογήσεις σχετικά με τα όρια της κοινοτικής πολιτικής στο θέμα αυτό, τα προβλήματα που επισημαίνονται και οι προτάσεις που προωθούνται από τις γνωμοδοτήσεις αυτές, διατηρούν σε σημαντικό βαθμό την επικαιρότητά τους και ας μην έγιναν δεκτές από το Συμβούλιο.

1.1.2. Παρόλα αυτά οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια τόσο από την άποψη των αντικειμενικών και κανονιστικών συνθηκών στο εσωτερικό των κρατών μελών όσο και λόγω της εξέλιξης της διαδικασίας κοινοτικής ολοκλήρωσης και των επακόλουθων απαιτήσεων για τον καθορισμό ενός νέου θεσμικού πλαισίου, υποχρεώνουν την ΟΚΕ να εκφραστεί με νέες αξιολογήσεις και προτάσεις.

1.2. Η ανάγκη να επικεντρωθεί εκ νέου η προσοχή της Κοινότητας στο ζήτημα της μετανάστευσης εκφράστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Αννόβερου τον Ιούνιο του 1988, το οποίο είχε ζητήσει από την Επιτροπή έκθεση για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

1.2.1. Πέρα από την έκθεση αυτή με τίτλο «η κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών από τρίτες χώρες που διαμένουν νόμιμα και νόμιμα στα κράτη μέλη»⁽⁴⁾ η Επιτροπή κατήρτισε επίσης έκθεση εμπειρογνομώνων με τίτλο «πολιτικές μετανάστευσης και κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»⁽⁵⁾ που αποτελεί σημαντική συμβολή στην εμβάθυνση των θεμάτων αυτών και προωθεί συμπεράσματα και προτάσεις που λαμβάνονται υπόψη στη γνωμοδότηση αυτή.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 343 της 24. 12. 1984.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 188 της 29. 7. 1985.

⁽³⁾ ΕΕ αριθ. C 221 της 28. 8. 1989.

⁽⁴⁾ SEC(89) 924 τελ. της 22. 6. 1989.

⁽⁵⁾ SEC(90) 1813 τελ. της 28. 9. 1990.

1.3. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 14ης και 15ης Δεκεμβρίου 1990 (Ρώμη 2) επανεξέτασε το ζήτημα και στα συμπεράσματά του, πέρα από την παρότρυνση προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που θα πρέπει να υιοθετηθούν στα θέματα της διέλευσης των εξωτερικών συνόρων, διακήρυξε:

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έλαβε γνώση των εκθέσεων για τη μετανάστευση και ζητεί από το Συμβούλιο γενικών υποθέσεων και από την Επιτροπή να αξιολογήσουν ποια είναι τα κατάλληλα μέτρα και ενέργειες σε ό,τι αφορά τη συνδρομή των χωρών μετανάστευσης, τα απαιτούμενα για την είσοδο και την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσης, λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα την ανάγκη για μια εναρμονισμένη πολιτική στα θέματα του δικαιώματος του ασύλου.»

1.4. Η Διακυβερνητική Διάσκεψη για την πολιτική ένωση που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο στη Ρώμη, θα υποχρεωθεί να συζητήσει με πρωτοβουλία ορισμένων κυβερνήσεων το ζήτημα της διεύρυνσης των κοινοτικών αρμοδιοτήτων στα θέματα της μετανάστευσης. Προς την κατεύθυνση αυτή προώθησε προτάσεις επίσης η Επιτροπή στη γνωμοδότησή της της 25ης Οκτωβρίου 1991 σχετικά με την αναθεώρηση της συνθήκης όσον αφορά την πολιτική ένωση⁽¹⁾.

1.5. Από την άλλη μεριά, η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1987 αποσαφηνισε αναμφίβολα τις σημερινές αρμοδιότητες της Επιτροπής σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 118 της συνθήκης⁽²⁾. Από αυτή προκύπτει ο πιθανός χώρος της κοινοτικής αρμοδιότητας στα θέματα της μετανάστευσης.

1.5.1. Επίσης στις 31 Ιανουαρίου 1991 το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο⁽³⁾ εξέδωσε απόφαση που κατοχυρώνει ότι έχουν άμεση ισχύ στις διατάξεις των κρατών μελών οι κανόνες που περιέχονται στις συμφωνίες συνεργασίας ΕΟΚ/Μαρόκου σε θέματα εξάλειψης των διακρίσεων στις συνθήκες μισθοδοσίας και απασχόλησης καθώς και κοινωνικής ασφάλισης. Τα αποτελέσματα αυτής της απόφασης δεν μπορεί παρά να επεκταθούν και στις άλλες συμφωνίες συνεργασίας (Τυνησία, Αλγερία και Γιουγκοσλαβία) και σύνδεσης (Τουρκία) που προβλέπουν ανάλογους κανόνες.

1.6. Από όσα έχουν λεχθεί ως τώρα η κατάσταση φαίνεται πλέον πρόσφορη για τον καθορισμό και την οικοδόμηση μιας πραγματικής κοινοτικής πολιτικής για τη μετανάστευση.

1.6.1. Ανάλογο προσανατολισμό μπορεί επίσης να διακρίνει κανείς και στην έκθεση της εξεταστικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το ρατσισμό και την ξενοφοβία⁽⁴⁾.

2. Στόχοι και πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1. Με βάση τα όσα ελέγχθησαν έως τώρα, μια κοινοτική πολιτική μετανάστευσης θα πρέπει να έχει τους παρακάτω τρεις κύριους άξονες:

- α) προγραμματισμός των μεταναστευτικών ροών και ρύθμιση των θεμάτων εισόδου και του δικαιώματος του ασύλου (αντικείμενο ειδικής γνωμοδότησης που βρίσκεται υπό προετοιμασία)
- β) οικονομική και κοινωνική ένταξη και ελεύθερη διακίνηση στο εσωτερικό της Κοινότητας των νομίμως εγκατεστημένων σ' αυτήν
- γ) εκούσια επιστροφή στη χώρα προέλευσης.

2.2. Η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει κυρίως τις «εσωτερικές» πτυχές μιας κοινοτικής πολιτικής για τη μετανάστευση. Λαμβάνονται πράγματι υπόψη κυρίως τα ζητήματα που συνδέονται με την παρουσία στην Κοινότητα μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες τόσο σε ό,τι αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των ατόμων αυτών όσο και σε σχέση με τις επιπτώσεις που έχει αυτή η παρουσία στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κοινότητας.

2.3. Ως μετανάστες από τρίτες χώρες νοούνται οι πολίτες που για λόγους εξαρτημένης ή αυτόνομης εργασίας διακινούνται από τη χώρα προέλευσης σε ένα κράτος μέλος και διαμένουν νομίμως σ' αυτό, προσωρινώς ή μονίμως. Η έννοια των «μεταναστών» αναφέρεται και στα μέλη της οικογένειας (σύζυγοι, ανήλικα ή μειονεκτούντα τέκνα, εξαρτώμενοι ανιόντες) και τους εργαζόμενους που λαμβάνουν σύνταξη ανικανότητας ή γήρατος στα κράτη μέλη.

2.4. Συνεπώς, τα ιδιαίτερα προβλήματα των πολιτών ενός κράτους μέλους που προέρχονται από τρίτες χώρες δεν αποτελούν ειδικό αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης, παρά μόνο σε ό,τι αφορά το γενικότερο θέμα των αντικειμενικών διακρίσεων. Σχετικά η ΟΚΕ επιβεβαίωσε τα παρακάτω:

«Η ΟΚΕ επιμένει ότι όλοι οι πολίτες της ΕΟΚ, περιλαμβανομένων και εκείνων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες, πρέπει να έχουν εξασφαλισμένη μια θέση και ένα μέλλον στην «Ευρώπη των πολιτών», και ότι πρέπει να ισχύουν, και πέραν των συνόρων, τα δικαιώματα εγκατάστασης, ελεύθερης διακίνησης και απασχόλησης και η αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων και προσόντων»⁽⁵⁾.

2.5. Είναι προφανές ότι αυτές οι «εσωτερικές» πτυχές δεν μπορούν να διαχωρισθούν από τις συνθήκες εισόδου των μεταναστών από τρίτες χώρες στην επικράτεια της Κοινότητας. Σχετικά, ο συντονισμός των συνθηκών εισόδου που πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους θα πρέπει να εξετασθεί από την Κοινότητα, με σεβασμό των δημοκρατικών διαδικασιών και πλήρη συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργάνων.

2.6. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του δεσμού που υπάρχει μεταξύ μιας κοινοτικής πολιτικής μετανάστευσης και της ανάπτυξης των χωρών μετανάστευσης, ειδικότερα εκείνων που είναι πλησιέστερα στην Κοινότητα. Το θέμα αυτό θα αναπτυχθεί σε μεταγενέστερη γνωμοδότηση.

⁽¹⁾ CM 60-90-200 του Λουξεμβούργου 21 Οκτωβρίου 1990.

⁽²⁾ Συλλογή δικαστικών αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου 1987/7, σ. 3203.

⁽³⁾ Απόφαση C18/90.

⁽⁴⁾ Εισηγητής: ο κ. Glyn Ford, έγγρ. A3-195/90 της 23. 7. 1990.

⁽⁵⁾ ΕΕ αριθ. C 23 της 30. 1. 1989, σ. 33.

3. Για ένα κοινοτικό καθεστώς εργαζομένων μεταναστών από τρίτες χώρες

3.1. Η κοινωνική ενσωμάτωση⁽¹⁾ των μεταναστών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει καταστεί σήμερα αναπόφευκτο ζήτημα μεγάλης σημασίας γιατί:

- ο αριθμός των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες έχει πλέον ξεπεράσει τα 8 εκατομ. άτομα,
- παρά το γεγονός ότι η παρουσία αυτή έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά στα κράτη μέλη, και επειδή προέρχεται από μεταναστεύσεις που πραγματοποιήθηκαν σε διαφορετικούς χρόνους, μπορεί να δημιουργήσει ανάλογες εντάσεις τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στην κοινωνία.

3.2. Η Κοινότητα αυτή καθ'αυτή θα πρέπει να θέσει το στόχο της προώθησης της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Όχι μόνο γιατί αυτό ανταποκρίνεται στις γενικές αξίες πάνω στις οποίες θεμελιώθηκε η Κοινότητα αλλά επίσης γιατί η έλλειψη αυτής της ένταξης έχει αρνητικές επιπτώσεις στην κατάσταση της απασχόλησης και γενικότερα στις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας στην Κοινότητα. Όπως επίσης μια λανθασμένη ενσωμάτωση μπορεί να δημιουργήσει περιθωριοποίηση και φαινόμενα γκέτου κυρίως των νέων που αποτελούν μέλη των οικογενειών των μεταναστών.

3.2.1. Η κατάλληλη κοινωνική ένταξη, που θα βασίζεται δηλαδή στην ισότητα των δικαιωμάτων και των ευκαιριών, αποτελεί την προϋπόθεση για την αποφυγή χώρων κοινωνικής περιθωριοποίησης και για να μην τροφοδοτείται η παράνομη εργασία, η υπόγεια οικονομία και η φοροδιαφυγή και για να μην αυξάνεται η εγκληματικότητα.

3.2.2. Πράγματι, η διάκριση σε βάρος των διακινούμενων εργαζομένων, υπάρχει κίνδυνος να δημιουργήσει φαινόμενα «κοινωνικού ντάμπινγκ» στο εσωτερικό της Κοινότητας. Συνεπώς, η κοινοτική πολιτική για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών αποκτά έτσι το χαρακτήρα απαραίτητου μέσου για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3.2.3. Η σωστή ενσωμάτωση των μεταναστών στην αγορά εργασίας, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ως άλλη μια επιβάρυνση για τα κοινωνικά συστήματα των κρατών μελών αλλά αντιθέτως ως μια ευκαιρία. Για παράδειγμα, η αύξηση της ενεργού εργατικής δύναμης μπορεί να δημιουργήσει θετικές επιπτώσεις στο σύστημα της κοινωνικής ασφάλειας που έχει εξασθενήσει από την αρνητική δημογραφική εξέλιξη στις βιομηχανικές χώρες.

3.2.4. Η Κοινότητα δεν πρέπει να θέτει ως στόχο μόνο την αντιμετώπιση και πρόληψη των αρνητικών επιπτώσεων από

την έλλειψη κοινωνικής ένταξης των μεταναστών, αλλά επίσης και την πλήρη αξιοποίηση της συμβολής των μεταναστών, ιδιαίτερα των νέων για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη μέσα σε μια Ευρώπη πολλών εθνοτήτων και πολιτισμών.

3.3. Η υλοποίηση της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς εισάγει ουσιαστικές μεταβολές στην κατάσταση της μετανάστευσης και επιβάλλει μια διαφορετική οπτική εκ μέρους της Κοινότητας⁽²⁾, πράγματι:

- καθώς πλησιάζει ο χρόνος της κατάργησης των ελέγχων των ατόμων στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας γίνεται προφανής η διαφορά των κανονισμών και των λειτουργικών μέσων που υπάρχουν στα κράτη μέλη,
- ακόμη και στην περίπτωση που η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων μπορεί να επιτρέψει στους μετανάστες από τις τρίτες χώρες να κινούνται ελεύθερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά, στα σημερινά κανονιστικά πλαίσια, ότι αυτοί θα μπορούν να έχουν νόμιμη πρόσβαση στην αγορά εργασίας σε οποιοδήποτε κράτος μέλος.

Άλλωστε είναι εύκολο να προβλέψει κανείς ότι ένα μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών θα προσπαθήσει να βρει στην πιο εύκολη διακοινοτική κινητικότητα μια απάντηση στους περιορισμούς που επιβάλλονται από τις διάφορες εξελίξεις των εθνικών αγορών εργασίας, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει ισχυρή αύξηση της παράνομης εργασίας.

3.4. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι η Κοινότητα πρέπει να θέσει αμέσως ένα διπλό στόχο:

- α) να εναρμονίσει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, όπως επίσης τα μέσα και τις δράσεις για την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών στα κράτη μέλη·
- β) να ορίσει τις συνθήκες για να εφαρμοσθεί η ελεύθερη διακίνηση των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες, επί ίσοις όροις με τους κοινοτικούς πολίτες.

Αν δεν τεθούν αυτοί οι δύο στόχοι, όχι μόνο θα τροφοδοτηθεί η διακριτική μεταχείριση (με όλες τις ηθικές επιπτώσεις που

⁽¹⁾ Χρησιμοποιείται εδώ η έκφραση «integrazione sociale» (κοινωνική ολοκλήρωση) γιατί πλέον κυριαρχεί στο κοινοτικό ιδίωμα. Ωστόσο θα ήταν καταλληλότερο να μιλάμε για «inserimento sociale» (κοινωνική ενσωμάτωση) έννοια που δεν μπορεί να συγχέεται με την έννοια της «assimilazione» (αφομοίωσης) και η οποία δεν θέτει σε αμφισβήτηση την πολιτιστική ταυτότητα των μεταναστών. (Η υποσημείωση αυτή δεν αφορά το ελληνικό κείμενο).

⁽²⁾ Στο ζήτημα αυτό εξεδήλωσε ιδιαίτερη προσοχή επίσης και η ΔΟΕ, που παρουσίασε τρία έγγραφα:

- Πρακτικά της άτυπης συνεδρίασης διαβουλεύσεων για τους εργαζόμενους που προέρχονται από τρίτες χώρες και διακινούνται στην Ευρώπη της εσωτερικής αγοράς μετά το 1992 — Γενεύη 27-28 Απριλίου 1989.
- Σκέψεις οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα καθώς και σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου που αφορούν το μελλοντικό καθεστώς των πολιτών των τρίτων χωρών στην ευρωπαϊκή εσωτερική αγορά των W.R. Bohning και J. Bohning και J. Werquin (Working Paper in World Employment Programme) Γενεύη — Απρίλιος 1990.
- Πρακτικά της στοργυλής τραπέζης για τους εργαζομένους που προέρχονται από τρίτες χώρες και διακινούνται στην Ευρώπη της εσωτερικής αγοράς — Γενεύη 15-17 Οκτωβρίου 1990.

θα έχει αυτό για την οικοδόμηση μιας Κοινότητας βασισμένης στην αδικία και στην καταπίεση των δικαιωμάτων ενός τμήματος των πολιτών που συμβάλλουν στην ανάπτυξή της), όχι μόνο θα προκληθούν δυσχέρειες στην ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, αλλά θα προδοθεί και το ίδιο το πνεύμα της υλοποίησης της ενιαίας αγοράς. Πράγματι, αυτό θα σήμαινε παραίτηση από το στόχο της υλοποίησης, μαζί με την ενιαία αγορά των αγαθών, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μιας ενιαίας αγοράς κοινοτικής εργασίας, με τη διατήρηση των εθνικών αγορών εργασίας που είναι εκ των πραγμάτων χωριστές, δεδομένου ότι θα βασίζονται στο διαχωρισμό των εξωκοινοτικών εργαζομένων.

3.5. Δεν μπορεί επίσης να υποτιμηθεί η σχέση που υπάρχει αφενός μεταξύ της ελεύθερης διακίνησης των μεταναστών και της εναρμόνισης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης στην Κοινότητα και αφετέρου του συντονισμού των συνθηκών εισόδου.

3.5.1. Υπάρχει κυρίως χρονική σχέση. Η εναρμόνιση των πολιτικών κοινωνικής ενσωμάτωσης και η επίτευξη της ελεύθερης διακίνησης δεν πρέπει να καθυστερήσουν για να αναμείνουν τον καθορισμό των κοινών πολιτικών ρύθμισης των εισόδων.

3.5.2. Υπάρχει στη συνέχεια σχέση αιτίας — αποτελέσματος. Για παράδειγμα, οι λύσεις που θα δοθούν στο ζήτημα των μεταναστευτικών ρευμάτων θα έχουν αναμφίβολες συνέπειες στην επιτυχία των πολιτικών κοινωνικής ολοκλήρωσης και ελεύθερης κυκλοφορίας. Πράγματι, θα λείψουν οι συνθήκες για την επωφελή εφαρμογή τους, εάν προκύψουν συνθήκες εισόδου υπερβολικά ελαστικές και υποχρεωθεί έτσι η Κοινότητα να αντιμετωπίσει μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα. Θα προκύψουν όμως ανάλογες αποτυχίες εάν εφαρμοσθούν τόσο

άκαμπτες συνθήκες εισόδου ώστε να καταλήξουν στην πράξη σε παρεμπόδιση της νόμιμης μετανάστευσης και αναπόφευκτη αύξηση της παράνομης μαζί με όσα συνεπάγεται ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αρχίζοντας από την έλλειψη θετικής στάσης του πληθυσμού και της κοινοτικής κοινής γνώμης έναντι των μεταναστών, που αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την επιτυχή επίτευξη της κοινωνικής ένταξης και της ελεύθερης κυκλοφορίας.

3.5.3. Από την άλλη μεριά ακόμη και ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπισθούν τα «εσωτερικά» ζητήματα θα έχει καθοριστικό βάρος στη δυνατότητα ρύθμισης των μεταναστευτικών ρευμάτων. Για παράδειγμα, εάν το στοιχείο της «έλξης» από την κοινοτική πλευρά (η οποία, μαζί με το στοιχείο της «ώθησης» εκ μέρους των χωρών προέλευσης, καθορίζει τη μεταναστευτική πίεση) έχει ουσιαστικά «υγιή» χαρακτηριστικά (π.χ. δεν θα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ζήτησης παράνομης εργασίας) θα υπάρχουν αναπόφευκτες συνέπειες στην ποσότητα και στην ποιότητα της ίδιας της μεταναστευτικής πίεσης και συνεπώς στις λύσεις που θα πρέπει να υιοθετηθούν για τη ρύθμιση των ρευμάτων.

4. Με την παρούσα γνωμοδότηση επιδιώχθηκε ο καθορισμός των κινήτρων, προσανατολισμών και γενικών στόχων μιας κοινής πολιτικής για τη μετανάστευση και ειδικότερα του «καθεστώτος διακινούμενων εργαζομένων από τρίτες χώρες». Η ΟΚΕ θα καταρτίσει πολύ σύντομα πρόσθετη γνωμοδότηση που θα περιέχει ειδικές προτάσεις στα θέματα της οικονομικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης και της ελεύθερης κυκλοφορίας (θεμελιώδη δικαιώματα, προσαρμογή και εναρμόνιση της νομοθεσίας, ενεργός πολιτική), της εκούσιας επιστροφής στις χώρες προέλευσης, της ενημέρωσης και του κοινοτικού συντονισμού.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

*Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής*
François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία προγράμματος για την αγορά υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών⁽¹⁾

(91/C 159/06)

Στις 13 Φεβρουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ίδρυσεως της ΕΟΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, εξέδωσε τη γνωμοδότηση του στις 3 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ Nierhaus

Κατά τη 286η συνεδρίαση ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση

1 Εισαγωγή

1.1 Η πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με ένα πρόγραμμα για τη δημιουργία αγοράς υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών (Impact II) συνδέεται άμεσα με την απόφαση του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1988 για εφαρμογή ενός διετούς σχεδίου δράσης με στόχο τη δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών πληροφορικής και αποτελεί συνέχεια της πολιτικής της Κοινότητας για προώθηση μιας κοινής αγοράς πληροφοριών. Η πολιτική αυτή είχε τεθεί ήδη στην αρχή του εβδομού χρονού με απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών για την εξασφάλιση και αξιοποίηση πληροφοριών με τη βοήθεια συντονισμένων δράσεων της Κοινότητας και των κρατών μελών

1.2 Στο χρονικό διάστημα 1975 έως 1983, σε τρία διαδοχικά σχέδια δράσης, υποστηρίχθηκαν κυρίως η δημιουργία ενός δικτύου, η ανάπτυξη τραπεζών πληροφοριών και η καταργήση των γλωσσικών φραγμών. Το επομένο πενταετές πρόγραμμα από το 1984 έως το 1988 είχε ως στόχο την ανάπτυξη και προώθηση της αγοράς πληροφοριών στην Ευρώπη, τη βελτίωση της παροχής και της προσβάσης στην πληροφορική καθώς και την ενίσχυση της δραστηριοποίησης νέων τεχνολογιών στην παραγωγή και αξιοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών

1.3 Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένως εκφράσει την αρχική της συγκατάθεση ως προς τους στόχους και τις δράσεις της Κοινότητας επί του θεματός αυτού, και ιδιαίτερες στις γνωμοδοτήσεις της του Μαρτίου 1984 και Ιουνίου 1986. Οι βασικές διαπιστώσεις που έγιναν εκεί ισχύουν ακόμη και σήμερα και μπορούν επομένως να χρησιμοποιηθούν ως συμπλήρωμα της γνωμοδότησης που ακολουθεί

2 Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η ΟΚΕ χαιρετίζει την παρούσα πρόταση της Επιτροπής για ένα διαρκές κοινοτικό πρόγραμμα, επειδή μια λειτουργική αγορά υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών

αποτελεί, από πλευράς ολοκλήρωσης της κοινής αγοράς, πολύ βασικό παραγοντα διατήρησης και βελτίωσης της ανταγωνιστικής ικανότητας της Κοινότητας στην παγκόσμια αγορά. Αυτό ισχύει επίσης για την ανταγωνιστική ικανότητα της ίδιας της αγοράς πληροφοριών όπως και, από πλευράς σημασίας των πληροφοριών για όλους σχεδόν τους κλάδους της οικονομίας

Περαιτέρω καθίσταται σαφές ότι όλοι σχεδόν οι κοινωνικοί τομείς αναγκάζονται να προσφύγουν στις υπηρεσίες πληροφοριών, γεγονός που λαμβάνεται υπόψη στην πρόταση της Επιτροπής

2.2 Οι κοινοτικές δράσεις ενδεικνύονται ιδιαίτερες επειδή

- από αποψη μεγέθους, οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες στον τομέα των πληροφοριών βρίσκονται πάντα πίσω από εκείνες των ΗΠΑ, αν και πρέπει να αναγνωρισθεί μια μικρή προοδος,
- η ιαπωνική αγορά υπηρεσιών στον τομέα των πληροφοριών έχει επίσης εξαπλωθεί σε μεγάλο βαθμό και είναι επομένως σε θέση να αμφισβητήσει τη θέση της ευρωπαϊκής αγοράς, εάν δεν αναληφθούν ιδιαίτερες προσπάθειες
- διαπιστώνεται ότι η ανταγωνιστική ικανότητα του ευρωπαϊκού οικονομικού χώρου υφίσταται το όλως ιδιαίτερο μειονέκτημα του κατακερματισμού λόγω των γλωσσικών, νομικών και τεχνικών εμποδίων, το οποίο τελικά μπορεί να υπερνικηθεί μόνο με μια κοινή προσπάθεια όλων των κρατών της Κοινότητας με στόχο την επιτυχία,
- οι ανισότητες μεταξύ ανεπτυγμένων και μειονεκτικών περιοχών της Κοινότητας με ένα σαφές χάσμα Βορρά-Νότου, πρέπει να υπερνικηθούν, κατά προτεραιότητα μάλιστα σε εθνικό επίπεδο αλλά και με κοινοτικές δράσεις

3 Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΟΚΕ χαιρετίζει ιδιαίτερα την ουσιαστική διευρύνση του οικονομικού πλαισίου έναντι του προγράμματος Impact I κατά 100 εκατομ. Ecu από πόρους της Κοινότητας. Μαζί με τη συμβολή των συμμετεχόντων στα κοινά σχέδια αυτό σημαίνει ένα ποσό 225 εκατομ. Ecu περίπου. Αν λη-

(¹) ΕΕ αριθ C 53 της 28.2.1991 σ. 65

φθούν όμως υπόψη οι φιλόδοξοι στόχοι του προγράμματος και εάν συνεκτιμηθεί ότι οι πόροι αυτοί κατανέμονται σε πέντε έτη, η προβλεπόμενη οικονομική ενίσχυση φαίνεται αρκετά μέτρια.

3.2. Με βάση την πείρα από την εφαρμογή του Impact I πρέπει να διασφαλισθεί η ύπαρξη λογικής σχέσης μεταξύ του ύψους της αύξησης και των απαιτούμενων δαπανών από διοικητικής πλευράς για τους συμμετέχοντες. Πρέπει λοιπόν να αναμένεται ότι και στα πλαίσια του προγράμματος Impact II πολλές θα είναι οι αξιόλογες αιτήσεις που δεν θα αντιμετωπισθούν θετικά, ενώ πρέπει ήδη με διαβουλεύσεις στο προκαταρκτικό στάδιο της διαδικασίας υποβολής της αίτησης να εξασφαλισθεί ότι δεν θα υπάρξουν διοικητικές δαπάνες, ιδιαίτερα για τα προγράμματα των οποίων οι πιθανότητες είναι οπωσδήποτε ελάχιστες. Θα ήταν μάλιστα χρήσιμο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ή για άλλους σχετικούς μη κρατικούς οργανισμούς οι δαπάνες να μπορούν να καλύπτονται σε συνάρτηση με τη διαδικασία αίτησης.

3.3. Η ΟΚΕ θεωρεί τις εργασίες της Ευρωπαϊκής Ομάδας Παρατηρητών (ΕΟΠ) εξαιρετικά σημαντικές και χρήσιμες και επομένως χαιρετίζει τη συνέχισή τους στο πλαίσιο της γραμμής δράσης. Αναμένεται βεβαίως ότι τα αποτελέσματα αυτών των εργασιών θα διευρυνθούν κατά τρόπο περισσότερο αποτελεσματικό. Η ενίσχυση του δικτύου εθνικών ανταποκριτών και η βελτίωση των δεσμών με τις υπάρχουσες ευρωπαϊκές και εθνικές ενώσεις στην αγορά πληροφόρησης θα συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, πρέπει οπωσδήποτε επίσης να εξασφαλισθεί ότι η ετήσια έκθεση της ΕΟΠ θα απευθύνεται και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, παράλληλα με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

3.4. Η ΟΚΕ θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό καθήκον την υπερνίκηση των νομικών και διοικητικών φραγμών και πιστεύει ότι λύση μπορεί να υπάρξει μόνο με τη συνεργασία μεταξύ των συμβουλευτικών επιτροπών της Κοινότητας και των εθνικών φορέων. Η ΟΚΕ χαιρετίζει επίσης τη διατήρηση της Νομικής Συμβουλευτικής Ομάδας (ΝΣΟ). Ο ορισμός των καθηκόντων της πρέπει όμως να περιλαμβάνει την τεκμηρίωση των νομικών θεμάτων και των γενικών συνθηκών και την επεξεργασία των γραμμών δράσης για τις συμβατικές ρυθμίσεις όπως και την επεξεργασία των προτάσεων για τις αναγκαίες αλλαγές του πλαισίου πολιτικής, ώστε να συμβάλει κατ'αυτόν τον τρόπο στην απαιτούμενη εναρμόνιση των εθνικών και ευρωπαϊκών νομικών πλαισίων, αν αυτά παρεμποδίζουν την ουσιαστική διεύρυνση της αγοράς πληροφοριών της Κοινότητας. Στην πρώτη γραμμή πρέπει να βρίσκονται οι πολύ σημαντικές απόψεις όπως η προστασία των πληροφοριών που αφορούν πρόσωπα που δεν έχουν εξουσιοδοτημένη πρόσβαση και η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η ΟΚΕ χαιρετίζει επίσης τη διεύρυνση μέσω της συνεργασίας με τις δημόσιες υπηρεσίες και τους σημαντικούς παράγοντες της αγοράς των συμπερασμάτων της ΝΣΟ με στόχο την καλύτερη χρησιμοποίησή τους.

3.5. Στο πλαίσιο μιας κοινής στρατηγικής της Κοινότητας για προώθηση της αγοράς πληροφοριών έχει μεγάλη σημασία

η φιλική προς το χρήστη οργάνωση του συστήματος πληροφοριών. Επίσης κατά τη γνώμη της ΟΚΕ είναι απαραίτητο μεταξύ άλλων στα πλαίσια του προγράμματος Impact:

- η δημιουργία δικτύου ολοκληρωμένων υπηρεσιών που καλύπτει όλη την Κοινότητα,
- η προτυποποίηση σημείων διασύνδεσης και τερματικών σταθμών με στόχο ενιαίους τερματικούς σταθμούς για όσο το δυνατόν περισσότερες υπηρεσίες,
- η βελτίωση της αναγνωσιμότητας των απαραίτητων πληροφοριών με την καλύτερη δυνατή εργονομική μορφή software, η οποία επιτρέπει στον μη ειδικό άμεση χρήση των ήδη υπαρχόντων δεδομένων κατά την επεξεργασία των πληροφοριών,
- οι απλοποιημένες διαδικασίες εκκαθάρισης, ιδιαίτερα για τους μικρούς χρήστες, π.χ. υπηρεσίες πληροφόρησης Kiosk,
- η τελειοποίηση των ήδη υφιστάμενων συστημάτων Videotext και η εξομοίωση του επιπέδου, ώστε κυρίως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τα μεμονωμένα άτομα να έχουν μια συμφέρουσα από οικονομική άποψη πρόσβαση στις ηλεκτρονικά αποθηκευμένες πληροφορίες, ακόμη και πέρα από τα εθνικά σύνορα,
- η δημιουργία μέσων στο γλωσσικό τομέα με στόχο την κατάργηση των γλωσσικών φραγμών (κατάλογοι περισσότερων γλωσσών, μηχανική μετάφραση, κλπ.).

3.6. Η ΟΚΕ θεωρεί επίσης θετικό το γεγονός ότι στο πλαίσιο της γραμμής δράσης 3 αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην εκπαίδευση και μετεκπαίδευση των ατόμων που χειρίζονται τις ηλεκτρονικές πληροφορίες. Μια οικονομικά συμφέρουσα πρόσβαση στις τράπεζες πληροφοριών για ορισμένες ομάδες ατόμων όπως οι δάσκαλοι, οι εκπαιδευτές, οι φοιτητές και οι μαθητές, σε συνδυασμό με γραπτό εκπαιδευτικό και πληροφοριακό υλικό, θα εξυπηρετούσε το στόχο της εξειδίκευσης και της διεύρυνσης κατά την αναζήτηση πληροφοριών. Θα πρέπει, επίσης, να προβλεφθεί γι'αυτό το σκοπό ανάλογη οικονομική βοήθεια από κοινοτικούς πόρους, σε συνδυασμό με άλλα προγράμματα υποστήριξης της Κοινότητας.

3.7. Ως συμπέρασμα των εμπειριών από το πρόγραμμα Impact I, θα πρέπει να αυξηθεί η οικονομική ενίσχυση για τη συμμετοχή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των μη κρατικών οργανισμών (π.χ. εργοδοτικές και κρατικές οργανώσεις, ενώσεις καταναλωτών, και μειονεκτούντων ατόμων κ.ά.) στο πρόγραμμα. Αυτό αφορά κυρίως τις διαβουλεύσεις και την υποστήριξη κατά την επεξεργασία των προτάσεων, την αναζήτηση των συνεταίρων καθώς και τη συντόμευση του χρόνου επεξεργασίας. Σε συνάρτηση με αυτά η ΟΚΕ επιβεβαιώνει ότι επιβάλλεται να εκτιμηθούν θετικά οι επιπτώσεις του προγράμματος Impact.

3.8. Η ΟΚΕ διαπιστώνει πάντως με λύπη ότι ούτε και στο προτεινόμενο πρόγραμμα μπορεί να διακρίνει καθαρά μια τελική κοινή στρατηγική της Κοινότητας, με τη σύμφωνη γνώμη των αρμοδίων εθνικών κυβερνητικών αρχών και με σκοπό τη στήριξη και την προώθηση μιας αγοράς πληροφοριών της Κοινότητας.

3.9. Πρέπει επίσης να ασκηθεί κριτική διότι και στο υφιστάμενο πρόγραμμα δεν ταξινομούνται και δεν εξετάζονται σε βάθος θέματα υψίστης σημασίας όπως: η προστασία των πληροφοριών που αφορούν πρόσωπα, η αυξανόμενη ανεξαρτησία από τις υπηρεσίες πληροφόρησης (π.χ. σε περίπτωση

οχλήσεων), η επιρροή των διαφορετικών μορφών παροχής πληροφοριών (σύμφωνα με τη γραμμή δράσης 4 σε σχέση π.χ. με τις εργατικές και εργοδοτικές οργανώσεις και τις ενώσεις καταναλωτών και μειονεκτούντων ατόμων κ.ά) στους στόχους της σχολικής και επαγγελματικής κατάρτισης, η κοινωνική αξία των διαφορετικών τομέων πληροφόρησης κλπ. Η ΟΚΕ είχε εξάλλου θέξει τα θέματα αυτά στη γνωμοδότησή της του 1984 γι' αυτή την προβληματική και είχε αποδείξει ότι είναι ουσιαστική για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της πολιτικής στήριξης.

3.10. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή περιμένει ότι οι διαπιστώσεις της αυτές θα ληφθούν αναλόγως υπόψη από την Επιτροπή για την περαιτέρω συνέχισή τους.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών των μεταφορών στα βαρέα φορτηγά οχήματα

(91/C 159/07)

Στις 13 Μαρτίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Απριλίου 1991, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Moreland.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε κατά πλειοψηφία και με 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το 1986 η Επιτροπή υπέβαλε έγγραφο⁽¹⁾ σχετικά με την εξάλειψη των στρεβλώσεων στις εμπορευματικές μεταφορές. Το εν λόγω έγγραφο περιέχει ανασκόπηση των φόρων επί των οχημάτων, του ειδικού φόρου κατανάλωσης καυσίμων και των διοδίων. Η ΟΚΕ⁽²⁾ συμφώνησε κατ' αρχήν με τους στόχους της Επιτροπής, σχετικά με τη μελλοντική φορολόγηση των οχημάτων, όσον αφορά:

- την εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού εντός και μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς,
- την επιβάρυνση του χρήστη με το συνολικό οικονομικό κόστος υποδομών,

- την επάρκεια των φορολογικών εσόδων για τα κράτη μέλη,
- την ελεύθερη ροή αγαθών και προσώπων εντός της Κοινότητας,
- τη σύναψη λογικών συμφωνιών διαμετακόμισης με τρίτα κράτη.

Η ΟΚΕ στην έκθεσή της, που εγκρίθηκε ομόφωνα, τόνιζε μεταξύ άλλων ότι:

- οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού πρέπει να έχουν καταργηθεί έως το 1992,
- στο πλαίσιο αυτό πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία, σχετικά με τη διάρθρωση των φόρων, που θα καλύπτει τουλάχιστον το οριακό κόστος,

⁽¹⁾ Έγγρ. COM(89) 750 τελ.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 232 της 2. 7. 1987, σ. 87.

- μακροπρόθεσμα, η επιβολή φόρων σύμφωνα με την αρχή της εδαφικότητας, συνιστά λογική λύση, δημιουργεί ωστόσο ορισμένα πρακτικά προβλήματα,
- τα διόδια, εξαιρείσει εκείνων που καταβάλλονται για τη διέλευση γεφυρών, πορθμών και σιδηρόδρομων, θα πρέπει να καταργηθούν κατά τη λήξη των συμβατικών συμφωνιών,
- η λύση που θα επιλεγεί θα πρέπει να μην έχει ως επακόλουθο να περιπλέξει το φορολογικό σύστημα και θα πρέπει να αποφύγει τη δημιουργία διοικητικών διατυπώσεων.

1.2. Εν συνεχεία, το 1987 η Επιτροπή παρουσίασε μια πρώτη πρόταση οδηγίας, για τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών των μεταφορών στα βαρέα οχήματα [έγγρ. COM(87) 716 τελικό]. Η ΟΚΕ⁽¹⁾ εξέδωσε τη γνωμοδότηση επ' αυτής, και ανέφερε στην έκθεσή της, που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των ψήφων, ότι:

- μακροπρόθεσμα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για τη ρύθμιση του κοινωνικού και οικονομικού κόστους για κάθε τρόπο μεταφοράς,
- η εισαγωγή της αρχής της εδαφικότητας θα οδηγήσει πιθανόν στην εναρμόνιση των συνθηκών ανταγωνισμού καθώς και στην επιβάρυνση του χρήστη με το κόστος των υποδομών, και ότι προφανώς θα ισχύσει η ίδια αρχή και για τις οδικές, σιδηροδρομικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές,
- η ΟΚΕ υποστήριξε την αρχή της εδαφικότητας μολονότι ε γνώριζε τα πρακτικά προβλήματα τα οποία θα προέκυπταν από την πιστή τήρηση της αρχής αυτής.

1.3. Η Επιτροπή τώρα τροποποιεί την πρότασή της. Όσον αφορά τον καταλογισμό του κόστους των υποδομών διακρίνει τους αυτοκινητόδρομους της Κοινότητας μεταξύ εκείνων που χρηματοδοτούνται απευθείας με διόδια και εκείνων που δεν υπόκεινται καθόλου σε διόδια. Όσον αφορά την εναρμόνιση της φορολογίας οχημάτων, η Επιτροπή προτείνει βαθμιαία προσέγγιση έτσι ώστε από το 1992 να έχουν καθιερωθεί οι ελάχιστοι συντελεστές φόρου για τις διάφορες κατηγορίες οχημάτων, και οι οποίοι πρόκειται να αυξηθούν το 1993 και το 1994. Από το 1985 οι συντελεστές φόρου οχήματος και οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης καυσίμων θα πρέπει να συνδέονται με το κόστος υποδομών, και όπου είναι ανάγκη, να αυξηθούν σταδιακά ως το τέλος του 1999, ημερομηνία που η Επιτροπή αναμένει να διαθέτει ακριβή στοιχεία για τις συνέπειες του κόστους υποδομών. Συνεπώς, θα υπάρξει βαθμιαία αύξηση της κάλυψης του κόστους υποδομών, που θα εξασφαλίζει ότι από το 2000 τα εμπορικά οχήματα θα καταβάλουν το κόστος υποδομών που προξενούν. Προκειμένου να αποφευχθεί διπλή φορολογική επιβάρυνση για το κόστος υποδομών, λόγω της είσπραξης διοδίων, τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα, και όχι την υποχρέωση, να πιστώνουν τα καταβληθέντα διόδια στη φορολογία του οχήματος.

2. Γενικά σχόλια

2.1. Από το 1968, η Επιτροπή έχει επανειλημμένα προσπαθήσει να επιτύχει συμφωνία όσον αφορά τη φορολογία των οχημάτων. Μέχρι τώρα όλες οι προσπάθειες συνάντησαν δυσκολίες σε επίπεδο Συμβουλίου. Η ΟΚΕ οφείλει, να τονίσει, όπως έχει ήδη τονίσει και στις γνωμοδοτήσεις της το 1986 και το 1987, ότι «η λύση των προβλημάτων της φορολογίας οχημάτων είναι σημαντική στο πλαίσιο της εξάλειψης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά». Πρέπει να αναφερθεί, ότι με την προθεσμία που έχει οριστεί μέχρι το 1992, ο χρόνος δεν είναι υπέρ του Συμβουλίου.

2.2. Συνεπώς, η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι έχει σημασία όπως η συμφωνία συναφθεί εντός του Ιουνίου του 1991 όπως αυτή προβλέφθηκε από το Συμβούλιο. Εντούτοις, η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι, μπορεί να πρόκειται μάλλον για μια «αποδεκτή» και/ή μια «σταδιακή» λύση παρά για μια «ιδανική» λύση. Έχοντας υπόψη ότι τα προβλήματα υπάρχουν κυρίως μεταξύ των κρατών μελών η ΟΚΕ πιστεύει ότι την ευθύνη για την αναζήτηση λύσης φέρει μάλλον το Συμβούλιο — και ιδιαίτερα το Προεδρείο του Συμβουλίου — παρά η Επιτροπή, και επομένως φρονεί ότι η τροποποιημένη αυτή πρόταση δεν πρέπει να αποτελεί τη μοναδική δυνατή λύση για συζήτηση. Π.χ. μια απλή λύση που θα βασίζεται κυρίως στη διασφάλιση του σχετικού κόστους υποδομών θα μπορεί επίσης να αποτελέσει μια εναλλακτική πρόταση για συζήτηση.

2.3. Οι θέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της ΟΚΕ ελήφθησαν μερικώς μόνο υπόψη στην πρόταση που υπέβαλε η Επιτροπή. Η εν λόγω πρόταση αφορά αποκλειστικά οχήματα με μέγιστο επιτρεπόμενο μεικτό βάρος δώδεκα τόννων και άνω. Η ένταξη και άλλων μεταφορικών συστημάτων σε μια γενική πολιτική καταλογισμού του κόστους των υποδομών, όπως έχει ζητήσει η ΟΚΕ, παραμένει εκκρεμής.

2.4. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι ενώ η Επιτροπή αναφέρεται στις προτάσεις τροποποίησης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν αναφέρεται καθόλου στις προτάσεις τροποποίησης της ΟΚΕ σχετικά με την αρχική πρόταση. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ενώ ορισμένες προτάσεις φαίνεται να έχουν γίνει αποδεκτές από την Επιτροπή, άλλες παραμένουν να είναι 5 ουσιαστικές και επαναλαμβάνονται στις ειδικές παρατηρήσεις.

2.5. Για να επιτευχθεί λύση, η ΟΚΕ πιστεύει ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να λάβει υπόψη του ότι:

- καταρχήν η φορολογία των εμπορικών οχημάτων θα πρέπει να καλύπτει κάθε κόστος που δημιουργείται από ένα εμπορικό όχημα — τουλάχιστον το οριακό κόστος που δημιουργείται από ένα εμπορικό όχημα,
- η «εδαφικότητα» αποτελεί «δίκαιη» βάση φορολογίας και θα πρέπει να αποτελεί τον απώτατο σκοπό,
- οι λύσεις δεν θα πρέπει να καταστήσουν τη φορολογία πιο πολύπλοκη ή να προκαλέσουν επιπρόσθετες γραφειοκρατικές διατυπώσεις.

(1) ΕΕ αριθ. C 208 της 3. 6. 1988, σ. 88.

2.6. Μολονότι η ΟΚΕ κρίνει ότι τα διόδια, εκτός από αυτά που καταβάλλονται για τη διέλευση γεφυρών, πορθμών και σηράγγων, πρέπει να καταργηθούν μετά τη λήψη των συμβατικών συμφωνιών, αντιλαμβάνεται, εντούτοις, τα πολιτικά και τεχνικά προβλήματα που δημιουργούνται με την κατάργησή τους. Η διάκριση μεταξύ οδικών δικτύων με διόδια και χωρίς διόδια, μαζί με την έκπτωση των διοδίων που έχουν καταβληθεί από τη φορολογία του οχήματος θα μπορεί να οδηγήσει τα κράτη μέλη στη συμπληρωματική εισαγωγή αυτοκινητοδρόμων με διόδια. Η πρόταση μπορεί να προτρέψει τα κράτη μέλη να εισάγουν αυτοκινητοδρόμους με διόδια διότι με τον τρόπο αυτό η υποδομή των μεταφορών τους θα μπορούσε μερικώς να χρηματοδοτηθεί από άλλα κράτη μέλη.

2.7. Ο υπολογισμός του κόστους των υποδομών είναι ουσιαστικός για τη μελλοντική επιβάρυνση των οδικών συρμών. Ο ορισμός και ο υπολογισμός του κόστους είναι ουσιαστικοί για την επιβολή των φορολογικών βαρών στους οδικούς συρμούς. Εντούτοις, δεν μπορεί να θεωρηθούν ως ένα τεχνικό θέμα που θα ρυθμισθεί μόνο από την Επιτροπή.

2.8. Η έμφαση η οποία δίδεται στην αρχή της «εδαφικότητας» θα καταστεί εντονότερη εάν τονισθεί περισσότερο ο ειδικός φόρος επί των καυσίμων έναντι του φόρου επί των οχημάτων. Υπάρχει ένα ισχυρό επιχείρημα υπέρ του ειδικού φόρου κατανάλωσης επί των καυσίμων για την κάλυψη του μεταβλητού κόστους των υποδομών, ένας ειδικός φόρος της τάξεως των 245-270 Ecu ανά 1 000 λίτρα συνεπάγεται μια τεράστια αύξηση φόρων για πολλούς οδικούς μεταφορείς σε ορισμένα κράτη μέλη και, συνεπώς, αύξηση του κόστους. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ είναι υπέρ μιας σταδιακής προσέγγισης.

2.9. Το φορολογικό σύστημα επιτρέπει κατά ένα τρόπο τη διπλή φορολογία. Οχήματα που χρησιμοποιούν αυτοκινητόδρομους με διόδια επιβαρύνονται με διόδια καθώς και με τον ειδικό φόρο κατανάλωσης καυσίμων και μερικώς με το φόρο οχήματος. Επιπλέον, μικρότερα οχήματα επιβαρύνονται με φόρους και ειδικά τέλη οι οποίοι δεν συγκρίνονται καθόλου με εκείνους των βαρέων οχημάτων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Αιτιολογική έκθεση (νέα τέταρτη παράγραφος)

3.1.1. Η ΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερα την υιοθέτηση ενός «καθορισμένου ορίου χωρητικότητας» και φρονεί ότι είναι περιττό και υπερβολικά γραφειοκρατικό να συμπεριληφθούν τα μικρά οχήματα.

3.2. Άρθρο 2

3.2.1. Η ΟΚΕ εγκρίνει την τροποποίηση η οποία, μεταξύ άλλων, απλουστεύει την οδηγία.

3.3. Άρθρο 3

3.3.1. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η Επιτροπή δεν προτείνει την τροποποίηση του άρθρου αυτού. Όπως η ΟΚΕ έχει αναφέρει

στην αρχική της πρόταση, η Επιτροπή πρέπει να ενημερώσει τον κατάλογο με τους φόρους οχημάτων στους οποίους αναφέρεται η παρούσα οδηγία.

3.4. Άρθρο 4

3.4.1. Δεν είναι σαφές γιατί η Επιτροπή θεωρεί τις τροποποιήσεις της ως «τεχνικές». Η ΟΚΕ θεωρεί λυπηρό και ότι αντίκειται στο δημόσιο συμφέρον να μην επιτρέπεται στα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη το κόστος της ρύπανσης κατά το σχεδιασμό του φόρου επί των οχημάτων. Το νέο άρθρο 10 θα πρέπει να πραγματοποιείται το θέμα αυτό. Καθώς η παράγραφος 2(β) αφορά τα «τέλη σταθμεύσεως και τα αστικά τέλη κυκλοφορίας», τα «διόδια» τα οποία αποτελούν ένα ιδιαίτερο σκέλος, θα πρέπει να αναφέρονται σε μια νέα περίπτωση 2(γ), και η περίπτωση (γ) να γίνει 2(δ).

3.4.2. Η ΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο ότι στην αρχική της γνωμοδότηση ανέφερε ότι η αναφορά στους «φόρους και στα δευτερεύοντα ειδικά τέλη» θα πρέπει να διευκρινισθεί (ή να επεκταθεί) ώστε να αποκλεισθεί κάθε κατάχρηση εκ μέρους των κρατών μελών.

3.5. Άρθρο 5

3.5.1. Πρώτη παράγραφος, περίπτωση β

3.5.1.1. Η ΟΚΕ εκφράζει έκπληξη επειδή η πρώτη παράγραφος, περίπτωση β) δεν έχει αναθεωρηθεί. Όπως ανέφερε στην αρχική της γνωμοδότηση, η παράγραφος αυτή είναι πολύ αόριστη.

3.5.2. Νέα παράγραφος 2

3.5.2.1. Φυσικά η ΟΚΕ είναι κατά της επιβολής νέων διοδίων στις οδικές αρτηρίες. Εντούτοις, δεν αντιλαμβάνεται το λόγο για τον οποίο προτιμήθηκε η νέα παράγραφος αντί της παλαιάς που ήταν απλούστερη. Εν πάση περιπτώσει, προκαλεί σύγχυση: τί σημαίνει «συγκεκριμένοι αυτοκινητόδρομοι»; Επίσης δεν είναι σαφές αν ένας «αυτοκινητόδρομος» πρέπει να ικανοποιεί όλα ή ένα μόνο από τα κριτήρια που απαριθμούνται στο (1), (2) και (3).

3.6. Άρθρο 6

3.6.1. Όπως και στην αρχική της γνωμοδότηση, η ΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς ότι ως βάση φορολογίας πρέπει να λαμβάνεται το μέγιστο επιτρεπόμενο βάρος.

3.7. Άρθρο 8

3.7.1. Μολονότι η ΟΚΕ είναι αντίθετη προς τα διόδια, εντούτοις, εγκρίνει την κατάργηση του αρχικού άρθρου 8, παράγραφος 2, περίπτωση β).

3.8. Άρθρο 9

3.8.1. Οι προβλεπόμενοι συντελεστές για τη μεταβατική περίοδο φαίνεται εκ των προτέρων ότι γίνονται αποδεκτοί ως συμβιβαστική λύση με την έννοια μιας σταδιακής εναρμόνισης και ενός βαθμιαίου καταλογισμού του κόστους υποδομής. Πάντως, μια τελική κρίση απαιτεί διασάφηση της μεθοδολογίας (βλ. σημείο 3.11.1).

3.9. Άρθρο 10

3.9.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει καταρχήν την πρόταση αυτή, ωστόσο φρονεί ότι είναι ευκαίιο να δοθεί μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων στα κράτη μέλη προκειμένου να καθορίσουν τους συντελεστές τους.

3.9.2. Όσον αφορά το «κοινωνικό κόστος» είναι απαραίτητη μια διευκρίνιση. Πριν να ληφθούν οποιεσδήποτε αποφάσεις στο πλαίσιο αυτό, η ΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητη περισσότερη ενημέρωση για τη φύση και το αποτέλεσμα του υπολογισμού του κοινωνικού κόστους, και ιδιαίτερα του κόστους που συνδέεται με τη ρύπανση.

3.9.3. Η ΟΚΕ εκφράζει έκπληξη επειδή η Επιτροπή επιθυμεί να θεσπίσει έναν υπολογισμό για το κόστος της οδικής υποδομής ως μέση τιμή για το σύνολο της Κοινότητας, υπαναχωρώντας από την αρχικά υποστηριχθείσα θέση ότι το κόστος οδικής υποδομής διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών και επομένως πρέπει να συνεπάγεται και διαφορετικές επιβαρύνσεις. Στην περίπτωση που οι διαφορές μεταξύ του κόστους οδικής υποδομής είναι ασήμαντες τότε θα γίνει δεκτή μια μέση τιμή ώστε να θεσπισθεί μια κατά το δυνατόν ενιαία και

μη γραφειοκρατική διαδικασία. Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε οι πληροφορίες που δίδονται από κάθε κράτος μέλος να είναι πράγματι συγκρίσιμες. Οι λογιστικοί κανόνες της Κοινότητας θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση.

3.10. Άρθρο 11

3.10.1. Το άρθρο αυτό φαίνεται να αφήνει την επιστροφή των εισπραχθέντων φόρων στη διακριτική ευχέρεια ενός εκάστου των κρατών μελών (πράγμα το οποίο μπορεί να γίνει σήμερα σύμφωνα με τους υπάρχοντες κοινοτικούς κανόνες) (βλ. 2.6). Λογικά, για να τηρηθεί η αρχή της εδαφικότητας, η επιστροφή θα πρέπει να είναι υποχρεωτική.

3.11. Παραρτήματα

3.11.1. Εκτός από μια αναφορά στην έκθεση ΝΕΑ το 1989 και στους συντελεστές που δημοσιεύθηκαν από την Υπηρεσία Μεταφορών του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν έχει δοθεί καμία βάση υπολογισμού ή λόγος για τις τιμές του παραρτήματος 2. Για το λόγο αυτό απαιτούνται πληρέστερες πληροφορίες. Αν ληφθεί υπόψη ότι η πρόταση αυτή, θα έχει ως συνέπεια την υψηλότερη φορολόγηση των οχημάτων σε μερικά κράτη μέλη, είναι ανάγκη να υπάρξει μεγαλύτερη ενημέρωση πριν από τις συμφωνίες.

4. Πρόσθετο σχόλιο

4.1. Η ΟΚΕ επιστά την προσοχή στους όρους που θα ρυθμίζουν τη φορολόγηση οχημάτων τρίτων χωρών που έχουν κοινά σύνορα.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα ραδιοναυτιλίας Loran-C⁽¹⁾

(91/C 159/08)

Στις 11 Φεβρουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 84, παράγραφος 2 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Απριλίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Colombo.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ εγκρίνει την πρόταση της Επιτροπής με την επιφύλαξη των παρακάτω παρατηρήσεων:

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση στοχεύει στη μεγαλύτερη δυνατή, σήμερα, αύξηση της θαλάσσιας ασφάλειας.

1.2. Για την επίτευξη του στόχου αυτού και έως ότου αναπτυχθούν τα δορυφορικά συστήματα, πράγμα που δεν αναμένεται να συμβεί πριν από το 1995, το σύστημα Loran-C επισημάνθηκε ως ένα από τα συστήματα που συγκεντρώνουν τα πλέον φερέγγυα χαρακτηριστικά τα οποία το καθιστούν απαραίτητο κατά το αναπόφευκτο μεταβατικό στάδιο.

1.3. Ακόμη και μετά τη μελλοντική χρησιμοποίηση των δορυφορικών συστημάτων, το Loran-C θα διευκολύνει σημαντικά τη ναυτιλία και ξεκινώντας από την περιφερειακή διάσταση θα αποτελέσει ένα φυσικό χερσαίο συμπληρωματικό μέσο.

1.4. Η συμπληρωματικότητα αυτή με τα μελλοντικά δορυφορικά συστήματα θα οδηγήσει στο διπλασιασμό του επιπέδου ασφάλειας, συγκεντρώνοντας τα χαρακτηριστικά δύο ανεξάρτητων μεταξύ τους τεχνολογιών. Εξάλλου, εκτιμάται ότι τα δορυφορικά συστήματα θα είναι δύσκολο να μη χρησιμοποιηθούν κατά προτεραιότητα στον στρατιωτικό τομέα και ότι σε περίπτωση σύρραξης θα είναι εύκολο για τα κράτη που βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση να κάνουν τις ενδείξεις τους ασαφείς (όπως συνέβη πρόσφατα κατά τον πόλεμο του Κόλπου).

1.5. Η απόφαση να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό σε κοινοτικό επίπεδο, πέραν της ανάγκης επέκτασης του επιπέδου ασφάλειάς της ναυσιπλοΐας, στηρίχθηκε και στο γεγονός ότι η Ακτοφυλακή των ΗΠΑ (US Coastguard) αποφάσισε να παύσει να χρηματοδοτεί και να μην διατηρεί πλέον προσωπικό σε όλους τους σταθμούς Loran-C που βρίσκονται εκτός των ΗΠΑ. Η απόφαση προβλέπει, εξάλλου, να διακοπεί η λειτουργία της υπηρεσίας αυτής από το 1994 και να παραχωρηθεί χωρίς επιβάρυνση ο εξοπλισμός της, εν όλω ή εν μέρει, στις χώρες στις οποίες είναι ήδη εγκατεστημένος.

1.6. Η τεχνολογία στην οποία βασίζεται το σύστημα Loran-C, εκτός από το γεγονός ότι έχει μικρότερο κόστος λειτουργίας έναντι των γνωστών σήμερα συστημάτων, παρουσιάζει τα καλύτερα χαρακτηριστικά από άποψη ακρίβειας. Άλλωστε είναι εύκολο να ενισχυθεί το σύστημα ώστε να καταστεί δυνατή η δημιουργία περιφερειακών δικτύων τα οποία θα καλύπτουν ολόκληρη την Ευρώπη. Στην αγορά υπάρχει πληθώρα οργάνων υψηλής ακρίβειας, που διατίθενται σε σχετικά χαμηλές τιμές, αν ληφθεί υπόψη η ασφάλεια που εγγυώνται (με 1 000 δολάρια ή περισσότερα, είναι δυνατό να αγορασθεί ένα όργανο με άριστες προϋποθέσεις εγγύησης και ακρίβειας).

1.7. Το Loran-C λειτουργεί με βάση την αρχή των μετρήσεων της διαφοράς του χρόνου επιστροφής των σημάτων ραδιοφωνικής συχνότητας που εκπέμπουν πομποί που βρίσκονται σε απόσταση ακόμη και εκατοντάδων μιλίων.

1.8. Η τεχνολογία Loran-C επιτρέπει σήμερα να έχουμε στη διάθεσή μας και άλλες πληροφορίες επί του ιδίου οργάνου (ταχύτητα πλοίου, προδιαγραφή της πορείας μεταξύ δύο ναυτικών σημείων, με αυτόματη ένδειξη των κινήσεων εκτός πορείας, κλπ.), δεν υπάρχει όμως αμφιβολία ότι η ποιοτική ανωτερότητα αυτής της τεχνολογίας βασίζεται στην ασφάλεια. Η τεχνολογία αυτή παρέχει σε κάθε σκάφος τη δυνατότητα να αναφέρει σε κάθε στιγμή τη θέση του με εξαιρετική ακρίβεια διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό τις επιχειρήσεις διάσωσης που θα ήταν αναγκαίες ακόμη και με την προβλεπόμενη ταχεία ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας αναψυχής.

1.9. Για την τεχνολογία Loran-C δεν υπάρχουν περιορισμοί από την άποψη των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Αυτό θα επιτρέψει στο μέλλον τη συνεχή τελειοποίηση των διαφόρων οργάνων που θα οδηγήσει σε μια γενικευμένη χρήση των συστημάτων οπτικών σημάτων της ναυσιπλοΐας (φάροι, φανοί, σηματοδότες, κλπ.) και θα συμβάλει στην αύξηση του επιπέδου ασφάλειας της ναυσιπλοΐας.

1.10. Επιπλέον, το σύστημα Loran-C εκτός από το έργο της ασφαλούς ναυσιπλοΐας, μπορεί να επεκταθεί και σε εναέριες και χερσαίες εφαρμογές.

(¹) ΕΕ αριθ. C 53 της 28. 2. 1991, σ. 71.

2. Παρατηρήσεις της ΟΚΕ

2.1. Μετά από την παραπάνω περιγραφή πρέπει να εκτιμηθεί θετικά ο στόχος για τη μέγιστη ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

2.2. Με την ανάπτυξη του συστήματος Logan-C, τεχνολογία την οποία άλλωστε προτείνουν τα ίδια τα κράτη μέλη, η ΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να αναλάβουν οι κοινοτικοί οργανισμοί καθήκοντα συντονισμού των διαφόρων πρωτοβουλιών και να ενθαρρύνουν, την όλο και ευρύτερη συμμετοχή των κρατών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.2.1. Με τον τρόπο αυτό, εκτός από την κάλυψη όλο και πιο εκτεταμένων περιοχών έχει σημασία να επιτευχθεί μια λογικότερη και πιο ισορροπημένη κατανομή των δαπανών μεταξύ των διαφόρων χρηστών και των κυβερνήσεων.

2.2.2. Πράγματι, παρόλο που η δορυφορική τεχνολογία είναι καταλληλότερη για συνολική κάλυψη, η συνάθροιση περισσότερων ζωνών μπορεί να καταστήσει και το σύστημα αυτό κατάλληλο να καλύψει περιοχές που υπερβαίνουν την ευρωπαϊκή διάσταση.

2.3. Η ΟΚΕ θεωρεί πρωτεύουσα και απαραίτητη την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στην περιοχή ανατολικά της Μεσογείου, εξαιτίας της αχρήστευσης του σταθμού του Kargaburun στην Τουρκία, που αφήνει ακάλυπτη από πλευράς ναυσιπλοΐας σημαντική έκταση.

2.4. Η ΟΚΕ εκτιμά ως αξιόπαινη τη συντονιστική δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που σκοπό έχει να εγγυηθεί την ανάπτυξη ενός συμβατού συστήματος και να εξασφαλίσει την προσχώρηση σ' αυτό του μέγιστου δυνατού αριθμού ευρωπαϊκών κρατών.

Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η δράση αυτή αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την ασφαλή ναυσιπλοΐα στην Ευρώπη και στα γειτονικά ύδατα.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προς συστήματα και υπηρεσίες ευρωπαϊκής κλίμακας/Πράσινο Βιβλίο για κοινή προσέγγιση στον τομέα των δορυφορικών επικοινωνιών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα»

(91/C 159/09)

Στις 29 Νοεμβρίου 1990, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω ανακοίνωση της Επιτροπής.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Απριλίου 1991, με βάση εισηγητική έκθεση της δ. Baggow.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η δέσμη προτάσεων για τις οποίες ζητείται από την Επιτροπή η γνώμη της ΟΚΕ αποσκοπεί σε προώθηση και ενθάρρυνση της χρήσης των δορυφορικών επικοινωνιών. Εντυπωσιακή είναι η ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών αυτού του τύπου κατά τα τελευταία χρόνια και, καθώς η Ευρωπαϊκή Κοινότητα πλησιάζει προς την Ενιαία Αγορά του 1992, οι δορυφορικές επικοινωνίες αποτελούν παράγοντα ζωτικής σημασίας για τις διευρωπαϊκές υπηρεσίες και δίκτυα των οποίων έχουν ανάγκη τόσο η Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά όσο και η Ευρώπη στην ευρύτερη ηπειρωτική της διάσταση μετά

τις επαναστατικές αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ανατολική Ευρώπη.

2. Εισαγωγή

2.1. Κατά τα τελευταία έτη, διεθνώς κυρίαρχη τάση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (της ραδιοτηλεφωνίας συμπεριλαμβανομένης) είναι η φιλελευθεροποίηση και η ιδιωτικοποι-

ηση. Ορισμένες κοινοτικές χώρες κατήγγειλαν το μονοπώλιο των εθνικών τηλεπικοινωνιακών τους οργανισμών και ίδρυσαν ανεξάρτητο κανονιστικό φορέα για να εκδίδει τις άδειες συμμετοχής των πρώην μονοπωλιακών και άλλων οργανισμών στους διαγωνισμούς αναθέσης προκειμένου τόσο για την προμήθεια εξοπλισμού όσο και για την παροχή υπηρεσιών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, το 1981, η κυβέρνηση διεχώρισε τις τηλεπικοινωνιακές από τις ταχυδρομικές υπηρεσίες (πρώην British Post and Telecommunications), προχώρησε σε ιδιωτικοποίηση της British Telecom το 1984 και ίδρυσε τον οργανισμό Office of Telecommunications προκειμένου αυτός να ρυθμίζει τη λειτουργία ενός φασματός εταιρειών, συμπεριλαμβανομένης και της British Telecom οι οποίες προμηθεύουν εξοπλισμό και παρέχουν υπηρεσίες σε ανταγωνιστική βάση. Στη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ολλανδία, οι οργανισμοί τηλεπικοινωνιών έχουν αποκτήσει νομική μορφή και γίνονται προσπάθειες διαχωρισμού του επιχειρησιακού από το κανονιστικό μέρος. Ίσως, όπως αναμένεται, βασικός στόχος του κανονιστικού φορέα είναι να δημιουργήσει συνθήκες εισόδου στην αγορά ούτως ώστε, στη νέα κατάσταση να μην κυριαρχούν οι πρώην μονοπωλιακοί φορείς.

2.2 Στην Ευρώπη, οι δορυφοροί — οι οποίοι διεκπεραιώνουν μικρό μόνο ποσοστό της συνολικής τηλεπικοινωνιακής ζεύξης συγκριτικά με τους σταθμούς εδάφους — δεν έχουν επηρεασθεί σε μεγάλο βαθμό από τις αλλαγές αυτές, για λόγους τεχνικούς και διοικητικούς. Ένα επιπλέον πρόβλημα, που εμποδίζει τη φιλελευθεροποίηση, είναι η ανάγκη για διεθνή συντονισμό στις περισσότερες περιπτώσεις.

2.3 Εντούτοις, οι δορυφοροί προσφέρουν σημαντικά τεχνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα για τις επιγείες συνδέσεις. Ένα δορυφορικό δίκτυο αποτελείται βασικά από τους σταθμούς εδάφους (πομπός και δέκτης) και από το διαστημικό τμήμα (δορυφόρος). Οι σταθμοί εδάφους αναπτύσσονται πολύ γρήγορα, σε βραχυπρόθεσμη βάση και για μικρό ογκό τηλεπικοινωνιακής κυκλοφορίας όταν είναι οικονομικώς ασύμφορο να εγκατασταθεί επιγεία σύνδεση. Οι σταθμοί εδάφους μπορούν να αναπτυχθούν κατά τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες ενός χρήστη και δεν χρειάζεται να ενσωματωθούν στο υπάρχον καλωδιακό δίκτυο.

2.4 Επιπλέον υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δορυφοροί είναι το μοναδικό διαθέσιμο μέσο. Πρώτο παράδειγμα είναι η από ένα σημείο προς πολλά σημεία επικοινωνία όπως π.χ. η μετάδοση ραδιοηλεκτρικών κυμάτων μέσω δορυφόρου, οπότε το σήμα φθάνει ταυτόχρονα σε όλους τους δέκτες μιας περιοχής ευρύτερης από όσην μπορεί να καλυφθεί χωρίς δορυφόρο και εξυπηρετεί πολλούς διαλυούς (κανάλια) χωρίς την ανάγκη καλωδίων. Αυτός ο τύπος διανομής προς μεγάλο αριθμό δέκτων ταυτόχρονα είναι εξίσου χρήσιμος και για τη μετάδοση δεδομένων οικονομικώς κυρίως φθηνά.

2.5 Οι περισσότερες από τις ισχύουσες εθνικές νομοθεσίες δεν αφήνουν περιθώρια για πλήρη εκμετάλλευση αυτών των τεχνικών και οικονομικών πλεονεκτημάτων. Οι ρυθμίσεις περιορίζουν την απευθείας διάθεση του δορυφορικού δυναμικού προς τους χρήστες. Τόσο μια εθνική νομοθεσία όσο και

το ασυμβίβαστο δυο η περισσότερων εθνικών νομοθεσιών έχουν καταδείξει ότι τα «από σημείο προς πολλά σημεία» δίκτυα που εξυπηρετούν την Κοινότητα στο σύνολο της είτε δεν διατίθενται νομίμως, είτε διατίθενται κατά τρόπους απαγορευτικούς για τη βέλτιστη οικονομική αξιοποίηση τους.

2.6 Να σημειωθεί ότι τα περισσότερα από τα διεθνή και εθνικά κανονιστικά συστήματα δορυφορών σχεδιάστηκαν στη δεκαετία του 1970 σύμφωνα με τα τεχνικά και οικονομικά δεδομένα της εποχής εκείνης. Οι σημερινοί δορυφόροι είναι πολύ ισχυρότεροι ή μπορούν και επωφελούνται της τεχνολογικής προόδου με αποτέλεσμα η προσπάθεια σ'αυτούς να είναι δυνατή με σχετικά μικρούς πομπούς και δέκτες.

2.7 Η Επιτροπή επιθυμεί να διασφαλισθεί ότι τα κράτη μέλη θα λάβουν υπόψη τις νέες αυτές συνθήκες που ευθυγραμμίζονται προς τη συνθήκη της Ρώμης και κυρίως προς το Πράσινο Βιβλίο για τις τηλεπικοινωνίες που δημοσιεύθηκε το 1987⁽¹⁾.

2.8 Η Επιτροπή κρίνει ότι είναι ευκαιρία να χαμηλώσουν τα εμπόδια σε ό,τι αφορά το δικαίωμα συμμετοχής τόσο για την προμήθεια δορυφορικών συστημάτων όσο και για την παροχή δορυφορικών υπηρεσιών, να μειωθούν οι δαπάνες και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μια πιο ευελικτή συγκρότηση ενός δικτύου με επίκεντρο το χρήστη.

2.9 Η Επιτροπή επιδιώκει επίσης να ελαχιστοποιήσει η να περιορίσει τις αλληλοσυγκρουόμενες μεταξύ εθνικών φορέων προσεγγίσεις, οι οποίες ενδέχεται να θέσουν φραγμούς στην ενδοκοινωνική συνεργασία καθώς επίσης και να διακυβεύσουν τη δυνατότητα της Κοινότητας ως συνόλου να ανταγωνισθεί τρίτες χώρες (π.χ. ΗΠΑ).

3 Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις που περιεχονται στην προκειμένη ανακοίνωση της Επιτροπής, δεδομένης της ανάγκης για πλήρη εκμετάλλευση της τεχνολογίας δορυφορικών συστημάτων και των δορυφορικών υπηρεσιών στην Ευρώπη. Απαραίτητη προϋπόθεση, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, αποτελεί σχετικά ο διαχωρισμός του επιχειρησιακού από το κανονιστικό μέρος και η φιλελευθεροποίηση.

3.2 Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή στα παρακάτω (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής, σ. 100).

«Προκειμένου να ευθυγραμμισθούν οι ρυθμίσεις που διέπουν την πρόσβαση στο διαστημικό τμήμα και την προμήθεια του αντιστοιχού υλικού με τη γενική πολιτική της Κοινότητας στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, πρέπει να δοθεί έμφαση σε ορισμένες βασικές αρχές

- στην αρχή της ανοικτής και αποτελεσματικής πρόσβασης, που βασίζεται σε διαδικασίες αντικειμενικές, διαφανείς και χωρίς διακρίσεις,
- στο σαφή διαχωρισμό των κανονιστικών λειτουργιών και των λειτουργιών εκμετάλλευσης,
- στην πλήρη εφαρμογή των διατάξεων της συνθήκης της Ρώμης, και ιδίως των κανόνων ανταγωνισμού.»

⁽¹⁾ Προς μια δυναμική οικονομία — Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την ανάπτυξη της κοινής αγοράς των υπηρεσιών και του εξοπλισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών [έγγρ. COM(87) 290 τελικό (Πράσινο Βιβλίο του 1987)].

3.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή κατά το ότι (σ. 118 της Ανακοίνωσης):

«Η μεταρρύθμιση πρέπει να αποβλέπει πρώτα-πρώτα στον καθορισμό διαδικασιών αντικειμενικών, διαφανών και χωρίς διακρίσεις καθώς και στο σαφή διαχωρισμό των κανονιστικών λειτουργιών και των λειτουργιών εκμετάλλευσης, τόσο όσον αφορά την παροχή και τη χρήση επίγειου τμήματος όσο και την πρόσβαση στο διαστημικό τμήμα — και την παροχή του τμήματος αυτού.»

3.4. Για την επίτευξη διαδικασιών αντικειμενικών και διαφανών που δεν θα δημιουργούν διακρίσεις, βασική προϋπόθεση είναι ο σαφής διαχωρισμός του κανονιστικού από το επιχειρησιακό μέρος. Αυτό ισχύει ιδιαίτερώς σε ό,τι αφορά την ελεύθερη, δηλ. την χωρίς περιορισμούς πρόσβαση στο δυναμικό του διαστημικού τμήματος.

3.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την Επιτροπή και κατά το ότι (σ. 100 και 101):

«Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να ασκούν την επιρροή τους τόσο για να επιτύχουν την εφαρμογή των διεθνών συμφωνιών σύμφωνα με τις διατάξεις της συνθήκης, όσο και για να αποφασίσουν σχετικά με την τροποποίηση των συμφωνιών αυτών. Οι δυνατότητες σύγκρουσης που παρουσιάζει η σημερινή κατάσταση όσον αφορά τους κανόνες της συνθήκης αποδεικνύεται από τις αρχές που διατυπώνονται στις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής για την εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, όσον αφορά την εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 στους δορυφόρους:

“... οι συμφωνίες μεταξύ Οργανισμών Τηλεπικοινωνιών (ΟΤ) που αφορούν τη λειτουργία των δορυφορικών συστημάτων με την ευρύτερη έννοια εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85. Όσον αφορά το δυναμικό διαστημικού τμήματος, οι ΟΤ ανταγωνίζονται μεταξύ τους είτε πραγματικά είτε δυνητικά. Συγκεντρώνοντας το σύνολο ή μέρος των πωλήσεων του δυναμικού διαστημικού τμήματος, περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ τους ... Πάντως οι περιορισμοί στη δυνατότητα ανταγωνισμού εκ μέρους τρίτων ενδέχεται να αποκλείσουν τη δυνατότητα ... απαλλαγής. Πρέπει επίσης να εξεταστεί κατά πόσον οι συμφωνίες αυτές ενισχύουν οποιαδήποτε μεμονωμένη ή κοινή δεσπόζουσα θέση των μερών, πράγμα το οποίο θα απέκλειε επίσης τη χορήγηση τέτοιας απαλλαγής. Αυτό μπορεί να συμβαίνει ιδιαίτερα εάν η συμφωνία προβλέπει ότι τα μέρη είναι αποκλειστικοί διανομείς του δυναμικού διαστημικού τμήματος που προβλέπει η συμφωνία ...

Επίσης είναι μάλλον απίθανο να χορηγηθεί απαλλαγή όταν η συμφωνία έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της προσφοράς σε μια ολιγοπωλιακή αγορά και οπωσδήποτε όταν συνεπεία της συμφωνίας παρεμποδίζεται ο μοναδικός πιθανός ανταγωνιστής ενός φορέα παροχής υπηρεσιών που κατέχει δεσπόζουσα θέση σε μια δεδομένη αγορά να παράσχει ανεξάρτητα τις υπηρεσίες του. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει παράβαση του άρθρου 86 ...”

3.5.1. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής (σ. 110), τα κράτη μέλη θα πρέπει να εργασθούν προς την κατεύθυνση της πλήρους επανεξέτασης της συμφωνίας Eutelsat. Λέγει σχετικά η Επιτροπή:

«Πέρα από τα παραπάνω μέτρα, η επανεξέταση αυτή θα πρέπει να καλύπτει και τα παρακάτω σημεία:

- απ'ευθείας πρόσβαση στο διαστημικό τμήμα του Eutelsat, που αποτελεί αναμφισβήτητο το σημαντικότερο τμήμα που μπορούν να χρησιμοποιούν οι φορείς παροχής εσωτερικών δορυφορικών υπηρεσιών στην Ευρώπη,
- πλήρη εμπορική ανεξαρτησία και απ'ευθείας εμπορική διάθεση του διαστημικού τμήματος του Eutelsat στους χρήστες,
- ενδεχομένως, προσαρμογή των διατάξεων που αφορούν τη χρηματοδότηση και τη συμμετοχή,
- προσαρμογή των συμφωνιών ώστε να ευθυγραμμισθούν απόλυτα προς τις υποχρεώσεις των κρατών μελών δυνάμει της συνθήκης, και ιδίως των κανόνων ανταγωνισμού — όσον αφορά κυρίως τη μελλοντική επεξεργασία των διατάξεων σχετικά με την οικονομική ζημία, καθώς και τη μελλοντική επεξεργασία των διαδικασιών τεχνικού συντονισμού και τη διαφάνεια όσον αφορά τις διασταυρούμενες επιδοτήσεις, στις περιπτώσεις που αυτές είναι απαραίτητες.»

3.5.2. Σε σχέση με τα μέτρα που αναφέρονται στο αμέσως προηγούμενο σημείο 3.5.1, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι:

- θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα απευθείας πρόσβασης στο δορυφόρο Eutelsat,
- στους χρήστες θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα για πλήρη εμπορική ανεξαρτησία και απευθείας εμπορική αξιοποίηση του Eutelsat,
- για τους λόγους που αναφέρει η Επιτροπή (σ. 107 και 108), θα πρέπει να προσαρμοσθούν επείγοντως οι διατάξεις που αφορούν τη χρηματοδότηση του Eutelsat και τη συμμετοχή σ'αυτών. Μια τέτοια προσαρμογή θα πρέπει να είναι δίκαιη και ισότιμη για όλα τα κράτη μέλη και να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα εκείνων των κρατών μελών που διαθέτουν μικρό σχετικά αριθμό επενδυτικών μετοχών στον Eutelsat. Γνώμη της ΟΚΕ είναι ότι η εν λόγω προσαρμογή θα πρέπει να γίνει σχετικά σύντομα, και πάντως μέσα σε ρεαλιστικά χρονικά πλαίσια που θα καθορίσει η Επιτροπή. Εάν μέσα σ'αυτή την προθεσμία δεν υπάρξει συμφωνία των μελών του Eutelsat, η ΟΚΕ πιστεύει ότι οι προσαρμογές θα πρέπει να γίνουν από την αρμόδια κανονιστική αρχή κάθε κράτους μέλους, (με την προϋπόθεση ότι θα έχει προηγηθεί ο διαχωρισμός του επιχειρησιακού από το κανονιστικό μέρος),
- περαιτέρω, διαδικασία προσαρμογής της σχετικής σύμβασης και των αντίστοιχων συμφωνιών εκμετάλλευσης θα πρέπει να ξεκινήσει αμέσως, με συνεκτίμηση των υποχρεώσεων των κρατών μελών οι οποίες απορρέουν από τη συνθήκη της Ρώμης, και μάλιστα των υποχρεώσεων των σχετικών με τους κανόνες του ανταγωνισμού.

3.6. Αναφορικά με τους Intelsat και Inmarsat, η ΟΚΕ συμφωνεί με τη σταδιακή προσέγγιση που προβλέπει η Επιτροπή (σ. 108 και 109). Ωστόσο, γνώμη της ΟΚΕ (σύμφωνη μάλιστα με τις παρατηρήσεις που εκτίθενται στο σημείο 3.5.2 στα προηγούμενα) είναι ότι η σχετική δράση θα πρέπει να αναληφθεί σύντομα, και πάντως μέσα σε λογικά χρονικά πλαίσια, σε ό,τι κυρίως αφορά εκείνα τα μέτρα που έχουν χαρακτηριστεί από την Επιτροπή ως τα πρώτα βήματα τα οποία πρέπει να γίνουν μέσα στα πλαίσια των ήδη υπαρχουσών συμβάσεων και συμφωνιών εκμετάλλευσης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Στο Πράσινο Βιβλίο η Επιτροπή προτείνει τις παρακάτω τέσσερις βασικές θέσεις:

— Πλήρη φιλελευθεροποίηση του σταθμού εδάφους, συμπεριλαμβανομένων τόσο των τερματικών λήψεων όσο και των τερματικών εκπομπής/λήψεως, με την επιφύλαξη της εφαρμογής κατάλληλων διαδικασιών έγκρισης τύπου εφόσον αυτές αιτιολογούνται για την υλοποίηση των αναγκαίων κανονιστικών διασφαλίσεων.

— Ελεύθερη (απεριόριστη) πρόσβαση στο δυναμικό του διαστημικού τμήματος, με την επιφύλαξη των διαδικασιών έκδοσης αδειών, προκειμένου να διασφαλίζονται τα αποκλειστικά ή ειδικά δικαιώματα και οι κανονιστικές διατάξεις που θεσπίζουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και με βάση τη συναίνεση που έχει επιτευχθεί στο πεδίο της κοινοτικής πολιτικής τηλεπικοινωνιών.

Η πρόσβαση θα πρέπει να πραγματοποιείται επί τη βάσει ισοτιμίας, χωρίς διακρίσεις, και σε συνάρτηση με το κόστος.

— Πλήρη εμπορική ελευθερία για τους προμηθευτές του διαστημικού τμήματος, με απευθείας πώληση του δορυφορικού δυναμικού στους φορείς παροχής υπηρεσιών και στους χρήστες, και με την επιφύλαξη της τήρησης των διαδικασιών έκδοσης αδειών που αναφέρονται παραπάνω καθώς και σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, κυρίως δε τους κανόνες του ανταγωνισμού.

— Μέτρα εναρμόνισης, στο μέτρο που κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο για να διευκολύνεται η παροχή υπηρεσιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Αυτό αφορά ειδικότερα την αμοιβαία αναγνώριση των διαδικασιών έκδοσης αδειών και έγκρισης τύπου, το συντονισμό συχνοτήτων, και τη συνεργασία προκειμένου για την ανταλλαγή υπηρεσιών με τρίτες χώρες.

4.1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τους παραπάνω τέσσερις βασικούς στόχους που προτείνει η Επιτροπή.

4.2. Σε ό,τι αφορά την οδηγία του Συμβουλίου περί συντονισμού ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν την τηλεοπσία (85/5521/ΕΟΚ, γνωστή ως οδηγία για την Τηλεόραση Χωρίς Σύνορα), η Επιτροπή τονίζει (σ. 133, σημ. 13):

«Οι δορυφορικές ραδιοηλεκτρονικές μεταδόσεις προς το ευρύ κοινό — συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο των εφαρ-

μογών που ορίζονται στον Κανονισμό Ραδιοηλεκτρονικών για τις δορυφορικές ραδιοηλεκτρονικές υπηρεσίες, αλλά και των ραδιοηλεκτρονικών εφαρμογών που λειτουργούν στο πλαίσιο των σταθερών δορυφορικών υπηρεσιών — θα συνεχίσουν να υπόκεινται στις ειδικές ρυθμίσεις που θεσπίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, όπως ορίζεται ιδίως στην οδηγία 89/552/ΕΟΚ (οδηγία για την Τηλεόραση Χωρίς Σύνορα).»

Η ΟΚΕ συμφωνεί με το παραπάνω και σημειώνει ότι η Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών θα εξετάσει αυτά τα θέματα μέσα στο 1992 καθώς και ότι η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ασχολούνται ήδη με τα θέματα αυτά.

4.3. Η Επιτροπή έχει εντοπίσει αριθμό σημαντικών πτυχών που αφορούν τα πρότυπα μετάδοσης και λέει ότι (σ. 133, σημ. 14):

«Οι απαιτήσεις κατάρτισης προτύπων μετάδοσης σ' αυτόν τον τομέα είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να διασφαλισθεί η βασική διαλειτουργικότητα. Όσον αφορά τις εφαρμογές των απευθείας μεταδόσεων, η οδηγία 86/529/ΕΟΚ⁽¹⁾ έχει προσδιορίσει την οικογένεια προτύπων MAC για τις τεχνικές μετάδοσης ως το πρότυπο που πρέπει να χρησιμοποιηθεί.

Κατά το σχεδιασμό της επόμενης γενιάς δορυφόρων απευθείας ραδιοηλεκτρονικών μεταδόσεων θα πρέπει να διασφαλισθεί η συμβατότητα με τις τρέχουσες δραστηριότητες στον τομέα της Τηλεόρασης Υψηλής Ευκρίνειας (HDTV) και την εναρμονισμένη καθιέρωσή της σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τις μελλοντικές ενέργειες σχετικά με τεχνικές μετάδοσης στον τομέα αυτόν, ιδίως κατά τις δραστηριότητες που πρόκειται να διαδεχθούν την υφιστάμενη οδηγία πακέτα/MAC, της οποίας η ισχύς λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 1991.»

4.4. Αναφορικά με τα πρότυπα μετάδοσης, και ειδικότερα με την οδηγία της δέσμης MAC, η ΟΚΕ ανυπομονεί να εκφράσει αναλυτικά τις απόψεις της για τα μέτρα που θα μπορούσαν να αντικαταστήσουν την οδηγία της δέσμης MAC καθώς και για τον συσχετισμό με την ανάπτυξη της τηλεόρασης υψηλής ευκρίνειας στη γνωμοδότηση που θα κληθεί να εκδώσει επί των σχετικών προτάσεων της Επιτροπής.

4.4.1. Ανάλογος προβληματισμός ισχύει και για την εναρμόνιση των προδιαγραφών σχετικά με την υπό όρους προσχώρηση, όπως για παράδειγμα η τηλεοπτική σύνδεση με συνδρομή.

5. Περαιτέρω ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Η Επιτροπή έχει προτείνει έξι μέτρα προς διευκόλυνση των διευρωπαϊκών υπηρεσιών (σ. 134 έως 136):

(¹) Οδηγία του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση κοινών τεχνικών προδιαγραφών όσον αφορά την οικογένεια των προτύπων πακέτων/MAC για τις απευθείας τηλεοπτικές μεταδόσεις μέσω δορυφόρου (86/529/ΕΟΚ).

1) «Αμοιβαία αναγνώριση εγκρίσεων τύπου για τους τερματικούς εξοπλισμούς δορυφορικών επικοινωνιών»,

2) «Κοινοτικό σύστημα σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των αδειών για δίκτυα δορυφορικών τερματικών»,

3) «Ενίσχυση του συντονισμού συχνοτήτων για τις δορυφορικές επικοινωνίες»,

4) «Ενίσχυση της συνεργασίας των κρατών μελών προκειμένου για την ανταλλαγή υπηρεσιών με τρίτες χώρες»,

5) «Ειδικός ορισμός της παροχής ανοικτού δικτύου σχετικά με τη σύνδεση των δικτύων δορυφορικών τερματικών»,

6) «Εναρμόνιση των μελλοντικών τεχνικών μετάδοσης που έχουν ήδη προσδιορισθεί, για τη δορυφορική μετάδοση προς το ευρύ κοινό».

5.1.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τα παραπάνω έξι μέτρα που προτείνει η Επιτροπή.

5.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση να αναληφθούν οι κάτωθι άξονες δράσης (σ. 137 έως 139):

1) «Προς αναθεώρηση της σύμβασης Eutelsat και της γενικής συμφωνίας εκμετάλλευσης»,

2) «Καθορισμός κοινής θέσεως σε διεθνή κλίμακα σχετικά με τις δορυφορικές επικοινωνίες, και συγκεκριμένα με τους Intelsat και Inmarsat»,

3) «Επίσπευση των εργασιών τυποποίησης του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τυποποίησης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών σχετικά με τον εξοπλισμό δορυφορικών επικοινωνιών»,

4) «Πρόωθηση της πλήρους εκμετάλλευσης της τεχνολογίας των δορυφόρων στις εφαρμογές, από τους φορείς παροχής υπηρεσιών και τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών».

6. Συμπεράσματα

6.1. Συμπερασματικά, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η συνεχής συνεργασία των κρατών μελών προκειμένου για την εφαρμογή των προτάσεων που περιέχονται στο Πράσινο Βιβλίο του 1987 και στην παρούσα ανακοίνωση της Επιτροπής (Πράσινο Βιβλίο για τις δορυφορικές τηλεπικοινωνίες) καθώς και των συναφών μέτρων, αποτελεί επιτακτική ανάγκη προκειμένου να προωθηθεί και ενθαρρυνθεί η πλήρης εκμετάλλευση του δυναμικού των δορυφορικών επικοινωνιών στην Ευρώπη. Η ΟΚΕ πιστεύει, συνεπώς, ότι θα πρέπει προς τούτο να καταρτισθεί από την Επιτροπή ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα στο οποίο μάλιστα να ενταχθεί και ο διαχωρισμός του επιχειρησιακού από το κανονιστικό μέρος. Η Επιτροπή θα πρέπει να παρακολουθεί την πορεία τήρησης του χρονοδιαγράμματος. Σε περίπτωση αδυναμίας τήρησης του χρονοδιαγράμματος από όλα τα κράτη μέλη, η ΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να αναζητήσει άλλον καλύτερο τρόπο υλοποίησης των στόχων του Πράσινου Βιβλίου για τις τηλεπικοινωνίες, εξετάζοντας παράλληλα κατά πόσον είναι ανάγκη, τα κράτη μέλη να αναθέσουν σε κάποιον φορέα τη σχετική ευθύνη και τις αντίστοιχες αρμοδιότητες. Ένας τέτοιος φορέας θα πρέπει να εδρεύει κεντρικά και να έχει τη δυνατότητα συνεργασίας και σύνδεσης με τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών όλων των κρατών μελών καθώς και με την Επιτροπή.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των τεχνικών απαιτήσεων και διαδικασιών που ισχύουν για τα πολιτικά αεροσκάφη⁽¹⁾

(91/C 159/10)

Στις 26 Οκτωβρίου 1990, και σύμφωνα με το άρθρο 84, παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΟΚ, το Συμβούλιο ζήτησε από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να γνωμοδοτήσει για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Μαρτίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Mobbs.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την πρόταση της Επιτροπής υπό την επιφύλαξη των ακόλουθων παρατηρήσεων.

1. Εισαγωγή

1.1. Πρόκειται για οδηγία-πλαίσιο και συνεπώς η ΟΚΕ δεν εξέτασε τις τεχνικές της λεπτομέρειες, αλλά επικέντρωσε τις προσπάθειές της στην εξέταση του ιστορικού, της συνολικής μεθόδου εργασίας, και ειδικότερα των σημαντικότερων τμημάτων της.

1.2. Η ελεύθερη κυκλοφορία αεροσκαφών, δηλαδή η μεταφορά της εγγραφής [όπως για τα πλοία στο έγγρ. COM(90) 219 — CES 949/90 τελικό] στο εσωτερικό της Κοινότητας υπόκειται τη στιγμή αυτή σε περιορισμούς κυρίως λόγω της έλλειψης κοινών τεχνικών προδιαγραφών που απαιτούνται για την έγκριση, τη λειτουργία και τη συντήρηση των αεροσκαφών.

1.3. Ως αποτέλεσμα, σε πολλές περιπτώσεις απαιτούνται χρονοβόρες και δαπανηρές τροποποιήσεις για να εγγραφεί ένα αεροσκάφος από ένα κράτος μέλος σε άλλο. Η συνηθισμένη λειτουργική πτήση μεταξύ των χωρών δεν επηρεάζεται δεδομένου ότι, όταν ένα αεροσκάφος έχει εγκριθεί από μια χώρα οι διατάξεις της Διεθνούς Οργάνωσης Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) επιτρέπουν σε αυτό να εκτελεί δρομολόγια και σε άλλες χώρες.

1.4. Οι διαφορές των τεχνικών προδιαγραφών μπορούν επίσης να καταλήξουν σε διαφορές των προδιαγραφών ασφαλείας, όπως μπορεί να προκύψουν διαφορές στα έξοδα σε ό,τι αφορά την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των αεροσκαφών.

1.5. Η οδηγία θίγει εκείνες τις πτυχές της πολιτικής αεροπορικής ασφαλείας που συνδέονται με την πλοϊμότητα, την έγκριση λειτουργίας και τη συντήρηση του αεροσκάφους, των κινητήρων και των άλλων εξοπλισμών του αεροσκάφους, καθώς και με τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την έγκριση αυτών που αναλαμβάνουν τα εν λόγω καθήκοντα. Η οδηγία παρέχει το πλαίσιο για τη διατήρηση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου προδιαγραφών ασφαλείας στα κράτη μέλη, και την επέκτασή τους σε όλη την Ευρώπη (βλ. άρθρο 3 και τα σχετικά μέρη του άρθρου 7.1 στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ

για την ανάπτυξη της πολιτικής αεροπορίας στην Κοινότητα και την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στις αεροπορικές μεταφορές — Δεύτερη φάση της ελευθέρωσης) (έγγρ. CES 214/90 — Εισηγητής: ο κ. Kenna).

1.6. Όλα τα κράτη μέλη συμμετέχουν τώρα στη συγκρότηση του Συνδέσμου Αεροπορικών Αρχών [Joint Aviation Authorities (JAA)] υπό την εποπτεία της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης Πολιτικής Αεροπορίας (ECAC) για την ανάπτυξη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής προσέγγισης στα θέματα αεροπορικής ασφαλείας.

Αυτό θα ικανοποιήσει:

- i) την Επιτροπή, καθώς θα διευκολύνει τις συζητήσεις μεταξύ της ΕΟΚ και της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) για το θέμα αυτό·
- ii) τη Δανία, δεδομένου ότι ένα τμήμα των κανόνων θα μπορεί να εφαρμοσθεί για την SAS, που σήμερα δεσμεύεται από την ανάγκη να υπαχθεί στους κανόνες ΕΟΚ, ενώ παράλληλα αποτελεί κοινή ιδιοκτησία της Νορβηγίας και της Σουηδίας.

1.7. Ο JAA επεξεργάζεται τεχνικούς κώδικες και διαδικασίες (JARs -- Joint Aviation Requirements — Κοινές Απαιτήσεις Πλοϊμότητας) που εφαρμόζονται στις αεροπορικές μεταφορές στην Ευρώπη. Ορισμένοι από τους κώδικες αυτούς έχουν τώρα ολοκληρωθεί και δημοσιευθεί, και αφορούν κυρίως την ποιοτική έγκριση των αεροσκαφών, των κινητήρων και άλλων αεροπορικών προϊόντων. Προετοιμάζονται επίσης, άλλοι κώδικες που αφορούν τη λειτουργία, τη συντήρηση και θέματα αδειών.

1.8. Η τρέχουσα αποτελεσματικότητα όμως του JAA θα μπορούσε να κινδυνεύσει από το γεγονός ότι αποτελεί τελείως εθελοντική ρύθμιση, στερούμενη νομικού πλαισίου.

1.9. Η παρούσα οδηγία αποβλέπει στην ενίσχυση του JAA, καθιστώντας αυτή την οικειοθελή ρύθμιση δεσμευτική με την ενσωμάτωσή της στην κοινοτική νομοθεσία. Αυτό θα επιβάλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να υιοθετήσουν

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 270 της 26. 10. 1990, σ. 3.

κοινούς κώδικες τεχνικών απαιτήσεων για την αεροπορία και να προσχωρήσουν στις διοικητικές απαιτήσεις και διαδικασίες του JAA.

1.10. Καθυστερήσεις στην ενσωμάτωση των Κοινών Απαιτήσεων Πλοϊμότητας (JAR) στην εθνική νομοθεσία μπορούν να οδηγήσουν σε προβλήματα σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότητα αυτών των μέτρων εναρμόνισης. Για να αποφευχθεί αυτό το πρόβλημα, η ΟΚΕ συνιστά να λάβει η πρόταση τη μορφή κανονισμού και όχι οδηγίας.

1.11. Οι κανόνες και οι διαδικασίες που καλύπτονται από την οδηγία περιλαμβάνονται στο παράρτημα 2 και θα πρέπει να τροποποιούνται τακτικά υπό το φως των αποκτών εμπειριών και της τεχνικής προόδου. Για να επιτευχθεί αυτό, προτείνεται να εξουσιοδοτηθεί η Επιτροπή να υιοθετήσει τις τροποποιήσεις αυτές με τη βοήθεια επιτροπής αποτελούμενης από εκπροσώπους των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για θέματα αεροπορίας. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, οι τελευταίοι πρέπει να είναι οι εθνικοί εκπρόσωποι του JAA.

Είναι σκόπιμο εδώ να επανέλθουμε στο τελικό έγγραφο σχετικά με μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή αεροναυπηγική βιομηχανία [SEC(90) 1456, 23 Ιουλίου 1990] και να συνοψίσουμε μερικά από τα σχόλια:

- i) Κόστος: οι υπερβάσεις που προκύπτουν από τις περιπτώσεις επανάληψης των προσπαθειών πρέπει να αποφευχθούν.
- ii) Τυποποίηση και πιστοποίηση: η αμερικανική βιομηχανία δεν παρεμποδίζεται από διαφορετικές τεχνικές προδιαγραφές, και το ίδιο θα πρέπει να συμβεί και με τις ευρωπαϊκές.
- iii) Τυποποίηση: η συμφωνία μεταξύ της AECMA και της CEN δίνει ήδη θετικά αποτελέσματα.
- iv) Πιστοποίηση: η Επιτροπή επιθυμεί την ενίσχυση της εργασίας του JAA.

1.12. Είναι σημαντικό να αποφεύγεται η επανάληψη των εργασιών λόγω των κανόνων υψηλής ασφάλειας που ισχύουν στην αεροπορία, οι οποίοι και απαιτούν σημαντικό αριθμό πολύ εξειδικευμένων ατόμων, των οποίων υπάρχει έλλειψη. Έχει συνεπώς σημασία να μην συγκροτηθούν πρόσθετες επιτροπές, ομάδες μελέτης κλπ. οι οποίες ενδέχεται να επαναλάβουν εργασίες που ήδη έχουν αρχίσει και προχωρούν αποτελεσματικά.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Το καθεστώς της επιτροπής

2.1.1. Η προτίμηση της Επιτροπής για συμβουλευτική επιτροπή όπως δηλώνεται στο άρθρο 11, μπορεί να κατανοηθεί στα πλαίσια της γενικής μεθοδολογίας της Επιτροπής. Ωστόσο, λόγω του ιδιαίτερα εξειδικευμένου τεχνικού χαρακτήρα της προτεινόμενης οδηγίας η ΟΚΕ προτείνει να έχει η επιτροπή αυτή κανονιστικό χαρακτήρα και να εφαρμοσθεί

η διαδικασία IIIa της απόφασης του Συμβουλίου για τους τύπους επιτροπών (87/373). Σύμφωνα μ'αυτή τη διαδικασία, οι κανόνες της ειδικής πλειοψηφίας του άρθρου 148.2 της συνθήκης εφαρμόζονται στη λήψη αποφάσεων από την επιτροπή, και οι προτάσεις οι οποίες εγκρίνονται μ'αυτή τη διαδικασία μπορούν να εκτελεστούν αμέσως.

2.1.2. Σε περίπτωση που η επιτροπή δεν εγκρίνει την πρόταση της Επιτροπής με ειδική πλειοψηφία, η πρόταση υποβάλλεται στο Συμβούλιο, το οποίο λαμβάνει τις αποφάσεις του με ειδική πλειοψηφία. Εάν το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία δεν ψηφίσει διαφορετικά εντός 3 μηνών, οι προτάσεις υιοθετούνται αυτόματα από την Επιτροπή.

2.1.3. Η σύνθεση των μελών της επιτροπής έχει μεγάλη σημασία. Δεδομένης της φύσεως του θέματος που άπτεται της τεχνικής και της ασφάλειας, η επιτροπή θα πρέπει να περιλαμβάνει τους εκπροσώπους του JAA των κρατών μελών.

2.2. Διεθνής τεχνική συνεργασία

2.2.1. Προκειμένου να διευκολυνθεί η εξαγωγή και εισαγωγή αεροσκαφών, διατηρούνται στενές επαφές μεταξύ των διεθνών οργανισμών. Εκτός Ευρώπης, οι διεθνείς προδιαγραφές καθορίζονται κυρίως από την Federal Aviation Administration (FAA) στην Αμερική. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι να δεχθούν όλες οι χώρες κοινές τεχνικές προδιαγραφές. Οι κατασκευαστές και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, και ο JAA και η FAA εργάζονται ήδη από κοινού προκειμένου να καταστεί δυνατό να πωλούν και να λειτουργούν τα αεροσκάφη τους με κοινές προδιαγραφές σε παγκόσμια κλίμακα.

2.2.2. Η FAA δεν ζητεί την καταβολή τελών για τις υπηρεσίες της. Αυτό θεωρείται από ορισμένους ευρωπαίους κατασκευαστές ότι παρέχει πλεονέκτημα κόστους στους κατασκευαστές των ΗΠΑ. Το στρατηγικό πρόγραμμα της FAA — Αύγουστος 1990, θέτει ως στόχο ότι «η FAA θα πρέπει να χρηματοδοτείται από το χρήστη» με κατάλληλους τρόπους.

2.2.3. Συνεπώς, μπορεί να θεωρηθεί ότι η αντιμετώπιση του κόστους χρειάζεται να επανεξετασθεί προκειμένου να επιτευχθούν θεμιτοί όροι αρχικά στην Ευρώπη και στη συνέχεια διεθνώς.

2.3. Το μέλλον

2.3.1. Η Επιτροπή αναφέρεται στη σελίδα 4, σημείο 7, παράγραφος 3 της αιτιολογικής έκθεσης σε μια ενιαία Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Αεροπορίας.

2.3.2. Παρόλα αυτά, αναγνωρίζεται ότι η δημιουργία της δεν είναι δυνατή στο άμεσο μέλλον και ότι πρέπει να συντελεσθούν σταδιακά βήματα προόδου, ενόψει του σημαντικού θέματος που εξετάζεται. Η εξέλιξη σ'αυτή την οδηγία δεν πρέπει να καθυστερήσει εξαιτίας αυτών των εκτιμήσεων.

2.3.3. Ορισμένοι αεροπορικοί οργανισμοί θα επιθυμούσαν να αναληφθεί μια σταθερή δέσμευση τώρα και να ορισθεί χρονοδιάγραμμα για την καθιέρωση ενιαίας Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Αεροπορίας.

Συνεπώς, τα παρακάτω ζητήματα θα πρέπει να εξετασθούν στα πλαίσια μιας ξεχωριστής οδηγίας, έτσι ώστε να μην παρεμποδίσουν την πρόοδο της παρούσας οδηγίας:

- Ο ρόλος της ενιαίας αρχής — θα πρέπει να καλύπτει μόνο τις δραστηριότητες του JAA ή τα γενικότερα θέματα που εξετάζονται από την ECAC;
- Διευθετήσεις της συνθήκης.
- Ο έλεγχος των συμμετεχόντων κρατών στον οργανισμό.
- Το νομικό καθεστώς (συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης για το προϊόν).
- Οι εργασιακές ρυθμίσεις με άλλους οργανισμούς — Eurocontrol, FAA, EZEΣ, Κράτη Ανατολικής Ευρώπης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Άρθρο 1

Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η πρώτη περίπτωση, όπως είναι διατυπωμένη, θα δημιουργήσει προβλήματα για τα αεροσκάφη που ζητούνται προς ενοικίαση ή που ενοικιάζονται.

Για το λόγο αυτό ζητά να διαγραφούν από την πρώτη περίπτωση οι λέξεις:

«που είναι εγγεγραμμένα στα κράτη μέλη της Κοινότητας»

και να αντικατασταθούν από τα εξής:

«που χρησιμοποιούνται από χειριστές εξουσιοδοτημένους ή εγκεκριμένους από τα κράτη μέλη».

3.2. Άρθρο 2

3.2.1. Λόγω της σημασίας που έχει ο JAA (ο οργανισμός ο οποίος υπάρχει τώρα), θα πρέπει να προστεθεί ο ακόλουθος ορισμός:

«“JAA” σημαίνει Joint Aviation Authorities (Σύνδεσμος Αεροπορικών Αρχών) ο οποίος καλύπτεται από τις “ρυθμίσεις”»

3.3. Άρθρο 3

3.3.1. Αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι οι κώδικες του JAR υπόκεινται σε συνεχή διαδικασία ανάπτυξης και τροποποίησης, το άρθρο αυτό μαζί με τα άρθρα 10 και 11 παρέχουν την αναγκαία ευελιξία ώστε να υιοθετηθούν αυτοί οι κώδικες από την κοινοτική νομοθεσία.

3.4. Άρθρο 4

3.4.1. Η άμεση προσχώρηση στα έγγραφα της συμφωνίας από όλα τα κράτη μέλη και τα κράτη ΕΖΕΣ θα επιτρέπει την

αποφυγή προβλημάτων ως προς τη λεπτομερή διατύπωση αυτής της ρήτηρας, δεδομένου ότι η αποδοχή ενός μέλους του JAA αποφασίζεται από τον JAA με βάση την εκ μέρους του αποδοχή των όρων και των συνθηκών του και όχι από τις κυβερνήσεις.

3.4.2. Ο JAA αναφέρει ότι ο σημερινός φόρτος εργασίας παρεμποδίζει την εξέταση άλλων αιτήσεων προς το παρόν. Οι όροι για τις πρόσθετες προσχωρήσεις μπορούν να αφεθούν για αργότερα, δεδομένου ότι η διεύρυνση του JAA θα συμπεριλάβει χώρες εκτός από τις χώρες ΕΟΚ/ΕΖΕΣ. Έως τότε μπορεί να έχει ορισθεί χρονοδιάγραμμα καθώς και σειρά σαφών στόχων για τη συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Αεροπορίας.

3.4.2.1. Παράγραφος 2

Να αντικατασταθεί το υπάρχον κείμενο με τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θα εξασφαλίσουν ότι η υπάρχουσα σχέση μεταξύ της Επιτροπής και της ECAC θα επεκταθεί στο JAA προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις με τις οργανώσεις ECAC.»

3.5. Άρθρο 7

3.5.1. Να τροποποιηθεί η γραμμή 2 προκειμένου να ενσωματωθεί μετά τη φράση «και συντηρηθεί» η φράση «ή ένας οργανισμός/αρχή ή ένα άτομο που έχει απολυθεί». Ως λόγος προβάλλεται το ότι πρέπει να είναι δυνατή η ανάληψη δράσης σε ένα ευρύτερο φάσμα εγκρίσεων και όχι μόνο για τα προϊόντα.

3.5.2. Ο JAA εφαρμόζει προς το παρόν μια διαδικασία μέσω της οποίας το αρχικό κράτος μέλος είναι υπεύθυνο να εξασφαλίζει ότι στην περίπτωση που έχει αρχίσει η εφαρμογή μέτρων, το κράτος μέλος φροντίζει για την πλήρη εφαρμογή τους. Αυτό επιτρέπει να αποφευχθεί η παύση ή η καθυστέρηση της συνέχειας της δράσης.

3.5.2.1. Έτσι η παράγραφος 2 θα πρέπει να διαγραφεί και να αντικατασταθεί με το ακόλουθο κείμενο:

Νέα παράγραφος 2

«Το κράτος μέλος θα πρέπει επίσης να ενημερώνει τα άλλα κράτη μέλη και τον JAA γι'αυτά τα μέτρα και να αναφέρει τους λόγους της απόφασής του. Το κράτος μέλος θα πρέπει επίσης να εξασφαλίζει ότι θα πραγματοποιούνται διαβουλεύσεις στα πλαίσια του JAA για τα ληφθέντα μέτρα.»

3.5.2.2. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω αλλαγών, απαιτείται μια νέα παράγραφος 3:

Νέα παράγραφος 3

«Το κράτος μέλος θα αναφέρει στην Επιτροπή τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων, για τις οποίες γίνεται λόγος στην παράγραφο 2. Όταν το μέτρο αποδίδεται στις ελλείψεις των κοινών απαιτήσεων και διαδικασιών, η Επιτροπή θα πρέπει να ζητήσει από τον JAA να καταρτίσει νέο κώδικα ή να τροποποιήσει τους υπάρχοντες. Θα πρέπει να ληφθεί απόφαση βάσει των διαδικασιών που θεσπίζονται στο άρθρο 11 (όπως τροποποιήθηκε από την ΟΚΕ).»

3.6. Άρθρο 9

3.6.1. Στην πρώτη γραμμή, μετά τη φράση:

— «Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν» να παρεμβληθεί η φράση:
«μέσω του JAA» (προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μονομερής δράση).

3.6.2. Στη δεύτερη γραμμή μετά τη φράση:

— «απαιτήσεις και διαδικασίες» να παρεμβληθεί η φράση:
«που ορίζονται από τον JAA» (προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μονομερής δράση).

3.7. Άρθρο 11

3.7.1. Το άρθρο αυτό θα πρέπει να τροποποιηθεί λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις που επεβλήθησαν από την ΟΚΕ

σε προηγούμενες παρατηρήσεις, σύμφωνα με τις οποίες η επιτροπή θα πρέπει να είναι διακανονιστική και όχι απλώς συμβουλευτική. Στην τροποποίηση θα πρέπει να αναφέρεται ότι ο εκπρόσωπος της Επιτροπής που θα ασκεί καθήκοντα προέδρου της επιτροπής, δεν θα έχει δικαίωμα ψήφου.

3.7.1.1. Παράρτημα 1

Να αντικατασταθεί με την τελευταία εκδοχή «Κύπρος, 11 Σεπτεμβρίου 1990».

3.7.1.2. Παράρτημα 2

Πρέπει να σημειωθεί ότι το παράρτημα 2 θα αναπροσαρμόζεται σε τακτική βάση, ώστε να δείχνει την ημερομηνία εφαρμογής των κωδίκων του JAR όπως και όταν θα έχουν υιοθετηθεί από την κοινοτική νομοθεσία διαμέσου της επιτροπής.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

*Ο Πρόεδρος της**Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής*

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση σχετικά με την πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των γεωργικών διαρθρώσεων

(91/C 159/11)

Στις 28 Μαρτίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισήγηση του κ. Charles Pelletier.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ΟΚΕ επιχαιρεί για την κωδικοποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 797/85 και για τις διαδοχικές τροποποιήσεις του (που είναι δώδεκα, χωρίς να συνυπολογίζεται ένα διορθωτικό) στο βαθμό που το έργο αυτό συμβάλλει θετικά στη σαφήνεια και τη διαφάνεια του κοινοτικού δικαίου.

2. Η ΟΚΕ τονίζει ότι η αρχή που καθόρισε η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1987, δηλ. να πραγματοποιηθεί η

κωδικοποίηση των νομικών κειμένων το αργότερο μετά τη δέκατη τροποποίησή τους, δεν τηρήθηκε εν προκειμένω. Παρ' όλα αυτά, η εν λόγω κωδικοποίηση είναι τελικά πληρέστερη γιατί περιλαμβάνει και τα πλέον πρόσφατα μέτρα για τη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων.

3. Η ΟΚΕ ωστόσο ανησυχεί γιατί ορισμένα μέτρα δεν περιλαμβάνονται στην πρόταση κωδικοποίησης, και ειδικό-

τερα τα εκτελεστικά μέτρα που αφορούν την εκτατικοποίηση της παραγωγής και τα ειδικά μέτρα για την ορεινή γεωργία και την παύση της καλλιέργειας αρόσιμων γαιών.

3.1. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσο είναι δυνατό να γίνει αναθεώρηση του υπό εξέταση εγγράφου που να προβλέπει ήδη από τώρα τη συμπερίληψη των μέτρων που αναφέρθηκαν χωρίς να αναμένονται οι επόμενες κωδικοποιήσεις.

4. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που έχουν τα κωδικοποιημένα κείμενα σε ό,τι αφορά τους στόχους που καθόρισε

η Κοινότητα για την υλοποίηση μιας μεγάλης αρμονικής ενιαίας αγοράς, στην οποία θα πρέπει να καλυφθούν οι περιφερειακές ανισότητες. Με την κωδικοποίηση αυτή, τα κοινωνικά κείμενα που αποβλέπουν στο στόχο αυτό θα είναι πιο προσιτά και θα έχουν περισσότερες πιθανότητες επίτευξης του στόχου τους.

5. Τέλος, το τμήμα εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στην ανάγκη παγίωσης του σχετικού κοινοτικού δικαίου ώστε οι γεωργοί να δύνανται να σχηματίζουν σαφή και ακριβή εικόνα του συνόλου των εφαρμοζόμενων διατάξεων.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί του αποδεικτικού στοιχείου της εργασιακής σχέσης⁽¹⁾

(91/C 159/12)

Την 23η Ιανουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 100 της συνθήκης ΕΟΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της ΟΚΕ για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των εργασιών της ΟΚΕ για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 (Εισηγητής: ο κ. Cavaleiro Brandão).

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) η ΟΚΕ υιοθέτησε με πλειοψηφία και 5 αποχές την εξής γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει το στόχο της πρότασης κατά την έννοια της αναγνώρισης σε κάθε εργαζόμενο του δικαιώματος να γνωρίζει για ποιον εργάζεται, που εργάζεται και ποιες είναι οι βασικές συνθήκες της εργασίας του.

Από την καθιέρωση του δικαιώματος αυτού θα προκύψει μεγαλύτερη διαφάνεια και βεβαιότητα στην αγορά εργασίας, που θα ευνοήσει την ανάπτυξη της ελευθερίας κινήσεων και, γενικά, την κοινωνική κινητικότητα.

1.2. Η οδηγία στηρίζεται στο άρθρο 100 της συνθήκης με σκοπό την προσέγγιση των νομοθετικών διατάξεων των κρατών μελών.

Η ΟΚΕ δεν προτρέπει να εγείρει αντιρρήσεις ως προς τη νομική βάση.

1.3. Όπως προαναφέρθηκε, η ΟΚΕ υποστηρίζει την αναγνώριση του δικαιώματος κάθε εργαζόμενου να γνωρίζει για ποιον εργάζεται, που εργάζεται και υπό ποιες βασικές συνθήκες.

Η ΟΚΕ υποστηρίζει, σαν προοίμιο αυτής της άποψης ότι πρέπει να αναγνωρισθεί:

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 24 της 31. 1. 1991, σ. 3.

α) αφενός, η υποχρέωση του εργοδότη να παρέχει σε κάθε εργαζόμενο γραπτή αποδείξη της σχέσης εργασίας

β) και, αφετέρου, το δικαίωμα κάθε εργαζομένου να απαιτεί και να αποκτά από τον εργοδότη του γραπτό παραστατικό όπου αναφέρονται τα βασικά στοιχεία της σύμβασης και οι προσθετές συνθήκες εργασίας που του έχουν ενδεχομένως παραχωρηθεί

1 4 Σύμφωνα με το δικαίωμα τη θεωρία και τη νομολογία που επικρατούν στην Ευρώπη η σχέση εργασίας δύναται να αποδειχθεί με οποιοδήποτε μέσο και αυτό θα εξακολουθήσει να ισχύει

Συνεπώς, η χορήγηση ενός γραπτού συμβολαίου ή παραστατικού που καθίστα τυπικά τα στοιχεία και τις βασικές προϋποθέσεις της σχέσης εργασίας επειδή αποτελεί αναγνωρισμένο δικαίωμα του εργαζομένου, πρέπει να γίνεται ώστε ο εργαζόμενος να ασκεί το δικαίωμα του όταν και αν κρίνει σκοπимо σύμφωνα με όσα αναφέρονται κατωτέρω στο σημείο 2

Αν η απόδειξη της σχέσης εργασίας υποκειται, με οποιονδήποτε τρόπο, στην εκτέλεση της υποχρέωσης για την έκδοση γραπτού παραστατικού τα Δικαστήρια θα είναι δυνατό να αξιολογήσουν στο συμπέρασμα της ανυπαρξίας της σχέσης εργασίας κάθε φορά που το παραστατικό αυτό δεν έχει εκδοθεί. Στις περιπτώσεις αυτές η θέση του εργαζομένου θα ήταν δυσμενής και η απόδειξη για την ύπαρξη της σχέσης εργασίας περισσότερο δύσκολη

1 5 Αφετέρου η υποχρεωτική γενικευμένη και αυτοματη έκδοση ενός γραπτού παραστατικού για όλους και για κάθε έναν από τους εργαζομένους θα μπορούσε να προκαλέσει αύξηση της γραφειοκρατίας στις επιχειρήσεις, με αντιστοίχη αύξηση δαπανών που σε άλλες περιπτώσεις θα είναι περιττές και μη αναγκαίες ιδιαίτερα σε μικρότερες επιχειρήσεις

1 6 Ενόψει των ανωτέρω η ΟΚΕ υποστηρίζει την ανάγκη επανεξέτασης του κειμένου της πρότασης βάσει των εξής αρχών

— Προαιρετικό δικαίωμα των εργαζομένων για την τυπική καθιέρωση, στο γραπτό παραστατικό των βασικών στοιχείων και συνθηκών της σχέσης εργασίας, σαν ευχέρεια που τίθεται στη διάθεση κάθε εργαζομένου

— «Οι συνθήκες εργασίας πρέπει να προσδιορίζονται στη νομοθεσία, τη συλλογική σύμβαση ή τη σύμβαση εργασίας σύμφωνα με τους κανόνες που προσδιορίζουν σε κάθε χώρα» (άρθρο 9 του κοινοτικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των εργαζομένων)

— Η καθιέρωση του προαιρετικού δικαιώματος για τυπική καταγραφή των βασικών στοιχείων της σχέσης εργασίας δεν θα πρέπει να αποτελεί στοιχείο που αντιτίθεται στους στόχους για κινητικότητα και ελαστικότητα που επιβαλλέται να επιδιωχθούν εν όψει της ενιαίας αγοράς του 1992

2 Ειδικές παρατηρήσεις

2 1 Άρθρο 1

Σύμφωνα με την πρόταση, η απαίτηση για γραπτό παραστατικό εφαρμόζεται μόνο στις σχέσεις εργασίας με μέση εβδομαδιαία απασχόληση ανώτερη των οκτώ ωρών. Η ΟΚΕ δεν θεωρεί τη λύση αυτή ως αιτιολογημένη με τρόπο ικανοποιητικό

2 2 Άρθρο 2

2 2 1 Σαν συνέπεια των γενικών παρατηρήσεων η ΟΚΕ θα συνιστούσε την υιοθέτηση μιας διατύπωσης για το άρθρο 2 με το εξής περίπου περιεχόμενο

«1 Το αργότερο ένα μήνα από τη μίσθωση του ή της εργαζομένης, ο εργοδότης οφείλει να του ή της παρασχει γραπτή απόδειξη της σχέσης εργασίας

2 Ο εργαζόμενος έχει δικαίωμα να λάβει από τον εργοδότη, κατά την έναρξη της σχέσης εργασίας ή σε οιαδήποτε μεταγενέστερη στιγμή, γραπτό παραστατικό στο οποίο αναφέρονται τα συνοπτικά στοιχεία και συνθήκες της σύμβασης

3 Από το έγγραφο που αναφέρεται στο σημείο 2 πρέπει να προκύπτουν οι συνθήκες που έχουν συμφωνηθεί και οποιεσδήποτε άλλες, που τυγχάνουν εφαρμογής, ιδιαίτερα βάσει νόμου ή συλλογικής σύμβασης, οποιοδήποτε από τα μέρη επιθυμεί να τις συμπεριλάβει

4 Ασχετα από αυτό, η σχέση εργασίας και οι σχετικές συνθήκες μπορεί να αποδειχθούν με οποιοδήποτε μέσο κατάλληλο για το σκοπό αυτό »

2 2 2 Εκτός από τις παρατηρήσεις που ήδη έγιναν και που προκύπτουν από την πρόταση για ένα νέο κείμενο όσον αφορά το άρθρο 2, η ΟΚΕ προσθέτει και τα ακόλουθα σχόλια σε σχέση με τη διατύπωση που προτείνει η Επιτροπή για το άρθρο 2

2 2 2 1 Στο σημείο 2 απαριθμούνται τα στοιχεία που, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, συνιστούν το διαρθρωτικό πυρήνα της σχέσης εργασίας και τα οποία πρέπει να αναφέρει το γραπτό παραστατικό που θα παραδίδεται από τον εργοδότη. Όπως προκύπτει από την εναλλακτική πρόταση, η ΟΚΕ υποστηρίζει τη χρήση μιας γενικής διατύπωσης επειδή είναι επαρκέστερη. Αφενός, θα ευνοήσει τη δυνατότητα να ευρεθούν, σε κάθε κράτος μέλος, λύσεις περισσότερο επαρκείς και συμφωνές με τις αντιστοιχίες πραγματικότητες. Αφετέρου, αποφεύγονται τα μειονεκτήματα μιας απαρίθμησης που, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να φανεί υπερβολική και σε άλλες ανεπαρκής

Ιδιαίτερα, η ταυτοχρόνη και σωρευτική αναφορά στον «χαρακτηρισμό της εργασίας», αφενός και στην «κατηγορία απασχόλησης», αφετέρου, εγείρει επιφυλάξεις — είτε μπορεί να θεωρηθεί υπερβολική, είτε μπορεί να εισαγει νομικές αντιλήψεις περιεχομένου που ποικίλλει από κράτος σε κράτος

2 2 2 2 Στο σημείο 3 θεσπίζεται ότι οποιαδήποτε ουσιαστική μεταβολή των σταθερών στοιχείων του γραπτού παρα-

στατικού πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο γραπτής ανακοίνωσης αλλά δεν διευκρινίζεται τι θεωρείται ουσιώδης μεταβολή.

2.2.2.3. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία των καταστάσεων που προκύπτουν από τη μετακίνηση των εργαζομένων προς το εξωτερικό (και όχι μόνο για τρίτες χώρες), η οποία θα μπορούσε να δικαιολογήσει, σχετικά, αυτόνομη και ειδική ρύθμιση, και παροτρύνει την Επιτροπή να διασαφηνίσει αυτή την πτυχή της προστασίας.

2.3. Άρθρο 3

Η γραπτή δήλωση που προβλέπεται δεν είναι υποχρεωτική αν υπάρχει μια γραπτή σύμβαση εργασίας, ένα δελτίο εισόδου

ή άλλο παραστατικό που επιδίδεται για μια συλλογική σύμβαση ή για άλλη εργατική ρύθμιση.

Δεν φαίνονται επαρκώς σαφείς ούτε οι νομικές ιδέες ούτε οι πρακτικές συνέπειες που απορρέουν από το τεκμήριο αυτό.

2.4. Άρθρο 5

Λόγω της διαφορετικής παράδοσης των κρατών μελών, πράγμα που αφορά το περιεχόμενο των γραπτών παραστατικών για την τυπική απεικόνιση της σχέσης εργασίας, μπορεί να προβλεφθεί ότι κάθε κράτος μέλος θα δύναται να ρυθμίζει εκείνα τα ουσιώδη στοιχεία ή συνθήκες που αποτελούν μέρος του εγγράφου στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 2.2 (παρ. 2.2.1).

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDELIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τους αθέμιτους όρους στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές⁽¹⁾

(91/C 159/13)

Στις 2 Οκτωβρίου 1990, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Απριλίου με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Hilkens.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά πλειοψηφία, 4 ψήφους κατά και 6 αποχές, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής δεδομένου ότι αποτελεί σημαντική συμβολή στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς για τους καταναλωτές που έχουν να διαδραματίσουν ένα ρόλο στη διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης. Ευθυγραμμίζεται με τις αρχές που έγιναν δεκτές από τα ψηφί-

σματα του Συμβουλίου που ασχολούνται με την κοινοτική πολιτική για την κατανάλωση⁽²⁾ όπως και μ' αυτές που εκφράστηκαν στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21ης Φεβρουαρίου 1986⁽³⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 243 της 28. 9. 1990, σ. 2.

⁽²⁾ ΕΕ αριθ. C 92 της 25. 4. 1975, σ. 1, ΕΕ αριθ. C 133 της 3. 6. 1981, σ. 1 και ΕΕ αριθ. C 167 της 5. 7. 1986, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ αριθ. C 68 της 24. 3. 1986, σ. 194.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Στόχος και όρια της πρότασης

2.1.1. Η πρόταση οδηγίας σχετικά με τους αθέμιτους όρους στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές καθιερώνει την αρχή ενός προτύπου για την προστασία των καταναλωτών από τους αθέμιτους όρους των συμβάσεων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αυτό το πρότυπο αποτελεί πράγματι βασική απαίτηση για να γίνει αποδεκτή από τους καταναλωτές η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, ώστε να δύνανται οι καταναλωτές να πραγματοποιούν διασυνοριακές συναλλαγές με βάση κοινούς κανόνες, με συνέπεια να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών όσον αφορά τις συναλλαγές αυτές.

2.1.2. Η ΟΚΕ δέχεται ότι η εμπιστοσύνη εκ μέρους των καταναλωτών χρειάζεται να εναρμονισμένο σύστημα ρύθμισης των αθέμιτων όρων στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές, αναγνωρίζει όμως ότι αυτό ούτε επιθυμητό είναι, ούτε εξάλλου στόχος της πρότασης είναι να εναρμονίσει το ενοχικό δίκαιο. Η ΟΚΕ επισημαίνει, επίσης την περιορισμένη αξία της προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, καθώς και τον αυξανόμενο κίνδυνο νομικής αβεβαιότητας, τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τους προμηθευτές, στο βαθμό που στον τομέα του ενοχικού δικαίου πρωταρχικός ρόλος αποδίδεται στα δικαστήρια: πράγματι, ακόμα και με βάση ένα εναρμονισμένο νομικό μέσο τα εθνικά δικαστήρια θα ερμηνεύουν διαφορετικά παρόμοιες διατάξεις σε συνάρτηση με την καλλιέργειά τους και τη νομική παράδοσή τους.

2.1.3. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σημασία των πράξεων του διεθνούς δικαίου που ρυθμίζουν το δίκαιο που εφαρμόζεται στις διασυνοριακές συμβάσεις και υπογραμμίζει την έναρξη ισχύος, από 1ης Απριλίου 1991, της Σύμβασης της Ρώμης της 19ης Ιουνίου 1980.

Η εν λόγω σύμβαση, της οποίας το άρθρο 5 προβλέπει ότι στις αναφερόμενες περιπτώσεις ο καταναλωτής δεν είναι δυνατόν να στερηθεί της προστασίας που προβλέπουν οι επιτακτικές διατάξεις της νομοθεσίας της χώρας στην οποία έχει τη συνήθη κατοικία του, πρέπει να ερμηνευθεί σε συνάρτηση προς τη Σύμβαση των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, της οποίας το άρθρο 14 προβλέπει, στις ίδιες περιπτώσεις, ότι η αγωγή η οποία ασκείται κατά του καταναλωτή πρέπει να υποβληθεί ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους στην επικράτεια του οποίου διαμένει ο καταναλωτής και ότι ο καταναλωτής που ασκεί την αγωγή δύναται να επιλέξει μεταξύ του δικαστηρίου της διαμονής του και του δικαστηρίου του αντιδίκου του.

2.1.4. Προκειμένου να αυξηθεί στο μέγιστο η πρακτική αποτελεσματικότητα αυτής της οδηγίας, η ΟΚΕ προτείνει να υποχρεωθούν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να καθιερώσουν ένα σύστημα στα πλαίσια της νομικής τάξης τους που θα καταστήσει δυνατόν να κοινοποιούν στην Επιτροπή όλες τις αποφάσεις, είτε δικαστικές είτε διοικητικές,

που λαμβάνονται προς εκτέλεση των διατάξεων εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας. Ένα τέτοιο σύστημα κοινοποίησης θα επιτρέψει στην Επιτροπή, κατά την προετοιμασία της έκθεσης που θα πρέπει να υποβάλει σχετικά με τη λειτουργία της οδηγίας, να προσδιορίζει τομείς ή θέματα στα οποία η διαφορά των ερμηνειών είναι συχνή και, εάν χρειασθεί, να προτείνει πιο κατάλληλες διατυπώσεις των σημερινών διατάξεων της οδηγίας.

2.1.5. Η ΟΚΕ επιπλέον τονίζει την ανάγκη, από τη σκοπιά της προστασίας του καταναλωτή, για αποτελεσματικές και συλλογικές διαδικασίες παρακολούθησης. Συνεπώς, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προσδιορίσει, σύμφωνα με το άρθρο 4, ορισμένες υποχρεώσεις των κρατών μελών να εφαρμόζουν πραγματικές κυρώσεις.

2.1.6. Η ΟΚΕ εξέτασε επίσης το μεγαλύτερο ρόλο που πρέπει να αναληφθεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όσον αφορά τον καθορισμό της κοινοτικής έννοιας του αθέμιτου στις προδικαστικές διαδικασίες που απαιτούνται από το εθνικό δικαστήριο.

2.1.7. Ωστόσο, η ΟΚΕ είναι διστακτική ως προς την ιδέα της δημιουργίας ενός οργανισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο που θα ασχοληθεί με την παρακολούθηση των αθέμιτων όρων των συμβάσεων, καθώς ένας τέτοιος οργανισμός εμφανίζεται γραφειοκρατικός και περιττός σε σχέση με τα υπάρχοντα όργανα σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Αναγκαιότητα και οι επιπτώσεις μιας οδηγίας για τους αθέμιτους όρους στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές

2.2.1. Η οδηγία επιδιώκει να αποκαταστήσει την ισορροπία στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές. Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης περιγράφει περιεκτικά τις πολυάριθμες ανισότητες που χαρακτηρίζουν τις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές και οι οποίες δεν συμβιβάζονται καθόλου με την παραδοσιακή αρχή της ελευθερίας της σύμβασης που βασίζεται στην υπόθεση ότι τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν ίση διαπραγματευτική δύναμη. Δεδομένου ότι ίση διαπραγματευτική δύναμη συχνά δεν υφίσταται κατά τις καταναλωτικές συναλλαγές, η πρόταση οδηγίας επιδιώκει να εξασφαλίσει αυτή τη διαπραγματευτική δύναμη ή να αποκαταστήσει τις ανισορροπίες.

2.2.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη για ένα ευρωπαϊκό μέσο το οποίο στόχο θα έχει να αποκαταστήσει κάποια ισορροπία στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές. Ως προς τους φόβους που εκδηλώνονται σε ορισμένους κύκλους για αρνητικές συνέπειες της οδηγίας στο βιομηχανικό, εμπορικό τομέα, και σε άλλους επαγγελματικούς τομείς, η αντίδραση της ΟΚΕ είναι ότι:

— η οδηγία δεν θα απομακρυνθεί αισθητά από το ενοχικό δίκαιο σε εννέα κράτη μέλη, (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ισπανία, Ιρλανδία, Δανία, Λουξεμβούργο), στα οποία η νομοθεσία που σχετίζεται με τους αθέμιτους όρους των συμβάσεων περιλαμβάνει αρχές που πλησιάζουν πολύ τις αρχές της οδηγίας, και οι οποίες ήδη εφαρμόζονται στα συμβαλλόμενα μέρη στα κράτη αυτά,

— η οδηγία δεν θα καθιερώσει δραματικές αλλαγές στο ενοχικό δικαίο των τριών υπολοίπων κρατών μελών (Βέλγιο, Ιταλία, Ελλάδα), που δεν διαθέτουν ειδική νομοθεσία, καθώς στις χώρες αυτές η νομολογία, εστω και με δισταγμό, ορισμένες φορές προβλέπει κυρώσεις για τους αθεμίτους ορους των συμβάσεων

2 2 3 Συνεπώς, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η οδηγία δεν καθιερώνει νέες νομοθετικές αρχές στα εθνικά νομικά συστήματα αλλά αποτελεί, εν μέρει τουλάχιστον, «προσεγγίση» της υπάρχουσας εθνικής νομοθεσίας και πρακτικής και εναρμονίζει τις τεχνικές προσεγγίσεις στο πρόβλημα των αθεμίτων ορών των συμβάσεων

2 3 Το πεδίο της οδηγίας

2 3 1 Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, η οδηγία ισχύει για όλους τους ορους καταναλωτικών συμβάσεων, είτε αυτοί είναι τυποποιημένοι είτε έχουν προκύψει από διαπραγματευση σε ατομική βάση. Μολοντι, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προσφορά τυποποιημένων ορών, εκ μέρους των προμηθευτών, μπορεί να αποτελεί πραγματι ενδεχόμενο κίνδυνο ανισότητας όσον αφορά τους καταναλωτές, κρίνει ότι θα πρέπει να δοθεί διαφορετική μεταχείριση από την οδηγία στους ορους των συμβάσεων που καθορίζονται ύστερα από ατομικές διαπραγματεύσεις. Πραγματι, οι οροι των συμβάσεων που προκύπτουν από πραγματικές διαπραγματεύσεις μπορούν να αξιολογηθούν σε διαφορετική βάση από τους τυποποιημένους ορους, καθώς οι τελευταίοι εκφράζουν καταστάσεις στις οποίες ο κίνδυνος ανισότητας είναι πιο οξύς, ενώ αυτο μπορεί να μην συμβαίνει για τους πρώτους. Συνεπώς, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να τροποποιήσει το άρθρο 2, παράγραφος 5 της πρότασης της προκειμένου να καταστήσει σαφές ότι ο θεμίτος ή μη θεμίτος χαρακτήρας ενός ορου της σύμβασης καθορίζεται από την αναφορά στις περιβαλλουσες περιστάσεις τη στιγμή της συναψης της σύμβασης, και με συνεκτιμηση ειδικά, των ορών των συμβάσεων που προκύπτουν από ατομικές διαπραγματεύσεις

2 3 2 Ωστόσο, η ΟΚΕ αναγνωρίζει το πρόβλημα της αποδείξης σε περίπτωση διαφωνίας και τη δυσκολία του καθορισμού ορίων μεταξύ της εννοίας του τυποποιημένου ορου και του ατομικά διαπραγματευόμενου ορου. Πραγματι η καθιέρωση αυτής της διακρίσης μπορεί να δημιουργήσει πρακτικά προβλήματα και να καταστήσει πιο δύσκολη για ορισμένες κατηγορίες καταναλωτών χαμηλής πληροφόρησης την προστασία από τους αθεμίτους ορους. Συνεπώς, σε περίπτωση αμφιβολίας ένας ορος σύμβασης πρέπει να θεωρείται ως τυποποιημένος

2 3 3 Γενικότερα, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει, στο πολύ άμεσο μέλλον τη δυνατότητα της απαγόρευσης αθεμίτων ορών σε όλες τις συμβάσεις, είτε συναπτούνται με καταναλωτές είτε όχι, λαμβανοντας ιδιαιτερώς υπόψη τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)

2 3 4 Οι ενδιαμεσοί θα αντιμετωπίσουν μετά την υιοθέτηση της οδηγίας, το πρόβλημα οι καταναλωτές να επικαλούνται την προστασία της οδηγίας, χωρίς αυτοί οι ίδιοι να μπορούν να στραφούν προς τον εισαγωγέα ή τον παραγωγό

για να επικαλεσθούν την ίδια προστασία. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η διατύπωση της τελευταίας πρότασης της παραγράφου 1 του άρθρου 3, δεν προσφέρει καμία νομική βεβαιότητα στους ενδιαμεσους, και ζητεί να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα αυτό ρητά στην ίδια την οδηγία

2 4 Διατύπωση της οδηγίας

2 4 1 Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να καταβάλει ειδική προσοχή κατά τη διατύπωση της οδηγίας, προκειμένου να εξασφαλισθεί συμμορφωση με τις νομικές αρχές και γενική ισορροπία της σύμβασης

2 5 Αρνητική προσέγγιση

2 5 1 Η προσέγγιση της πρότασης είναι να απαγορεύσει τους αθεμίτους ορους στις συμβάσεις που συναπτούνται με καταναλωτές. Δεν επιβάλλει στους προμηθευτές οποιαδήποτε θετική υποχρέωση προς τον καταναλωτή. Ωστόσο για να παρεμποδισθούν οι ανισότητες στις συμβάσεις που συναπτώνται με καταναλωτές, είναι ουσιαστικής σημασίας να είναι ο καταναλωτής σε θέση να γνωρίζει ο ίδιος τους ορους που συγκροτούν τη σύμβαση (π.χ. μέσω της παραδοσης του εντύπου της σύμβασης, αφισσοκόλληση στα μαγαζιά κλπ.) και να είναι λογικά σε θέση να τους κατανοήσει

2 5 2 Συνεπώς η ΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί στην οδηγία, και σε ευθυγραμμισή με διαφορές εθνικές νομοθεσίες ή πρακτικές, η υποχρέωση του προμηθευτή να ενημερώνει τον καταναλωτή πριν από τη συναψη της σύμβασης για τους ορους που εφαρμόζονται στη σύμβαση. Αυτό έχει επίσης ενδιαφέρον στην περίπτωση ατομικά διαπραγματευόμενων ορών, έτσι ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να έχει επίγνωση της σημασίας των αποκλίσεων από τις τυποποιημένες συνθήκες που παρέχει ο προμηθευτής

2 5 3 Η ΟΚΕ υποδεικνύει την καθιέρωση ενός προσθετού κριτηρίου ως προς το αθέμιτο τη μη διαφάνεια του ορου της σύμβασης. Ωστόσο, αυτό το κριτήριο θα πρέπει να συνταχθεί έτσι ώστε να επιτρέπει αξιολόγηση βάσει αντικειμενικών κριτηρίων «συνετούς διοίκησης» σε ευθυγραμμισή με την εμπειρία που αναπτύχθηκε ως προς αυτό σε ορισμένα κράτη μέλη

2 5 4 Επιπλέον ένα σοβαρό πρόβλημα που προκύπτει να αντιμετωπίσουν οι καταναλωτές στην εσωτερική αγορά — διαφορά εγγυησης και υπηρεσιών μετά την πώληση — θίγεται από την οδηγία μέσω της απαγόρευσης στο παράρτημα περιοριστικών ορών. Η ΟΚΕ ωστόσο καλεί την Επιτροπή να αρχίσει στο άμεσο μέλλον πιο εκτεταμένες συζητήσεις με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να εξακριβωθεί η ανάγκη για κοινοτική δράση στο πεδίο των υπηρεσιών μετά την πώληση και στο πεδίο των συνθηκών εγγυησης. Το πρόβλημα της ελλείψεως εμπιστοσύνης εκ μέρους των καταναλωτών στις διασυννοριακές συναλλαγές λόγω των διαφορών σχετικά με τις υπηρεσίες μετά την πώληση και τις συνθήκες εγγυησης φαίνεται πραγματι να αποτελεί σημαντικό φραγμό στο διασυννοριακό εμπόριο

2.6. Ελάχιστη ή ολική εναρμόνιση;

Η πρόταση δεν είναι ρητή ως προς τη σχέση με τις υπάρχουσες ή μελλοντικές εθνικές νομοθεσίες όσον αφορά τους αθέμιτους όρους των συμβάσεων. Η ΟΚΕ προτείνει να καταστεί σαφές ότι τα κράτη μέλη μπορούν οπωσδήποτε να διατηρήσουν ή να υιοθετήσουν τις νομοθεσίες όταν αυτές προχωρούν πέρα από την προστασία που εξασφαλίζεται από την οδηγία.

2.7. Η σχέση της οδηγίας με τα άλλα νομοθετικά μέσα

Η πρόταση δεν κάνει λόγο για οιαδήποτε σχέση της με:

- τα άλλα κοινοτικά νομοθετικά μέσα που περιέχουν επίσης αναφορές στους όρους των συμβάσεων και στο περιεχόμενο των συμβάσεων (π.χ. οδηγία για την ευθύνη του κατασκευαστή, οδηγία για τα οργανωμένα ταξίδια),
- τα διεθνή νομοθετικά μέσα που υπάρχουν σε διάφορα πεδία (π.χ. παραγραφή και περιορισμός αστικής ευθύνης όπως προβλέπονται από διεθνείς συμβάσεις υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ναυτιλιακής Επιτροπής και της Διεθνούς Οργάνωσης Εμπορικής Ναυτιλίας των ΗΕ (INCO).

Έχει πρωταρχική σημασία να γίνει σαφής η σχέση μεταξύ αυτών των διαφόρων νομοθετικών μέσων.

2.8. Ο επισυναπτόμενος κατάλογος αθέμιτων όρων των συμβάσεων

2.8.1. Η ΟΚΕ, μολονότι αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να καταρτίσει κατάλογο ο οποίος θα αποτελέσει επαρκή βάση για έναν κοινό κατάλογο αθέμιτων όρων σε όλη την Ευρώπη, προβαίνει εντούτοις σε ορισμένες υποδείξεις για τη συμπλήρωση και τη βελτίωση της διατύπωσης του παραρτήματος.

2.8.2. Το πεδίο του παραρτήματος δημιουργεί ορισμένα ερωτήματα.

Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι θα πρέπει να γίνει σαφές ότι το παράρτημα δεν είναι εξαντλητικό και επιτρέπει και στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν πιο δεσμευτικές διατάξεις ως προς τους όρους που περιέχονται σ' αυτό. Επιπλέον, πρέπει να διευκρινισθεί αν το παράρτημα είναι απόλυτο (δεν υπάρχει δυνατότητα να εξαιρεθεί ένας όρος από την απαγόρευση) ή αν αφήνει περιθώρια στις εθνικές νομοθεσίες να επιβεβαιώνουν τους όρους των συμβάσεων που περιλαμβάνονται, σε σχέση με το γενικότερο πλαίσιο.

2.8.3. Η ΟΚΕ τονίζει την ανάγκη για συστηματική προσέγγιση δεδομένου ότι το παράρτημα αφορά όρους οι οποίοι αφορούν όλους τους τύπους συμβάσεων και όρους που αφορούν ειδικές συμβάσεις, όπως είναι η πολλαπλή ιδιοκτησία. Δεν είναι επίσης καταχωρισμένες οι ρήτρες με συστηματικό τρόπο, καθώς τα ζητήματα ευθύνης βρίσκονται από κοινού στις παραγράφους α) και ε), και οι ρήτρες μονομερούς αλλαγής στις β) και δ).

2.8.4. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναθεωρήσει προσεκτικά τη διατύπωση του παραρτήματος στις διάφορες γλώσσες, δεδομένου ότι πολλές από τις έννοιες δεν είναι επαρκώς σαφείς και μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές δυσκολίες ερμηνείας.

2.8.5. Μερικές από τις δυσκολίες που διαπιστώθηκαν από την ΟΚΕ είναι οι ακόλουθες:

- η ρήτρα β αναφέρεται μόνο στις πιστώσεις και χρεώσεις,
- η περίοδος εγγύησης που θεσπίζεται από τη ρήτρα γ (1), πέμπτο εδάφιο, θα πρέπει να λάβει υπόψη της μικρότερα χρονικά διαστήματα για τα μεταχειρισμένα αγαθά,
- η ρήτρα γ (2), πρώτο εδάφιο, δεν θα πρέπει να αναφέρεται σε υποκειμενική εκτίμηση εκ μέρους του καταναλωτή, αλλά σε πιο αντικειμενική εκτίμηση,
- η ρήτρα δ χρειάζεται επίσης αποσαφήνιση και αντικειμενική εκτίμηση: ποιος πρόκειται να αποφασίζει αν η αύξηση της τιμής είναι υπέρμετρα μεγάλη σε σχέση με την τιμή που αναφέρεται στη σύμβαση;

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για

- την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του ατόμου κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,
- την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στα πλαίσια των δημόσιων ψηφιακών δικτύων τηλεπικοινωνιών, και ιδίως του ψηφιακού δικτύου ενοποιημένων υπηρεσιών (ISDN) και των δημόσιων ψηφιακών δικτύων κινητών επικοινωνιών, και
- την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου στον τομέα της ασφάλειας των πληροφοριών⁽¹⁾

(91/C 159/14)

Στις 2 Οκτωβρίου 1990 και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α και το άρθρο 235 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή γνωμοδότηση για τις παραπάνω προτάσεις.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Απριλίου 1991 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Salmon.

Κατά τη 286η σύνοδο της ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 80 ψήφους υπέρ, 13 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές αρχές

1.1. Η Επιτροπή κατέληξε στην απόφαση να προτείνει ένα σύνολο διατάξεων που ανταποκρίνονται στη διττή ανάγκη διευκόλυνσης και προώθησης της ελεύθερης κυκλοφορίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με ταυτόχρονη εξασφάλιση της αυστηρής προστασίας των ατόμων στην ιδιωτική τους ζωή.

1.1.1. Η επιλογή αυτή φαίνεται να είναι θεμελιωμένη, εάν κανείς θεωρήσει ότι το σύνολο των διατάξεων αυτών πρέπει να συμμορφώνεται προς αρχές κοινών βάσεων, που ανταποκρίνονται ιδίως στις διατάξεις της Σύμβασης 108 της 28ης Ιανουαρίου 1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων όσον αφορά την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και τις κατά τομείς συστάσεις, που υιοθετήθηκαν από την ημερομηνία αυτή.

1.2. Πράγματι, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μιας αυτοματοποιημένης επεξεργασίας πρέπει:

- να λαμβάνονται και να τυγχάνουν επεξεργασίας κατά τρόπο νόμιμο και θεμιτό,
- να καταχωρούνται για προσδιορισμένους και θεμιτούς σκοπούς και να μη χρησιμοποιούνται κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τους σκοπούς αυτούς,
- να είναι επαρκή, σχετικά και ανάλογα με τους σκοπούς για τους οποίους καταχωρούνται,
- να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, επίκαιρα,
- να τηρούνται κατά τρόπο που θα επιτρέπει τη διαπίστωση της ταυτότητας των ενδιαφερόμενων ατόμων για χρονικό διάστημα που δεν θα υπερβαίνει εκείνο που απαιτείται για τους σκοπούς για τους οποίους καταχωρήθηκαν.

1.2.1. Εννοείται ότι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αναφέρονται στη φυλετική καταγωγή, τις πολιτικές πεποιθήσεις, τις θρησκευτικές δοξασίες ή άλλες πεποιθήσεις, καθώς και τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σχετικά με την υγεία ή τη γεννητική ζωή, δεν δύναται να τυγχάνουν αυτοματοποιημένης επεξεργασίας, εκτός εάν το εσωτερικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλες εγγυήσεις. Το ίδιο ισχύει και για τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν τις ποινικές καταδίκες.

1.3. Κάθε άτομο πρέπει να δύναται:

- να γνωρίζει την ύπαρξη ενός αυτοματοποιημένου αρχείου με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τους κύριους σκοπούς του, καθώς και την ταυτότητα και τη συνήθη διαμονή ή την κύρια εγκατάσταση του κυρίου του αρχείου,
- να λαμβάνει κατά λογικά διαστήματα και χωρίς καθυστερήσεις ή υπερβολικά έξοδα την επιβεβαίωση της ύπαρξης ή μη στο αυτοματοποιημένο αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα το οποίο το αφορά, καθώς και τη γνωστοποίηση των δεδομένων αυτών υπό κατανοητή μορφή,
- να επιτυγχάνει, ενδεχομένως, τη διόρθωση των δεδομένων αυτών ή τη διαγραφή τους, αν χρησιμοποιήθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που δίνει ισχύ στις βασικές αρχές, οι οποίες εξαγγέλλονται στα άρθρα 5 και 6 της Συμβάσεως,
- να έχει τη δυνατότητα άσκησης μέσω θεραπείας, εφόσον δεν εδόθη συνέχεια σε αίτηση για την επιβεβαίωση ή, ενδεχομένως, γνωστοποίηση, διόρθωση ή διαγραφή, που προβλέπονται στις παραγράφους β και γ του άρθρου 8 της Συμβάσεως.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 277 της 5. 11. 1990, σ. 3 και 12.

1.3.1. Κάθε άτομο, συνεπώς, που διατάσσει ή εκτελεί επεξεργασία ονομαστικών πληροφοριών δεσμεύεται για το λόγο αυτό, έναντι των ενδιαφερόμενων προσώπων, να λαμβάνει όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διαφύλαξη της ασφάλειας των πληροφοριών και ιδίως για την πρόληψη αλλοίωσής τους, φθοράς τους ή γνωστοποίησής τους σε αναρμόδια τρίτα πρόσωπα.

1.4. Οι αρχές αυτές περιλαμβάνονται στο σχέδιο οδηγίας, κυρίως στα άρθρα 16, 17, 18 του σχεδίου γενικής οδηγίας.

1.4.1. Η έλλειψη νομοθεσίας του τύπου αυτού σε 5 κράτη μέλη παρά την ύπαρξη του άρθρου 8 της Σύμβασης για την κατοχύρωση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αποτελεί τη σοβαρότερη ανησυχία.

1.4.2. Σχετικά, είναι λυπηρό ότι οι τομεακές συστάσεις από τις οποίες 7 έτυχαν επεξεργασίας από το Συμβούλιο της Ευρώπης, δεν αναφέρονται σε σχέση με ενδεχόμενη επεξεργασία ειδικών κειμένων τομεακής σημασίας.

1.5. Το σύνολο των κειμένων πρέπει να επιδιώκει την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας και ιδίως να διατηρήσει το ήδη επιτευχθέν επίπεδο προστασίας στα κράτη μέλη που διαθέτουν σχετική νομοθεσία. Η οδηγία διευκρινίζει ή προσθέτει στην ήδη αναφερόμενη σύμβαση 108. Προσθέτει δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου (άρθρο 14, για παράδειγμα), διευκρινίζει τις προϋποθέσεις νομιμότητας των επεξεργασιών (κεφ. 2 και κεφ. 3), οι οποίες στηρίζονται ενίοτε σε δικαιώματα των ενδιαφερομένων ατόμων: πληροφόρηση, συναίνεση, κλπ., και τέλος διευκρινίζει τις προϋποθέσεις γνωστοποίησης. Τέλος, η οδηγία προβλέπει ορισμένους περιορισμούς και εξετάζει σε βάθος το θέμα της ασφάλειας και των διασυννοριακών ροών.

1.5.1. Η ανάλυση των επιπτώσεων των προσθηκών και διευκρινίσεων αυτών ή περιορισμών έναντι τόσο του επιπέδου προστασίας που επιτεύχθηκε στα κράτη μέλη, όσο και των πρακτικών τους συνεπειών δεν είναι ευχερής.

1.5.2. Πράγματι, τα κείμενα δανείζονται θεμελιώδεις νομικές αντιλήψεις διαφορετικής πολιτιστικής προελεύσεως (γερμανικό δίκαιο, γαλλικό δίκαιο, δίκαιο των Κάτω Χωρών κυρίως), ο συνδυασμός των οποίων υπόκειται σε διαφορετικές ερμηνείες. Εξάλλου, έχει αφεθεί στα κράτη μέλη αρκετά ευρεία εξουσία όσον αφορά την εκτίμηση των συγκεκριμένων τρόπων εφαρμογής της οδηγίας.

1.5.3. Φαίνεται δύσκολο στην πρακτική να προβλεφθεί, αν η εφαρμογή του συνόλου αυτού θα συμβάλει στην εξασφά-

λιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας ή στον πολλαπλασιασμό των ιδιομορφιών. Ορισμένες μειώσεις του επιπέδου προστασίας εμφανίζονται καθαρά: περιορισμοί στο θέμα γνωστοποίησης, μείωση των περιορισμών έναντι του δημοσίου τομέα. Αναγνωρίζεται η συνύπαρξη πολλαπλών συστημάτων κοινοποίησης.

1.5.4. Πάντως, η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αυτών απαιτεί ένα ελάχιστο επίπεδο ιδιομορφίας μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις υποχρεώσεις που αφορούν οργανισμούς οι οποίοι εφαρμόζουν επεξεργασίες ονομαστικών πληροφοριών, και όσον αφορά τα δικαιώματα των ατόμων και τους τρόπους ασκήσεώς τους.

1.6. Γίνεται, εξάλλου, μια διαπίστωση που είναι τουλάχιστον εκπληκτική, ότι δηλαδή οι απαιτήσεις έναντι του ιδιωτικού τομέα θα μπορούσαν να εμφανίζονται ως υψηλότερες από εκείνες που επιβάλλονται στο δημόσιο τομέα (ενδεχόμενες αιτήσεις για πληροφόρηση από τον ιδιωτικό τομέα, έλλειψη τέτοιων αιτήσεων για τη γνωστοποίηση δεδομένων μεταξύ δημοσίων αρχών). Στο θέμα των δικαιωμάτων των ατόμων, η συνοχή μεταξύ ορισμένων γενικών ή ειδικών διατάξεων δεν έχει επιτευχθεί (δικαίωμα πληροφόρησης, συναίνεσης, δικαίωμα άρνησης).

1.7. Για να εκτιμηθεί στην πραγματικότητα η σπουδαιότητα που έχουν στα κράτη μέλη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα έγγραφα τα οποία υποβάλλονται στην ΟΚΕ για γνωμοδότηση, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα άλλα κείμενα που περιλαμβάνονται στο έγγραφο COM(90) 314 τελικό.

1.7.1. Η ΟΚΕ επιθυμεί σχετικά να επισύρει την προσοχή των Κυβερνήσεων στα εξής:

— στο σχέδιο ψηφίσματος των εκπροσώπων των Κυβερνήσεων των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που συνέρχονται στο Συμβούλιο οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν παραπάνω σχετικά με το δημόσιο τομέα θα πρέπει κανονικά να ισχύουν και για το δημόσιο τομέα που δεν εμπίπτει σε κοινοτικό νόμο,

— στη σύσταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την έναρξη διαπραγματεύσεων για την προσχώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης περί προστασίας των ατόμων στα πλαίσια της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: αν ληφθεί υπόψη ο τομέας αυτός, (προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων), οι ενέργειες που αποσκοπούν στο να παραχωρηθούν στην Επιτροπή αρμοδιότητες άμεσων διαπραγματεύσεων με το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι υπερβολικές, επειδή θα υποκαθιστά τα επτά κράτη που εκπροσωπούνται στη Συμβουλευτική Επιτροπή, η οποία συστάθηκε από τη Σύμβαση 108, και τα πέντε άλλα κράτη μέλη που καλούνται να συμμετάσχουν σε αυτή.

1.7.2. Θα ήταν επιθυμητό να καταστεί η Επιτροπή μέλος της εν λόγω Συμβουλευτικής Επιτροπής χωρίς, ωστόσο, να θιγούν τα δικαιώματα των κρατών μελών, και με την ιδιότητα αυτή να δίνει ώθηση στις διαπραγματεύσεις.

2. Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία του ατόμου κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα — SYN 387

2.1. Γενικές παρατηρήσεις

2.1.1. Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το αντικείμενο και τους λόγους που παρουσιάζονται στην πρόταση αυτή και υπενθυμίζει ότι σε πολλές γνωμοδοτήσεις⁽¹⁾ εξέφρασε την επιθυμία να ληφθεί σοβαρά υπόψη η υψηλού επιπέδου προστασία των δεδομένων και να τεθεί⁽¹⁾ το πρόβλημα της ακριβούς οριοθέτησης των προσωπικών δεδομένων, των οποίων πρέπει να εξασφαλισθεί η προστασία. Στην τελευταία αυτή γνωμοδότηση, η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η δυσπιστία του κοινού στον τομέα αυτό, είτε δικαιολογημένη είτε οφειλόμενη μόνο σε άγνοια, μπορεί να υψωθεί ταχύτατα, εφόσον τα προβλήματα αυτά παραμελούνται, σε πολιτικό φραγμό, ικανό να παρεμποδίσει σοβαρά την υλοποίηση μιας αποδοτικής τεχνολογίας της επικοινωνίας.

2.1.2. Εντούτοις, πρέπει να επιβεβαιωθεί πάλι σαφώς ότι ο σκοπός της προστασίας αυτής είναι η εγγύηση, στο ζωτικό χώρο κάθε ενδιαφερόμενου μέρους και για κάθε φυσικό πρόσωπο, οποιασδήποτε εθνικότητας ή διαμονής, του σεβασμού των δικαιωμάτων του και των βασικών του ελευθεριών, και ιδίως του δικαιώματός του για ιδιωτική ζωή, έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που το αφορούν.

2.1.3. Στις αιτιολογικές σκέψεις γίνεται αναφορά στη Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης, που αποτελεί βάση για τις γενικές αρχές της προστασίας δεδομένων που περιλαμβάνονται σε όλους τους έως σήμερα υιοθετηθέντες εθνικούς νόμους.

2.1.3.1. Οι αρχές αυτές αποτελούν το κοινό σημείο των σχετικών εθνικών νομοθεσιών· άλλωστε, από τις αρχές αυτές εμπνέονται τόσο το σχέδιο οδηγίας όσο και η αιτιολογική έκθεση, πράγμα που επανεπιβεβαιώνει η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στην αρχή αυτής της γνωμοδότησης.

2.2. Ειδικές παρατηρήσεις

Οι παρατηρήσεις αυτές έχουν ως στόχο να καταδείξουν τις δυσκολίες που δημιουργούν οι περισσότερες προσθήκες ή διευκρινήσεις τις οποίες επιφέρει η γενική οδηγία (SYN 287) στις αρχές που αναφέρονται στη Σύμβαση 108 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

2.2.1. Άρθρο 1: Αντικείμενο της οδηγίας

— Επειδή η αιτιολογική έκθεση της οδηγίας αναφέρεται στη Σύμβαση προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και

τη Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης που αποβλέπει στην εγγύηση «του σεβασμού των δικαιωμάτων του ατόμου και των θεμελιωδών ελευθεριών του και κυρίως του δικαιώμα για ιδιωτική ζωή, κλπ.», η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι το αντικείμενο της οδηγίας δεν θα πρέπει να περιορίζεται μόνο στην προστασία της ιδιωτικής ζωής.

— Το άρθρο 1.1 προβάλλει την έννοια του «αρχείου» που ορίζει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

2.2.1.1. Αυτή η έννοια είναι πολύ περιορισμένη: σήμερα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι δυνατό να τυγχάνουν πρόσκαιρης επεξεργασίας (σύστημα expert) ή να μην είναι κατ'ανάγκη συγκροτημένα (βάσει δεδομένων πλήρων κειμένων).

2.2.1.2. Εξάλλου, η νομιμότητα της συλλογής δεδομένων εκτιμάται σε συνάρτηση με το «σκοπό» μιας επεξεργασίας, έννοιας που αφορά κάθε προστασία δεδομένων.

2.2.1.3. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η έννοια της «επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» είναι εκείνη βάσει της οποίας πρέπει να καθορισθεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και όχι η έννοια του «αρχείου».

2.2.1.4. Σχετικά, ο όρος «επεξεργασία» οφείλει να αντικατασταθεί από τον όρο «αρχείο», ιδίως στα άρθρα 3, 4, 5, 7, 8.1.γ, 8.2.11 της οδηγίας.

2.2.2. Άρθρο 2: ορισμοί

2.2.2.1. Η επανάληψη των ορισμών που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση 108 κρίνεται θετική. Εντούτοις, ο ορισμός της έννοιας «εξασφάλιση ανωνυμίας» είναι καλύτερος από την επεξήγησή του στην αιτιολογική έκθεση.

2.2.2.2. Η επεξήγηση αυτή περιορίζει το πεδίο αναφοράς του ορισμού, που στην ουσία καθιστά δυνατό να επικεντρώνεται η προσοχή στα δεδομένα τα οποία, αν και έχουν καταστεί ανώνυμα από το δημιουργό τους, συνδέονται τελικώς, μετά από τη γνωστοποίησή τους, με τα ονομαστικά δεδομένα μιας άλλης επεξεργασίας.

2.2.2.3. Εξάλλου, η αναφορά στις «υπερβολικά μεγάλες προσπάθειες» δεν πρέπει να διατηρηθεί, επειδή, στον τομέα της επεξεργασίας δεδομένων, αυτό που μια ημέρα απαιτεί υπερβολικά μεγάλες προσπάθειες μπορεί να μην απαιτεί καμία προσπάθεια το επόμενο έτος.

Αρχείο

2.2.2.4. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ενδείκνυται να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα των αρχών τα χειροκίνητα αρχεία, και μεταξύ αυτών οι συλλογές φακέλλων, ιδίως όταν έχουν άμεση σχέση με μια αυτοματοποιημένη επεξεργασία.

2.2.2.5. Πρέπει, επίσης, να τονισθεί ότι θα ήταν ανέφικτο να υποβληθούν όλα τα χειροκίνητα αρχεία στις διατυπώσεις περί κοινοποίησης των δεδομένων.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 41 της 18. 2. 1991.

Επεξεργασία

2.2.2.6. Το στάδιο της συλλογής των δεδομένων πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό της έννοιας της «επεξεργασίας».

Ανεξάρτητη δημόσια αρχή ελέγχου

2.2.2.7. Η ΟΚΕ κρίνει ότι ο ανεξάρτητος χαρακτήρας των αρμόδιων εθνικών αρχών αποτελεί θετικό στοιχείο που εμπλουτίζει τη Σύμβαση 108.

2.2.2.8. Πράγματι, το αντικείμενο — η υπεράσπιση των θεμελιωδών ελευθεριών και κυρίως της ιδιωτικής ζωής στις πράξεις επεξεργασίας των πληροφοριών — οδηγεί ουσιαστικά στην ανάγκη να απαιτηθεί η ανεξαρτησία των αρχών ελέγχου.

Διάκριση μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα

2.2.2.9. Η διάκριση δεν πρέπει να στηρίζεται μόνο στο εμπορικό κριτήριο των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, ιδιωτικών ή δημόσιων.

2.2.2.10. Όσες επιχειρήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 90 της συνθήκης, διατηρούν μονοπώλιο ή την αποκλειστικότητα παροχής μιας δημόσιας υπηρεσίας, θα πρέπει να θεωρούνται ότι συνδέονται με το δημόσιο τομέα στο βαθμό που η εφαρμογή των κανόνων οι οποίοι ισχύουν στον τομέα αυτό δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που έχει ανατεθεί στις εν λόγω επιχειρήσεις.

Επικοινωνία

2.2.2.11. Προκειμένου να διευκρινισθούν οι συνθήκες εφαρμογής ορισμένων διατάξεων της οδηγίας, θα πρέπει να ορισθεί η έννοια του όρου «επικοινωνία».

2.2.2.12. Ο ορισμός αυτός πρέπει να αποκλείει τις εσωτερικές μεταβιβάσεις σε ένα φορέα οι οποίες είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της εξεταζόμενης επεξεργασίας.

2.2.3. Άρθρο 3: Πεδίο εφαρμογής

2.2.3.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις.

2.2.3.2. Κρίνει ότι οι επεξεργασίες που πραγματοποιούν οι επαγγελματικές οργανώσεις πρέπει να υπάγονται στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής.

2.2.3.3. Κρίνει, εξάλλου, ότι, παρά τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις για εξαιρέσεις, οι γενικές αρχές της Σύμβασης 108 πρέπει να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για τις εν λόγω επεξεργασίες.

2.2.4. Άρθρο 4: εφαρμοστέο δίκαιο

2.2.4.1. Οι εξαιρέσεις για τις «σποραδικές» χρήσεις ή τις «προσωρινές» μετατοπίσεις φαίνονται επικίνδυνες. Αυτό θα

επέτρεπε σε οποιονδήποτε να διαφύγει όλων των μέτρων προστασίας για πολύ ευαίσθητες αλλά προσωρινού χαρακτήρα πράξεις.

2.2.4.2. Εξάλλου, ο όρος «επαρκής προστασία» της υπό εξέταση επεξεργασίας προκαλεί έκπληξη διότι προσήκει να εξασφαλισθεί μια ισοδύναμη προστασία κατά περίπτωση και σε συνάρτηση με την κατηγορία της εξεταζόμενης επεξεργασίας (βλ. Σύμβαση 108).

2.2.5. Άρθρο 5: Νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων στο δημόσιο τομέα

2.2.5.1. Στο σχέδιο οδηγίας γίνεται προσπάθεια, πέραν των αρχών της Συμβάσεως 108, να καθορισθούν τα κριτήρια νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων. Οι αρχές αυτές φαίνονται ανεπαρκείς ή επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες. Αυτό ισχύει για το «νόμιμο συμφέρον του ατόμου» και τη «σημαντική βλάβη δικαιωμάτων τρίτων».

2.2.5.2. Εξάλλου, η ΟΚΕ θεωρεί ότι το κριτήριο της «ανάγκης» για την εκτέλεση ενός καθήκοντος μιας δημόσιας αρχής, ακόμη και αν ορίζεται από το νόμο, δεν επαρκεί αυτό καθαυτό για να νομιμοποιήσει μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2.2.5.3. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν όσον αφορά τις μείζονες εθνικές εφαρμογές, των οποίων η σύλληψη, ο προγραμματισμός και η υλοποίηση είναι δαπανηρές, αναλύονται κατά περίπτωση στα πολύ αρχικά στάδια της σύλληψης και όχι μεταγενέστερα. Οι επιλογές που γίνονται κατά τη σύλληψη πρέπει να συμπίπτουν, συμφιλιώνοντας ταυτόχρονα τα υφιστάμενα συμφέροντα ώστε να ελαχιστοποιηθεί ή να εξουδετερωθεί κάθε προσβολή των δικαιωμάτων του ατόμου.

2.2.5.4. Είναι μήπως ο φόβος των ενδεχόμενων χρήσεων, εκ μέρους του κρατικού μηχανισμού, των τεράστιων διαστρώσεων δεδομένων που έχει στη διάθεσή του, αυτός που οδήγησε ορισμένα κράτη σε ευρείες κινητοποιήσεις της κοινής γνώμης;

2.2.5.5. Μήπως οι έρευνες που διεξάγονται σε ευρωπαϊκή κλίμακα στον τομέα των τηλεματικών δικτύων μεταξύ διοικητικών μηχανισμών ή οι οποίες προορίζονται για τον τομέα της υγείας έχουν ήδη δημιουργήσει παρόμοιους φόβους;

2.2.5.6. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να παρασχεθεί στις εθνικές αρχές ελέγχου η αρμοδιότητα εξέτασης πριν από την πραγματοποίηση των πλέον σημαντικών ή λεπτών επεξεργασιών δεδομένων.

2.2.5.7. Η άσκηση παρόμοιου ελέγχου δεν πρέπει να είναι επιλεκτική.

2.2.5.8. Εξάλλου, πρέπει να υπάρξει επαρκής πληροφόρηση για την ύπαρξη της επεξεργασίας δεδομένων.

2.2.6. Άρθρο 6: Κοινοποίηση

- Μεταξύ νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου: ισχύουν οι ίδιες παρατηρήσεις με αυτές που διατυπώθηκαν για το άρθρο 5. Παρουσιάζονται με ακόμη μεγαλύτερη έμφαση. Ορισμένες κοινοποιήσεις θα πρέπει να υπόκεινται προηγουμένως σε έλεγχο εκ μέρους των αρχών ελέγχου, πράγμα το οποίο προβλέπει το άρθρο 2 αλλά το αφήνει στην πρωτοβουλία των κρατών μελών.

Επίσης, η εφαρμογή της οδηγίας για σχέδια διοικητικού συντονισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που συνεπάγεται ανταλλαγές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, απαιτεί αυτή την προκαταρκτική εξέταση κατά περίπτωση.

- Στον ιδιωτικό τομέα: είναι θεμιτό όπως στον τομέα αυτό μεριμνούν τα ίδια τα κράτη μέλη για τον καθορισμό των ενδεχόμενων εξουσιοδοτήσεων. Το διαφορετικό καθεστώς που προβλέπεται εν προκειμένω για τις ροές δεδομένων μεταξύ διοικήσεων, αφενός, και μεταξύ ιδιωτικών φορέων, αφετέρου, δεν δικαιολογείται.

Άλλωστε, προβλέποντας τη συστηματική μόνο γνωστοποίηση στην ελεγκτική αρχή της επεξεργασίας δεδομένων του δημόσιου τομέα που χρήζουν γνωστοποίησης, η οδηγία υποθέτει ως τεκμήριο ότι οι εν λόγω επεξεργασίες υπάρχει κίνδυνος να δημιουργήσουν τα περισσότερα προβλήματα, πράγμα που δεν έχει αποδειχθεί.

2.2.7. Ο συνδυασμός των άρθρων 5, 6 και 7 συνεπάγεται σε ορισμένα κράτη μέλη τη μείωση του επιπέδου προστασίας, αντίθετα με τους στόχους που έχει εξαγγείλει η Επιτροπή.

2.2.8. Άρθρο 8

2.2.8.1. Στόχος του άρθρου αυτού είναι να καθορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον ιδιωτικό τομέα δύναται να θεωρείται νόμιμη: συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου ατόμου, ύπαρξη σχέσης συμβατικού χαρακτήρα, δεδομένα που προέρχονται από «πηγές γενικώς προσιτές στο ευρύ κοινό».

2.2.8.2. Η έννοια του όρου «οιονεί συμβατική σχέση» επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες ενώ η έννοια του όρου «σχέση εμπιστοσύνης οιδνεύ συμβατικού χαρακτήρα» δεν πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο υπερβολικά περιοριστικό για να μην παρεμποδίσει τις κανονικές και αποδεκτές εμπορικές δραστηριότητες.

2.2.8.3. Επίσης η έννοια «πηγές γενικά βατές στο ευρύ κοινό» είναι αμφισβητήσιμη και ίσως επικίνδυνη. Πράγματι, το γεγονός ότι υπάρχουν κάθε είδους τηλεφωνικοί κατάλογοι, δεν σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιούνται για οποιοδήποτε σκοπό.

2.2.8.4. Επιπλέον, τα μητρώα αστικής κατάστασης και οι εκλογικοί κατάλογοι είναι πηγές «γενικώς προσιτές», αλλά αυτό πρέπει να γίνεται μόνο για συγκεκριμένους σκοπούς και υπό ακριβείς προϋποθέσεις.

2.2.8.5. Υπό τις συνθήκες αυτές, το τμήμα θεωρεί ότι η πρόταση οδηγίας δεν πρέπει να κάνει αναφορά παρά με μεγάλη σφροσύνη σε «πηγές στις οποίες έχει εν γένει πρόσβαση το ευρύ κοινό».

2.2.9. Άρθρα 9 και 10

2.2.9.1. Αντίθετα με τις μεταβιβάσεις που πραγματοποιούνται μεταξύ διοικήσεων, η οδηγία προβλέπει την υποχρέωση να ενημερώνονται τα ενδιαφερόμενα άτομα όταν πραγματοποιούνται μεταβιβάσεις από αρχεία του ιδιωτικού τομέα: οι ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης να αντιτίθενται στη μεταβίβαση ή στην επεξεργασία των δεδομένων που τους αφορούν. Βεβαίως, είναι δυνατή η παροχή εξαιρέσεων, μόνον όμως αφού δοθεί έγκριση παρεκκλίσεως από την αρχή ελέγχου.

2.2.9.2. Η αρχή που ορίζει η διάταξη αυτή είναι ορθή, αλλά δεν είναι η εν λόγω πληροφορία περιττή και δεν προκαλεί υπερβολικά σοβαρές δυσχέρειες αν έχει ήδη δοθεί κατά την παροχή συναινέσεως (άρθρο 12) ή κατά τη συλλογή των δεδομένων (άρθρο 13);

2.2.9.3. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη γνωστοποίηση ιατρικών δεδομένων η οποία θα επιτρέπεται μόνο με την προϋπόθεση ότι συμφωνεί ο ασθενής και μόνο προς τους ιατρούς που συνεργάζονται για να του παράσχουν τη δέουσα θεραπεία.

2.2.10. Άρθρο 11

2.2.10.1. Όπως και στην περίπτωση του δημόσιου τομέα (άρθρο 7), η υποχρέωση συστηματικής δήλωσης δεν υπάρχει για τον ιδιωτικό τομέα παρά μόνο εάν τα δεδομένα του αρχείου της επεξεργασίας πρόκειται να κοινοποιηθούν.

2.2.10.2. Συνεπώς, ορισμένες «γνωστοποιήσεις» δεν θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο «δηλώσεων» όταν δεν γίνονται για λόγους ασφάλειας (αναμόρφωση δεδομένων, υποστήριξη) ή για σκοπούς εκτέλεσης μιας συμβάσεως.

2.2.10.3. Αντίθετα, η μίσθωση αρχείων για σκοπούς εμπορίας προϊόντων θα πρέπει να αποτελεί συναίνεση εκ μέρους των ενδιαφερομένων.

2.2.10.4. Τέλος, και προπάντων, το τμήμα κρίνει ότι ορισμένα αρχεία που αποτελούν αντικείμενο κοινοποίησης σε επαγγελματίες, όπως τα αρχεία κακοπληρωτών ή αρνήσεως πληρωμών, θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο προηγούμενου ή μεταγενέστερου ελέγχου.

2.2.11. Άρθρα 12, 13 και 14

2.2.11.1. Τα άρθρα αυτά, σχετικά με τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου προσώπου, περιλαμβάνουν τις διατάξεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενώ προσθέτουν ορισμένα συγκεκριμένα δικαιώματα των ισχυουσών εθνικών νομοθεσιών: αρχή της ενημέρωσης του ενδιαφερομένου προσώπου, δικαίωμα άρνησης. Το άρθρο 2 του γαλλικού νόμου (απαγόρευση των αποφάσεων που ελήφθησαν με βάση μόνο μία επεξεργασία από την οποία προκύπτει ορισμός των γενικών χαρακτηριστικών ή της προσωπικότητας του ενδιαφερόμενου), το οποίο δεν υπάρχει σε κανένα άλλο κείμενο, περιλαμβάνεται στο σχέδιο της οδηγίας.

2.2.11.2. Ορισμένα από αυτά τα δικαιώματα πρέπει όμως να συναρθρωθούν και η εφαρμογή τους να καταστεί πιο εύελικτη, ανάλογα με την καταλληλότητά τους για συγκεκριμένες επεξεργασίες, ώστε να αποτραπούν οι διαταραχές που αναφέρονται στο σημείο 2.2.9.

2.2.11.3. Όσον αφορά τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, τέλος, χρειάζεται να προβλεφθεί ότι σε όλες τις περιπτώσεις τα δεδομένα θα γνωστοποιούνται από ένα γιατρό.

2.2.11.4. Τέλος, η ΟΚΕ κρίνει ότι η δωρεάν άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης θα έπρεπε να αναχθεί σε αρχή κυρίως τώρα που η πρόσβαση στα δεδομένα είναι άμεση.

2.2.12. Άρθρο 15

2.2.12.1. Μεταξύ των δυνατών εξαιρέσεων στο δικαίωμα πρόσβασης, το άρθρο αυτό προβλέπει έναν περιορισμό για λόγους που συνδέονται με ένα «επιτακτικό και δεόντως αιτιολογημένο οικονομικό συμφέρον κράτους μέλους ή της Κοινότητας» (φορολογικά αρχεία ή αρχεία συνδεδεμένα με το συναλλαγματικό έλεγχο, για παράδειγμα, ή με ένα «ισοδύναμο δικαίωμα άλλου προσώπου και δικαιώματα και ελευθερίες τρίτων», κυρίως οικονομικές ελευθερίες (επιχειρησιακά, εμπορικά μυστικά).

2.2.12.2. Οι εξαιρέσεις αυτές για ορισμένα κράτη μέλη ενδέχεται να μειώσουν επικίνδυνα το επίπεδο προστασίας.

2.2.12.3. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κρίνει, πάντως, ότι οι εν λόγω εξαιρέσεις είναι ανάγκη να παρέχονται μόνο υπό τον έλεγχο των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την προστασία των δεδομένων, περιλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα.

2.2.13. Άρθρο 16

Αναπαράγει τις κύριες αρχές της Σύμβασης 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με την ποιότητα των δεδομένων. Θα έπρεπε να του δοθεί προτεραιότητα στο σχέδιο οδηγίας.

2.2.14. Άρθρο 17: Δεδομένα ευαίσθητου χαρακτήρα

Η ΟΚΕ επικροτεί την υιοθέτηση των διατάξεων της Σύμβασης 108 σχετικά με τα δεδομένα ευαίσθητου χαρακτήρα.

Κρίνει ότι οι προβλεπόμενες παρεκκλίσεις θα πρέπει οπωσδήποτε να αποτελέσουν αντικείμενο ειδικών ρυθμίσεων.

2.2.15. Άρθρο 18

2.2.15.1. Υιοθετεί τις διατάξεις της Σύμβασης 108, αλλά με πιο λεπτομερή τρόπο: αναθέτει στον υπεύθυνο του αρχείου υποχρέωση ασφάλειας και εχεμύθειας, ο υπεύθυνος αυτός όμως μπορεί να λαμβάνει υπόψη «το σημερινό επίπεδο τεχνολογίας και το κόστος που απαιτείται για την εφαρμογή των μέτρων αυτών» πράγμα το οποίο φαίνεται επικίνδυνο και θα μειώσει το επίπεδο προστασίας σε ορισμένα κράτη μέλη.

2.2.15.2. Ασφαλώς, τα τεχνικά μέσα προστασίας που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι ανάλογα με τους αντιμετωπιζόμενους κινδύνους (κρινόμενοι από τη σκοπιά του ενδιαφερόμενου ατόμου), αλλά να μην αποτελούν συνάρτηση του κόστους των.

2.2.15.3. Στο πλαίσιο αυτό, είτε εξασφαλίζονται τα μέσα προστασίας του αρχείου και υπάρχει τέτοια προστασία, είτε δεν εξασφαλίζονται οπότε δεν υπάρχει. Στα πλαίσια αυτά η κανονιστική εξουσία που αναλαμβάνει η Επιτροπή θα μπορούσε να προκαλέσει ανησυχίες. Η δράση της θα πρέπει, αντίθετα, να συμβάλει στην εξασφάλιση της διάθεσης στην αγορά των τεχνικών μέσων προστασίας σε αποδεκτές τιμές (η αγορά μέσων ασφαλείας όπως την αντιλαμβάνονται οι βιομήχανοι τώρα τους ωθεί να εξεύρουν λύσεις εξειδικευμένες και ακριβείς για τους συγκεκριμένους τομείς εξοπλισμών και τραπεζών).

2.2.16. Άρθρο 19

2.2.16.1. Προβλέπει δυνατότητα παρεκκλίσεων για τους δημοσιογραφικούς και ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

2.2.16.2. Εντούτοις, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι πρέπει να περιορίζονται μόνο στις διατάξεις της οδηγίας οι οποίες θα αντιτίθενται στους κανόνες που τους διέπουν από την άποψη της ελευθερίας ενημέρωσης.

2.2.17. Άρθρο 20

2.2.17.1. Προβλέπει όπως τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τους επαγγελματικούς κύκλους να συμμετέχουν στην επεξεργασία κωδίκων δεοντολογίας ή ορθής ευρωπαϊκής πρακτικής: η πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει σ' αυτό το σημείο ορισμένες διατάξεις προστασίας δεδομένων που ισχύουν στα κράτη μέλη (Μεγάλη Βρετανία, Ολλανδία, ...). Εντούτοις, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η νομική ισχύς αυτών των μέσων ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με το κράτος μέλος. Είναι ασφαλώς τελεσφόρο να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα σε συνάρτηση με τους τομείς, και, κυρίως, με ορισμένες κατηγορίες επεξεργασίας δεδομένων, όπως έπραξε το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Διεθνής Διάσκεψη των Επιτρόπων Προστασίας Δεδομένων, καθώς επίσης και ορισμένες εθνικές αρχές

(κυρίως στη Γαλλία και την Αγγλία), αλλά το σχέδιο οδηγίας υπερθεματίζει παραχωρώντας στην Επιτροπή κανονιστική αρμοδιότητα στον τομέα αυτό.

2.2.17.2. Εξάλλου, η θέσπισή τους θα πρέπει να είναι δυνατή μόνο υπό το πρίσμα των παρατηρήσεων που αναφέρονται στο σημείο 2.2.11. Τέλος, η ΟΚΕ κρίνει ότι θα πρέπει να αποτελούν το αντικείμενο έγκρισης εκ μέρους της ευρωπαϊκής αρχής προστασίας των δεδομένων, και να μην υπόκεινται στις κανονιστικές αρμοδιότητες της Επιτροπής.

2.2.18. Άρθρα 21, 22 και 23

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι τα άρθρα αυτά προβλέπουν ότι οποιαδήποτε βλάβη αποκαθίσταται με αποζημίωση και υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να προβλέψουν επίσης ποινικές κυρώσεις, ενώ ορίζουν ότι η εργολαβία από έναν τρίτο για λογαριασμό του υπεύθυνου του αρχείου θα πρέπει να προβλέπεται βάσει γραπτού συμβολαίου που να προσδιορίζει τις ευθύνες τρίτων κυρίως όσον αφορά την εχεμύθεια και την ασφάλεια.

2.2.19. Άρθρα 24 και 25

Οι μεταβιβάσεις δεδομένων προς τρίτες χώρες

2.2.19.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να τηρηθεί η αρχή της ισοδύναμης προστασίας που θέσπισε η Σύμβαση 108.

2.2.19.2. Στο πλαίσιο αυτό, το προτεινόμενο κείμενο δεν φαίνεται να αντλεί πρακτικά διδάγματα από την ύπαρξη αυτή καθεαυτή του σχεδίου οδηγίας για την προστασία των ειδικών δεδομένων για τις τηλεπικοινωνίες: εκτός από τις αρχές της Σύμβασης 108 της Ευρώπης, μια αποτελεσματική και ισοδύναμη προστασία σε διεθνές επίπεδο επιτυγχάνεται στην πράξη με την υιοθέτηση πρακτικών, κοινών μέτρων.

2.2.19.3. Για να είναι προσήκοντα τα μέτρα αυτά, πρέπει να μελετηθούν και να θεσπισθούν για τις κατηγορίες επεξεργασίας που παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά και έναντι των οποίων τα προβλήματα προστασίας είναι κοινά.

2.2.19.4. Θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί μια διαδικασία που θα επιτρέπει να καταρτισθούν και να θεσπισθούν, γι' αυτές τις ομοιογενείς κατηγορίες επεξεργασίας που αποτελούν αντικείμενο ροών προς τρίτες χώρες, αποτελεσματικά και ειδικά μέτρα προστασίας. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να προβλέπει την παρέμβαση της ανεξάρτητης ευρωπαϊκής αρχής προστασίας δεδομένων.

2.2.19.5. Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, όσον αφορά τις ροές που προορίζονται για τρίτες χώρες, η ισοδύναμη προστασία θα μπορούσε να μελετηθεί με βάση την ίδια μέθοδο, δηλαδή με ρεαλιστικό τρόπο. Πάντως, οι επίτροποι που είναι αρμόδιοι για την προστασία των ευρωπαϊκών δεδο-

μένων δεν μας έχουν δώσει μέχρι σήμερα ενδείξεις περί ιδιαιτέρων δυσκολιών στον τομέα αυτό. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ κρίνει ότι η προβλεπόμενη διαδικασία δεν είναι κατάλληλη.

2.2.20. Άρθρο 26

2.2.20.1. Το άρθρο αυτό προβλέπει την υποχρεωτική θέσπιση σε κάθε κράτος μέλος μίας ανεξάρτητης αρχής ελέγχου που θα διαθέτει τα μέσα έρευνας και παρέμβασης.

2.2.20.2. Βάσει των παρατηρήσεων που αναφέρονται στα σημεία 2.2.5 και 2.2.10, η ΟΚΕ κρίνει ότι στην αρχή αυτή πρέπει επίσης να παραχωρηθεί η αρμοδιότητα προηγούμενης εξετάσεως των πλέον ευαίσθητων επεξεργασιών δεδομένων (ιδιωτικών ή δημοσίων), αλλά και η αρμοδιότητα να προσδιορίζει βαθμικώς τις κατηγορίες επεξεργασίας δεδομένων οι οποίες, επειδή δεν προσβάλλουν προφανώς τα δικαιώματα του ατόμου, δεν χρειάζεται να υποβάλλονται σε έλεγχο.

2.2.20.3. Η εν λόγω αρχή θα πρέπει να θέτει σε κίνηση, στα πλαίσια των κρατών μελών, τη συζήτηση και τη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς: επιχειρήσεις, συνδικάτα, διοικήσεις, ενώσεις καταναλωτών, κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις, κλπ.

2.2.20.4. Πρέπει να προβλέπεται δυνατότητα προσφυγής κατά των αποφάσεών της.

2.2.20.5. Θα εγκυμονεί εξάλλου ο κίνδυνος να υποσκελισθούν στην πραγματικότητα οι αρχές αυτές από την Επιτροπή, που θα ασκεί κανονιστικές εξουσίες, αν δεν ληφθούν υπόψη οι παρατηρήσεις που διατυπώνονται στα άρθρα 27 και 28.

2.2.21. Άρθρα 27 και 28

2.2.21.1. Το σχέδιο οδηγίας προβλέπει τη σύσταση μιας «ομάδας προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» που συγκροτείται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών ελέγχου και έχει ως αρμοδιότητα να παρέχει συμβουλές στην Επιτροπή για τα θέματα προστασίας δεδομένων στην Κοινότητα και τις Τρίτες Χώρες. Τα συμβουλευτικά καθήκοντα θα πρέπει να περιλαμβάνουν την παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας και κυρίως την προσαρμογή της στις τεχνολογικές εξελίξεις.

2.2.21.2. Για την εν λόγω ομάδα πρέπει να προβλεφθεί η ίδια διαβούλευση που προβλέπεται και για τις εθνικές αρχές.

2.2.21.3. Δεν φαίνεται όμως να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία αυτής της ομάδας, ο πρόεδρος της οποίας δεν εκλέγεται αλλά προέρχεται από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

2.2.22. Άρθρα 29 και 30

2.2.22.1. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η Επιτροπή θα διαθέτει κανονιστική εξουσία για την προσαρμογή των διατά-

ξεων της οδηγίας στις ιδιαιτερότητες ορισμένων τομέων, όσον αφορά την ασφάλεια και τις διασυννοριακές ροές.

2.2.22.2. Το κείμενο προβλέπει επίσης τη σύσταση μιας «Συμβουλευτικής Επιτροπής» που συγκροτείται από εκπροσώπους των κρατών μελών και προεδρεύεται (και αυτή) από εκπροσώπους της Επιτροπής των Κοινοτήτων. Η επιτροπή αυτή υπερτίθεται της Ομάδας Προστασίας χωρίς να ορίζονται ακριβώς οι αντίστοιχες αρμοδιότητες.

2.2.22.3. Οι παρατηρήσεις που διατυπώνονται όσον αφορά τον έλεγχο του δημόσιου τομέα, την ασφάλεια, τους κώδικες δεοντολογίας και τις διαμεθοριακές ροές συνηγορούν υπέρ μιας άλλης μορφής εξισορρόπησης των εξουσιών.

2.2.22.4. Ειδικότερα, το θέμα της προάσπισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων, απαιτεί την ανεξαρτησία της αρχής που ασκεί την εξουσία.

3. Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στα πλαίσια των δημόσιων ψηφιακών δικτύων τηλεπικοινωνιών, και ιδίως του ψηφιακού δικτύου ενοποιημένων υπηρεσιών (ISDN) και των δημόσιων ψηφιακών δικτύων κινητών επικοινωνιών (SYN 288)

3.1. Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1. Η πρόταση οδηγίας αποτελεί κατάλληλη βάση εργασίας: είναι έκδηλο ότι στηρίζεται κυρίως στα σχετικά έγγραφα που έχει δημοσιεύσει η Επιτροπή με αντικείμενο την προστασία των δεδομένων.

3.1.2. Η προσέγγιση είναι ενδεδειγμένη:

— Το σχέδιο προσθέτει στις αρχές της γενικής οδηγίας ορισμένες συγκεκριμένες αρχές του τομέα.

— Προς εφαρμογή των αρχών, διευκρινίζει τα συγκεκριμένα μέτρα που καθιστούν εφικτή την αποτελεσματική και ισότιμη προστασία υπηρεσιών προς υπηρεσία και δικτύου προς δίκτυο, ή όταν αυτό είναι αναγκαίο. Τέλος, λαμβάνει υπόψη τις τεχνικές διαστάσεις.

— Η οδηγία θα πρέπει κατά το παράδειγμα της γενικής οδηγίας (SYN 287) να περιορισθεί στην εξέταση των υπηρεσιών διεθνών τηλεπικοινωνιών, έτσι ώστε να λειτουργούν κατά τον ίδιο τρόπο στα κράτη μέλη, καθώς και στις επιπτώσεις που έχει η προστασία των δεδομένων στο σχεδιασμό των ειδικών εξοπλισμών που προορίζονται να κυκλοφορήσουν ελεύθερα μεταξύ των κρατών μελών (κοινές τεχνικές προδιαγραφές).

— Δεν πρέπει να περιλαμβάνει τις διατάξεις που απορρέουν «φυσιολογικά» από τη γενική οδηγία και προβλέπονται στα άρθρα 4, 5 και 6 για τους σκοπούς, το χρόνο διατήρησης των δεδομένων και τα δικαιώματα των ατόμων.

3.1.3. Για τα άρθρα περί διαδικασιών (22 και μετά), δέον να γίνει αναφορά στις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν για τη γενική οδηγία.

3.1.4. Ο ορισμός σχετικά με τους οργανισμούς τηλεπικοινωνιών αναφέρεται στα δημόσια δίκτυα τηλεπικοινωνιών.

3.1.5. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα πρέπει να διευκρινισθεί αν πρόκειται για δίκτυα «ανοικτά στο κοινό» σε αντιδιαστολή προς τα εσωτερικά ιδιωτικά δίκτυα.

3.2. Ειδικές παρατηρήσεις

3.2.1. Οι συγκεκριμένες αρχές

3.2.1.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι τα άρθρα 7 και 8 του σχεδίου οδηγίας για το απόρρητο των συνδιαλέξεων και τις τεχνικές συνέπειες που αυτό έχει κυρίως στην κρυπτογράφηση των ραδιοφωνικών επικοινωνιών, είναι ενδεδειγμένα.

3.2.1.2. Η προστασία πρέπει να είναι μάλλον αποτέλεσμα παρά «κατάλληλη» (8-1), ενώ θα ήταν επικίνδυνο να γίνει σχετική αναφορά στην «τεχνολογική κατάσταση» ή στο κόστος της ασφάλειας, όπως προτείνεται στη γενική οδηγία.

3.2.1.3. Στις αρχές αυτές θα πρέπει να προστεθεί και εκείνη σύμφωνα με την οποία, παρά τα προβλήματα πληρωμής, θα είναι δυνατή η πρόσβαση ανωνύμων στα δίκτυα για να κατοχυρωθεί η ελευθερία εκφράσεως και επικοινωνίας. Παράδειγμα: οι δημόσιοι θάλαμοι που λειτουργούν με κέρματα ή οι ανώνυμες προπληρωθείσες κάρτες, τα γαλλικά Videotex κλπ. (βλέπε ψήφισμα της Διεθνούς Συνδιάσκεψης των Επιτρόπων για την προστασία των δεδομένων/Βερολίνο 1989: «οποιαδήποτε και αν είναι τα προβλήματα χρέωσης, ο πολυδιάστατος χαρακτήρας των δικτύων καθιστά αναγκαίο να τους δοθούν τεχνικές δυνατότητες που να επιτρέπουν την πρόσβαση ανωνύμων»).

3.2.1.4. Μια τρίτη συγκεκριμένη αρχή του τομέα αυτού θα μπορούσε να αφορά την απαγόρευση παρακολούθησης, της παρακολούθησης διαμέσου τρίτων ή της καταχώρησης μιας ιδιωτικής συνομιλίας χωρίς τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου ατόμου: θα μπορούσε επίσης να αφορά την απαγόρευση μετάδοσης ή μαγνητοσκόπησης της εικόνας ενός ατόμου που βρίσκεται σε ιδιωτικό χώρο χωρίς τη συγκατάθεσή του. Η αρχή αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση των τεχνικών απαιτήσεων που προτείνονται στο άρθρο 15 σχετικά με τα μεγάφωνα και τα μαγνητόφωνα και οι οποίες εν προκειμένω μπορεί να φαίνονται αυθαίρετες.

3.2.2. Το άρθρο 4.2 σχετικά με τα ηλεκτρονικά πρότυπα των συνδρομητών: η πλήρης απαγόρευση αποτελεί ακραία

θήση. Οι χειριστές τηλεπικοινωνιών πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν την εκπόνηση ορισμένων στατιστικών μελετών για εμπορικούς σκοπούς ή για το σχεδιασμό των δικτύων. Αντίθετα, δεν θα είναι αποδεκτές ορισμένες καταχρήσεις.

3.2.2.1. Για παράδειγμα, δεν θα είναι ορθό να προτείνεται μια απαντητική συσκευή σε ένα συνδρομητή, που δεν έχει υποβάλει αίτημα με την αιτιολογία ότι δεν απαντά σε πολλές κλήσεις που του γίνονται.

3.2.2.2. Το θέμα αυτό θα πρέπει επίσης να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης που θα ανατεθεί στην αρχή ευρωπαϊκού συντονισμού των επιτρόπων προστασίας των δεδομένων, πριν από τη λήψη θέσεως.

Οι υπηρεσίες που αφορά η οδηγία

3.2.3. Οι τηλεφωνικοί κατάλογοι

3.2.3.1. Το θέμα των τηλεφωνικών καταλόγων, μολονότι, θίγεται στο άρθρο 4 σε συνάρτηση με τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένων, στην ουσία παρακάμπτεται, εκτός και αν οι συντάκτες της προτάσεως οδηγίας θεωρούν ότι έχει ρυθμισθεί από τις διατάξεις του άρθρου 8 β) της γενικής οδηγίας.

3.2.3.2. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, τα δεδομένα που προέρχονται από πηγές «γενικά προσιτές στο κοινό» και τα οποία έχουν υποστεί επεξεργασία με μοναδικό σκοπό την «αλληλογραφία» δεν θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικών εγγυήσεων.

3.2.3.3. Η χρησιμοποίηση των δεδομένων που προέρχονται από τους καταλόγους, όταν, π.χ. ζητούνται πληροφορίες τηλεφωνικώς, χωρίς εγγυήσεις, είναι απαράδεκτη.

3.2.3.4. Η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να εξετασθεί στην οδηγία το θέμα των καταλόγων τηλεπικοινωνιών.

3.2.3.5. Πρέπει, σχετικά, να διασαφηνισθεί καταρχάς υπό ποιες συνθήκες τα δεδομένα αυτά γνωστοποιούνται στο κοινό: η μη καταχώρηση στους καταλόγους τηλεπικοινωνιών πρέπει να είναι δωρεάν και αναιτιολόγητη, το περιεχόμενό της (στοιχεία ταυτότητας) πρέπει να προστατεύει την ανωνυμία του φύλου, για όσους το επιθυμούν, και την ασφάλεια της προσβάσεως στον τόπο κατοικίας, οι λεπτομέρειες πρόσβασης πρέπει να προφυλάσσουν από την αδικαιολόγητη πρόσβαση στους ηλεκτρονικούς τηλεφωνικούς καταλόγους, για παράδειγμα) κλπ.

3.2.4. Άρθρα 9 και 11: λεπτομερής χρέωση

3.2.4.1. Στη λεπτομερή χρέωση που περιλαμβάνει τους πλήρεις αριθμούς κλήσεως από μια τηλεφωνική γραμμή, εμφανίζονται πληροφορίες εξαιρετικά προσωπικού χαρακτήρα. Η ΟΚΕ, έχοντας επίγνωση του ιδιαίτερα λεπτού αυτού θέματος, αλλά και της ανάγκης των εν λόγω πληροφοριών

για την επαλήθευση της ακρίβειας των χρεώσεων, κρίνει ότι η λεπτομερής και πλήρης αυτή χρέωση θα πρέπει να γίνεται μόνο για όσους συνδρομητές το ζητούν.

3.2.4.2. Από την πλευρά τους, οι οργανισμοί τηλεπικοινωνιών οφείλουν να ενημερώσουν διεξοδικά το κοινό για τη νέα αυτή κατάσταση και να διατηρήσουν μια πολιτική που να επιτρέπει την πρόσβαση σε δημόσιους θαλάμους χάρη σε ανώνυμα μέσα πληρωμής.

3.2.5. Άρθρα 12 και 13: προσδιορισμός του καλούντος αριθμού

3.2.5.1. Οι δύο πρώτες παράγραφοι είναι ορθές, μολονότι θα πρέπει να είναι σαφές το επιπρόσθετο κόστος για τον μη προσδιορισμό της ταυτότητας.

3.2.5.2. Το άρθρο 12.3 αφορά τον τρόπο, με τον οποίο μπορεί να προσδιορισθούν τα στοιχεία ενός τακτικού συνδρομητή που έχει οθόνη τερματικού εξοπλισμού της καλούςας γραμμής τηλεφώνου. Η τεχνική περιγραφή της κατάστασης αυτής φαίνεται ανακριβής και τα προτεινόμενα εχέγγυα ανεπαρκή.

3.2.5.3. Το αμφισβητούμενο είναι ο τρόπος συνδέσεως ενός συνδρομητή με τον τερματικό σταθμό του, αφού η σύνδεση αυτή μπορεί να είναι αναλογική ή ψηφιακή. Η ταυτότητα των τακτικών συνδρομητών θα αποτελεί σημαντικότερη αλλαγή για τους εν λόγω συνδρομητές. Για το λόγο αυτό, η ενημέρωση για την αλλαγή είναι ανεπαρκής, ενώ η συγκατάθεσή τους για εντοπισμό της τηλεφωνικής τους γραμμής αποτελεί εγγύηση για τη σωστή τους ενημέρωση. Όσοι το αποδεχθούν, θα πρέπει να διατηρούν τη δυνατότητα να αποφασίζουν κατά περιόδους αν επιθυμούν τον προσδιορισμό της ταυτότητάς τους ή όχι.

3.2.5.4. Πάντως, ο καλούμενος συνδρομητής θα διατηρεί πάντα, όπως προβλέπει η Επιτροπή, τη δυνατότητα να μην δέχεται κλήσεις χωρίς προσδιορισμό της ταυτότητας.

Άρθρο 13.3

3.2.5.5. Το νόημα της φράσης αυτής είναι ασαφές πράγματι, επιδιώκεται σε κοινοτικό επίπεδο η καθιέρωση ενιαίων αριθμών κλήσεως πρώτης ανάγκης, με τρόπο ώστε να γνωρίζει ο καθένας ποιον αριθμό θα καλέσει για να έρθει σε επαφή π.χ. με την πυροσβεστική (πράγμα που δεν έχει γίνει ακόμη). Ωστόσο, οι υπηρεσίες πρώτης ανάγκης εξακολουθούν να υπάρχουν στην εθνική δικαιοδοσία. Επίσης, δεν είναι κατανοητό για ποιο λόγο η παρέκκλιση αυτή από την κατάργηση του προσδιορισμού της ταυτότητας του καλούντος συνδρομητή θα πρέπει να εφαρμοσθεί σε κοινοτικό επίπεδο. αυτό πρέπει να παραμένει στην εθνική αρμοδιότητα.

3.2.6. Άρθρο 14 — Μεταφορά των κλήσεων

3.2.6.1. Η πρώτη παράγραφος δεν παρουσιάζει προβλήματα αρχής. Ωστόσο, πρέπει να τεθεί το ερώτημα του κατά

πόσο είναι εφικτή η εξασφάλιση της σύμφωνης γνώμης του συνδρομητή προς τον οποίο μεταφέρονται οι κλήσεις.

3.2.6.2. Τούτο φαίνεται υπερβολικά περιοριστικό και καθιστά περιττή την εξυπηρέτηση. Αντίθετα, η ακύρωση εκ μέρους τρίτων συνδρομητών των κλήσεων που έχουν μεταφερθεί σε αυτούς, φαίνεται ως πολύ σημαντικό μέτρο για τη διευθέτηση ενδεχόμενων δυσχερειών κατά την παροχή υπηρεσιών (μεταφορά σε λανθασμένο αριθμό κλήσεως, για παράδειγμα).

3.2.7. Άρθρο 15 — Τηλεφωνικοί τερματικοί σταθμοί που διαθέτουν μεγάφωνα και εξοπλισμό καταγραφής

3.2.7.1. Η ΟΚΕ κρίνει ότι, ενόψει της ελευθέρωσης της αγοράς αυτής, οι προβλεπόμενες διατάξεις έχουν θεμελιώδη σημασία.

3.2.7.2. Εντούτοις, θα πρέπει να περιλαμβάνουν και τερματικούς σταθμούς, όπως οι αυτόματοι τηλεφωνητές που δίνουν εξ αποστάσεως τα ληφθέντα μηνύματα και οι οποίοι τυχαίνουν σήμερα ιδιαίτερα ελλιπούς προστασίας· ειδικότερα, συχνά, σε ένα μοντέλο συσκευής δεν αντιστοιχούν διάφοροι απόρρητοι κώδικες. Το άρθρο 15 θα πρέπει να διασαφηνίζει ότι οι αυτόματοι τηλεφωνητές που δίνουν εξ αποστάσεως τα ληφθέντα μηνύματα πρέπει να προστατεύονται αποτελεσματικά από άνευ αδείας πρόσβαση.

3.2.8. Άρθρο 16 — Υπηρεσίες videotex

3.2.8.1. Μπορεί να τεθεί το ερώτημα κατά πόσο οι προαναφερθείσες διατάξεις σχετικά με την ταυτότητα του καλούντος συνδρομητή και το απόρρητο των συνδιαλέξεων δεν είναι στην ουσία πιο προστατευτικές από τις προκείμενες, οπότε το άρθρο αυτό είναι επικίνδυνο ή περιττό.

3.2.8.2. Εξάλλου, η ΟΚΕ κρίνει ότι οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο μεταγενέστερων τομεακών προδιαγραφών.

3.2.9. Άρθρο 17 — Μη ζητηθείσες κλήσεις

3.2.9.1. Οι προβλεπόμενες διατάξεις στόχο έχουν στην πραγματικότητα την πρακτική εφαρμογή του εθνικού κρατικού καταλόγου παραβατών με τηλεπικοινωνιακά μέσα ως τρόπου προστασίας των καλούμενων συνδρομητών. Η ΟΚΕ κρίνει ότι η προσέγγιση αυτή δεν είναι προσαρμοσμένη.

3.2.9.2. Κάθε αίτημα συνδιαλέξεως που είναι ανεπιθύμητο από τον αποδέκτη του, αποτελεί παρέμβαση στην ιδιωτική του ζωή· για το λόγο αυτό, πρέπει να αναζητηθεί κατάλληλη προστασία, που να μην συνεπάγεται αναγκαστικά τη συμμετοχή των χειριστών των τηλεπικοινωνιακών δικτύων. Ειδικότερα, οι φορείς παροχής υπηρεσιών που χρησιμοποιούν αυτόματα μηνύματα κλήσεων, θα πρέπει να εξασφαλίζουν προηγουμένως τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων.

4. Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου στον τομέα της ασφάλειας των πληροφοριών

4.1. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

Η ΟΚΕ επικροτεί:

4.1.1. Την ανάγκη συντονισμένων δράσεων μεταξύ των διαφόρων τεχνολογικών προγραμμάτων της Κοινότητας στους τομείς της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών.

4.1.2. Την ανάγκη να προωθηθούν τα προϊόντα που ανταποκρίνονται σε ανεπαρκώς αντιληπτές ανάγκες σήμερα του εμπορικού τομέα (π.χ. EDI) και των άλλων μη κυβερνητικών κρατικών ή ιδιωτικών τομέων (διοικητικών μηχανισμών, ιατρικού τομέα, κλπ.) όπου πρέπει να εξασφαλισθεί και η προστασία των δεδομένων.

4.1.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το περιεχόμενο της ασφάλειας υπερβαίνει την επεξεργασία των ονομαστικών δεδομένων και τους κύριους άξονες της προστασίας των δεδομένων στον τομέα της ασφάλειας: εμπιστευτικότητα - αυθεντικότητα. Υπάρχει, επίσης και ο γενικός τρωτός χαρακτήρας, η διαθεσιμότητα, κλπ.

4.1.4. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα κράτη μέλη διατηρούν τον έλεγχο όσον αφορά την κωδικοποίηση των πληροφοριών, ενώ οι μη κυβερνητικοί, αμιγώς διοικητικοί, ιδιωτικοί και δημόσιοι ή εμπορικοί τομείς χρειάζονται να προσφύγουν τώρα σε αυτή. Τα θέματα υπόδειξης της γνησιότητας, ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας δεν επιλύονται σωστά όταν τα δεδομένα διαβιβάζονται από δίκτυα τηλεπικοινωνιών μόνο με προσφυγή στις τεχνικές κρυπτογράφησης των πληροφοριών.

4.1.5. Η ΟΚΕ ζητεί να συσταθεί μια επιτροπή και να καταρτισθεί πρόγραμμα εργασιών, ενώ παρατηρεί ταυτόχρονα ότι η πρόταση απόφασης είναι λακωνική για τις αποστολές, τις αρμοδιότητες και τις μεθόδους εργασίας της επιτροπής (άρθρο 6) πιο συγκεκριμένα, δεν θα πρέπει να υπάρχει σχέση μεταξύ των προβλεπόμενων στη γενική οδηγία διαδικασιών και εκείνων που συμπεριλαμβάνονται στην πρόταση απόφασης.

4.1.6. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία η προβλεπόμενη επιτροπή να έχει ως πρωταρχικό καθήκον να καταγράφει τις ανάγκες και, μετά από διαβουλεύσεις ιδίως με τις αρχές προστασίας των ονομαστικών δεδομένων, να καταρτίζει, σε σύντομες προθεσμίες, το απαιτούμενο πρόγραμμα εργασιών.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη τις επανειλημμένα εκδηλωθείσες ανησυχίες της για την ανυπαρξία προστασίας των δεδομένων για την ιδιωτική ζωή στα τηλεματικά, και κυρίως διακρατικά, δίκτυα. Ωστόσο, εκφράζει την ευχή να είναι τα τελικά κείμενα

πιο σαφή και συνεκτικά, ιδίως όσον αφορά την άσκηση των δημιουργούμενων δικαιωμάτων, ώστε αυτή να είναι πρακτική, απλή και ομοιομορφή στα διάφορα κράτη μέλη

5 2 Η ΟΚΕ εφίστα στην προσοχή της Επιτροπής σε τέσσερις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες πρέπει να στηρίζονται οι οδηγίες αυτές

5 2 1 Παροχή προστασίας και εγγυησης στα άτομα όσον αφορά όλες τις επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και διαβεβαίωση ότι η προστασία αυτή θα εφαρμόζεται αυστηρά από όλους (κράτη όργανα, συλλογικές οργανώσεις, εταιρείες δημοσίες και ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώσεις, κλπ.)

5 2 2 Αφοτου εξασφαλισθεί η προστασία και η εγγύηση, πρέπει να επιτραπουν και να αναπτυχθούν ανταλλαγές δεδομένων με βάση τα σημερινά και μελλοντικά μέσα τηλεματικής που είναι απαραίτητα για μια δυναμική Ευρώπη (σε εμπορικό, βιομηχανικό, τεχνικό, κοινωνικό, πολιτιστικό κλπ. επίπεδο)

5 2 3 Τα υλικά και τα προγράμματα που συμβάλλουν στα επιτεύγματα αυτά πρέπει να είναι τα ίδια για όλους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα

5 2 4 Οι εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων, η ανάπτυξη υλικών και προγραμμάτων καθώς και τα τεχνικά μέσα επιτεύξεώς τους πρέπει να είναι τα ίδια για όλους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα

5 3 Το Συμβούλιο οφείλει στο άμεσο μέλλον να παροτρύνει όλα τα κράτη μέλη να λάβουν τα απαιτούμενα νομοθετικά μέτρα για την αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών της Σύμβασης 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης

5 4 Η ΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι

5 4 1 η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του δημοσίου τομέα πρέπει να υποβάλλεται σαφώς σε προηγούμενη εξέταση από τις δημοσίες ανεξάρτητες αρχές που έχουν θεσπισθεί για τον έλεγχο της προστασίας των δεδομένων

5 4 2 οι δημιουργούμενες υποχρεώσεις υποβολής δηλώσεως ή άλλης προηγούμενης εξέτασεως πρέπει να είναι ενδεδειγμένες και ισοδύναμες σε όλα τα κράτη μέλη

5 5 Η ΟΚΕ κρίνει ότι η εξέταση της εφαρμογής των αρχών της οδηγίας σε ορισμένους τομείς ή από ορισμένες κατηγορίες επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, η γενική συνέχεια που δίνεται, η διατυπώση απαιτήσεων για την ασφάλεια και τα διαμεθοριακά ρεύματα πρέπει να ανατεθούν σε μια ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Αρχή, όπως είναι οι αρμόδιες εθνικές αρχές

5 6 Η Αρχή αυτή που θα υπαγεται στην Επιτροπή της ΕΟΚ θα πρέπει να συσταθεί με συντονισμένες ενέργειες των υπηρεσιών της Επιτροπής που είναι αρμόδιες για την προστασία των δεδομένων των κρατών μελών

5 7 Η εν λόγω αρχή θα πρέπει να μπορεί αν χρειασθεί να ζητεί τη γνώμη του Συμβουλίου των Υπουργών της ΕΟΚ και να λαμβάνει υπόψη μια φορά ετησίως την άποψη του Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Βρυξέλλες 24 Απριλίου 1991

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση με θέμα «Κατάρτιση και ασφάλεια στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος»

(91/C 159/15)

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε στις 29 Μαΐου 1990 να εκδώσει, σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 4 της ημερήσιας διάταξης, γνωμοδότηση με θέμα την κατάρτιση και ασφάλεια στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

Το τμήμα κοινωνικών, οικογενειακών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών θεμάτων, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση την εισήγηση του κ. Nierhaus.

Η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η σημασία της επαγγελματικής ειδικότητας για τη βελτίωση της προστασίας και της ασφάλειας του περιβάλλοντος

1.1. Κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα έχει επιπτώσεις στη φύση, επιπτώσεις που συνεπάγονται την επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Ενώνει των τεράστιων ζημιών που υφίσταται γενικά το περιβάλλον, ζημιών που προκαλούνται από τη βιομηχανική κατανομή της εργασίας, ο χειρισμός των φυσικών πόρων με ευσυνείδητο τρόπο αποκτά αυξανόμενη σημασία. Στο μέλλον οι διοικήσεις των επιχειρήσεων οφείλουν να ελέγχουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη χρήση και την επεξεργασία διαφόρων υλών από την πλευρά της προστασίας του περιβάλλοντος και όπου οι εργαζόμενοι οφείλουν αντίστοιχα να εκτελούν τις δραστηριότητές τους. Για να εξελιχθεί η βιομηχανική κοινωνία με τρόπο που να μη θίγει το περιβάλλον είναι αναγκαίο να διαθέτουν όλοι όσοι απασχολούνται στην παραγωγή αλλά και στις διοικητικές υπηρεσίες, γνώσεις σχετικά με τις συναφείς οικολογικές επιδράσεις. Η διοίκηση των επιχειρήσεων φέρει ιδιαίτερη ευθύνη χωρίς αυτό να απαλλάσσει βέβαια μεμονωμένα άτομα από την ατομική τους ευθύνη. Κάθε άτομο θα πρέπει να ενημερώνεται περισσότερο για θέματα περιβάλλοντος, ώστε να είναι σε θέση να εφαρμόζει στην πράξη την αντίληψη και τις γνώσεις που έχει σχετικά με το περιβάλλον, πράγμα που πρέπει να γίνεται ήδη κατά τη φάση της εκπαίδευσης.

1.2. Η ασφάλεια των παραγωγικών εγκαταστάσεων και η συναφής προς το περιβάλλον μορφή των προϊόντων βελτιώνεται διαμέσου της χρησιμοποίησης ειδικευμένου προσωπικού σε όλους τους τομείς. Μια περιεκτική γνώση του περιβάλλοντος συμβάλλει στην οικολογική καινοτομία για προϊόντα και παραγωγικές διαδικασίες. Η παραγωγή προϊόντων, η χρήση τους και η σχέση με αυτά με τρόπο περιβαλλοντικά υπεύθυνο, αποτελεί καθήκον υψηλής ευθύνης για τους επιχειρηματίες, τους εργαζόμενους και τους καταναλωτές. Δεν είναι δυνατό όμως να αναληφθεί με επιτυχία χωρίς ανάλογη εκπαίδευση και επιμόρφωση. Κατά τον ίδιο λόγο η ασφάλεια κατά την παραγωγή, διανομή και χρήση των προϊόντων αποτελεί ευθύνη των επιχειρηματιών, εργαζομένων και καταναλωτών, που χρειάζονται ανάλογη εκπαίδευση και επιμόρφωση. Συνεπώς, η παροχή γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον και με την ασφάλεια αποτελεί ένα στρατηγικά αξιόλογο μέρος μιας διεύθυνσης επιχειρήσεως που λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές πτυχές και εκείνες της ασφάλειας, ανεξάρτητα από το μέγεθος της εκμετάλλευσής.

1.3. Η αίσθηση ευθύνης που φέρει ο καθένας μας ατομικά απέναντι στη φύση μπορεί να ενισχυθεί με την εκπαίδευση

και τη διεύρυνση των γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον καθώς και των οικολογικών αρμοδιοτήτων. Στη γνωμοδότηση που εξέδωσε η ΟΚΕ για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τα μέτρα που χρειάζεται να ληφθούν στον τομέα της βασικής εκπαίδευσης της επιμόρφωσης και της επαγγελματικής κατάρτισης για την πρόληψη των ζημιών στο περιβάλλον [έγγρ. COM(88) 202 τελ., 9 Σεπτεμβρίου 1988] τονίζεται ότι η αίσθηση ευθύνης μπορεί να ενταθεί μέσω της διαβίβασης γνώσεων και ικανοτήτων από όλους τους τομείς της επιστήμης. Επομένως, η επιμόρφωση στον τομέα περιβάλλοντος πρέπει να απευθύνεται σε διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού και να στοχεύει στη διεύρυνση και την εμβάθυνση των γνώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος μέσω της χρήσης κατάλληλων εκπαιδευτικών μέσων.

1.4. Η Επιτροπή εισηγείται στην πρότασή της [έγγρ. COM(88) 202 τελ., 9 Σεπτεμβρίου 1988] να προωθηθεί η κατάρτιση ειδικών σε τομείς που σχετίζονται με το περιβάλλον, μέσω επιμορφωτικών προγραμμάτων. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών θα είναι η ευσυνείδητη χρήση των φυσικών πόρων προς όφελος του περιβάλλοντος. Στην προαναφερθείσα γνωμοδότησή της η ΟΚΕ κάλεσε την Επιτροπή να καταρτίσει πρότυπα προγράμματα σε συνεργασία με το Cedefop και το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στα κράτη μέλη. Η ΟΚΕ επιδιώκει με την πρωτοβουλία της αυτή τη συγκεκριμενοποίηση των μέτρων που περιλαμβάνει η πρόταση της Επιτροπής για ένα ορισμένο μέρος της κατάρτισης ειδικών στον τομέα του περιβάλλοντος.

1.5. Η ανάγκη μιας ευρύτερης διαπαιδαγώγησης σε σχέση με το περιβάλλον είναι σήμερα αναμφισβήτητη. Για να διασφαλισθούν οι βασικές συνθήκες διαβίωσης του ανθρώπου και να καταστεί δυνατή η ύπαρξη των μελλοντικών γενεών, είναι αναγκαίο να εδραιωθεί κατάλληλα η συνειδητοποίηση της σημασίας του περιβάλλοντος, και αυτό ανεξάρτητα από τα μέσα πολιτικού και οικονομικού προσανατολισμού. Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι επιβάλλεται να καθίστανται ευαίσθητοι όσον αφορά την αξία του περιβάλλοντος ήδη από το σχολείο, στο χώρο εργασίας και σε σχέση με έτοιμα προϊόντα και φυσικές παραγωγές. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικά, εάν συμπεριληφθούν στη ύλη τόσο της επαγγελματικής κατάρτισης όσο και της κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας, καθόλη τους τη διάρκεια, θέματα που σχετίζονται με το περιβάλλον.

1.6. Η ειδικευση στον τομέα του περιβάλλοντος με επαγγελματικό τρόπο καθιστά δυνατή τη συστηματική σύνδεση των ειδικών θεωρητικών γνώσεων και των ειδικών ικανοτήτων με τη λειτουργία του οικολογικού συστήματος. Επίσης,

μια τέτοια ολοκληρωμένη στάση επιτρέπει τη συγκεκριμένη εντόπιση και τον ορισμό των σημείων σύγκρουσης που υφίστανται μεταξύ αφενός των επεμβάσεων στη φύση και των επιπτώσεών τους και αφετέρου των οικονομικών συμφερόντων. Ο εποικοδομητικός χειρισμός της έντασης που σημειώνεται μεταξύ της οικολογίας και της οικονομίας, των αλληλεπιδράσεων μεταξύ της φύσης και της εργασίας, θα έχει ίσως σαν αποτέλεσμα να ληφθούν, λόγω πιο εμπεριστατωμένων γνώσεων σχετικά με το περιβάλλον, συντομότερα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι κίνδυνοι που απειλούν το περιβάλλον θα μπορούν να εντοπισθούν έγκαιρα. Συνεπώς, η ύπαρξη εργαζομένων που έχουν συνειδητοποιήσει το θέμα και έχουν λάβει ειδική κατάρτιση σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τη βελτίωση του άμεσου εργασιακού περιβάλλοντος αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.

2. Η οικολογία ως νέο στοιχείο κάθε επαγγελματικής κατάρτισης

2.1. Οι γνώσεις εκτός από τον τομέα της ασφάλειας στον περιβαλλοντικό τομέα διαδραμάτιζαν έως σήμερα ασημαντό ρόλο στα πλαίσια της επαγγελματικής κατάρτισης στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εάν όμως είναι πράγματι ευκατάα η ενίσχυση της συνειδητοποίησης εκ μέρους των πολιτών της σημασίας του περιβάλλοντος και η ύπαρξη όσο το δυνατό περισσότερων ατόμων που να διαθέτουν οικολογικές γνώσεις, είναι αναγκαίο οι γνώσεις τους να αποτελέσουν αναπόσπαστο μέρος κάθε επαγγελματικής κατάρτισης. Ευκαταίς θα ήταν επίσης οι δραστηριότητες των κρατών μελών για την προσθήκη εκπαιδευτικών στόχων, σχετικά με το περιβάλλον, σε κάθε τμήμα της επαγγελματικής κατάρτισης. Με την έννοια της σφαιρικής σκέψης, που να περιλαμβάνει όλους τους κλάδους και όλα τα επαγγέλματα, είναι αναγκαίο να εντοπισθούν τα οικολογικά προβλήματα με ολοκληρωμένο τρόπο και διδάσκονται με προσανατολισμό τη δράση. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται κατάλληλη διδακτική βοήθεια που να προσανατολίζεται προς την πρακτική εφαρμογή.

Για να επιτευχθεί μια ορισμένη δέσμευση σχετικά με τη νέα αυτή ύλη της επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο όσον αφορά τους εκπαιδευτές όσο και τους εκπαιδευόμενους, είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί στις εξετάσεις η πτυχή της δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος σε σχέση με το συγκεκριμένο επάγγελμα.

Έλεγχος πρέπει να διακρίβωνουν τις δραστηριότητες των εργαζομένων, ώστε οι τελευταίοι να πραγματοποιούνται χωρίς βλαπτικές συνέπειες για το περιβάλλον.

2.2. Εάν επιτευχθεί η διεύρυνση των επαγγελματικών γνώσεων με οικολογικές γνώσεις, θα μπορούν οι εργαζόμενοι που έχουν ευαισθητοποιηθεί απέναντι στο περιβάλλον, να συμβάλλουν με τις γνώσεις τους και την πείρα τους στην αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος στην επιχείρησή τους και να αποφύγουν παρόμοια λάθη στις παραγωγικές διαδικασίες που βλάπτουν το περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά προσφέρεται έτσι στις επιχειρήσεις η δυνατότητα να εξαλείψουν ή να περιορίσουν το κόστος που θα προέκυπτε από ζημιές που προκλήθηκαν στο περιβάλλον σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Επομένως η διεύρυνση της επαγγελματικής κατάρτισης προς την προστασία του περιβάλλοντος συμβάλλει επίσης στην εξοικονόμηση οικονομικών αλλά και φυσικών πόρων.

Μια ακριβής μακροπρόθεσμη ανάλυση κόστους/οφέλους μπορεί να καταστήσει σαφές αν και σε ποιο ποσό το κόστος που απαιτείται για την ειδικευση των εργαζομένων μπορεί

να αντισταθμισθεί μέσω του περιορισμού του κόστους που απαιτείται για το περιβάλλον. Από αυτή την άποψη η έγκαιρη ειδικευση στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει και στη βελτίωση του επιχειρησιακού στόχου (π.χ. εξασφάλιση της θέσης της επιχείρησης στην αγορά, εξασφάλιση του επιχειρησιακού κέρδους και των θέσεων απασχόλησης) καθώς και της φήμης της επιχείρησης στην κοινή γνώμη.

3. Ειδικευμένο προσωπικό για την προστασία του περιβάλλοντος

3.1. Για να είναι μια επιχείρηση ή άλλο παρόμοιο ίδρυμα σε θέση να αντιμετωπίσει τα πολύπλοκα οικολογικά προβλήματα, χρειάζεται όχι μόνο όλο το προσωπικό της να διαθέτει ειδικές γνώσεις, ανάλογα με την επαγγελματική του κατάρτιση, για το περιβάλλον, αλλά και να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες όπως π.χ. η επέκταση των μέτρων επιμόρφωσης στην πρακτική της επιχειρησιακής δραστηριότητας. Στα πλαίσια της ειδικευσης με την έννοια της επιμόρφωσης σε οικολογικά θέματα, υπάρχει η δυνατότητα να αποκτήσουν εργαζόμενοι που ήδη έχουν ολοκληρώσει την επαγγελματική τους κατάρτιση μιας πρόσθετης ειδικευσης και να απασχοληθούν ως ειδικευμένο προσωπικό για την προστασία του περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια μέρους του χρόνου εργασίας τους. Το προσωπικό αυτό του οποίου η επιλογή και εξειδίκευση αποτελεί ουσιαστικό καθήκον της διοίκησης μιας επιχείρησης σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των εργαζομένων στους κόλπους της θα έχει σαν καθήκον να προσφέρει, παράλληλα με το τεχνικό προσωπικό προστασίας του περιβάλλοντος (π.χ. τεχνικός στον τομέα της διάθεσης και της εναπόθεσης υλών), λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον προσαρμοσμένες στις ανάγκες κάθε τομέα εργασίας ή επαγγέλματος. Το προσωπικό αυτό θα συμβάλει επίσης ώστε να τηρείται στην επιχείρηση η νομοθεσία αλλά και οι υποχρεώσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης θα προτείνουν σε συνεργασία με τους άλλους εργαζομένους της επιχείρησης λύσεις σε συμφωνία με τους παραγωγικούς στόχους για την παραγωγή και τα προϊόντα με την έννοια της προληπτικής προστασίας του περιβάλλοντος.

Το ειδικό αυτό προσωπικό στον τομέα του περιβάλλοντος, το οποίο θα εξετάζει γενικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που παρουσιάζονται σε ένα τμήμα μιας επιχείρησης, θα συμβάλει έτσι στην πρόληψη της προστασίας του περιβάλλοντος χωρίς ωστόσο να μειώνεται η ατομική ευθύνη κάθε εργαζομένου και η γενική ευθύνη της διεύθυνσης.

3.2. Υπάρχει μια στενή σχέση, κυρίως από υλική άποψη μεταξύ της ασφάλειας, στο εργασιακό περιβάλλον και της προστασίας του περιβάλλοντος. Όπως οι αξιωματούχοι για τη βιομηχανική ασφάλεια διαπίστωσαν σε πολλές επιχειρήσεις των κρατών μελών, ο ειδικευμένος στο περιβάλλον μπορεί να συμβάλει στη διακρίβωση της περιβαλλοντικής απόδοσης του εξοπλισμού και των εργαζομένων, παράσχει κίνητρα στους τελευταίους, και σχηματίζει δεσμό με τους χειριστές της γραμμής παραγωγής καθώς και με τους υπεύθυνους για τη βιομηχανική ασφάλεια και το βιομηχανικό περιβάλλον της σχετικής επιχείρησης όπου υπάρχουν τέτοιες θέσεις. Επειδή προστασία του περιβάλλοντος και ασφάλεια έχουν κοινά χαρακτηριστικά είναι σκόπιμο όσο και αναγκαίο οι ειδικοί για τη βιομηχανική ασφάλεια και περιβάλλον να συνεργάζονται στενά. Σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στις οποίες λόγω της παραγωγής και του αριθμού θέσεων απασχόλησης αλλά και επειδή δεν υπάρχει ικανοποιητικός

όγκος εργασίας δεν είναι δυνατό να προσφερθεί πλήρης απασχόληση σε δύο διαφορετικούς ειδικούς, τα ειδικά αυτά καθήκοντα θα ήταν δυνατό να καλυφθούν με μια συμπληρωματική επιμόρφωση (είτε στον τομέα της ασφάλειας είτε στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος). Κατ'αυτό τον τρόπο ο ίδιος εργαζόμενος θα ήταν υπεύθυνος και για τους δύο τομείς.

3.3. Σε περίπτωση εφαρμογής των προτάσεων που έγιναν θα πρέπει περαιτέρω διεύθυνση μιας επιχείρησης να δύναται να χρησιμοποιεί τις απαραίτητες σχετικές με το περιβάλλον γνώσεις σε «ποιοτικές ομάδες» με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπτυχθούν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και παραγωγικές διαδικασίες. Τούτο θα διευκολύνει την καθιέρωση από τη διοίκηση ποιοτικής ασφάλειας που θα εφαρμόζεται στην περιβαλλοντική προστασία.

Αυτό βέβαια δεν καθιστά περιττή την παροχή συμβουλών προς τις επιχειρήσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος (συστάσεις οικολογικού χαρακτήρα προς τις επιχειρήσεις).

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

3.4. Τέλος, πρέπει οι εργασίες σχετικά με το περιβάλλον να τύχουν ιδιαίτερου χειρισμού δηλ. βάσει μιας διακεκριμένης εσωτερικής διάρθρωσης των επιτροπών ασφαλείας και υγιεινής.

Οι ποιοτικές ομάδες που αναφέρονται στην παρ. 3.3 αποτελούν αναμφίβολα προνομιακούς χώρους. Πράγματι, η ποιότητα ενδιαφέρει απευθείας τους εργαζόμενους ενώ το περιβάλλον αφορά την επιχείρηση και τους εργαζόμενους της καθώς και ό,τι είναι εξωτερικό στην επιχείρηση, όπως π.χ. οι υπεργολάβοι, οι προμηθευτές της και οι πελάτες της και, εννοείται οι πελάτες της.

3.5. Για τις ΜΜΕ χρειάζεται κατά την υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων να ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος μιας ενδεχόμενης στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Επίσης είναι ανάγκη να ληφθεί υπόψη η οικονομική και κοινωνική συνοχή ιδίως από υπερσυνοριακής σκοπιάς.

Γνωμοδότηση για τις προτάσεις της Επιτροπής περί των τιμών των γεωργικών προϊόντων και συναφή μέτρα (1991/1992)

(91/C 159/16)

Στις 14 Μαρτίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, εξέδωσε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 1991 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Schnieders.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991) η ΟΚΕ υιοθέτησε με μεγάλη πλειοψηφία, δύο ψήφους κατά και οκτώ αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.1. Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της δύσκολης θέσης στην οποία βρίσκεται η γεωργική αγορά και η οποία είναι αποτέλεσμα της συνεχούς αύξησης της παραγωγής, της στασιμότητας ή μείωσης της κατανάλωσης, των περιορισμένων δυνατοτήτων για εξαγωγές και των αυξανόμενων εισαγωγών υποκαταστάτων σιτηρών και βοοειδών προς εκτροφή.

1.2. Η δύσκολη κατάσταση των αγορών γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτή από τη μείωση των τιμών, το ελαττούμενο και στάσιμο εισόδημα των γεωργών, τα αυξανόμενα πλεονάσματα και τις διογκούμενες δαπάνες για την καταβολή επιστροφών κατά τις εξαγωγές και για παρεμβάσεις.

1.3. Όλα αυτά οδήγησαν στην προσέγγιση ή υπέρβαση των κατευθυντήριων γραμμών του προϋπολογισμού για το

1991/1992, που είχαν αποφασισθεί από το Συμβούλιο το έτος 1988.

1.4. Τα αίτια τα οποία έχουν οδηγήσει στις αυξανόμενες δυσχέρειες όσον αφορά τη διάθεση των γεωργικών προϊόντων έγιναν βαθύτερα λόγω εξωγενών οικονομικών εξελίξεων, όπως η πτώση της τιμής του δολλαρίου, οι απώλειες στις πωλήσεις λόγω της κρίσης στον Κόλπο, η απώλεια αγορών που οφείλεται στις αυξανόμενες οικονομικές δυσχέρειες στην Ανατολική Ευρώπη καθώς και η μεταβατική περίοδος για την πραγματοποίηση της πλήρους προσχώρησης των πέντε νέων γερμανικών κρατιδίων, των οποίων η γεωργική οικονομία εξυπηρετούσε εντελώς διαφορετικό παραγωγικό στόχο και απέβλεπε σε άλλες αγορές, διαφορετικές από εκείνες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

1.5. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω πρέπει επίσης να μνημονευθεί ότι κατά τη θέσπιση των κατευθυντήριων γραμμών του προϋπολογισμού και της αποκαλούμενης «απόφασης περί σταθεροποιητών» του 1988, έπρεπε να υλοποιηθεί μια σειρά μέτρων στήριξης, πράγμα το οποίο δεν έγινε τελικά.

1.5.1. Κατά την υπέρβαση των ποσοτήτων για τις οποίες είχαν παρασχεθεί εγγυήσεις από την Επιτροπή, οι τιμές των γεωργικών προϊόντων μειώθηκαν δραστικά, ενώ απεναντίας τα μέτρα στήριξης που είχαν θεσπισθεί με απόφαση του Συμβουλίου το Φεβρουάριο του 1988 και τα οποία έπρεπε να εμποδίζουν την προσέγγιση των εγγυημένων ποσοτήτων, εφαρμόστηκαν κατά τρόπο ελλιπή. Αυτό ισχύει για μια αποτελεσματική παύση καλλιέργειας των γαιών σε κοινοτική έκταση, για την επιδότηση των ζωοτροφών, για έναν ικανοποιητικό περιορισμό της εισαγωγής υποκαταστάτων καθώς και για την ενίσχυση της υποστήριξης και εισαγωγής ανανεώσιμων πρώτων υλών.

1.6. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι λόγω της παρούσας κατάστασης του προϋπολογισμού η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να προτείνει μέτρα για να διασφαλίσει τη χρηματοδότηση.

1.7. Η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της για τη μελλοντική ανάπτυξη της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) της 1ης Φεβρουαρίου 1991⁽¹⁾, εξέθεσε ήδη την εξής αναγκαιότητα:

«Η αντίθεση μεταξύ των τρεχουσών δαπανών του προϋπολογισμού από τη μια πλευρά και του περισσότερο ή λιγότερο στάσιμου γεωργικού εισοδήματος από την άλλη, καθώς και το γεγονός ότι ο ενεργός γεωργικός πληθυσμός συρρικνώνεται συνεχώς, αποτελούν σαφείς ενδείξεις ότι δεν είναι πλέον δυνατή η επίτευξη των σταθερών στόχων που ορίζονται στο άρθρο 39 της συνθήκης της Ρώμης, με το μηχανισμό της ΚΓΠ στην παρούσα μορφή του»⁽²⁾.

1.8. Η Επιτροπή διαπιστώνει στην ανακοίνωσή της ότι συνέπεια των ανωτέρω θα είναι μια κρίση εμπιστοσύνης από πλευράς γεωργών, καταναλωτών και εμπορικών παραγόντων στην παγκόσμια αγορά έναντι της κοινής γεωργικής πολιτικής. Ενόψει αυτού του γεγονότος η κοινή γεωργική πολιτική πρέπει να υποβληθεί σε εκτενή αναθεώρηση.

1.8.1. Η Επιτροπή επιδιώκει τους εξής στόχους:

- συγκράτηση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού γεωργών στα χωριά,
- καλύτερη προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος,
- παράλληλα με τις αγορές ειδών διατροφής να αυξηθούν και να εισαχθούν στην αγορά προϊόντα που δεν προορίζονται για διατροφή,
- εκτεταμένη προώθηση της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης,
- έλεγχο της γεωργικής παραγωγής και εξάπλωση με μείωση των τιμών και έλεγχο των ποσοτήτων ώστε να αποκατασταθεί η ισορροπία της αγοράς και να ληφθούν υπόψη οι τοπικές ιδιαιτερότητες, τα αιτήματα για προστασία του περιβάλλοντος όπως και οι δυνατότητες για ανανεώσιμες πρώτες ύλες.

1.8.2. Η ΟΚΕ θα εξετάσει εν συντομία τις προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ.

1.9. Η Επιτροπή θα κρίνει εντούτοις ότι δεν μπορεί να περιμένει την ολοκλήρωση των συζητήσεων σχετικά με το έγγραφό της, το οποίο θέτει τις αρχές ενός νέου προσανατολισμού της κοινής γεωργικής πολιτικής.

«Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για την εις βάθος μεταρρύθμιση ορισμένων κοινών οργανώσεων αγοράς και το γεγονός ότι εφέτος θα υποβληθούν σχετικές ειδικές προτάσεις, θα προτιμούσε κατά το παρόν στάδιο την απλή διατήρηση για ένα έτος των τωρινών θεσμικών τιμών έως ότου εγκριθούν και εφαρμοσθούν τα μέτρα για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής. Εντούτοις, η σημαντική επιδείνωση για το 1991 της κατάστασης από πλευράς προϋπολογισμού και οι ακόμη χειρότερες προοπτικές για το 1992 υποχρεώνουν την Επιτροπή, χάριν της δημοσιονομικής πειθαρχίας, να συμπληρώσει τις προτάσεις της για διατήρηση των τιμών όσον αφορά το έτος εμπορίας 1991/1992 με ορισμένες ειδικές προτάσεις που αποσκοπούν στη συγκράτηση των γεωργικών δαπανών του 1991 εντός των ορίων της γεωργικής κατευθυντήριας γραμμής και για πραγματοποίηση όσο το δυνατό μεγαλύτερων οικονομιών το 1992»⁽³⁾.

1.10. Η ΟΚΕ παραπέμπει στην εντολή που έδωσε το Συμβούλιο στην Επιτροπή σε συνάρτηση με τις διαπραγματεύσεις της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ)⁽⁴⁾: «πρέπει να υποβληθούν το συντομότερο δυνατό συγκεκριμένες προτάσεις οι οποίες θα συνδυάζονται με ανάλογη χρηματοδοτική αλληλεγγύη, θα προσφέρουν στους γεωργούς της Κοινότητας ένα αξιόλογο μέλλον και θα συνδέονται με τις υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ. Το σχέδιο αυτό βασίζεται στους εξής παράγοντες:

- διασφάλιση της ανταγωνιστικής ικανότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας,

⁽¹⁾ Έγγρ. COM(91) 100 τελ.

⁽²⁾ Έγγρ. COM(91) 100 τελ., κεφάλαιο I, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο.

⁽³⁾ Έγγρ. COM(91) + 2 τελ., τομ. I, σ. 14, σημείο 27.

⁽⁴⁾ Έγγρ. SN/286/1/90

- να κατευθυνση της στηριξης που παρεχεται στους γεωργους κατα τροπο ωστε απο τη διαφορα που υφισταται οσον αφορα τις διαρθρωσεις της εκμεταλλευσης και της παραγωγης, θα κρατειται η παραγωγή υπο ελεγχο και θα διασφαλιζεται ενα ικανοποιητικο επιπεδο εισοδηματικής υποστηριξης,
- ενισχυση της διαρθρωτικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας για ουδέτερη παραγωγή, το κυριο βαρος της οποίας θα βρίσκεται σε εκείνες τις κατηγορίες παραγωγών η περιοχών που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες προσαρμογής στα νέα δεδομένα μεγαλύτερη σημασία, εξάλλου, θα πρέπει να αποδίδεται στα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος και ποιότητας της παραγωγής

2 Παρατηρήσεις

2.1 Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της εκτίμησης της Επιτροπής για την κατάσταση της αγοράς καθώς και της καταστάσεως των δαπανών, όπως αυτή παρουσιάστηκε στο ΕΓΤΠΕ

2.2 Λόγω έλλειψης χρόνου η ΟΚΕ δεν μπορεί να ασχοληθεί με τρόπο εμπεριστατωμένο για ορισμένες λεπτομερείες των προτάσεων για τις τιμές

2.3 Η ΟΚΕ θεωρεί παντως ότι οι προτάσεις της Επιτροπής θα τροποποιηθούν για να ληφθούν υπόψη και οι ανάγκες που αναφέρονται κατωτέρω

2.4 Ορισμένες από τις μειώσεις τιμών και συναφή μέτρα που προτείνει η Επιτροπή, έχουν ως συνέπεια αισθητές απώλειες εισοδήματος για τους γεωργούς. Η ΟΚΕ κρίνει οσον αφορά τη θέση των γεωργών και με την επιφύλαξη των σημείων 2.4.1 και 1.6 της γνωμοδότησης, ότι δεν πρέπει να μειωθούν οι γεωργικές τιμές πριν τη λήξη της συζήτησης για τη μεταρρύθμιση. Η ίδια η Επιτροπή κρίνει ότι

«Η αγοραστική δύναμη των απασχολούμενων στη γεωργία, αυξήθηκε ελαχιστα στο χρονικό διάστημα 1975 έως 1989. Η κατάσταση είναι ακόμα πιο ανησυχητική διότι, στο ίδιο χρονικό διάστημα, ο ενεργός γεωργικός πληθυσμός μειώθηκε κατά 35%»⁽¹⁾

2.4.1 Το ύψος των πιστώσεων τις οποίες όρισε η Επιτροπή πρέπει να αξιολογηθεί στο επακρο

2.4.1.1 Η ΟΚΕ εφίστα την προσοχή στο ότι θα μπορούσαν να έχουν επιτευχθεί σημαντικές οικονομίες κατά τα οικονομικά έτη 89 και 90 με την εφαρμογή των σταθεροποιητών

2.4.1.2 Η υπερβάση των δαπανών που όρισε το ΕΓΤΠΕ αποδίδεται σε μεγάλο μέρος από ασυνήθεις περιστάσεις που έχουν τα αίτια τους εντός και εκτός της γεωργίας

2.4.1.3 Η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να εξαντληθεί η προβλεπόμενη από τις δηλώσεις και αποφάσεις του Κοινοβουλίου

και του Συμβουλίου παροχή συμπληρωματικών οικονομικών πόρων οι οποίοι αναμένεται να προκύψουν από τη γερμανική ενοποίηση. Από τα παραπάνω συναγεται ευκόλα η υπερβάση των γεωργικών κατευθυντήριων γραμμών κατά 480 εκατομ. Ecu, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής. Η ΟΚΕ δεν θεωρεί σκοπιμο να επιβαρυνονται μονομερως οι γεωργοι με το κοστος των πολιτικων εξελιξεων

2.5 Λόγω των διαπραγματεύσεων ΓΣΔΕ η Επιτροπή πρέπει να αποφύγει μέτρα τα οποία οδηγούν στην αποδυναμωση της διαπραγματευτικής της θέσης. Το τμήμα συμφωνεί επομένως με ορισμένα επείγοντα μέτρα μόνο, τα οποία οδηγούν σε ανακούφιση της αγοράς αλλά δεν έχουν ως συνέπεια την περαιτέρω συρρικνώση του γεωργικού εισοδήματος

2.6 Για τους λόγους που εξετέθησαν, η ΟΚΕ προτείνει να συγκρατηθούν οι τιμές του οικονομικού έτους 1990/1991 και να εισαχθούν μόνο ορισμένα μέτρα τα οποία ελαττώνουν τα διαρθρωτικά πλεονασματα στους τομείς σιτηρών, βοδινού κρεατός και γαλακτός όπως και ορισμένες αλλαγές στις προτάσεις για μεσογειακά προϊόντα

2.6.1 Η ΟΚΕ προτείνει όπως λόγω των δυσκολιών διαθεσης ή μιας καταναλώσεως που μειώνεται οσον αφορά ορισμένα γεωργικά προϊόντα (π.χ. κρέας και γάλα) ληφθούν ιδιαίτερα μέτρα για την αύξηση των δυνατοτήτων διαθεσης των προϊόντων αυτών

2.6.2 Με τα μέτρα στηριξης θα επιτευχθεί ταυτοχρονα μειωση των δαπανων του προϋπολογισμού

3 Επιμέρους τομείς

3.1 Σιτηρα

3.1.1 Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής για παύση καλλιέργειας των γαιών. Αποτελούν μια πρώτη δυνατότητα για,

— παρεμπόδιση της περαιτέρω αύξησης των χρηματοδοτικών αναγκών,

— παρεμπόδιση της περαιτέρω συρρικνώσεως του γεωργικού εισοδήματος,

— επιτεύξη ισορροπίας στις διεθνείς αγορές μέσω της άρσης των στρεβλώσεων της αγοράς, κατά τις διαπραγματεύσεις της ΓΣΔΕ

3.1.2 Προκειται μόνο για μέτρο που θα διαρκέσει ένα χρόνο. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προσέξει όπως το μέτρο αυτό μην έχει αρνητικές επιπτώσεις στους ιδιαίτερα μειονεκτικούς τομείς

3.1.3 Η ΟΚΕ υποδεικνύει, παντως, ότι η παύση της καλλιέργειας αποτελεί ένα μέτρο με επιπτώσεις στην αγορά και πρέπει να χρηματοδοτηθεί με τρόπο εντονότερο από ό,τι μέχρι σήμερα. Παροτρύνει την Επιτροπή να μεριμνήσει μέσω καταλλήλων ενεργειών όπως στην παύση της καλλιέργειας μετεχούν όλες οι περιφέρειες με αναλόγο τρόπο

⁽¹⁾ Εγγρ. COM(90) 100 τελ. σ. 2

3.1.4. Ως προς την εφαρμογή των μέτρων από διοικητική άποψη, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει κατάλληλες προτάσεις, οι οποίες θα καθιστούν περιττή τη μεταφορά κεφαλαίων μεταξύ πωλητή και αγοραστή.

3.2. Σκληρό σιτάρι

3.2.1. Η ΟΚΕ μπορεί να δεχθεί τη μείωση της τιμής για το σκληρό σίτο κατά 7% περίπου, αλλά μόνο υπό τον όρο ότι στις μεσογειακές περιοχές όπου καλλιεργείται κατά παράδοση ο σκληρός σίτος παρόμοια μείωση θα αντισταθμίζεται με αντίστοιχη αύξηση της ενίσχυσης στην παραγωγή.

3.3. Ρύζι

3.3.1. Η ΟΚΕ διαφωνεί με τη μείωση της τιμής παρέμβασης και συμφωνεί με τη διατήρηση, της ενίσχυσης για την παραγωγή του ρυζιού «Indica» κατά το 1991/1992 στο επίπεδο του οικονομικού έτους 1990/1991.

3.4. Ελαιούχοι σπόροι, σόγια, πρωτεϊνούχοι σπόροι, λίνος και λινέλαιο

3.4.1. Η ΟΚΕ προτείνει να μην επιχειρηθεί μείωση των βασικών τιμών και των τιμών παρέμβασης όπως και των ελάχιστων τιμών και των τιμών που προβλέπονται κατά 3% ούτε και κατάργηση της προσαύξησης για τα κραμβέλαια ή γογγυλέλαια και, ειδικότερα, να υπάρξει αναμονή όσον αφορά τα αποτελέσματα της προταθείσας δράσης για παύση καλλιέργειας των γαιών, τα οποία προβλέπεται ότι θα έχουν συνέπειες στην παραγωγή ελαιούχων σπόρων λόγω της μείωσης των καλλιεργήσιμων γαιών.

3.4.2. Για τους κραμβόσπορους και γογγυλόσπορους οι τιμές παραγωγού μεταξύ 1986 και 1990 μειώθηκαν συνολικά κατά 21%, ως συνέπεια του καθεστώτος των σταθεροποιητών. Τα καθαρά κέρδη, από τους πρωτεϊνούχους σπόρους, το λίνος και το λινέλαιο παρουσιάζουν μείωση από χρόνια. Η ελλειμματική κατάσταση γι' αυτά τα φυτά, τα οποία είναι πολύ σημαντικά από άποψη περιβαλλοντικής πολιτικής, δικαιολογεί τα προτεινόμενα μέτρα.

3.4.3. Επιπλέον, υφίσταται στενή σχέση μεταξύ της οργάνωσης της αγοράς ελαιούχων σπόρων και των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων της ΓΣΔΕ.

3.4.4. Είναι νωρίς ακόμη για την κατάργηση της προσαύξησης για τα κραμβέλαια και γογγυλέλαια. Τα είδη κραμβόσπορων και γογγυλοσπόρων που διατίθενται προς το παρόν δεν είναι ακόμη τόσο ασφαλή, όσο οι μέχρι τώρα εφαρμόζόμενες καλλιέργειες κραμβόσπορων και γογγυλοσπόρων.

3.4.5. Η μετάθεση της προθεσμίας για τον επίσημο υπολογισμό της συγκομιδής κραμβόσπορων και γογγυλόσπορων καθώς και ηλιάνθων και σόγιας παρεκκλείει την τακτοποίηση του λογαριασμού μεταξύ των παραγωγών και των πρώτων αγοραστών. Προτείνεται επομένως η μη πραγματοποίηση αυτής της μετατόπισης.

3.5. Ελαιόλαδο

3.5.1. Η ανώτατη εγγυημένη ποσότητα (ΑΕΠ) δεν αλλάζει και μάλιστα οριστικοποιείται για τα επόμενα τρία οικονομικά

έτη. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ήδη από καιρό την αύξηση της ΑΕΠ και την προστασία των μικρών επιχειρήσεων από τις συνέπειες των σταθεροποιητών γι' αυτόν τον τομέα.

3.5.2. Για την ενίσχυση της παραγωγής διατηρείται το όριο των 500 kg για τους μικρούς παραγωγούς. Το κατώτατο αυτό όριο πρέπει να αυξηθεί.

3.6. Ζαχαρότευτλα

3.6.1. Δεν πρέπει να επιχειρηθεί μείωση της τιμής παρέμβασης για τη λευκή ζάχαρη κατά 5% και μείωση της ελάχιστης τιμής για τα τεύτλα κατά 5%, κυρίως διότι οι δαπάνες για τη διάθεση των κοινοτικών πλεονασμάτων δεν βαρύνουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό. Η παραγωγή ρυθμίζεται με το σύστημα των ποσοστώσεων. Με το σύστημα των ποσοστώσεων επιτυγχάνεται η ανάπτυξη μιας αποδοτικής παραγωγής τεύτλων και ζάχαρης στην Κοινότητα. Ενώπιον της δυσχερούς κατάστασης της λειτουργίας της γεωργίας, δεν θα πρέπει να περικοπούν οι υφιστάμενες δυνατότητες των γεωργών για την αποκόμιση εσόδων.

3.7. Καπνός

3.7.1. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει για μια ακόμη φορά την πρότασή της στις 27 Ιανουαρίου 1988⁽¹⁾, για σταδιακή κατάργηση της έλλειψης ισορροπίας στην αγορά καπνού με κοινωνικοδιαρθρωτικά μέτρα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, και υποστηρίζει ως εκ τούτου μια συνεπή πολιτική για τον καπνό και τα προϊόντα καπνού.

3.7.2. Η ΟΚΕ παραπέμπει στην αναμενόμενη σύντομα μεταβολή των σημερινών ρυθμίσεων αγοράς. Πρέπει να προταθούν βασικοί μηχανισμοί που θα τεθούν στην πράξη ήδη για την περίοδο του 1992.

3.8. Οπωροκηπευτικά

3.8.1. Η ΟΚΕ καλεί για την εδραίωση μιας προσανατολισμένης προς την αγορά συντονισμένης πολιτικής που αποβλέπει στην ποιότητα σε όλα τα κράτη μέλη.

3.8.2. Επομένως δεν πρέπει να πραγματοποιηθεί περαιτέρω μείωση των ελαχίστων ορίων παρέμβασης για τα μήλα κατά 3% του μέσου όρου παραγωγής των τελευταίων 5 ετών.

3.9. Καρποί με κέλυφος

3.9.1. Ενώπιον της σοβαρής κατάστασης στον τομέα των ξηρών καρπών στην Κοινότητα και ύστερα από τις καθυστερήσεις που προκάλεσε η ψήφιση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 789/89, δεν έχει κανένα απολύτως νόημα η εκ νέου αλλαγή αυτού του κανονισμού ένα περίπου χρόνο ύστερα από την

(¹) ΕΕ αριθ. C 112 της 7. 5. 1990.

ψήφισή του, και, λόγω των προβλημάτων του προϋπολογισμού και κυρίως διότι η παραγωγή φουντουκιών και αμυγδάλων στην ΕΟΚ είναι έντονα ελλειμματική.

3.9.1.1. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι από αυτές τις ενισχύσεις δεν επωφελείται η παραγωγή αλλά η βελτίωση της ποιότητας και η εμπορία και ότι αυτά τα μέσα που αναφέρονται στην ανακοίνωση ως βασικά «για την ανάπτυξη και το μέλλον της ΚΓΠ», δεν προκαλούν στρεβλώσεις στην αγορά και συμφωνούν με τη Συμφωνία της ΓΣΔΕ.

3.10. Βαμβάκι

3.10.1. Διατηρείται η ανώτατη εγγυημένη ποσότητα. Απαιτείται όμως μια αύξηση, επειδή η ποσότητα είχε ορισθεί σε μια χρονική στιγμή σύμφωνα με πολύ συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες, οι οποίες δεν υφίστανται πλέον στη σημερινή κατάσταση. Κατά τα άλλα πρόκειται για ένα περιορισμένο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα προϊόν.

3.11. Βόειο κρέας

3.11.1. Η προβλεπόμενη συγκράτηση των τιμών της οργάνωσης αγοράς στο υφιστάμενο επίπεδο δίνει μια απατηλή εικόνα σταθερότητας των τιμών. Οι όροι παρέμβασης που προκύπτουν από τις τιμές του κανονισμού της αγοράς πρέπει να αλλάξουν επειδή προβλέπεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση των τιμών.

3.11.1.1. Η προβλεπόμενη κατάργηση του λεγόμενου «δικτύου ασφαλείας» καθώς και η δραστική μείωση των κατώτατων ορίων για τον ορισμό αγορών παρέμβασης υποβαθμίζει την παρέμβαση τόσο, ώστε αυτή καθίσταται ασήμαντη ως μέσο στήριξης της αγοράς. Η ΟΚΕ δεν συμφωνεί με τα προβλεπόμενα μέτρα. Ένας ενδεχόμενος περιορισμός των μέτρων παρέμβασης πρέπει να γίνει κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διαφυλαχθεί ο ποσοτικός περιορισμός στις αγορές παρέμβασης που ίσχυε μέχρι τώρα αλλά και να περιορίζονται αυτές σε ορισμένες εποχές. Τα κατώτατα όρια για τις αγορές παρέμβασης πρέπει να συγκρατηθούν στο μέχρι τώρα επίπεδο. Σύμφωνα με την ΟΚΕ η Επιτροπή οφείλει να επανεξετάσει τις διαδικασίες σε σχέση με τις δαπάνες αποθήκευσης, την απόσβεση των αποθεμάτων και την εξάλειψη των αποθεμάτων για να καθορίσει αν μέρος των απαραίτητων οικονομικών μπορεί να επιβαρύνει άλλα συμφέροντα εκτός εκείνων των γεωργών.

3.11.1.2. Εάν πρέπει να περιορισθεί η παρέμβαση, αυτό θα γίνει με σκοπό την εξισορρόπηση του υφιστάμενου συστήματος επιδοτήσεων, δηλ. επέκταση της παροχής επιδοτήσεων για τα βοοειδή. Απαιτούνται επειγόντως μέσα αποκατάστασης της ισορροπίας της αγοράς βοδινού κρέατος. Επομένως γίνεται αποδεκτή μία σύνδεση των επιδοτήσεων για τον αριθμό των ζώων ανά εκτάριο καλλιεργούμενης ζωοτροφής με μια ρεαλιστική σχέση 2,5 ζωικών μονάδων ανά καλλιεργούμενο εκτάριο. Οι υπερβολικοί περιορισμοί από άποψη περιβαλλοντικής πολιτικής και οικονομίας της εκμεταλλεύσεως αφορούν ιδιαίτερα τους μικρούς παραγωγούς.

3.11.1.3. Για να αποκατασταθεί η ισορροπία της αγοράς πρέπει να περιορισθούν οι εισαγωγές βοοειδών για εκτροφή στην Κοινότητα, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται η πλεονασματική κατάσταση της αγοράς βοδινού κρέατος. Στα πλαίσια του προγράμματος εντατικοποίησης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πρέπει να υποστηριχθούν ο προσωρινός περιορισμός και η μερική παύση της καλλιέργειας εκτάσεων προς εκτροφή βοοειδών.

3.12. Γάλα

3.12.1. Μια μεταβολή των υπό εγγύηση ποσοτήτων κατά το τρέχον έτος δημιουργεί ήδη σοβαρά προβλήματα στις περιοχές που δεν είναι ικανοποιημένες (π.χ. έντονη μείωση της παραγωγής γάλακτος ανάλογα με το μήνα). Η ΟΚΕ λαμβάνει γνώση της άποψης της Επιτροπής ότι λόγω της νομικής κατάστασης, δεν είναι πλέον δυνατή μια αλλαγή των εγγυημένων ποσοτήτων πέραν της 1ης Απριλίου. Επειδή μια μείωση της υπό εγγύηση ποσότητας συμβάλλει στη σταθεροποίηση της αγοράς, η ΕΚ οφείλει να υποβάλει αμέσως ένα εθελούσιο πρόγραμμα για την επαναγορά διαρθρωτικών πλεονασμάτων γάλακτος.

3.12.1.1. Η συζήτηση σχετικά με την προσαρμογή των εγγυημένων ποσοτήτων πρέπει να γίνει στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ.

3.12.1.2. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μη συμβάλει στην αύξηση των δυσχερειών διάθεσης στην εσωτερική αγορά με μια περιοριστική πολιτική στη διαμόρφωση των τιμών και των ενισχύσεων.

3.13. Γεωργονομισματικές προτάσεις

3.13.1. Επειδή οι πράσινες ισοτιμίες καταργούνται μέχρι το τέλος του 1992 και οι αποκλίσεις που παραμένουν (εκτός από την ελληνική δραχμή) είναι μικρές, πρέπει οι τελευταίες να περιορισθούν τουλάχιστον κατά το ήμισυ και όχι κατά ένα τρίτο όπως προτείνει η Επιτροπή.

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

(Άρθρο 43, 4 του Εσωτερικού Κανονισμού)

Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε κατά τη συζήτηση.

Σελίδα 3, παρ. 1.8.2

Στο κείμενο της παρ. 1.8.2 προστίθεται το εξής κείμενο:

«Η ΟΚΕ δέχεται ευνοϊκά τους στόχους αυτούς και θα εξετάσει ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για την υλοποίησή τους.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 45, αποχές: 10.

Γνωμοδότηση για την τροποποίηση της πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την υποχρεωτική χρησιμοποίηση της ζώνης ασφαλείας σε οχήματα κάτω των 3,5 τόννων⁽¹⁾

(91/C 159/17)

Στις 28 Ιανουαρίου 1991, το Συμβούλιο αποφάσισε, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 198 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω τροποποίηση της πρότασης οδηγίας του Συμβουλίου.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Απριλίου 1991 με βάση την εισήγηση του κ. Tukker.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991), η ΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Σχετικά με την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σε ό,τι αφορά τη χρησιμοποίηση της ζώνης ασφαλείας και τα σημεία αγκύρωσης της ζώνης αυτής σε διάφορες κατηγορίες οχημάτων με κινητήρα υπάρχει ήδη μια σειρά από οδηγίες του Συμβουλίου. Οι διατάξεις των οδηγιών 81/575/ΕΟΚ και 82/318/ΕΟΚ θα έπρεπε κανονικά να ισχύουν από 30 Σεπτεμβρίου 1982 και οι διατάξεις της οδηγίας COM(88) 544 από 1η Ιανουαρίου 1993.

1.2. Στις οδηγίες αυτές η χρησιμοποίηση της ζώνης ασφαλείας θεωρείται υποχρεωτική τόσο στα εμπρόσθια όσο και στα οπίσθια καθίσματα για τις ακόλουθες κατηγορίες οχημάτων με κινητήρα.

— M1: Οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά προσώπων με οκτώ θέσεις κατ'ανώτατο όριο εκτός από τη θέση του οδηγού.

— M2: Οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά προσώπων με περισσότερες από οκτώ θέσεις εκτός από τη θέση του οδηγού και με ανώτατο βάρος 3,5 τόννων.

— N1: Οχήματα που προορίζονται για τη μεταφορά εμπορευμάτων με ανώτατο βάρος 3,5 τόννων.

1.3. Οι οδηγίες αυτές αφορούν γενικά άτομα άνω των δώδεκα ετών. Σε ό,τι αφορά τα παιδιά μικρότερης ηλικίας οι οδηγίες ορίζουν απλώς ότι δεν επιτρέπεται να κάθονται στα εμπρόσθια αλλά μόνο στα οπίσθια καθίσματα.

2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Η πρόταση για τροποποίηση της οδηγίας COM(88) 544 τελ. ορίζει με πολύ σαφή τρόπο σε ποια καθίσματα και με ποιο τρόπο πρέπει να μεταφέρονται στα παραπάνω οχήματα άτομα ηλικίας κάτω των δώδεκα ετών, δηλαδή παιδιά νεώτερα των έντεκα ετών· επίσης ορίζει ως υποχρεωτική τη χρήση

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 308 της 8. 12. 1990, σ. 11.

μέσων ασφαλείας για τα άτομα αυτά. Τα μέσα ασφαλείας δύναται να αποτελούνται είτε από ξεχωριστά συστήματα είτε από συστήματα που συμπεριλαμβάνουν τις ήδη υφιστάμενες ζώνες ασφαλείας για τους ενήλικες.

2.2. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διατυπώνει στη γνωμοδότηση της 2ας Μαΐου 1989 για την οδηγία COM(88) 544 τελ. τα ακόλουθα:

«Η ΟΚΕ κρίνει ότι ήδη διατίθενται στην αγορά ικανοποιητικά συστήματα για τη μεταφορά μικρών παιδιών με ζώνη ασφαλείας (κάτω των δώδεκα ετών) ώστε να δικαιολογείται η ταχεία έκδοση οδηγίας για αυτήν την κατηγορία επιβατών.»

2.3. Επομένως, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της επειδή η Επιτροπή προτείνει παρόμοια οδηγία και συμφωνεί σε γενικές γραμμές με το περιεχόμενό της. Ωστόσο, η ΟΚΕ επισύρει την προσοχή του Συμβουλίου στα ακόλουθα:

α) Η ΟΚΕ λυπάται διότι δεν έχει υιοθετηθεί ακόμη η οδηγία COM(88) 544 λόγω άρνησης ορισμένων κρατών μελών. Ελπίζει ότι σύντομα θα αποσύρουν τα κράτη αυτά τις αντιρρήσεις τους ώστε να υιοθετηθεί σύντομα η οδηγία COM(88) 544 στο σύνολό της συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων σχετικά με την ασφάλεια των παιδιών.

β) Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η χρησιμοποίηση της συνηθισμένης ζώνης για ενήλικες, δηλαδή με τρία σημεία αγκύρωσης, από παιδιά ηλικίας 4 έως 12 ετών εγκυμονεί κινδύνους εάν δεν ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα για να αποφευχθούν ενδεχόμενοι τραυματισμοί στο λαιμό ή στον αυχένα. Για τα παιδιά αυτής της ηλικίας η χρησιμοποίηση (αυτόματης) ζώνης που στερεώνει στους γοφούς, χωρίς συμπληρωματικά συστήματα, προσφέρει μεγαλύτερη ασφάλεια από ό,τι η ζώνη με τρία σημεία αγκύρωσης που προορίζεται για ενήλικες χωρίς συμπληρωματικά συστήματα.

Μόνο τα παιδιά ηλικίας 10 έως 12 ετών και αναστήματος 140 εκ. μπορούν να χρησιμοποιούν τη ζώνη με τρία σημεία αγκύρωσης χωρίς πρόβλημα. Τα μικρότερα παιδιά πρέπει

να κάθονται σε υπερυψωμένο κάθισμα με ειδικό μαξιλάρι σε περίπτωση που χρησιμοποιούν τη ζώνη με τρία σημεία αγκύρωσης.

Ικανοποιητική ασφάλεια προσφέρει για τα παιδιά που είναι λίγο μεγαλύτερα των τεσσάρων ετών η ζώνη με τέσσερα σημεία αγκύρωσης: με αυτή τη ζώνη δεν υπάρχει ο κίνδυνος να γλιστρήσουν κάτω από τη ζώνη όπως μπορεί να συμβεί με τη ζώνη που στερεώνει στους γοφούς («κίνηση υποβρυχίου»). Εάν δεν υπάρχει, καλύτερη λύση προσφέρει και η ζώνη που στερεώνει στους γοφούς. Αυτό αφορά κυρίως τα παιδιά άνω των 6 ετών.

γ) Σκοπός της διάταξης που αναφέρεται στο σημείο δ) είναι να υπάρχει στα πίσω καθίσματα ικανοποιητική ασφάλεια για τα παιδιά έως πέντε ετών, εφόσον διατίθενται τα κατάλληλα μέσα ασφαλείας. Αυτό αφορά ασφαλώς και τα μεγαλύτερα παιδιά αν έχουν ληφθεί συμπληρωματικά μέτρα για τη χρησιμοποίηση ζώνης ασφαλείας που προορίζεται για ενήλικες. Εάν δεν υπάρχουν συμπληρωματικά συστήματα, αναστέλλεται η υποχρέωση για χρησιμοποίηση ζώνης ασφαλείας. Κατ'αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται η υποχρεωτική χρησιμοποίηση της ζώνης τριών σημείων όταν υπάρχει κίνδυνος τραυματισμού. Στην περίπτωση αυτή είναι προτιμότερη μια ζώνη για το σώμα.

δ) Η ΟΚΕ προτείνει να τροποποιηθεί το κείμενο του άρθρου 2, παράγρ. 3 ως εξής: «Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, το αργότερο μέχρι την 1η Ιουνίου 1991, όλα τα παιδιά έως 12 ετών που καταλαμβάνουν το πίσω κάθισμα, με φόρα προς τα εμπρός, οδικού οχήματος της κατηγορίας M1, ανεξάρτητα από την ημερομηνία κυκλοφορίας του, φέρουν σύστημα συγκράτησης όπου αυτό υπάρχει. Ένα τέτοιο σύστημα πρέπει να έχει εγκριθεί από την αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους και η έγκρισή αυτή να έχει επικυρωθεί και από τα άλλα κράτη μέλη ώστε το σύστημα αυτό να μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλα τα κράτη μέλη. Τα παιδιά άνω των τεσσάρων ετών πρέπει να συγκρατούνται με την υπάρχουσα στο όχημα ζώνη ασφαλείας ή με το καταλληλότερο μέσο ασφαλείας όπως προσδιορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, εφόσον χρησιμοποιείται και πρόσθετο σύστημα ασφαλείας το οποίο να είναι κατάλληλο για την ηλικία και το βάρος του παιδιού.

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την παρασκευή και διάθεση στην αγορά ορισμένων ουσιών που χρησιμοποιούνται στην παράνομη παρασκευή ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών⁽¹⁾

(91/C 159/18)

Στις 17 Ιανουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 100 Α της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα περιβάλλοντος, δημόσιας υγείας και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Απριλίου 1991, με βάση ισηγητική έκθεση του κ. Proumens.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991), υιοθέτησε με πλειοψηφία και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ επιδοκιμάζει με μεγάλες επιφυλάξεις τις ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα πρόταση οδηγίας.

Εντούτοις, θεωρεί ότι καίτοι τα μέτρα αυτά μπορεί να επιτρέψουν ορισμένη επιτήρηση του παράνομου εμπορίου, οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα πρόταση οδηγίας δεν αρκούν για να θέσουν τέλος στο εμπόριο των ναρκωτικών.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι ρυθμίσεις αυτές πρέπει να συμπεριληφθούν σε ένα πληρέστερο πλαίσιο ώστε να μην θεωρηθεί ότι το παρόν κείμενο δεν αποτελεί παρά μια παρουσίαση χωρίς να λύνει το πρόβλημα, λαμβανομένων κυρίως υπόψη ορισμένων παρατηρήσεων που αναφέρονται κατωτέρω.

Σχετικά, παρατηρείται ότι νέες διεθνείς διαπραγματεύσεις διεξάγονται τώρα στις ΗΠΑ. Με τη συμμετοχή ιδίως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ο κατάλογος θα διευρυνθεί.

Οι τροποποιήσεις αυτές είναι αναγκαίες αφενός για την πάλη κατά των ναρκωτικών και αφετέρου, επειδή επιτρέπουν μια καλύτερη ισορροπία σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά τους παραγωγούς χημικών προϊόντων.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η πρόταση οδηγίας αφορά ορισμένα χημικά προϊόντα που αποκαλούνται «προδρόμοι», τα οποία ως αυτοτελή χημικά προϊόντα δεν είναι παράνομα, αλλά των οποίων η χρήση έχει εκτραπεί από τη συνήθη χρησιμοποίηση και επιτρέπεται για την παράνομη παρασκευή ναρκωτικών.

1.2. Αποτελεί συνέχεια σε αίτημα που έχει εκφραστεί στη «σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του παράνομου εμπορίου ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών» το 1988.

1.3. Συμπληρώνει επίσης τον κανονισμό του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1990 σχετικά με την επιτήρηση του εξωτερικού εμπορίου στον τομέα των «προδρόμων».

1.4. Οι εν λόγω ουσίες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

— ουσίες περιορισμένης χρήσης για νόμιμες χρήσεις (πίνακας 1 του παραρτήματος),

— ουσίες ουσιαστικής σημασίας για νόμιμη εμπορική χρήση (πίνακας 2 του παραρτήματος).

1.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταπολέμησης των ναρκωτικών (CELAD) έχει εγκρίνει τα μέτρα επιτήρησης για τους προδρόμους.

1.6. Η οδηγία προτείνει την τήρηση μητρώων που θα επιτρέπουν την επίβλεψη των συναλλαγών για τις ουσίες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα όπου θα αναφέρονται οι πωλήσεις προς τις επιχειρήσεις που διαθέτουν άδεια εκμετάλλευσης στο φαρμακευτικό τομέα (πίνακας 1) και για τις ουσίες που περιλαμβάνονται στον πίνακα 2, με τις ίδιες ενδείξεις αν οι συναλλαγές υπερβαίνουν τις ποσότητες που αναφέρονται στον πίνακα 3.

2. Παρατηρήσεις

2.1. Για τη διανομή των ουσιών που έχουν ταξινομηθεί, προβλέπεται να συμπεριλαμβάνονται και παρασκευάσματα που περιέχουν ταξινομημένες ουσίες οι οποίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα.

Η ρύθμιση αυτή θα δημιουργήσει προβλήματα κατά την εφαρμογή της, διότι στο σύνθετο εμπορικό κύκλωμα παρόμοια μείγματα, εξαιρέσει αυτών που κατευθύνονται στη φαρμακευτική βιομηχανία, μπορεί να διαφύγουν της προσοχής των υπευθύνων που ορίζει το άρθρο 1, παράγραφος 2, εδάφιο γ).

2.2. Στον ίδιο ορισμό των ταξινομημένων ουσιών, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι αυτές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ή να ανακτηθούν με απλά μέσα.

Η ΟΚΕ διερωτάται εάν η Επιτροπή εξέτασε σωστά το πρόβλημα των παρασκευασμάτων και της πιθανής εξάλειψης των άλλων ουσιών που περιέχονται στα παρασκευάσματα αυτά ώστε να προκύψουν οι ουσίες οι οποίες αναφέρονται από την παρούσα πρόταση οδηγίας.

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 21 της 29. 1. 1991, σ. 17.

Η Επιτροπή δεν επεξηγεί, άλλωστε, τι εννοεί με απλά μέσα.

2.3. Η ΟΚΕ διερωτάται σε ποιο βαθμό οι ποσότητες που αναφέρονται στον Πίνακα 3 του παραρτήματος είναι λογικές, κυρίως για την ακετόνη, τον αιθυλαιθέρα και τον οξείκο ανιδρύτη.

Πράγματι, πρόκειται για ουσίες τρέχουσας χρήσης που χρησιμοποιούνται συχνά σε μεγάλες ποσότητες, και η έννοια του λίτρου είναι πολύ θεωρητική.

Η Επιτροπή προβλέπει ακόμη να τροποποιήσει τον πίνακα ΙΙΙ του παραρτήματος σε συνάρτηση με στοιχεία που παρέχει η Ευρωπαϊκή Χημικοβιομηχανία.

2.4. Από την άποψη αυτή δεν φαίνεται να προβλέπει την τήρηση μητρώων στους λιανοπωλητές, π.χ. φαρμακοποιούς και πωλητές αρωμάτων, οι οποίοι όμως θα ελέγχονται μέσω των χονδρεμπόρων ή των παρασκευαστών προμηθευτών τους.

2.5. Όσον αφορά τη γνωστοποίηση, η ΟΚΕ δέχεται καθ'ολοκληρίαν τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στο άρθρο 5 για την προστασία των ατόμων που εκμυστηρεύονται τις υποψίες τους ή που είναι σε θέση να γνωρίζουν ένα πραγματικό λαθρεμπόριο.

Εντούτοις, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η έννοια της πληροφόρησης λόγω «της επαγγελματικής τους δραστηριότητας» θα πρέπει να σταθμισθεί με τον όρο «κυρίως».

Πράγματι, ορισμένα άτομα εκτός επιχειρήσεων πιθανόν να έχουν πληροφορίες για λαθρεμπόριο. Η προστασία τους πρέπει να εξασφαλίζεται με τον ίδιο τρόπο όπως εκείνη των επαγγελματιών.

Είναι αυτονόητο ότι οι καταχρηστικές και/ή κακοήθεις καταγγελίες πρέπει να διώκονται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών.

2.6. Η ΟΚΕ διερωτάται σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφος 2, σε ποιο μέτρο και με ποια κριτήρια οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών θα μπορούν να απαγορεύουν τη διάθεση στην αγορά ή την παρασκευή ταξινομημένων ουσιών, κυρίως στην περίπτωση που οι ουσίες αυτές περιέχονται σε ένα παρασκεύασμα.

2.7. Η Επιτροπή, στο άρθρο 8 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν κυρώσεις. Αυτές, ωστόσο, δεν θα αφορούν παρά τις παραβάσεις των διατάξεων της οδηγίας, δηλαδή την τήρηση μητρώων.

Η Επιτροπή θα πρέπει να επιμένει όπως τα κράτη μέλη προβλέψουν κλιμάκωση των κυρώσεων, ώστε να υπάρχει διαφορά μεταξύ παράλειψης και αμέλειας καταχώρησης, μη τήρησης μητρώου, παραπλανητικής εγγραφής ποσοτήτων και της εκ προθέσεως απόκρυψης σημαντικών πληροφοριών. Η Επιτροπή ασχολείται ήδη με το θέμα.

2.8. Η ΟΚΕ επιμένει ιδιαίτερα να γνωστοποιούν αμέσως οι επιχειρηματίες στις αρχές των κρατών μελών και/ή στην Επιτροπή τις παραβάσεις ή τις υποψίες που μπορεί να έχουν χωρίς να περιμένουν τη συγκέντρωση πληροφοριών από τα μητρώα που θα επιτρέψει τη διακρίβωση πιθανού λαθρεμπορίου.

2.9. Η ΟΚΕ ανησυχεί με τις ρυθμίσεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 9, δεύτερη περίπτωση, σχετικά με τις άλλες ουσίες που δεν περιέχονται στο παράρτημα και οι οποίες θα μπορεί να προορίζονται σε παράνομη παρασκευή ναρκωτικών ή ψυχοτρόπων ουσιών.

2.10. Για ορισμένα «μέρη στις εμπορικές συναλλαγές» τα οποία είναι εμπορικοί πράκτορες και δεν έχουν καμία γνώση των ουσιών, όπως νοούνται στην οδηγία, είναι δύσκολο να καθιερωθεί δεσμός μεταξύ μη προσδιορισμένων προϊόντων και παράνομου εμπορίου.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ, έχοντας υπόψη τη σημασία του θέματος, διερωτάται εάν η παρούσα οδηγία δεν θα έπρεπε να είναι μάλλον κανονισμός.

Σχετικά, η Επιτροπή προτίμησε να χρησιμοποιήσει τη μορφή της οδηγίας, λαμβάνοντας υπόψη αφενός, τις διατάξεις που υπάρχουν ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη, και αφετέρου, διότι έχει υπόψη της το αίτημα να τεθεί σε ισχύ η εν λόγω οδηγία σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 10, δηλαδή την 1η Ιουλίου 1991.

3.2. Είναι βέβαιο ότι οι διοικητικές διατυπώσεις για την τήρηση μητρώου δημιουργούν ορισμένες δαπάνες για τις επιχειρήσεις αλλά οι δαπάνες αυτές είναι ασήμαντες σε σχέση με την τιμή πώλησης των υπόψη ουσιών δηλαδή δεν έχουν πραγματική επίπτωση για τους καταναλωτές νομίμων τελειωμένων προϊόντων στα οποία χρησιμοποιούνται αυτές οι ουσίες.

3.3. Επισυνάπτεται παράρτημα όπου περιλαμβάνονται οι νόμιμες και οι παράνομες χρήσεις των 6 ουσιών που αναφέρονται στον πίνακα Ι και των 6 ουσιών που αναφέρονται στον πίνακα ΙΙ.

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Χρήσεις των Ουσιών των πινάκων I και II

ΠΙΝΑΚΑΣ I

Ουσία	Νόμιμη χρήση	Παράνομη χρήση
Εφεδρίνη	Παρασκευάσματα για την αποσυμφόρηση της μύτης	Παρασκευή μεταμφεταμίνης
Εργομετρίνη (Εργονοβίνη)	Θεραπεία αιμορραγίας μετά τον τοκετό	Παρασκευή LSD
Εργοταμίνη	Παρασκευάσματα για τη θεραπεία των ημικρανιών	Παρασκευή LSD
Λυσεργικό οξύ	Παρασκευή LSD	Παρασκευή LSD
1-Φαινύλιον-2-Προπανόνιον (P2P, BMK)	Χρησιμοποιείται περιπτώσιακά στην παρασκευή ποντικοκτόνων και σε αρώματα	Παρασκευή αμφεταμίνης
Ψευδοεφεδρίνη	Αποσυμφορητικό της μύτης και παρασκευάσματα κατά του βήχα	Παρασκευή μεταμφεταμίνης

ΠΙΝΑΚΑΣ II

Οξικός Ανυδρίτης	Διαλυτικό που χρησιμοποιείται στην υφαντουργία και στο βερνίκωμα μετάλλων	Παρασκευή ηρωίνης από μορφίνη
Ακετόνη	Διαλυτικό που χρησιμοποιείται στην παραγωγή πλαστικού, χρωμάτων, βερνικιών	Παρασκευή ηρωίνης και κοκαΐνης
Ανθρανιλικό οξύ	Χημικό ενδιάμεσο για την παρασκευή χρωμάτων, φαρμακευτικών, αρωμάτων	Παρασκευή μεθακολόνης
Αιθυλικός αιθέρας	Διαλυτικό για την παραγωγή πολεμοφοδίων, πλαστικών ή απόσπαση λιπών, κηρού, ελαίων, αρωμάτων, χρωμάτων	Παρασκευή ηρωίνης και κοκαΐνης
Φαινυλακετικό οξύ	Παρασκευή πενικιλίνης και καρυκευμάτων	Παρασκευή αμφεταμίνης και 1-φαινύλιον-2-προπανόνιον (P2P, BMK)
Πιπεριδίνη	Διαλυτικό και ενδιάμεσος παράγοντας για ελαστικό, και εποξύ. Καταλύτης για συσσωρευτικές αντιδράσεις	Παρασκευή φαινκυκλιδίνης (PCP)

Γνωμοδότηση για την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 85/3/ΕΟΚ σχετικά με το βάρος, τις διαστάσεις και ορισμένα άλλα τεχνικά χαρακτηριστικά ορισμένων οδικών οχημάτων⁽¹⁾

(91/C 159/19)

Στις 23 Νοεμβρίου 1990, και σύμφωνα με το άρθρο 85 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα μεταφορών και επικοινωνιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Μαρτίου 1991 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bagliano.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στη διάρκεια της 286ης συνόδου ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991), υιοθέτησε με πλειοψηφία και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρόταση οδηγίας ενσωματώνει με λεπτομερείς τεχνικές περιγραφές την έννοια «μηχανικές αναρτήσεις που ισοδυναμούν με τις πνευματικές αναρτήσεις». Αυτή η έννοια καθιερώθηκε χωρίς τεχνικό ορισμό στην οδηγία ΕΟΚ/89/338 ως προϋπόθεση για να επιτρέπονται καθορισμένα συνολικά βάρη για ορισμένα οχήματα και συνδυασμούς οχημάτων. Πιο συγκεκριμένα:

- οχήματα 3 αξόνων, τ.25 ή τ.26: με πνευματική ανάρτηση ή ισοδύναμη ανάρτηση,
- οχήματα 4 αξόνων, τ.32: με πνευματική ανάρτηση ή ισοδύναμη ανάρτηση,
- αρθρωτά οχήματα, τ.36 ή τ.38: εάν διαθέτουν πνευματική ανάρτηση 4 αξόνων (2 + 2) ή ισοδύναμη ανάρτηση,
- οχήματα με δίδυμους, τ.18 ή τ.19: εάν διαθέτουν πνευματική ανάρτηση άξονες ή ισοδύναμη ανάρτηση.

1.2. Η πνευματική ανάρτηση περιορίζει την πίεση που ασκούν οι τροχοί στο οδόστρωμα. Ανάλογο θετικό αποτέλεσμα μπορεί επίσης να προκύψει από ισοδύναμες πνευματικές αναρτήσεις.

1.3. Η πνευματική ανάρτηση δεν φαίνεται να παρουσιάζει πλεονεκτήματα σε σχέση με τη μηχανική ανάρτηση. Δεν πρέπει λοιπόν να λησμονείται ότι η πνευματική ανάρτηση έχει σημασία μόνο σε σχέση με τη φθορά που προκαλείται στο οδόστρωμα.

1.4. Η οδηγία ΕΟΚ 89/338 καθόριζε επιπλέον μέγιστο φορτίο 11,5 τ. στον άξονα κινητήρος για όλα τα οχήματα, ανεξάρτητα από τον αριθμό αξόνων και τον τύπο της ανάρτησης. Η πρόταση οδηγίας επεκτείνει αντιθέτως την υποχρέωση να υιοθετηθεί η πνευματική ανάρτηση ή ισοδύναμη μ' αυτή και για τους άξονες κινητήρος στους οποίους το μέγιστο φορτίο ξεπερνά τους 10,5 τ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή, για την υιοθέτηση της πρότασης οδηγίας, ωθήθηκε από τη συνειδητοποίηση της ανάγκης να προστατευθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το οδόστρωμα από την υπερβολική φθορά και διάβρωση. Η πρόταση εντάσσεται εξάλλου στο πλαίσιο των κανονιστικών διατάξεων που αποσκοπούν στον καθορισμό των χαρακτηριστικών του «ευρωπαϊκού φορτηγού» και του οποίου οι πρώτες βάσεις τέθηκαν το 1985 με την οδηγία 85/3.

2.2. Η ΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι η παρούσα πρόταση οδηγίας δεν προβλέπει άμεσα ή έμμεσα αύξηση του βάρους σε σχέση με τις προηγούμενες οδηγίες.

2.3. Η ΟΚΕ δεν μπορεί λοιπόν παρά να ταχθεί γενικά υπέρ της πρωτοβουλίας αυτής τόσο για τον παραπάνω λόγο όσο και γιατί αίρει τις επιφυλάξεις που περιέχονται στην οδηγία ΕΟΚ/89/338 δίνοντας τον τεχνικό ορισμό των αναρτήσεων.

2.4. Ωστόσο, η ΟΚΕ έχει ορισμένες αντιρρήσεις σχετικά με την παρούσα πρόταση:

α) επεκτείνει αδιακρίτως σε όλα τα οχήματα με κινητήρα ορισμένες προϋποθέσεις που τίθενται για να επιτραπεί το ανώτατο βάρος 11,5 τ. στον κινητήριο άξονα· αυτό δεν προβλέπεται στην οδηγία ΕΟΚ/89/338·

β) το τεχνικό μέρος, το οποίο θα έπρεπε να είναι το βασικό μέρος της πρότασης, δεν είναι πλήρες (βλ. σημεία 2.8, 2.9 και 2.10).

2.5. Σχετικά με το σημείο 2.4 α), η ΟΚΕ υπενθυμίζει ότι αυτή τη στιγμή εννέα από τα δώδεκα κράτη της ΕΟΚ έχουν εθνική νομοθεσία που επιτρέπει 11,5 τ. ή περισσότερους στον κινητήριο άξονα χωρίς περαιτέρω προϋποθέσεις και ότι χώρες όπως η Γερμανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία τροποποίησαν πρόσφατα την εθνική τους νομοθε-

⁽¹⁾ ΕΕ αριθ. C 292 της 22. 11. 1990, σ. 12.

σία ορίζοντας μέγιστο βάρος 11,5 τ. στον κινητήριο άξονα σε συμφωνία με την οδηγία ΕΟΚ/89/338, και αυτό χωρίς καμμία προϋπόθεση που να αναφέρεται στον τύπο ανάρτησης.

2.6. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει επίσης να λησμονείται το γεγονός ότι η αυτοκινητοβιομηχανία, με βάση τις απαιτήσεις της οδηγίας ΕΟΚ/89/338 και με βάση τις εθνικές νομοθεσίες, όπως τροποποιήθηκαν, έχει ήδη προγραμματίσει την παραγωγή των οχημάτων της με 11,5 τ. στον κινητήριο άξονα, στις ημερομηνίες που ορίζονται από την οδηγία (1 Ιανουαρίου 1992 και 1 Ιανουαρίου 1993).

2.7. Η ΟΚΕ συνεπώς δεν συμφωνεί πλήρως ως προς την προσέγγιση της γενίκευσης της χρησιμοποίησης στον κινητήριο άξονα πνευματικών αναρτήσεων ή ισοδυναμικών αναρτήσεων όταν το βάρος που φέρει ο άξονας αυτός ξεπερνά τους 10,5 τ. Ωστόσο, κατανοεί την τελική σκοπιμότητά της και για το λόγο αυτό την αποδέχεται, ζητεί όμως από την Επιτροπή να επανεξετάσει το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της. Ειδικότερα, η πρόταση της Επιτροπής προβλέπει ως ημερομηνία έναρξης της ισχύος των τροποποιήσεων την 1η Ιανουαρίου 1993 — δηλαδή την ίδια ημερομηνία που προβλέπεται και από την οδηγία ΕΟΚ/89/338. Σχετικά μ'αυτό η ΟΚΕ παρατηρεί ότι είναι αναγκαίο να μετατεθεί η ημερομηνία αυτή στην 1η Ιανουαρίου 1995, και αυτό λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, διαφορετικά, μετά τη δημοσίευση αυτής της πρότασης δεν θα υπάρχει επαρκής χρόνος για να μπορέσουν οι αυτοκινητοβιομηχανίες να προσαρμοστούν στις νέες τεχνικές απαιτήσεις.

2.8. Σχετικά με το σημείο 2.4 β), η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης να υπενθυμίσει ένα άλλο πρόβλημα το οποίο δεν έχει επιλύσει ακόμη η οδηγία ΕΟΚ/89/338.

Πρόκειται για τους δίδυμους άξονες που συνδέονται μηχανικά και στους οποίους το φορτίο κατανέμεται συμμετρικά, ή σχεδόν συμμετρικά, μεταξύ των δύο αξόνων του ίδιου ζεύγους.

Αυτή η κατασκευαστική λύση αναγνωρίζεται γενικά και δικαιολογημένα, ακόμη και από τους εμπειρογνώμονες, ως η λιγότερο επιζήμια για το οδόστρωμα και συνεπώς θα έπρεπε να αναγνωρισθεί αυτόματα ως «φιλική για το οδόστρωμα» ανάρτηση.

Η Επιτροπή θα πρέπει να εωφεληθεί από την ευκαιρία της παρούσας πρότασης τροποποίησης για να ενσωματώσει αυτή τη θεμελιώδη διευκρίνιση στην οδηγία 89/338. Τα σημεία 2.3.2, 2.3.3, 3.5.3, του Παραρτήματος Ι θα πρέπει συνεπώς να συμπληρωθούν με το εξής κείμενο: «η ισοδυναμία δεν χρειάζεται να αποδεικνύεται για το σύνολο δίδυμων αξόνων του οποίου ο πιο βαρύς άξονας δεν ξεπερνά τους 9,5 τ. ».

2.9. Αν ληφθεί υπόψη ότι τα τετραξονικά οχήματα γίνονται δεκτά από την οδηγία ΕΟΚ/89/338 μόνο κάτω από ειδικές προϋποθέσεις (κινητήριος άξονας με δίδυμα ελαστικά πίσω-τρα και πνευματικές ή ισοδύναμες αναρτήσεις) με όριο 32 τ. (βλ. σημείο 1.1) είναι προφανής η διαφορά μεταχείρισης μεταξύ αυτών των οχημάτων και των άλλων που καλύπτονται από την ίδια οδηγία.

Για τα τριαξονικά οχήματα χωρίς ρυμουλκούμενο και τα τετραξονικά αρθρωτά οχήματα (2+2) πράγματι γίνεται δεκτή η μείωση κατά ένα ή δύο τόνους εάν ο κινητήριος άξονας δεν είναι εξοπλισμένος με δίδυμα ελαστικά πίσω-τρα και πνευματικές αναρτήσεις ή αντίστοιχες αναρτήσεις.

Η Επιτροπή θα πρέπει να προβλέψει τη δυνατότητα μείωσης και για τα τετραξονικά οχήματα χωρίς ρυμουλκούμενο.

2.10. Τέλος, σε ό,τι αφορά το Παράρτημα ΙΙΙ της πρότασης διατυπώνονται οι ακόλουθες παρατηρήσεις:

Ο σημερινός τίτλος πρέπει να αντικατασταθεί με τον ακόλουθο:

«Συνθήκες που σχετίζονται με την ισοδυναμία της πνευματικής ανάρτησης για τους κινητήριους ή απλούς άξονες του οχήματος».

α) Στη σημερινή διατύπωση του σημείου 1 πρέπει να προστεθεί η ακόλουθη πρόταση:

«Αυτό ισχύει επίσης για τους δίδυμους άξονες συνολικού φορτίου πάνω από 18 τ.»

β) Η απαίτηση σχετικά με τη μέγιστη πίεση επαφής ελαστικού επισώστρου/οδοστρώματος (8 bar) δεν έχει τοποθετηθεί σωστά στο Παράρτημα ΙΙΙ. Πράγματι, αυτή δεν έχει καμία σχέση με τις απαιτήσεις σχετικά με την ισοδυναμία των μηχανικών αναρτήσεων με τις πνευματικές αναρτήσεις.

Μεταξύ άλλων, η εν λόγω απαίτηση εφαρμόζεται σε όλους τους τροχούς (στον κινητήριο άξονα ή όχι: με πνευματική ανάρτηση ή όχι).

Το σημείο 2 του Παραρτήματος ΙΙΙ χρειάζεται να τροποποιηθεί είτε με αφαίρεσή του από το Παράρτημα αυτό ή με την προσθήκη της ακόλουθης διευκρίνισης: «Η μέση πίεση επαφής των ελαστικών επισωστρών δεν πρέπει να ξεπερνά τα 8 bar». Αυτή η τροποποίηση θα επιτρέψει μια πιο ρεαλιστική και πρακτική μέτρηση.

γ) Οι προτεινόμενες τιμές ιδιοσυχνότητας και απόσβεσης που καθορίζουν κατά πόσο μια μηχανική ανάρτηση είναι ισοδύναμη με μια πνευματική ανάρτηση δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη το γεγονός ότι οι μεμονωμένοι κινητήριοι άξονες και οι κινητήριοι άξονες που είναι συνδεδεμένοι με άλλον άξονα (δίδυμοι άξονες) συμπεριφέρονται διαφορετικά: η επιλογή των προτεινόμενων τιμών έγινε με γνώμονα τους μεμονωμένους κινητήριους άξονες, οπότε και θα πρέπει να καθορισθούν διαφορετικές για τους δίδυμους άξονες.

δ) Κατά τον καθορισμό της τιμής του πιο κατάλληλου συντελεστή απόσβεσης δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή στην αναγκαιότητα να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των προσπαθειών που γίνονται για τη βελτίωση της άνεσης στη θέση του οδηγού με παράλληλη αποφυγή της υπερβολικής φθοράς του οδοστρώματος. Για το λόγο αυτό, απόσβεση 0% θα πρέπει να μετατραπεί σε 8%.

ε) Οι μέθοδοι ελέγχου των χαρακτηριστικών μιας ισοδύναμης μηχανικής ανάρτησης θα πρέπει να προσαρμοσθούν στους διάφορους τύπους κινητήριου άξονα.

Όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, θα πρέπει να προστεθεί τουλάχιστον η ακόλουθη διευκρίνιση:

«μπορούν να χρησιμοποιηθούν και άλλες μέθοδοι υπό την προϋπόθεση ότι η ισοδυναμία τους έχει αποδειχθεί από τον κατασκευαστή κατά τρόπο που η Τεχνική Υπηρεσία κρίνει ικανοποιητικό».

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
François STAEDLIN

Γνωμοδότηση για τις σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας

(91/C 159/20)

Στις 27 Μαρτίου 1990, και σύμφωνα με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 20 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα τις σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ιαπωνίας και μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας.

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορικής και αναπτυξιακής πολιτικής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Απριλίου 1991 με βάση εισαγωγική έκθεση του εισηγητή κ. Romoli.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 25ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ εξετάζει την εξέλιξη των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας και μεταξύ της ΕΚ και της Ιαπωνίας.

Η έκθεση αρχίζει με τη μνεία ότι τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκαν στις ΗΠΑ αισθήματα δυσπιστίας, απογοήτευσης και κατηγοριών εις βάρος της Ιαπωνίας, σε συνάρτηση με την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος της χώρας, με τη διεύρυνση των ιαπωνικών προϊόντων, με την απόκτηση του ελέγχου βιομηχανιών και ακίνητης περιουσίας στις ΗΠΑ εκ μέρους Ιαπωνικών επιχειρήσεων (βλ. σημείο 1.1).

Η ιαπωνική πλευρά αντέδρασε με παρόμοια πικρία και παρατήρησε (σημείο 1.2) ότι η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των ΗΠΑ οφειλόταν βασικά στη μικρή ανταγωνιστικότητα των αμερικανικών εξαγωγών, σε μια εμφανή κάμψη του επιχειρηματικού πνεύματος, στον ανεπαρκή σχηματισμό αποταμιεύσεων της χώρας, γεγονότα στα οποία προστίθενται οι συνέπειες του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών και του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού και οι μακρές περίοδοι υπερτίμησης του δολλαρίου.

Με σκοπό να εξαλειφθούν οι κύριες οικονομικές εντάσεις που έχουν συσσωρευθεί, οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας έθεσαν σε εφαρμογή το 1990 μια συμφωνία που αποκαλείται «Πρωτοβουλία για τα διαρθρωτικά εμπόδια» η οποία αποτελεί πείραμα χωρίς προηγούμενο στις σχέσεις μεταξύ δύο χωρών (σημείο 1.3).

Με την πρωτοβουλία αυτή καθένα από τα δύο μέρη αναλαμβάνει να λάβει μέτρα στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα με σκοπό τη βελτίωση του κλίματος και των συνθηκών υπό τις οποίες εξελίσσονται οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Αν στεφθεί με επιτυχία η πρωτοβουλία θα συμβάλει στη βελτίωση και των σχέσεων με τις τρίτες χώρες.

Όσον αφορά τις σχέσεις Κοινότητας και Ιαπωνίας, η έκθεση εξετάζει την κατάσταση ανισορροπίας που δημιουργήθηκε στις δεκαετίες 1970 και 1980 λόγω της έντονης επέκτασης των ιαπωνικών εξαγωγών, του κλεισίματος της ιαπωνικής αγοράς στην οποία προστίθεται η ασθενής παρουσία των ευρωπαϊών επιχειρηματιών στην αγορά αυτή (σημείο 2.1).

Η εμπορική πολιτική της Κοινότητας έναντι της Ιαπωνίας αναπτύχθηκε κυρίως με την εφαρμογή των κανόνων αντιντάμπινγκ που θεσπίζονται στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ) (σημείο 2.2).

Για τους Ιάπωνες επιχειρηματίες η προοπτική της ενιαίας αγοράς του 1993 εξακολουθεί να δημιουργεί φόβους για προστατευτισμό διακριτικού χαρακτήρα εις βάρος τους (σημείο 2.3).

Από την άλλη πλευρά, αντιλαμβάνονται την ελκυστικότητα μιας μεγάλης ομοιόμορφης αγοράς 320 εκατ. ομυριών ατόμων, που θα είναι ανοικτή στη συνεργασία με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

Η αύξηση των άμεσων επενδύσεων των ιαπωνικών επιχειρήσεων σε παραγωγικές εγκαταστάσεις στην Ευρώπη αποτελεί μια απάντηση σε παρόμοιες νέες προοπτικές (σημείο 2.4) και αποτελεί ένδειξη της θέλησής τους για ενεργό συμμετοχή στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Στον τομέα των αυτοκινήτων και σε άλλες ευαίσθητες βιομηχανίες δημιουργήθηκαν ιδιαίτερα προβλήματα που αφορούν το περιεχόμενο των τελικών προϊόντων σε συστατικά και μέρη που χορηγούνται από ευρωπαϊκές επιχειρήσεις (σημείο 2.5.5).

Τον Ιανουάριο 1990 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις μεταξύ του Ιάπωνα Πρωθυπουργού και εκπροσώπων της Επιτροπής, που συνεχίστηκαν με συσκέψεις τεχνικού χαρακτήρα. Τα μέρη δηλώνουν τη θέλησή τους να ενισχύσουν την αμοιβαία συνεργασία και να δημιουργήσουν μόνιμες και σταθερές σχέσεις (σημείο 2.5).

Στο τελικό μέρος η έκθεση παραθέτει σκέψεις και προβάλλει συστάσεις για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ της Κοινότητας και της Ιαπωνίας.

Υπογραμμίζεται η ανάγκη να καταστεί βαθύτερη η γνώση των αντιστοίχων πολιτιστικών και κοινωνικών πραγματικοτήτων (σημείο 3.4).

Η Ιαπωνία βρίσκεται στο στάδιο της μεταλλαγής της οικονομικής και κοινωνικής της υφής: επιβάλλεται να θεωρηθούν με ενδιαφέρον οι προσπάθειες των ιαπωνικών αρχών για μεγαλύτερο άνοιγμα της εσωτερικής τους αγοράς, για την αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και των δημοσίων επενδύσεων και για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών (σημεία 2.2.5, 3.2 και 3.10).

Οι ευρωπαίοι επιχειρηματίες οφείλουν να αυξήσουν την προσπάθειά τους για μόνιμη παρουσία στην ιαπωνική αγορά (σημεία 3.5 και 3.6). Η αύξηση των άμεσων επενδύσεων της Ιαπωνίας στην Ευρώπη πρέπει να θεωρηθεί με ευμένεια επειδή περιλαμβάνει σε πολλές περιπτώσεις μεταφορά τεχνογνωσίας, οργανωτικών μεθόδων και αύξηση της απασχόλησης (σημείο 3.8).

Τέλος, στην έκθεση παρατηρείται ότι οι τρεις μεγάλοι παγκόσμιοι άξονες της πολιτικής και της οικονομίας — ΗΠΑ,

Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ιαπωνία — οφείλουν να συνεργασθούν με καλύτερο τρόπο ώστε να επιλύσουν τα προβλήματα που προκύπτουν στη διεθνή οικονομία (3.11).

Η διεθνής σκηνή ως υπόβαθρο της γνωμοδότησης

Από το τέλος του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ως τα μέσα της δεκαετίας του '80 οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση κυριάρχησαν στη διεθνή σκηνή με ένα σχεδόν απόλυτο διπολισμό.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες διέτηρσαν σαφή κυριαρχία στον πολιτικό, στρατιωτικό, βιομηχανικό, χρηματοδοτικό και επιστημονικό τομέα. Η Σοβιετική Ένωση αντέταξε την επιρροή της επί ενός πολύ μεγάλου τμήματος του λιγότερο αναπτυγμένου κόσμου με μια πιεστική ηγεμονία στο ιδεολογικό, στρατιωτικό και οικονομικό πεδίο.

Μέσα σε πέντε χρόνια, από το 1985 ως το 1990 άλλαξαν τα πάντα. Η Σοβιετική Ένωση έχασε ταχύτατα την πολιτική ισχύ της σε παγκόσμια κλίμακα και διέρχεται σήμερα μια βαθιά οικονομική και διαρθρωτική κρίση. Διατηρεί, ωστόσο, σοβαρότατη στρατιωτική δύναμη και συνεχίζει να αποτελεί παράγοντα που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.

Η παγκόσμια σκηνή κυριαρχείται σήμερα από τρεις πόλους, διευρυνμένους προς τις αντίστοιχες ζώνες επιρροής: τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ιαπωνία και την Κοινοτική Ευρώπη.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες παραμένουν η μόνη υπερδύναμη που είναι σε θέση να ασκεί στρατιωτική, πολιτική και οικονομική εξουσία σε παγκόσμια κλίμακα. Η ηγεσία της επηρεάζεται, ωστόσο, και περιορίζεται από τις εσωτερικές δυσκολίες στο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό επίπεδο καθώς και από την αναγκαιότητα να συντονίζει με τους συμμάχους της, στα πλαίσια των υφιστάμενων πολιτικών οργανισμών (Ηνωμένα Έθνη), τις ενδεχόμενες παρεμβάσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Κοινοτική Ευρώπη, που προωθείται από την πραγματικότητα της ενιαίας αγοράς και ενισχύεται από την ενοποίηση της Γερμανίας, βρίσκει εξαιρετικές προοπτικές στο άνοιγμα των χωρών της Κεντρικής Ευρώπης και πιθανώς της ίδιας της Σοβιετικής Ένωσης. Ωστόσο, παραμένει ακόμη αδύναμη στο πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο, όπως απέδειξε η κρίση του Κόλπου.

Η Ιαπωνία βρίσκεται σε ανάλογη θέση μ' αυτή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μολονότι έχει αποκτήσει συνολική, οικονομική και χρηματοπιστωτική δύναμη, παγκοσμίως διαστάσεων.

Και οι τρεις αυτοί πόλοι οικονομικής ισχύος, Ηνωμένες Πολιτείες, Ευρώπη και Ιαπωνία, ανήκουν στον κόσμο της οικονομίας της αγοράς και συνδέονται μεταξύ τους με πολύ στενές σχέσεις: το 60% των διεθνών εμπορικών συναλλαγών, το 90% των παγκόσμιων επενδύσεων, ένα υψηλότατο ποσοστό των παγκοσμίων δυνατοτήτων έρευνας και ανάπτυξης, τον σχεδόν αποκλειστικό έλεγχο των νέων τεχνολογιών και, τέλος, μια απόλυτη κυριαρχία στο χρηματοπιστωτικό και νομισματικό πεδίο.

Οι τρεις αυτές πραγματικότητες είναι ωστόσο ανόμοιες μεταξύ τους, έχουν διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές

διαρθρώσεις και πολιτιστικές ρίζες. Στο οικονομικό πεδίο επικρατεί ωστόσο μια κοινή προσχώρηση στις αρχές της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς.

Οι σχέσεις τους έχουν διέλθει από διάφορα στάδια, με κυρίαρχες φάσεις καρποφόρου συνεργασίας και αρμονίας των στόχων, αλλά επίσης και με φάσεις εντάσεων και εντόνων αντιθέσεων συμφερόντων.

Εντούτοις, έχει σημειωθεί κάποια προσέγγιση λόγω της ολοένα και μεγαλύτερης αλληλεξάρτησης και της προφανούς ευθύνης που φέρουν για την οργάνωση, στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών, ενός σχεδίου «διεθνούς τάξης» ικανού να αντιμετωπίσει την αστάθεια και τις εντάσεις που εκδηλώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο και να οικοδομήσει ένα νέο σύστημα συνεργασίας μεταξύ των βιομηχανικών χωρών και των χωρών του τρίτου κόσμου.

Η παρούσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας επιδιώκει να περιγράψει την κατάσταση των σχέσεων και των οικονομικών δοσοληψιών που αφορούν τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία καθώς και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ιαπωνία και να επισημάνει ορισμένες προοπτικές για μια μελλοντική αποτελεσματικότερη συνεργασία μεταξύ τους.

1. Οι σχέσεις μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας: εντάσεις μεταξύ εταίρων

1.1. Οι ανησυχίες των Ηνωμένων Πολιτειών

1.1.1. Τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν στις δύο σύμμαχες χώρες, Ηνωμένες Πολιτείες και Ιαπωνία, πολύ ανησυχητικά αισθήματα απογοήτευσης, δυσπιστίας και αμοιβαίας εχθρότητας.

Σε μια πρόσφατη σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης στις Ηνωμένες Πολιτείες, το 68% των ερωτηθέντων πολιτών θεώρησε την Ιαπωνία ως κίνδυνο για τις Ηνωμένες Πολιτείες, πολύ μεγαλύτερο από εκείνον που αποτελούσε στα παρελθόντα έτη η Σοβιετική Ένωση.

Από αντίδραση, δημιουργήθηκαν και στην ιαπωνική κοινή γνώμη που ενοχλήθηκε από τις κριτικές και τις κατηγορίες, αισθήματα αγανάκτησης και απαύδησης που προσέλαβαν τη μορφή έντονου εθνικισμού.

1.1.2. Η κατάσταση δυσφορίας που υφίσταται στις Ηνωμένες Πολιτείες έχει την προέλευσή της στην απογοήτευση και στις ανησυχίες της κοινής γνώμης, που ενημερώνεται επιπόλαια και ανεύθυνα από τον τύπο και από τις παρεμβάσεις ορισμένων πολιτικών, που κρίνουν εύκολο να κατηγορήσουν την Ιαπωνία ως κύρια αιτία των δυσχερειών της αμερικανικής οικονομίας, του συνεχιζόμενου εμπορικού ελλείμματος⁽¹⁾ και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγές.

Εξάλλου, τα αμερικανικά μέσα μαζικής ενημέρωσης τείνουν να επισημαίνουν την εκ μέρους των ιαπωνικών κεφαλαίων αγορά σημαντικών τομέων της παραγωγικής διάρθρωσης και ακινήτων της χώρας.

Πρέπει να υπογραμμισθεί, επίσης, το γεγονός ότι η ιαπωνική οικονομία έχει το πλεονέκτημα να μην επιβαρύνεται από στρατιωτικές δαπάνες⁽²⁾.

1.1.3. Κατά την άποψη έπειτα των οικονομικών εμπειρογνομώνων και των αμερικανών πολιτικών θεωρείται ιδιαίτερα ανησυχητικό το φαινόμενο της αύξουσας εξάρτησης του δημοσίου ταμείου από τις χρηματοπιστωτικές ροές που προέρχονται από το Τόκιο και που είναι ήδη απαραίτητες για την κάλυψη ενός ελλείμματος του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού.

Η σωρευτική δράση των χρηματοδοτήσεων αυτών μετέβαλε σε λίγα χρόνια τις Ηνωμένες Πολιτείες σε μια χώρα με σημαντικό χρέος έναντι των διεθνών χρηματοδοτικών αγορών, και ιδίως έναντι της Ιαπωνίας.

Πίσω από όλα αυτά υπάρχει ο βαθύς φόβος της κοινής γνώμης και των πολιτικών και οικονομικών κύκλων ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες χάνουν βαθμιαία την παραδοσιακή τους τεχνολογική ηγεμονία και, με αυτή, τη θέση της παγκόσμιας οικονομικής υπερδύναμης.

1.1.4. Το σύνολο αυτό των ανησυχιών ώθησε εδώ και καιρό τις ΗΠΑ να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα των οικονομικών σχέσεων με την Ιαπωνία, με τη χρησιμοποίηση κάθε τύπου διμερών εμπορικών αγορών και «διαχείρισης των συναλλαγών» και αν ακόμη δεν συμβιβάζονται με τις ανειλημμένες υποχρεώσεις στο πλαίσιο των πολυμερών συμφωνιών ΓΣΔΕ.

Έτσι, έχουν συναφθεί στις δύο δεκαετίες του '70 και '80 πολυάριθμες γενικές και ειδικές εμπορικές συμφωνίες, με όλο και πιο συγκεκριμένες δεσμεύσεις που ζήτησαν οι ΗΠΑ από την Ιαπωνία, για απελευθέρωση ορισμένων κατηγοριών προϊόντων ή τύπων εμπορικών πράξεων, προκειμένου να επιτευχθεί προτιμησιακή πρόσβαση των αμερικανικών εμπορευμάτων στην ιαπωνική αγορά. Ζητήθηκε επανειλημμένα από την Κυβέρνηση του Τόκιο να δεσμευθεί για οικειοθελή περιορισμό των εξαγωγών ορισμένων προϊόντων (από τα αυτοκίνητα ως το χάλυβα, τους ημιαγωγούς και άλλα προϊόντα).

Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα αυτών των εμπορικών πράξεων υπήρξαν απογοητευτικά και τροφοδότησαν μεταγενέστερες αμοιβαίες αντεγκλήσεις και σφοδρές πολεμικές.

1.1.5. Σε ορισμένους κύκλους του Κογκρέσου και των διανοούμενων της Ουάσιγκτον παγιώθηκε η πεποίθηση ότι δεν πρέπει να τρέφει κανείς αυταπάτες: οι Ιάπωνες δεν θα αλλάξουν ποτέ αντιλήψεις, τη βιομηχανική τους πολιτική και τη θέλησή τους να επικρατήσουν στις παγκόσμιες αγορές. Ο μόνος τρόπος αντίδρασης, για να ανακοπεί η επεκτατική αυτή τάση πρέπει να αναζητηθεί στην άμεση και μονομερή ανταπόδοση, η οποία θα καταστεί δυνατή με κατάλληλα νομοθετικά μέτρα.

Επί αυτής της βάσεως το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών επεξεργάστηκε και θέσπισε την προστατευτική νομοθεσία του «Trade Act» του 1979 (εμπορικού νόμου) που ενισχύθηκε δέκα χρόνια μετά, από την «Omnibus Trade and Competitiveness Act» του 1988 (νόμος για τις εμπορικές ανταλλαγές και τον ανταγωνισμό) που ο Πρόεδρος Ρήγκαν επικύρωσε τον Ιούλιο του ίδιου έτους.

⁽¹⁾ Το εμπορικό έλλειμμα των Ηνωμένων Πολιτειών έναντι της Ιαπωνίας έφτασε τα 52 δισεκατομμύρια δολάρια το 1987 και μειώθηκε σε 45 δισεκατομμύρια δολάρια το 1989 και 38 δισεκατομμύρια δολάρια το 1990.

⁽²⁾ Από ιαπωνικής πλευράς επισημαίνεται το γεγονός ότι η χώρα τους αύξησε το ποσό των ενισχύσεων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες και συγκεκριμένα σήμερα στην πρώτη θέση του καταλόγου των δωρητριών χωρών με περισσότερα από 10 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Η Ιαπωνία συμβάλλει αισθητά, επίσης, και στη βοήθεια προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, εμπορικής και αναπτυξιακής πολιτικής της ΟΚΕ είχε τη δυνατότητα να εκφράσει την άποψή του για το νόμο αυτό που αντετίθετο στις πολυμερείς υποχρεώσεις τις οποίες είχαν αναλάβει διεθνώς οι Ηνωμένες Πολιτείες και εξημίωσε σημαντικά τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης της ΓΣΔΕ⁽¹⁾.

Τον Ιούλιο του 1989 η Κυβέρνηση Μπους πήρε την πρωτοβουλία να προτείνει στη νέα ιαπωνική κυβέρνηση του πρωθυπουργού Toshiki Kaifu, να καταβάλει νέα προσπάθεια επί διμερούς επιπέδου, για νέα ώθηση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών και για βελτίωση των αμοιβαίων σχέσεων. Η πρόταση αυτή έλαβε την ονομασία της «Structural Impediments Initiative — SII» (πρωτοβουλία για τα διαρθρωτικά εμπόδια) για την οποία θα γίνει λόγος ακολούθως στην παράγραφο 1.3.

1.2. Οι αντιδράσεις της ιαπωνικής πλευράς

1.2.1. Οι κριτικές και οι πολεμικές που συνεχίζονται στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες δεν φαίνεται να μετριάζθηκαν με τη λήξη του πολέμου του Κόλπου, ενέπλεξαν άμεσα τους ιαπωνικούς πολιτικούς και οικονομικούς κύκλους, που είναι πάντοτε ευαίσθητοι στα αμερικανικά επιχειρήματα, και προκάλεσαν ζωνές αντιδράσεις και αντιθέσεις.

Η ιαπωνική κοινή γνώμη παραμένει σταθερά θετική για τις Ηνωμένες Πολιτείες, και διατηρεί ζωνή ανήμησης της γενναίας βοήθειας που προσέφεραν οι ΗΠΑ στα δύσκολα χρόνια της κατοχής μετά τον πόλεμο και των ενισχύσεων κατά την περίοδο της ανοικοδόμησης.

Ωστόσο, τα αισθήματα αυτά σκιάστηκαν τον τελευταίο καιρό από πικρία, απογοήτευση, απαισιοδοξία για το μέλλον, χωρίς να στερούνται αιχμών αυξανόμενου εθνικισμού.

1.2.2. Κατά κύριο λόγο υπάρχει η άρνηση αποδοχής της θέσης ότι η Ιαπωνία είναι η κύρια αιτία των οικονομικών δυσχερειών των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι Ιάπωνες καλούν ρητά τους Αμερικανούς να αναγνωρίσουν ότι οι κύριες αιτίες της δυσπραγίας της οικονομίας τους έγκειται στα λάθη που διεπράχθησαν στην οικονομική πολιτική κατά τη δεκαετία του '80. Τα χρόνια αυτά δεν χαρακτηρίζονταν μόνο από αλαζονική εξάπλωση, όπως η επίσημη προπαγάνδα της εποχής του Ρήγκαν επανέλαμβανε συχνά, αλλά και απετέλεσαν την απαρχή των διαρθρωτικών ανισορροπιών που εμφανίζονται τώρα. Αυτές δείχνουν ότι η χώρα έζησε για υπερβολικά μακρό διάστημα σε υψηλότερο επίπεδο, από εκείνο που επέτρεπε ο παραγωγικός της μηχανισμός.

Το φυσικότερο επακόλουθο αυτής της κατάστασης υπήρξε η επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας των αμερικανικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές, τα οποία ζημιώθηκαν και από μια πολιτική ανατίμησης του δολλαρίου που διήρκεσε πολλά χρόνια.

1.2.3. Κατά τους ιάπωνες παρατηρητές, μία από τις βαθύτερες αιτίες του φαινομένου αυτού θα πρέπει να αναζητηθεί στην ψυχολογική μεταβολή που επήλθε στον αμερικανικό επιχειρηματικό κόσμο, που στα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι έχασε την παραδοσιακή του δημιουργική ορμή, για να

επιδιώκει αποκλειστικά την αυταπάτη των βραχυπρόθεσμων οικονομικών πλεονεκτημάτων, του άμεσου κέρδους⁽²⁾. Από την τακτική αυτή θα προέκυπτε το γεγονός ότι εδόθηκε υπερβολική εμπιστοσύνη στην έννοια της «μεταβιομηχανικής κοινωνίας» που βασιζόταν αποκλειστικά στις υπηρεσίες, και παραμελήθηκε η μεταποιητική βιομηχανία και των καταναλωτικών αγαθών, που η χώρα υποχρεώνεται σήμερα να εισάγει σε ευρεία κλίμακα.

Οι ιάπωνες επικριτές εξακολουθούν να δηλώνουν ότι δεν μπορεί να κατηγορείται η Ιαπωνία, αν οι Ηνωμένες Πολιτείες επένδυσαν στα περασμένα χρόνια πολύ λιγότερο σε εγκαταστάσεις και στην έρευνα, από ό,τι έπραξαν η Ιαπωνία και η ίδια η Ευρώπη.

1.2.4. Εξάλλου, οι Ηνωμένες Πολιτείες υποχρεώθηκαν να χρηματοδοτήσουν τις ανάγκες τους με δανειακά κεφάλαια (σε μεγάλο μέρος από την ίδια την Ιαπωνία), εφόσον η δημιουργία αποταμίευσης μέσα στη χώρα τους ήταν ανεπαρκής. Για το λόγο αυτό χρειάστηκε να διατηρήσουν υψηλά επιτόκια που προκάλεσαν σε ορισμένες περιόδους υπερτίμηση του δολλαρίου, που εναλλάσσεται με μεγάλες διακυμάνσεις στις ισοτιμίες με τα άλλα νομίσματα. Η ίδια κατάσταση επικρατεί και τώρα.

Επίσης το ανεπαρκές αμερικανικό εκπαιδευτικό σύστημα κυρίως το πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο σύμφωνα με την άποψη ορισμένων ιαπώνων παρατηρητών (καθώς και Αμερικανών) μπορεί να συνέβαλε στις δυσχέρειες, που διέρχεται η οικονομία της χώρας.

1.2.5. Εντούτοις, η διάγνωση της ιαπωνικής πλευράς δεν περιορίζεται στην υπεράσπιση των Ιαπώνων έναντι των αμερικανικών κατηγοριών, αλλά στρέφεται και προς την ανάλυση των εσωτερικών πτυχών της πολιτικής οικονομίας της ιδικής τους χώρας, και τούτο συνιστά νέο στοιχείο αρκετά σημαντικό.

Αναγνωρίστηκε π.χ., ότι το εσωτερικό ιαπωνικό εμπόριο παρέμεινε πράγματι για πολύ καιρό απομονωμένο και κλειστό και ότι τα παράπονα των άλλων χωρών είναι τουλάχιστον, εν μέρει, δικαιολογημένα. Η Ιαπωνία, πράγματι, δεν θα μπορούσε να συνεχίσει μια εμπορική πολιτική στραμμένη αποκλειστικά προς την ενθάρρυνση των εξαγωγών, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών από τρίτες χώρες.

Γι' αυτό επιβάλλοντο επείγουσες παρεμβάσεις και οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης της ΓΣΔΕ θεωρούνται από τους Ιάπωνες πολιτικούς εκπροσώπους ως ευκαιρία για μια γενική μείωση των μη δασμολογικών φραγμών εκ μέρους όλων.

(2) Ο πρόεδρος της Sony, Akio Morita, στον περίφημο ήδη τόμο «The Japan that can say NO», που συνέγραψε με τον πολιτικό Shintaro Ishihara, βεβαιώνει ότι κάποιο λάθος παρεξήγησε στον κύκλο των αμερικανικών επιχειρηματιών: ενδιαφέρονται μόνο για τους τετραμηνιαίους ισολογισμούς και τις χρηματιστηριακές τιμές, παρά για τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Φαίνεται ότι διαφεύγει της προσοχής τους το γεγονός ότι η δημιουργία πραγματικού πλούτου μπορεί να υπάρξει μόνο με τη δημιουργία νέας προστιθέμενης αξίας, ιδίως στις μεταποιητικές βιομηχανίες που είναι ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο.

(1) ΕΕ αριθ. C 332 της 31. 12. 1990, σ. 151.

1.2.6. Μερικές πιο πρόσφατες αναλύσεις Ιαπώνων υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να θεωρηθεί στο εξής ότι έχει ξεπεραστεί η φάση της εμπορικής πολιτικής, κατά την οποία η χώρα καθόριζε τις προτεραιότητες στις εξαγωγές και προέβαινε σε αποτελεσματικό προγραμματισμό των επιτευκταίων στόχων με την παρέμβαση του Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου και Βιομηχανίας — MITI.

Τα τελευταία χρόνια η δραστηριότητα του MITI περιορίζεται στην υπόδειξη των μακροπρόθεσμων στρατηγικών στόχων προς τους οποίους πρέπει να κατευθυνθεί η χώρα.

Οι εκτιμήσεις αυτές αξιολογούνται με μεγάλη προσοχή στις ΗΠΑ και την Ευρώπη.

Πράγματι, εάν από τη μια πλευρά φαίνεται εδραιωμένη η διαβεβαίωση ότι το MITI έχει μειώσει την ένταση των άμεσων παρεμβάσεων του όσον αφορά την καθοδήγηση και τον προσανατολισμό των διαφόρων τομέων της εθνικής οικονομίας, είναι γεγονός εντούτοις ότι η χώρα εξακολουθεί μεθοδικά και σταθερά να θέτει μακροπρόθεσμους στόχους τους οποίους και επιτυγχάνει πάντοτε.

Ουσιαστικά η έννοια της «Ιαπωνίας Α.Ε.» δεν φαίνεται να έχει ξεπεραστεί ακόμη. Στο πλαίσιο αυτό, οι Ιαπωνικές εταιρείες είναι σε θέση σήμερα, όπως και κατά το παρελθόν, να πραγματοποιούν υψηλά κέρδη στην εθνική τους αγορά, που είναι όντως προστατευμένη και καθιστά δυνατή τη διατήρηση υψηλών τιμών. Κατ'αυτό τον τρόπο οι ιαπωνικές επιχειρήσεις μπορούν να «επιδοτούν» τις εξαγωγές τους και να καταρτίζουν μακροπρόθεσμα προγράμματα ανάπτυξης, έστω και αν συνεπάγονται συνεχείς ζημιές επί σειρά ετών, για να διεισδύσουν σε συγκεκριμένες αγορές (τόσο των βιομηχανικών όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών) και να καταλάβουν θέσεις ισχύος σε επιλεγμένους τομείς. Προς τούτο, οι επιχειρήσεις αυτές επωφελούνται της άμεσης συνδρομής κυβερνητικών οργανισμών και της συνεργασίας ενός ισχυρού χρηματοπιστωτικού συστήματος που θέτει μακροπρόθεσμα στη διάθεσή τους κεφάλαια με εξαιρετικά χαμηλά επιτόκια σε σύγκριση με τα τρέχοντα επιτόκια των αμερικανικών και ευρωπαϊκών αγορών.

Φαίνεται, ωστόσο, ότι συντελούνται αξιόλογες διαρθρωτικές μεταβολές στην ιαπωνική οικονομία.

Μεταξύ αυτών είναι ιδιαίτερος χαρακτηριστικό το κλίμα του άγριου ανταγωνισμού ανάμεσα στις ιαπωνικές επιχειρήσεις σε κάθε βιομηχανικό τομέα. Πρόκειται για ειδικής μορφής ανταγωνισμό που βασίζεται αποκλειστικά στην ποιότητα και στην καινοτομία αλλά όχι στις τιμές (οι οποίες παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές στην εσωτερική αγορά).

Το είδος του ανταγωνισμού αυτού μεταφέρεται και στο εξωτερικό, στις αγορές της Νοτιοανατολικής Ασίας, της Β. Αμερικής και της Ευρώπης.

Οι μεγαλύτερες βιομηχανικές ομάδες της Ιαπωνίας από την πλευρά τους απέκτησαν πλέον διάσταση, χρηματοπιστωτική αυτονομία και αντίληψη, «σφαιρικής» προσέγγισης προς την παγκόσμια αγορά που τις καθιστά στην πράξη «πολυεθνικές» και αδέσμευτες ως προς τη στενή εξάρτησή από την οικονομία της χώρας προέλευσής.

1.2.7. Άλλοι παρατηρητές και μελετητές προσήλωσαν την προσοχή τους και στις αξιοσημείωτες μεταβολές που παρατηρούνται στην ίδια τη δομή της ιαπωνικής κοινωνίας⁽¹⁾.

Υπογραμμίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι δημογραφικοί δείκτες προβλέπουν αισθητή γήρανση του πληθυσμού, με επακόλουθες μεταβολές στη συμπεριφορά των ατόμων και των οικογενειών, με βαθμιαία απομάκρυνση από τις αξίες της εγκράτειας, της λιτότητας, της αποδοχής περιορισμένων συνθηκών ζωής, προς υψηλότερα επίπεδα ποιότητας της ζωής.

Ιδιαίτερα, οι απόψεις των νέων απομακρύνονται από την παράδοση. Επιβεβαιώνεται, επιπλέον, ότι μεταβάλλονται ακόμη και εκείνες οι αξίες απόλυτης αφοσίωσης στην εργασία, πίστη στην ομάδα και στην επιχείρηση, με απάρνηση της ατομικής καταξίωσης, οι οποίες χαρακτήριζαν τον ιαπωνικό κόσμο εργασίας στις δεκαετίες μετά τον πόλεμο έως σήμερα⁽²⁾.

Προφανώς, πρόκειται για φαινόμενα μεγάλης βραδύτητας τα οποία, όμως, από τη στιγμή που θα παγιωθούν μπορεί να δημιουργήσουν προοπτικές λιγότερο ανησυχητικές για τη συνέχιση της αδιάλειπτης ανάπτυξης της ιαπωνικής οικονομικής ισχύος, με τη συσσώρευση ανισορροπιών και εντάσεων, όχι μόνο με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και με όλες τις χώρες του κόσμου.

Θα πρέπει να εξετάσουμε το μέλλον της Ιαπωνίας, μιας χώρας της οποίας οι πολίτες προσβλέπουν περισσότερο στη συμπεριφορά των κοινωνιών της αφθονίας του δυτικού κόσμου, και οι οποίοι ζητούν να επωφεληθούν αμεσότερα στο οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο από τα εξαιρετικά οικονομικά αποτελέσματα της χώρας τους, πολιτών πιο πρόθυμων να συμμετάσχουν και να συμβάλουν στην παγκόσμια οικονομικοπολιτική τάξη, χωρίς ωστόσο να απαρνηθούν τα πολιτιστικά τους χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

Με την προοπτική αυτή μπορεί και το ισχυρά ενεργητικό ιαπωνικό εμπορικό ισοζύγιο⁽³⁾ να προορίζεται τελικά να απορροφηθεί αυτόματα μετά τα προαναφερθέντα φαινόμενα της γήρανσης του πληθυσμού, της ανάπτυξης του επιπέδου ζωής και κατανάλωσης και της μεγάλης αύξησης του κοινωνικού κόστους.

Θα είναι μια διαδικασία, όπως ήδη ελέγχθη, βραδεία και γεμάτη εμπόδια, αλλά φαίνεται λογικό να εύχεται κανείς, όπως οι δυτικές χώρες, και κυρίως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η

(1) Βλέπε το βιβλίο ενός από τους διευθυντές του «The Economist» του Λονδίνου, του Bill Emmott, με τίτλο «The Sun also sets — The limits to Japan economic power», που κυκλοφόρησε ευρύτατα στην Ιαπωνία.

(2) Ορισμένοι δυτικοί παρατηρητές επισημαίνουν ότι η ετήσια και εβδομαδιαία διάρκεια της εργασίας στην ιαπωνική βιομηχανία είναι ακόμη σήμερα πολύ μεγαλύτερη από την αντίστοιχη στις ευρωπαϊκές αγορές και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σημειώνονται ακόμη και περιπτώσεις προς την αντίθετη κατεύθυνση, με αύξηση της πραγματικής διάρκειας της εργασίας, λαμβανομένων υπόψη των εκτάκτων ωρών εργασίας.

(3) Στο συνημμένο πίνακα 1 παρατίθενται τα στοιχεία του συνολικού εμπορικού πλεονάσματος της Ιαπωνίας που είχε φθάσει το 1986 τα 82,7 δισεκ. δολάρια εκ των οποίων τα 51,4 δισεκ. έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών. Σύμφωνα με άλλες στατιστικές πηγές, το εμπορικό πλεόνασμα της Ιαπωνίας έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν 52 δισεκ. δολάρια το 1987, τα οποία μειώθηκαν σε 38 δισεκ. το 1990.

Ευρωπαϊκή Κοινότητα, που διατηρούν σημαντικές πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις με την Ιαπωνία, πράζουν τα πάντα, για να διευκολύνουν και ενθαρρύνουν την εξέλιξη της ιαπωνικής κοινωνίας, που σήμερα φαίνεται να διαγράφεται.

1.3. Η «Structural Impediments Initiative», μια ιδιόμορφη συμφωνία μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας

1.3.1. Οι συνομιλίες SII που προωθήθηκαν τον Ιούλιο του 1989 από τον Πρόεδρο Μπους, παρουσιάζουν ιδιαίτερο χαρακτήρα. Μολονότι θέτουν ως στόχο την αποκατάσταση των εμπορικών ισορροπιών μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας, αναζητούν τα βαθύτερα αίτια που υπάρχουν στις οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές των δύο χωρών και αντιμετωπίζουν με νέο τρόπο θέματα, που εθεωρούντο της αποκλειστικής αρμοδιότητας των κυβερνήσεων των επιμέρους κρατών.

Η συμφωνία αυτή δεν είναι της τάξεως της παραδοσιακής εμπορικής συμφωνίας, αλλά πρόκειται κυρίως για αμοιβαία δέσμευση που αναλαμβάνεται αυτόνομα από την κάθε μία πλευρά για θέματα που υποδεικνύονται από την άλλη πλευρά.

Η ιδιόμορφη συμφωνία αποτελεί λοιπόν μια προσπάθεια, που, εφόσον καρποφορήσει, θα μπορούσε να επηρεάσει τις σχέσεις μεταξύ της Ιαπωνίας και του συνόλου των δυτικών χωρών. Έτσι όπως έχει σχεδιασθεί, αποτελεί νέο πρότυπο, που οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μπορούσαν να προτείνουν (ή να επιβάλουν) και σε άλλες χώρες.

1.3.2. Στις 6 Απριλίου 1990 επικυρώθηκαν στην Ουάσιγκτον οι δύο εκθέσεις «ad interim», που χωριστά περιέχουν τα μέτρα που η κυβέρνηση της Ιαπωνίας και εκείνη των Ηνωμένων Πολιτειών δεσμεύονται να λάβουν. Τον Ιούνιο 1990 οι δύο προσωρινές εκθέσεις κατέληξαν σε ενιαίο τελικό έγγραφο που περιέχει τους λεπτομερείς στόχους τους οποίους δεσμεύονται να επιδιώξουν οι δύο πλευρές.

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι Ηνωμένες Πολιτείες παρουσίασαν ένα μακρότατο κατάλογο προτάσεων και υποδείξεων που σε μεγάλο μέρος η ιαπωνική πλευρά αποδέχθηκε.

Οι δεσμεύσεις της Ιαπωνικής κυβέρνησης μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- αναγνώριση της ανάγκης για μείωση του τρέχοντος εμπορικού πλεονάσματος της χώρας με την υιοθέτηση οικονομικών πολιτικών που θα αποβλέπουν στην προώθηση μη πληθωριστικής αύξησης βασισμένης στην εσωτερική ζήτηση,
- σημαντική αύξηση των δημόσιων επενδύσεων για ένα ποσό 430 τρισεκατομμυρίων γιεν σε δέκα χρόνια (περίπου το 10% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας) με προτεραιότητα στις αστικές υποδομές, τις κατασκευές κατοικιών, αεροδρομίων, λιμένων, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς. Ο στόχος που αναφέρεται είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού και η απορρόφηση ενός σημαντικού τμήματος των κεφαλαίων που δημιουργούνται στη χώρα. Από αυτό θα προκύψει σημαντική αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και των εισαγωγών, και θα επωφεληθεί το σύνολο της οικονομίας της χώρας,

— αλλαγή της παρούσας στρεβλής κατάστασης στον τομέα των τιμών των αστικών περιοχών που αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την εγκατάσταση των γραφείων και των παραγωγικών κέντρων αλλοδαπών επιχειρήσεων, μέσω της προώθησης της προσφοράς δημόσιων εκτάσεων για την οικοδόμηση,

— απελευθέρωση του τομέα της διανομής, που σήμερα εμποδίζει πράγματι τα εμπορεύματα των άλλων χωρών να φθάσουν στον Ιάπωνα τελικό καταναλωτή,

— μείωση των διαδικασιών για την εισαγωγή αγαθών,

— αυστηρότερη εφαρμογή της ιαπωνικής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία του ανταγωνισμού της αγοράς από τις αθέμιτες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, από τις περιοριστικές πρακτικές, τα καρτέλ, τα μονοπώλια, τους φραγμούς στις εισαγωγές και τις παρεμβάσεις όσον αφορά τις προτιμησιακές σχέσεις που επιδιώκουν οι μεγάλοι όμιλοι με σκοπό τον αποκλεισμό της παρουσίας ξένων επιχειρήσεων (σχέσεις Keiretsu),

— προοδευτική ευθυγράμμιση της διάρκειας της εβδομάδας εργασίας στις Ιαπωνικές επιχειρήσεις με τα πρότυπα των άλλων δυτικών χωρών,

— δραστικότερο και συστηματικότερο έλεγχο στις διαφορές τιμών των αγαθών που παράγονται στην Ιαπωνία και προωθούνται στην εσωτερική αγορά και στις πολύ χαμηλότερες τιμές των ιδίων προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού.

Τέλος, οι Αμερικανοί διαπραγματευτές δεν λησμόνησαν να ζητήσουν προτιμησιακή πρόσβαση για τις εξαγωγές ειδικών βιομηχανικών και γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών της χώρας τους (δασικά προϊόντα, δορυφόροι, υλικά αεροπλάνων, υπερυπολογιστές).

1.3.3. Καθώς βλέπει κανείς, πρόκειται για μείγμα παραδοσιακών επιχειρημάτων εμπορικής πολιτικής αλλά και παρεμβάσεων που αφορούν την εσωτερική οικονομική και κοινωνική πολιτική της χώρας που δεν έχουν προηγούμενο στην ιστορία των διμερών οικονομικών συμφωνιών. Ορισμένοι ιαπωνικοί κύκλοι τις κατήγγειλαν ως απαράδεκτες επεμβάσεις που ζημιώνουν την κυριαρχία της χώρας.

Είναι ενδιαφέρον, ωστόσο, να παρατηρηθεί ότι μεγάλο μέρος των αμερικανικών αιτημάτων βασίζονται σε προτάσεις που ήδη είχαν υποβληθεί και συζητηθεί σε κύκλους Ιαπώνων πολιτικών και οικονομικών εμπειρογνομόνων που υποστηρίζουν ένα μεγαλύτερο άνοιγμα της χώρας προς το εξωτερικό (υπενθυμίζεται η έκθεση Mekawa) του 1986). Τούτο εξηγεί μερικώς το γεγονός ότι η ιαπωνική κοινή γνώμη αντέδρασε ευνοϊκά στην πρωτοβουλία.

1.3.4. Αλλά και σε ό,τι αφορά τις ιαπωνικές προτάσεις που υποβλήθηκαν στην αμερικανική κυβέρνηση και τις οποίες η τελευταία αποδέχθηκε, η συμφωνία παρουσιάζει νέες πτυχές που εν μέρει προκαλούν κατάπληξη.

Η Ουάσιγκτον εκλήθη να αντιμετωπίσει αποφασιστικά και να επιλύσει τα διαρθρωτικά προβλήματα του ελλείμματος του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού, της περιορισμένης ροπής των αμερικανικών οικογενειών για αποταμίευση, της ανεπαρ-

κούς διεθνούς ανταγωνιστικότητας των αμερικανικών προϊόντων, του επικρατούντος προσανατολισμού προς βραχυπρόθεσμη διαχείριση των αμερικανικών επιχειρήσεων, της ανεπαρκούς απασχόλησης στην έρευνα και ανάπτυξη και τέλος του ανεπαρκούς επιπέδου της εκπαίδευσης των νέων και της κατάρτισης των εργαζομένων.

Δην λησμονήθηκαν τα θέματα που αφορούν τις υπερβολικές και διακριτικές ρυθμίσεις που εμποδίζουν τις ιαπωνικές εισαγωγές στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Πρόκειται για αιτήματα που αφορούν κατά μεγάλο μέρος την εσωτερική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, που η κυβέρνηση Μπους είχε ήδη χαρακτηρίσει ως στόχους προτεραιότητας για το άμεσο μέλλον. Εντούτοις, έχουν αναληφθεί ως διμερής δέσμευση έναντι του Ιάπωνα εταίρου, σαν να αποτελούσαν επιχειρήματα που αφορούν αποκλειστικά τις δύο ενδιαφερόμενες χώρες και όχι θέματα που ασφαλώς μπορούν να επηρεάσουν τις ισορροπίες των σχέσεων της μεγαλύτερης οικονομικής δύναμης του κόσμου με όλες τις άλλες χώρες. Ως προς αυτή την πτυχή της η συμφωνία SII προκαλέσει επικρίσεις εκ μέρους των ευρωπαίων σχολιαστών.

1.3.5. Μόλις ξεκίνησε η συνεργασία στα πλαίσια του SII και ήδη διαφαίνονται ορισμένες δυσκολίες και καθυστερήσεις.

Εν πάση περιπτώσει, ανεξάρτητα από τη δέσμευση αυτή, οι σχέσεις μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας προορίζονται να αυξηθούν περισσότερο στο προσεχές μέλλον, ιδιαίτερα αν υλοποιηθούν οι προβλέψεις επέκτασης της «Ζώνης του Ειρηνικού» που παρυσιάζει πολύ υψηλό δυναμισμό, ανώτερο από τον αντίστοιχο της ζώνης του Βόρειου Ατλαντικού.

2. Οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας

2.1. Από την αρχική αδιαφορία στο κύμα ιαπωνικών εξαγωγών των δεκαετιών του '70 και '80

2.1.1. Στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο, και ως το τέλος της δεκαετίας του '60, οι σχέσεις μεταξύ Ιαπωνίας και των επιμέρους ευρωπαϊκών κρατών, που ενώθηκαν μετά το 1959 σχηματίζοντας την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, είναι ιδιαίτερα πενιχρές.

Κανένας ιδιαίτερος λόγος δεν προσελκύει την προσοχή του ευρωπαϊκού οικονομικού κόσμου που αντιμετωπίζει την Ιαπωνία σαν μια μακρινή πραγματικότητα, μάλλον άγνωστη, και επιπλέον με σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες.

Και από την ιαπωνική πλευρά, η Ευρώπη εξετάζεται ως περιοχή μεγάλων πολιτιστικών παραδόσεων, επιδεκτικών σημαντικών οικονομικών εξελίξεων, αλλά χωρίς άμεσο ενδιαφέρον. Η προσοχή συγκεντρώνεται πράγματι στην περιοχή της ΝΑ Ασίας και στις διμερείς σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες, που συσφίχθηκαν πολύ μετά το 1950, εξαιτίας του πολέμου της Κορέας.

2.1.2. Χρειάστηκε να φθάσουμε στο 1970, για να σημειωθεί μεταξύ των δύο περιοχών ταχύτατη εξέλιξη στις εμπορικές σχέσεις, που προωθούντο από την εντυπωσιακή αύξηση της βιομηχανικής και εμπορικής αποδοτικότητας της Ιαπωνίας.

Σε δέκα χρόνια, από το 1970 έως το 1980, οι εμπορικές ανταλλαγές ανέρχονται από 30 δισ. δολάρια σε 250 δισ. δολάρια, αλλά με έντονη ανισορροπία υπέρ των ιαπωνικών εξαγωγών, που συσσωρεύουν με ταχύτητα μεγάλο πλεόνασμα. Οι ευρωπαϊκές εξαγωγές κατορθώνουν να καλύψουν μόνο το 34% των εισαγωγών ιαπωνικής προέλευσης, διότι συναντούν δυσκολίες να διεισδύσουν στην αγορά αυτή.

Το ιαπωνικό «οικονομικό θαύμα» καθίσταται έτσι μια πραγματικότητα και για τους ευρωπαίους, και όχι μόνο για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

2.1.3. Οι ευρωπαϊκές ανησυχίες μεταβάλλονται γρήγορα σε πιέσεις για την υιοθέτηση μέτρων συγκράτησης προστατευτικού χαρακτήρα κατά της εισβολής των ιαπωνικών προϊόντων. Διάφορες κυβερνήσεις χωρών μελών υποστηρίζουν την πρωτοβουλία ενεργοποίησης των πολυάριθμων μέτρων ποσόσωσης, που είχαν απομείνει από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο, ενώ άλλες υιοθετούν νέα μέτρα.

Τέτοιες παρεμβάσεις προωθήθηκαν από τους βιομηχανικούς κύκλους και από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων που καταγγέλλουν τον επιθετικό χαρακτήρα των ιαπωνικών εξαγωγών. Με πολύ χαμηλές τιμές, που δικαιολογούνται εν μέρει μόνο από το χαμηλό κόστος εργατικών, οι εξαγωγές αυτές συγκεντρώνονται επικίνδυνα σε ειδικούς τομείς και σε περιορισμένα τμήματα αγοράς, με αποτέλεσμα να δημιουργούν δυσχέρειες για τις εθνικές βιομηχανίες, μέχρι που να εξαναγκάζονται σε κλείσιμο.

Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που μόνο από το 1970 είχε λάβει την πλήρη εντολή υλοποίησης μιας κοινής εμπορικής πολιτικής, παρακολουθεί σε μια πρώτη περίοδο παθητικά ένα φαινόμενο αυτοάμυνας των χωρών μελών που εκδηλώνεται σε περίοδο σοβαρής οικονομικής κρίσης, πληθωρισμού, αύξουσας ανεργίας, ως συνέπεια των πετρελαϊκών κρίσεων του 1973 και 1979.

Από την πλευρά τους, οι Ιάπωνες δεν φαίνεται να ανησυχούν για την απουσία ενιαίας εμπορικής πολιτικής στην κοινοτική περιοχή και συνεχίζουν να προωθούν τις επαφές και τις συζητήσεις με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών, προσφέροντας, όταν κρίνεται χρήσιμο, πραγματιστικές λύσεις και επί μέρους συμφωνίες οικειοθελούς περιορισμού των εξαγωγών τους. Οι κοινοτικές αρχές των Βρυξελλών επί μεγάλο διάστημα αγνοήθηκαν έστω και αν διαθέτουν εξουσίες για τη συνολική εξέταση των προβλημάτων των εμπορικών ανταλλαγών στην κοινοτική περιοχή θεωρούμενη ως ενιαίο σύνολο.

2.1.4. Λόγω των αντιφατικών αυτών καταστάσεων οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ Ευρώπης και Ιαπωνίας αδυνατούν να λάβουν μια συνεκτική μορφή και εξακολουθούν επί μακρόν να είναι διεσπασμένες, με διαφόρων ειδών ανταπόκριση από χώρα σε χώρα. Καθόλου παράξενο το ότι με την κατάσταση αυτή πολλαπλασιάζονται οι εμπορικές εντάσεις και συγκρούσεις.

Οι τομείς που επλήγησαν περισσότερο από το πρώτο κύμα ιαπωνικών εξαγωγών είναι εκείνοι της ναυπηγικής, των ηλεκτρονικών προϊόντων, των οπτικοακουστικών συσκευών, των φωτογραφικών συσκευών, των αυτοκινήτων και των μοτοσυκλετών. Σε ορισμένους από τους τομείς αυτούς ετέθη σε κίνδυνο ακόμη και η επιβίωση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

2.2. Η ενεργός φάση της κοινοτικής εμπορικής πολιτικής

2.2.1. Κατά τη δεκαετία του '80 η Επιτροπή αρχίζει να διαγράφει τη δική της εμπορική πολιτική έναντι των τρίτων χωρών.

Σημείο εκκίνησης είναι η ενεργός χρήση των μέτρων που προβλέπονται από τις πολυμερείς συμφωνίες της ΓΣΔΕ στο θέμα του αντιντάμπινγκ. Ολοένα συχνότερα χρησιμοποιούνται διαδικασίες κατά των εξαγωγών τρίτων χωρών με τιμές χαμηλότερες από τις τρέχουσες στην αγορά προέλευσης. Αυτή η πολιτική δεν καταρτίστηκε ειδικά κατά των ιαπωνικών εξαγωγών έστω και αν καταλήγει να θίγει επανειλημμένως τα προϊόντα από τη χώρα αυτή.

2.2.2. Το 1982 σημειώθηκε η θορυβώδης πρωτοβουλία της γαλλικής κυβέρνησης για συγκέντρωση των διατυπώσεων εκτελωνισμού των ιαπωνικών συσκευών μαγνητοσκόπησης σε ένα μοναδικό περιφερειακό τελωνείο στο Πουατιέ (απόφαση που ακυρώθηκε κατόπιν και λόγω της παρέμβασης της Κοινότητας)⁽¹⁾.

Το 1984 καθιερώνεται από την Κοινότητα μια διαδικασία αντιντάμπινγκ για τις ηλεκτρονικές γραφομηχανές, το 1985 ήταν η σειρά των φωτοτυπικών μηχανημάτων, το 1986 των φούρνων μικροκυμάτων, των εκτυπωτικών μηχανημάτων, των μικροαγωγών.

2.2.3. Πρόκειται για εντυπωσιακές ενέργειες που αποβλέπουν ιδίως στο να αντιληφθεί η αντίπαλος πλευρά ότι η Κοινοτική Ευρώπη δεν θα παρακολουθούσε παθητικά τον αφανισμό των παραδοσιακών της βιομηχανιών ή εκείνων της νέας τεχνολογίας συνεπεία εμπορικών πρακτικών, που δεν θεωρούνται θεμιτές. Ταυτόχρονα στις Βρυξέλλες εξετάζεται αν είναι δυνατό να υιοθετηθούν στο πλαίσιο της ΓΣΔΕ μέτρα επιλεκτικής προστασίας έναντι συγκεκριμένων χωρών.

Η Επιτροπή της ΕΟΚ παρακολούθησε με μεγάλο ενδιαφέρον την προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών, να δοθεί νομικό περιεχόμενο στη θεωρία της εξισορρόπησης των ωφελημάτων στις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλομένων χωρών της ΓΣΔΕ, που θα δικαιολογούσε νομικές πράξεις και μέτρα προστασίας σε περίπτωση που θα συνεχιζόνταν τα διαρθρωτικά εμπορικά πλεονάσματα που συσσωρεύει η Ιαπωνία. (Αυτή η προσπάθεια όπως είναι γνωστό δεν είχε συνέχεια).

Η Επιτροπή, για να βελτιώσει τις σχέσεις με την Ιαπωνία, αναλαμβάνει και θετικές πρωτοβουλίες μεταξύ των οποίων πρέπει να αναφερθούν τα προγράμματα για την κατάρτιση νέων στελεχών επιχειρήσεων των δώδεκα κρατών της Κοινό-

τητας στους οποίους προσφέρεται η δυνατότητα παρατεταμένων διαμονών στην Ιαπωνία για σπουδές, εργασία και εκμάθηση της γλώσσας⁽²⁾.

Η Επιτροπή συνεργάζεται και με τις ιαπωνικές αρχές για να βελτιώσει τις συνθήκες πρόσβασης στην τοπική αγορά των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών των κοινοτικών επιχειρήσεων.

2.2.4. Το 1984, μετά μακρά συζήτηση, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εγκρίνει έναν κανονισμό, γνωστό ως «Νέο Μέσο» και σκοπό έχει να ενισχύσει την κοινοτική εμπορική πολιτική κατά των αθεμίτων εμπορικών πρακτικών των τρίτων χωρών, που δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία αντιντάμπινγκ (Κανονισμός αριθ. 2641/84). Το μέτρο υιοθετείται ως απάντηση στις πρωτοβουλίες του Κογκρέσου των Ηνωμένων Πολιτειών, που είχαν ενισχύσει τις εξουσίες μονομερούς εμπορικής προστασίας της χώρας (μέρος 301 του Trade Act of 1979). Το «Νέο Μέσο» έχει, εντούτοις, περιορισμένη εφαρμογή και δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ έναντι της Ιαπωνίας⁽³⁾.

Τέλος, το 1987, η Κοινότητα αρχίζει μια διαδικασία με τη ΓΣΔΕ, που στη συνέχεια είχε θετική κατάληξη, κατά των διακρίσεων του συστήματος φορολογίας της Ιαπωνίας στους εισαγόμενους οίνους και στα αλκοολούχα ποτά. Έτσι, η Κοινότητα αρχίζει να στρέφει την προσοχή της στο θέμα του ανοίγματος της εσωτερικής αγοράς της Ιαπωνίας, στο οποίο είχε συγκεντρωθεί αποκλειστικά η δράση των Ηνωμένων Πολιτειών.

2.2.5. Οι ιαπωνικές αρχές δεν παραλείπουν να αντιδράσουν έντονα κατά των πρωτοβουλιών της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατηγορείται ότι δίδει αυθαίρετη ερμηνεία στους κανόνες αντιντάμπινγκ της ΓΣΔΕ, ότι ακολουθεί διαδικασίες οι οποίες δεν είναι διαφανείς και παράλληλα εισάγουν διακρίσεις, και ότι καθιερώνει νέα προστατευτικά μέσα στην εμπορική της νομοθεσία.

Η κυβέρνηση του Τόκιο, εξάλλου, εφιστά την προσοχή της Κοινότητας και των κυβερνήσεων των ευρωπαϊκών χωρών στις μεταβολές που αποφασίστηκαν από τα μέσα της δεκαετίας του '80 στην ιαπωνική εμπορική πολιτική, με ουσιαστικές μειώσεις ή ακόμη και με την εξάλειψη πολλών τελωνειακών δασμών, με την άρση πολλών ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές, με βελτιώσεις και ταχύρρυθμη λειτουργία των συστημάτων πιστοποίησης και των διαδικασιών εισαγωγής.

Η Ιαπωνία φαίνεται να ενδιαφέρεται σοβαρά να παρουσιάσει μία νέα φυσιογνωμία που δεν αποβλέπει στην προώθηση των

⁽¹⁾ Στην Ιαπωνία το συμβάν του Πουατιέ προκάλεσε μεγάλη αίσθηση και για μεγάλο χρονικό διάστημα ερμηνεύθηκε ως το σύμβολο της προστατευτικής θέλησης των ευρωπαϊκών χωρών.

⁽²⁾ Βλ. το Πρόγραμμα εξαγωγών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «Exprom» και ιδιαίτερα ένα από τα κεντρικά του στοιχεία: το Πρόγραμμα Κατάρτισης Στελεχών.

⁽³⁾ Η Επιτροπή εξετάζει προς το παρόν ένα επίσημο παράπονο που της υπέβαλε ο Σύνδεσμος Εφοπλιστών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με το Ταμείο Διαχείρισης των Ιαπωνικών Λιμένων. (Οι φερόμενες ως αθέμιτες πρακτικές αφορούν τις συμμετοχές των εφοπλιστών σε ένα Ταμείο Λιμένων βάσει συμφωνίας που συνάφθηκε κάτω από την απειλή της άρνησης του ελλειμνισμού πλοίων εμπορευματοκιβωτίων σε ιαπωνικούς λιμένες σε περίπτωση μη υπογραφής).

εξαγωγών της, πάση θυσία και δηλώνει ότι είναι πρόθυμη να ανταποκριθεί στα αιτήματα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης για μεγαλύτερο άνοιγμα της εσωτερικής αγοράς της στις εισαγωγές. Ταυτόχρονα, όμως, το Τόκιο επιμένει στη θέση ότι η περιορισμένη παρουσία των ευρωπαϊκών εξαγωγών στην Ιαπωνία δεν οφείλεται μόνο στις δυσκολίες πρόσβασης στην αγορά αλλά κυρίως στην αδιαφορία και την έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους των ευρωπαίων επιχειρηματιών που δεν καταβάλλουν επαρκείς προσπάθειες.

Οι Ευρωπαίοι εταίροι καλούνται, επίσης, να λάβουν υπόψη ότι η χώρα δεν διανύει μια περίοδο ταχέων μεταβολών όσον αφορά τις στρατηγικές της, που παρέχουν τώρα ευρύ πεδίο και στις άμεσες παραγωγικές επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις παραγωγής, έτσι όπως συμβαίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Ιαπωνία ζητεί να λάβει υπόψη η Κοινότητα αυτή τη νέα θέληση για συνεργασία.

2.3. Η Ιαπωνία έναντι των προοπτικών της ενιαίας αγοράς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το 1992

2.3.1. Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας τον Ιούλιο του 1985 για την πρόθεσή της να υλοποιήσει την πλήρη ενοποίηση των αγορών των 12 κρατών μελών εντός του 1992 υποχρεώνει την Ιαπωνία να αναθεωρήσει τις στρατηγικές της έναντι της γηραιάς ηπείρου που ως τότε θεωρείτο ως το σύνολο διαφορετικών μεταξύ τους εθνικών οικονομιών.

Η νέα προοπτική ενός μεγάλου, οικονομικά και νομικά ομοιογενούς, χώρου με 320 εκατομμύρια καταναλωτών, με την κατάργηση των τελευταίων φραγμών στην εσωτερική κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών, ενδιαφέρει τα μέγιστα την Ιαπωνία. Πράγματι, διαγράφεται η ευνοϊκή δυνατότητα ενοποίησης των κοινοτικών διατάξεων για εισαγωγές από τρίτες χώρες, με μια προοδευτική άρση των ποσοτικών περιορισμών, που σε ορισμένα κράτη μέλη περιορίζουν, σχεδόν μέχρι αποκλεισμού, μερικά εξαγωγικά ρεύματα της Ιαπωνίας.

Μεγαλύτερη όμως σημασία αποδίδεται ακόμη στο γεγονός ότι η υλοποίηση της μεγάλης ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και οι βαθμιαίες πρόοδοι προς μια περισσότερο προωθημένη πολιτική ολοκλήρωση δημιουργούν συνθήκες συνέργειας, ικανές να δώσουν σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο μια αναπτυξιακή ώθηση μεγάλου δυναμισμού. Οι εκθέσεις της Επιτροπής για τα γενικά και κατά τομείς αποτελέσματα της οικονομικής ένωσης αναλύθηκαν με προσοχή από τις οικονομικές υπηρεσίες της ιαπωνικής κυβέρνησης και από τις μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις της χώρας αυτής, που θεωρούν ήδη τον ευρωπαϊκό χώρο ως συστατικό τμήμα των συνολικών τους στρατηγικών.

2.3.2. Στην πραγματικότητα, αυτό που συμβαίνει στην Ευρώπη από το 1985 και μετέπειτα αποκτά συνεχώς σαφέστερα τη μορφή μιας μεταβολής ιστορικής σημασίας. Η κοινοτική Ευρώπη επανέρχεται στο επίκεντρο της διεθνούς προσοχής, μετά από μακρά περίοδο κρίσης, και αναλαμβάνει το ρόλο του πόλου έλξης για πολλές χώρες γειτονικές και πιο απομακρυσμένες. Ασφαλώς αυτή η διαδικασία επηρεάζει,

μεταξύ άλλων, τη μεταβολή που ωριμάζει στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση.

Η Ιαπωνία, έκτοτε, αντιλαμβάνεται την ανάγκη της περισσότερο δραστήριας παρουσίας της στον ευρωπαϊκό χώρο ακόμη και σε παραγωγικές εγκαταστάσεις φοβούμενη ότι ενδεχόμενοι νέοι προστατευτικοί προσανατολισμοί (που ορισμένοι κύκλοι των Ηνωμένων Πολιτειών αποκαλούν το «Οχυρό Ευρώπη») θα μπορούσαν να δημιουργήσουν νέες δυσχέρειες για τις ιαπωνικές εξαγωγές⁽¹⁾.

2.3.3. Κατά τα ίδια χρόνια, και λόγω της έναρξης των διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης της ΓΣΔΕ, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσπαθεί να ορίσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τη δική της εμπορική πολιτική έναντι των τρίτων χωρών.

Η επίσημη κατεύθυνση του Συμβουλίου της Επιτροπής της ΕΟΚ (που προσδιορίστηκε στη διακήρυξη της Ρόδου το Δεκέμβριο του 1988) είναι σε μεγάλο βαθμό ευνοϊκή για τους γενικούς κανόνες των ελεύθερων πολυμερών συναλλαγών, που βασίζονται σε μια αποφασιστική ενίσχυση του συστήματος της ΓΣΔΕ.

Όσον αφορά την ενιαία αγορά του '92, οι κοινοτικές αρχές επιβεβαιώνουν σαφώς ότι τα οφέλη της κοινοτικής απελευθέρωσης δεν θα δύνανται αυτομάτως να επεκταθούν στις τρίτες χώρες αν δεν συνοδεύονται από προηγούμενες διαπραγματεύσεις αμοιβαίων παραχωρήσεων, κατά τρόπο που να υπάρχουν για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις ανάλογες ευκαιρίες στις αγορές των χωρών αυτών, κατά προτίμηση στο πολυμερές πλαίσιο της ΓΣΔΕ, που προβλέπει ακριβώς την αναζήτηση της αμοιβαίας ισορροπίας στα οφέλη⁽²⁾.

2.3.4. Σχετικά με την Ιαπωνία, η Κοινότητα εκφράζει τη δική της άποψη σε μια ανακοίνωση της 15ης Μαρτίου 1988⁽³⁾, στην οποία δηλώνεται η πρόθεση για την «αποκατάσταση μιας ισόρροπης σχέσης», ικανής να διασφαλίσει τα αμοιβαία συμφέροντα στα πλαίσια στενής συνεργασίας στις εμπορικές συναλλαγές, σε βιομηχανικό επίπεδο, στις υπηρεσίες και στην επιστήμη και τεχνολογία.

Η Επιτροπή της ΕΟΚ βεβαιώνει, εντούτοις, ότι για να επιτευχθεί κάποιο αποτέλεσμα από τις συζητήσεις με τον Ιάπωνα εταίρο, θα πρέπει να τηρηθεί στάση «ανυποχώρητη και σαφής», ιδίως προκειμένου να πεισθεί η χώρα αυτή να περιο-

⁽¹⁾ Διάφορες έρευνες που προωθούνται από ιαπωνικούς κυβερνητικούς οργανισμούς και βιομηχανικές ενώσεις υποδεικνύουν ότι εξακολουθεί να εκφράζεται η ανησυχία ότι ο κοινοτικό στόχος του 1992 θα δημιουργήσει νέες διαθέσεις μελλοντικών διακρίσεων εις βάρος των ιαπωνικών εξαγωγών.

⁽²⁾ «Europe 1992: Europe World Partner» — Ενημερωτικό σημείωμα της Επιτροπής ΕΚ για τις δηλώσεις των Επιτρόπων Λόρδου Cockfield και κ. De Clercq κατά τη διάρκεια συζήτησης για τις εξωτερικές διαστάσεις της Ενιαίας Αγοράς, 19 Οκτωβρίου 1988.

⁽³⁾ «Σχέσεις μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας» — Ανακοίνωση της Επιτροπής — 15 Μαρτίου 1988.

ρίσει τη δική της, αποκλειστική σχεδόν, προτίμηση⁽¹⁾ για τις εξαγωγές και να προχωρήσει σοβαρά στο δρόμο του ανοίγματος και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της οικονομίας, διευκολύνοντας την πρόσβαση στην αγορά της για τους ευρωπαϊούς επιχειρηματίες.

2.4. Το πρόβλημα των αμέσων επενδύσεων των ιαπωνικών επιχειρήσεων στην Κοινότητα. Η περίπτωση της βιομηχανίας αυτοκινήτων

2.4.1. Ο λόγος των προσεκτικών και ηλεγμένων διατυπώσεων της Επιτροπής σχετικά με τις εμπορικές σχέσεις με την Ιαπωνία ανάγεται στην έντονη εμπορική ανισορροπία, και στην ύπαρξη αντιθέσεων μεταξύ των δύο μερών όσον αφορά τα όρια εφαρμογής των κανονιστικών διατάξεων αντιντάμπινγκ της ΓΣΔΕ.

Η Επιτροπή της Κοινότητας προσπαθεί να δώσει μια εκτεταμένη ερμηνεία στους κανόνες αυτούς και, σε κατάλληλους κανονισμούς, αντιμετωπίζει τη νέα άποψη της διαφορετικής συμπεριφοράς των Ιαπώνων επιχειρηματιών, που προσπαθούν να αποφύγουν την επιβολή δασμών αντιντάμπινγκ στα τελικά προϊόντα, καταφεύγοντας στην εισαγωγή συστατικών και εξαρτημάτων που συναρμολογούνται σε κατάλληλα εργοστάσια⁽²⁾.

Στην Κοινότητα αρχίζει ζωννή συζήτηση για την έννοια του «ελαχίστου τοπικού περιεχομένου» για να μπορεί ένα προϊόν να θεωρηθεί κοινοτικής προέλευσης και να αποκλείεται για το λόγο αυτό από ποσοτικούς περιορισμούς, που μερικές χώρες εξακολουθούν να επιβάλλουν στις εισαγωγές ιαπωνικών προϊόντων.

Οι απόψεις όμως διαφέρουν αισθητά στους διάφορους βιομηχανικούς τομείς. Σε ορισμένους τομείς υψηλής τεχνολογίας (όπως της χημείας) απορρίπτεται η ίδια η αρχή του «τοπικού περιεχομένου», επειδή είναι αντίθετη προς τις διατάξεις της ΓΣΔΕ.

Σε άκρα αντίθεση βρίσκονται οι βιομηχανικοί τομείς που πλήττονται αμεσότερα από την πολιτική της πάση θυσίας κατάκτησης ποσοστών αγοράς εκ μέρους των ιαπωνικών βιομηχανιών. Στον τομέα των αυτοκινήτων, ιδίως, η συζήτηση έχει ενταθεί πολύ για την περίπτωση των αυτοκινήτων που συναρμολογούνται στα εργοστάσια της Μεγάλης Βρετανίας, ενώ στην πραγματικότητα είναι ιαπωνικής προέλευσης, και, επομένως, υπόκεινται στους ποσοτικούς περιορισμούς που περιορίζουν την πώλησή τους σε ορισμένα κράτη μέλη.

Βαθμιαίως η εξέταση μεταφέρεται στα ποσοστά των συστατικών και εξαρτημάτων που κατασκευάζονται στην Ευρώπη και θα μπορούσαν να επιτρέψουν στα προϊόντα αυτά, να θεωρούνται κοινοτικά (από 60% σε 80%).

Η Επιτροπή επισημαίνει ακόμη με ανησυχία την εμφάνιση μιας επικίνδυνης τάσης σε διάφορες χώρες μέλη που προκαλείται από το κλίμα ανταγωνισμού με σκοπό την προσέλκυση ιαπωνικών επενδύσεων σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς. Η τάση αυτή έγκειται στην προσφυγή σε κρατικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις υπέρ των επενδύσεων αυτών.

2.4.2. Έχοντας να αντιμετωπίσει τις αβεβαιότητες και τις διασπάσεις του κοινοτικού μετώπου, η ιαπωνική πλευρά αντιδρά σε δύο διακεκριμένα μέτωπα.

Αφενός, η κυβέρνηση του Τόκιο καταφεύγει επισήμως στη ΓΣΔΕ για να αμφισβητήσει το θεμιτό των κοινοτικών κανονισμών σχετικά με την παράκαμψη των δασμών αντιντάμπινγκ διαμέσου των «εργοστασίων-καταβιδιών» συναρμολόγησης.

Μια «ομάδα» διαιτητών, μετά από έρευνα μερικών μηνών, εκδίδει απόφαση αποδοχής της ιαπωνικής αίτησης και κηρύσσει τις κοινοτικές διατάξεις ασυμβίβαστες προς τα άρθρα III και XX, δ) της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου. Η Επιτροπή της Κοινότητας αμφισβητεί τη διαδικασία και τον τρόπο σύστασης της «ομάδας». Η ουσία λοιπόν του θέματος μετατοπίζεται στο χώρο του Γύρου της Ουρουγουάης, όπου αντικείμενο διαπραγμάτευσης είναι ένας νέος κώδικας αντιντάμπινγκ, που θα έπρεπε να καλύπτει και το πρόβλημα της παράκαμψης των δασμών αντιντάμπινγκ.

Σε ένα άλλο μέτωπο βρίσκονται οι ιαπωνικές επιχειρήσεις αυτοκινήτων που λειτουργούν στην Ευρώπη και οι οποίες επιθυμούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα στη ρίζα του: με σκοπό να βελτιώσουν τη δική τους εικόνα αποδέχονται στην ουσία τις θέσεις των κοινοτικών βιομηχανιών και με ταχύτητα θέτουν σε ενέργεια προγράμματα τροποποίησης του χαρακτήρα των δικών τους βιομηχανικών εγκαταστάσεων στην Κοινότητα, διευρύνοντας την αναλογία των τμημάτων και των εξαρτημάτων που προμηθεύουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Με τις αποφάσεις αυτές οι ιαπωνικές επιχειρήσεις δείχνουν ότι επιθυμούν να επανεκτιμήσουν το δικό τους ρόλο και να είναι «πιστοί πολίτες της Ευρώπης».

2.5. Οι συναντήσεις υψηλού επιπέδου μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας τον Ιανουάριο του 1990 σημειώνουν την έναρξη μιας νέας φάσεως στη συνεργασία

2.5.1. Τον Ιανουάριο του 1990 επίσημη αντιπροσωπεία της ιαπωνικής κυβέρνησης, με επικεφαλής τον πρωθυπουργό Toshiki Kaifu, συναντήθηκε με τους υπεύθυνους της Επιτροπής της Κοινότητας.

Το φιλικό και εποικοδομητικό κλίμα των συνομιλιών αποκαλύπτει τη θέληση για πραγματοποίηση μιας ποιοτικής ανόδου στις σχέσεις μεταξύ των δύο μερών, πέρα από τη στενή αντιπαράθεση βραχυπρόθεσμων εμπορικών συμφερόντων, προς όφελος μιας ευρύτερης και πιο μακροχρόνιας στρατηγικής θεώρησης.

Είναι η έναρξη μιας νέας φάσης θεσμικής συνεργασίας μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας. Στις επίσημες δηλώσεις

⁽¹⁾ Σχετικά, η ιαπωνική πλευρά επισημαίνει ότι επί χρόνια τώρα η αύξηση του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της χώρας βασίζεται στην αύξηση της εσωτερικής ζήτησης και όχι στην πορεία των εξαγωγών.

⁽²⁾ Ο βασικός κανονισμός που ορίζει την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στο θέμα του αντιντάμπινγκ ανάγεται στο 1984 — Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2176/84. Αυτός ολοκληρώθηκε στη συνέχεια με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1761/87, που εξετάζει το θέμα των «εργοστασίων — καταβιδιών». Το 1988 το Συμβούλιο των ΕΚ εξέδωσε κανονισμό στηριζόμενο στο θέμα του αντιντάμπινγκ που απορρόφησε τους προηγούμενους, τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2423/88.

επιβεβαιώνεται ότι θα πρέπει να καθιερωθούν ισχυρές και μόνιμες σχέσεις, όπως εκείνες που υφίστανται από καιρού μεταξύ Ιαπωνίας και Ηνωμένων Πολιτειών.

2.5.2. Πράγματι, στην ημερήσια διάταξη των συναντήσεων δεν συμπεριλαμβάνονται μόνον τα, συχνά αντιτιθέμενα, ζητήματα των εμπορικών σχέσεων, αλλά και άλλα γενικότερα επιχειρήματα, όπως εκείνα των μεταβολών στην Ανατολική Ευρώπη, της οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης, των σχέσεων Βορρά-Νότου και των σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ο πρωθυπουργός Toshiki Kaifu δηλώνει ότι η κυβέρνησή του βλέπει πολύ ευνοϊκά την υλοποίηση του σχεδίου οικονομικής και πολιτικής ένωσης της Ευρώπης, που ασφαλώς θα αποτελέσει παράγοντα προόδου της ανάπτυξης και σταθερότητας για τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις.

Η Ιαπωνία αναγνωρίζει το θεμελιώδη ρόλο της κοινοτικής Ευρώπης στην «Ομάδα των 24» που έχει την υποχρέωση να προσφέρει συγκεκριμένη βοήθεια και συμπαράσταση στις ανατέλλουσες δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης. Η Ιαπωνία συμβάλλει ήδη δραστήρια στα προγράμματα της ομάδας αυτής και δηλώνει ότι επιθυμεί να συντονίσει τις ενδεχόμενες της πρωτοβουλίες στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με εκείνες της Κοινότητας.

Κατά τον ίδιο επίσης τρόπο στο θέμα των σχέσεων με τις αναπτυσσόμενες χώρες η Κοινότητα και η Ιαπωνία προτείνουν και οι δύο μια στενότερη συνεργασία για την υλοποίηση των σχετικών πολιτικών τεχνικής βοήθειας και ενίσχυσης για την ανάπτυξη⁽¹⁾.

2.5.3. Για το μέλλον των διμερών σχέσεων μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας στη συνάντηση του Ιανουαρίου λήφθηκε η απόφαση να δοθεί ένας μόνιμος χαρακτήρας στις επαφές μεταξύ των πλευρών που θα πρέπει να αναπτυχθούν σε τρία επίπεδα: με επαφές σε επίπεδο προσωπικό μεταξύ του Προέδρου της Επιτροπής της ΕΚ και του Πρωθυπουργού της ιαπωνικής κυβέρνησης, με τακτικές ετήσιες συνεδριάσεις σε υπουργικό επίπεδο και, σε τεχνικό επίπεδο, με την ενίσχυση των επαφών και των διαβουλεύσεων στους τομείς της οικονομίας, της επιστήμης και της τεχνολογίας, του περιβάλλοντος, του πολιτιστικού τομέα και των κοινωνικών υποθέσεων.

Μια πρώτη συνάντηση υπουργικού επιπέδου πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες, το Μάιο του 1990, και εξετάσε σοβαρά επιχειρήματα που αφορούν τις διμερείς σχέσεις μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας. Συγκροτήθηκε μια «μόνιμη ομάδα εργασίας» για τα εμπορικά θέματα με έργο την επισήμανση των εμποδίων που ανακόπτουν την κατάλληλη ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών προς τις δύο κατευθύνσεις και τη συζήτηση για τις παρεμβάσεις και τις εφικτές λύσεις στους επί μέρους σχετικούς τομείς.

Η ιαπωνική αντιπροσωπεία επιβεβαιώνει, κατόπιν αιτήσεως της Κοινότητας, ότι τα μέτρα που προβλέπονται από τη συμφωνία «Πρωτοβουλία διαρθρωτικών εμποδίων», που συνήφθη μεταξύ Ιαπωνίας και Ηνωμένων Πολιτειών, δεν θα έχουν αποκλειστικό και διμερή χαρακτήρα, αλλά θα εφαρμόζονται προς «κάθε κατεύθυνση» και θα μπορούν έτσι να επεκταθούν και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ανταποκρινόμενοι στις ανησυχίες των Ιαπώνων οι εκπρόσωποι της Επιτροπής διαβεβαιώνουν ότι η μελλοντική ενιαία αγορά της Κοινότητας θα είναι ανοικτή για τους εξωτερικούς εταίρους και συνεπώς και για την Ιαπωνία.

2.5.4. Στο θέμα της άρσης των φραγμών που εξακολουθούν να εμποδίζουν την πρόσβαση στην ιαπωνική αγορά, η Επιτροπή ανακοινώνει ένα δικό της πρόγραμμα προώθησης των ευρωπαϊκών εξαγωγών, συνδυασμένο με πρόγραμμα της ιαπωνικής κυβέρνησης για την προώθηση των ευρωπαϊκών εισαγωγών.

Στο θέμα, επίσης, της επέκτασης των άμεσων επενδύσεων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Ιαπωνία, που σήμερα είναι πολύ περιορισμένες, οι αντιπροσωπείες των δύο πλευρών αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή και διατυπώνονται προτάσεις και συστάσεις για βραχυπρόθεσμες επεμβάσεις.

Υπεγράφη συμφωνία για την υλοποίηση μιας συνεργασίας μεταξύ των δύο πλευρών στο θέμα της πυρηνικής ασφάλειας και προστασίας, ενώ προβλέπονται άλλες πρωτοβουλίες μελλοντικά για την ενίσχυση της συνεργασίας στο τεχνολογικό και επιστημονικό πεδίο, όσον αφορά το περιβάλλον, τα κοινωνικά θέματα και τις πολιτιστικές ανταλλαγές.

2.5.5. Το αμφισβητούμενο θέμα των ιαπωνικών εισαγωγών και επενδύσεων στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας στην Ευρώπη δεν συζητείται άμεσα στην υπουργική συνεδρίαση των Βρυξελλών, αλλά εξετάζεται σε χωριστές συζητήσεις, που προηγούνται και ακολουθούν αυτή τη συνάντηση.

Τα θέματα που είναι στο επίκεντρο των συζητήσεων, οι οποίες συνεχίζονται ακόμη, είναι τα ακόλουθα:

- 1) ορισμός μιας «μεταβατικής περιόδου», τουλάχιστον μέχρι το 1999, για να δοθεί η δυνατότητα στην ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία για αναδιάρθρωση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της ενόψει του πλήρους ανοίγματος της ευρωπαϊκής αγοράς αυτοκινήτων·
- 2) κατά την περίοδο αυτή η ιαπωνική βιομηχανία θα περιορίσει και θα ελέγχει τον αριθμό των οχημάτων που εξάγονται στην Κοινότητα· θα λαμβάνεται επίσης υπόψη ο αριθμός των αυτοκινήτων που παράγονται στο εσωτερικό της Κοινότητας·
- 3) οι ως τώρα ισχύοντες ποσοτικοί περιορισμοί σε ορισμένα κράτη μέλη σχετικά με τα ιαπωνικά αυτοκίνητα θα καταργηθούν βαθμιαία.

Σε γενικότερο πλαίσιο, συζητείται και το πρόβλημα της συνολικής αμοιβαιότητας των ανταλλαγών.

2.5.6. Οι συναντήσεις υψηλού επιπέδου μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας θα συνεχισθούν και κατά το 1991.

Προς τα τέλη Μαΐου ο Πρόεδρος της Επιτροπής, κ. Jacques Delors, θα μεταβεί στο Τόκιο στα πλαίσια επίσημης επισκέψεως στην ιαπωνική κυβέρνηση.

⁽¹⁾ Υπενθυμίζεται ότι η Ιαπωνία κατέλαβε την πρώτη θέση στην κατάταξη όσον αφορά τον όγκο των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στις αναπτυσσόμενες χώρες, βλ. σημείο 2 στη σελίδα 65.

Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι μια μελλοντική κοινή δήλωση για τις σχέσεις ΕΚ-Ιαπωνίας αποτελεί προς το παρόν αντικείμενο συζητήσεων τόσο στην Επιτροπή όσο και στο Συμβούλιο.

Μια νέα συνεδρίαση σε υπουργικό επίπεδο μεταξύ των εκπροσώπων της Κοινότητας και της Ιαπωνίας θα πρέπει να πραγματοποιηθεί το προσεχές φθινόπωρο προκειμένου να εξετασθούν τα προβλήματα που εκκρεμούν και να ενταθεί η οικονομική και πολιτική συνεργασία.

Προβλέπονται επίσης και άλλες διμερείς επαφές με στόχο να συμβάλουν στην άρση των εμποδίων που συναντούν οι διαπραγματεύσεις της ΓΣΔΕ/Γύρος Ουρουγουάης οι οποίες έχουν πρωταρχική σημασία τόσο για την Κοινότητα όσο και για την Ιαπωνία.

3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις και υποδείξεις του τμήματος για τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας — Ιαπωνίας

3.1. Ως κατάληξη των ερευνών και των συζητήσεων που πραγματοποιήθηκαν από την ΟΚΕ για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας στο παρελθόν φαίνεται σκόπιμο να διατυπωθούν ορισμένες συμπερασματικές παρατηρήσεις.

Αυτές αποκτούν επίσης και το χαρακτήρα υποδείξεων που απευθύνονται στις κοινοτικές αρχές προκειμένου να επιτευχθεί στο προσεχές μέλλον ουσιαστική βελτίωση της ποιότητας των ιδίων των σχέσεων, δίδοντας πραγματικό περιεχόμενο στις προσδοκίες για μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών.

3.2. Καταρχήν παρατηρείται ότι οι αποφάσεις που έχουν ήδη ληφθεί και ανακοινωθεί από την κυβέρνηση του Τόκιο για μεταβολή της στρατηγικής και των οικονομικών και εμπορικών διαρθρώσεων της χώρας είναι τέτοιου χαρακτήρα ώστε να απαιτήσουν μεγάλη δέσμευση και μακρόχρονη περίοδο εφαρμογής.

Ωστόσο είναι ενθαρρυντικό να διαπιστώνεται ότι ήδη κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων εκδηλώθηκαν ουσιαστικά σημάδια που υποδεικνύουν ότι βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη μια μεταβολή της τάσης σε σχέση με το παρελθόν. Πρέπει λοιπόν να αναμένεται να επιβεβαιωθούν οι τάσεις αυτές και να γίνουν συγκεκριμένες.

Η αύξηση της εσωτερικής ζήτησης στην Ιαπωνία, που οφείλεται σε μεγαλύτερες δημόσιες επενδύσεις και σε αύξηση της οικογενειακής κατανάλωσης έχει καταστεί ο κυριότερος παράγοντας της ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας και οδηγεί σε αύξηση των εισαγωγών γενικότερα και των μεταποιημένων προϊόντων ειδικότερα.

Για πρώτη φορά μετά από τόσα χρόνια οι εισαγωγές της Ιαπωνίας αυξήθηκαν περισσότερο σε αξία και όγκο από τις εξαγωγές, πράγμα που οδήγησε σε μείωση του πλεονάσματος του συνολικού εμπορικού ισοζυγίου της Ιαπωνίας.

Αυτή η θετική τάση αντικατοπτρίζεται επίσης και στην πορεία του εμπορικού πλεονάσματος της Ιαπωνίας σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Τα στατιστικά στοιχεία από κοινοτικές πηγές καθώς και από πηγές της Ιαπωνίας δύσκολα μπορούν να συγκριθούν μεταξύ

τους· όμως, η κατεύθυνση του φαινομένου φαίνεται να επιβεβαιώνεται⁽¹⁾.

Οι Ιάπωνες σχολιαστές θεωρούν ως δεδομένο ότι η διάρθρωση του εσωτερικού εμπορίου της χώρας τους καθίσταται ολοένα και περισσότερο πιο «ώριμη» δεδομένου ότι πλέον είναι σε θέση να αφήσει αυξανόμενο χώρο στις εισαγωγές τελικών μεταποιημένων προϊόντων και καταναλωτικών αγαθών που προέρχονται από δυτικές χώρες, στην εισαγωγή ημιτελειωμένων προϊόντων και εξαρτημάτων που προορίζονται για την ιαπωνική βιομηχανία και προέρχονται από τις χώρες της περιοχής της Νοτιοανατολικής Ασίας, ενώ παράλληλα συνεχίζονται προφανώς οι εισαγωγές πρώτων υλών και πηγών ενέργειας⁽²⁾.

Στην περίπτωση τους, όπως ελπίζεται, παγιωθεί πραγματικά η τάση αυτή στο άμεσο μέλλον, οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Ιαπωνίας και των δυτικών εταίρων της θα μπορούσαν να βελτιωθούν ταχύτατα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μπορούν έτσι να αφιερώσουν την προσοχή τους και να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στα θέματα μιας ισχυρής επέκτασης της αμοιβαίας συνεργασίας σε όλα τα πεδία.

3.3. Η ΟΚΕ κρίνει πολύ θετικά τα αποτελέσματα των τελευταίων συναντήσεων μεταξύ των εκπροσώπων της Κυβέρνησης της Ιαπωνίας και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που οδήγησαν στην κοινή απόφαση της πραγματοποίησης ενός ποιοτικού άλματος στις αμοιβαίες σχέσεις μέσα σε ευρύ και μακροπρόθεσμο στρατηγικό πλαίσιο.

Η ΟΚΕ θα θεωρούσε θετικό βήμα τη δημοσίευση της πολυσυζητημένης κοινής δήλωσης για τις σχέσεις ΕΚ — Ιαπωνίας, ιδιαίτερα αν ενισχύσει τις υψηλού επιπέδου θεσμικές επαφές.

Η θεσμική συνεργασία στα ανώτερα επίπεδα της ιαπωνικής κυβέρνησης και της Επιτροπής καθώς και στα τεχνικά επίπεδα θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση αυτής της νέας φάσης συνεργασίας. Αυτή θα πρέπει, ωστόσο, να ολοκληρωθεί και να συμπληρωθεί με επαφές και τακτικές διαβουλεύσεις στα πεδία της οικονομίας, των επιστημών, του πολιτισμού και των κοινωνικών προβλημάτων.

Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι σ'αυτή τη δεύτερη πτυχή των πραγμάτων πραγματοποιείται αρκετά καθυστερημένη πρόοδος και εμφανίζονται απρόβλεπτα εμπόδια ως προς την εφαρμογή των αναγκαίων πρωτοβουλιών, με κίνδυνο να παραμείνουν οι επίσημες δηλώσεις χωρίς καμία συνέχεια. Αυτό το ενδεχόμενο θα ήταν αρκετά αρνητικό στο βαθμό που δεν μπορεί κανείς να σκεφθεί ότι η επιθυμητή βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ της Κοινότητας και της Ιαπωνίας θα περιορισθεί σε ένα χρονοδιάγραμμα τυπικών γραφειοκρατικών προθεσμιών.

Η ΟΚΕ επιμένει ότι θα πρέπει το συντομότερο δυνατό να δραστηριοποιηθούν σε όλα τα επίπεδα οι προβλεπόμενες επαφές και υπογραμμίζει ειδικότερα τη σημασία να καθορισθεί

⁽¹⁾ Σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές της Ιαπωνίας το πλεόνασμα προς την Κοινότητα ήταν 19,7 δισ. δολάρια το 1989 έναντι 22,8 το 1988. Τα στοιχεία Eurostat δείχνουν ένα έλλειμμα της Κοινότητας 21,2 δισ. Ecu τους πρώτους 10 μήνες του 1989 έναντι 24,5 δισ. Ecu το 1988. Θα πρέπει ωστόσο να εκφραστεί η λύπη για το γεγονός ότι τα δύο μέρη δεν καταφέρνουν να συμφωνήσουν σε μια ενιαία μέθοδο για την καταμέτρηση τόσο σημαντικών στοιχείων.

⁽²⁾ Βλέπε «A l'Ecoute du Japon», 10 Δεκεμβρίου 1990.

με πιο τρόπο θα μπορέσουν να έλθουν σε επικοινωνία μεταξύ τους οι κοινωνικοεπαγγελματικοί χώροι, για την εξέταση των προβλημάτων και την ανταλλαγή των εμπειριών τους.

Στο πλαίσιο αυτών των προοπτικών υποστηρίζεται ότι η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει ένα ρόλο και να αναλάβει σημαντικά καθήκοντα.

3.4. Κατά τη διάρκεια των αναλύσεων για την κατάσταση των σχέσεων μεταξύ της Ιαπωνίας και της Κοινότητας διαπιστώθηκε επανειλημμένα ότι ένα από τα σοβαρότερα εμπόδια έγκειται στην περιορισμένη αμοιβαία γνώση των αντίστοιχων πολιτιστικών και κοινωνικών πραγματικοτήτων.

Πράγματι, κυρίως οι Ευρωπαίοι δείχνουν να έχουν ανεπαρκή γνώση του ιαπωνικού κόσμου του οποίου οι ρίζες του πνευματικού και υλικού πολιτισμού είναι τελείως διαφορετικές από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές παραδόσεις.

Από την ιαπωνική πλευρά, όπως είναι γνωστό, από καιρό τώρα πραγματοποιείται μια προσπάθεια πολύ σοβαρής μελέτης και κατανόησης της ιστορικής και σημερινής κατάστασης του ευρωπαϊκού κόσμου (και του αντίστοιχου των Ηνωμένων Πολιτειών), που επικεντρώνεται κυρίως στις οικονομικές και πολιτιστικές πτυχές, και ίσως σε λιγότερο βαθμό στις κοινωνικές και πολιτικές⁽¹⁾.

Το πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί στην Ευρώπη είναι, συνεπώς, το πρόβλημα της βελτίωσης του βαθμού γνώσης της πραγματικότητας και των χαρακτηριστικών του συνόλου του ιαπωνικού λαού, των αξιών του πολιτισμού του, της ιστορίας του, της διοίκησής του, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του οικονομικού, παραγωγικού, χρηματοπιστωτικού ιστού του καθώς και του πλέγματος των υπηρεσιών.

Η ΟΚΕ εκφράζει την ευχή να προσδιορισθούν χωρίς καθυστερήσεις οι καταλληλότερες πρωτοβουλίες για να προωθηθούν σε όλα τα πεδία, αρχίζοντας από τον κόσμο του σχολείου και του πανεπιστημίου, και οι οποίες θα βασίζονται κυρίως στην άμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών και των πολιτών των δύο πλευρών. Χρειάζεται να επιμεινουμε στη σκοπιμότητα των επαφών, των επισκέψεων, των σεμιναρίων μελέτης που επιτρέπουν ευρεία ανταλλαγή εμπειριών σε όλα τα επίπεδα.

Θα ήταν χρήσιμο, μεταξύ των άλλων, να μελετηθεί ο τρόπος αξιολόγησης της παρουσίας δεκάδων χιλιάδων επιχειρηματιών και υπαλλήλων από την Ιαπωνία που εργάζονται στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι χρειάζεται, επίσης, να βρεθεί ο τρόπος ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης, με σκοπό την καλύτερη αμοιβαία γνώση, της ροής των πολυάριθμων Ιαπώνων τουριστών που κάθε χρόνο επισκέπτονται την ήπειρό μας.

3.5. Οι σχέσεις στο οικονομικό πεδίο και στο πεδίο των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας συνεχίζουν να κυριαρχούνται από την αναγκαία αύξηση του όγκου των ευρωπαϊκών εξαγωγών προς την εσωτερική αγορά της Ιαπωνίας.

Σχετικά, χρειάζεται να υπενθυμισθεί ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο που υφίσταται στη χώρα αυτή μεταβάλλεται ταχύτατα:

(1) Έχει παρατηρηθεί ότι ένας από τους λόγους της επιτυχούς διείσδυσης των ιαπωνικών προϊόντων στις ευρωπαϊκές και αμερικανικές αγορές έγκειται στις εμπεριστατωμένες αναλύσεις των Ιαπώνων επιχειρηματιών για τις απαιτήσεις και τις προτιμήσεις των δυτικών καταναλωτών. Οι Ευρωπαίοι επιχειρηματίες απέχουν πολύ από το να διαθέτουν συγκρίσιμη γνώση της ιαπωνικής καταναλωτικής αγοράς.

πολυάριθμα εμπόδια και τυπικές δεσμεύσεις έχουν ήδη καταργηθεί ενώ οι πιο επίμονοι μη δασμολογικοί φραγμοί αίρονται βραδέως.

Η ΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή ΕΟΚ πρέπει να αναλάβει δράση για να επισημάνει τα εμπόδια που παραμένουν, φανερά και αόρατα, και να κατορθώσει να συμφωνήσει με την άλλη πλευρά σχετικά με τις αναγκαίες παρεμβάσεις.

Αυτό, όμως, δεν θα πρέπει να δημιουργήσει την αίσθηση πως η ιαπωνική αγορά μπορεί να ανοίξει εύκολα τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες. Αντιθέτως, στο άμεσο μέλλον θα καταστεί πιο φανερό ότι οι σημαντικότερες δυσκολίες που πρέπει να ξεπεραστούν σχετίζονται με την άκρως ανταγωνιστική φύση της Ιαπωνικής εσωτερικής αγοράς, με τον άκρατο ανταγωνισμό που ασκούν οι τοπικές επιχειρήσεις μεταξύ τους και έναντι των άρτι αφιχθέντων, με τους αυστηρούς κανόνες και τις τοπικές συνήθειες, με τις ψυχολογικές επιφυλάξεις που ακόμα καθιστούν διστακτικούς τους Ιάπωνες καταναλωτές να δεχθούν τα προϊόντα που προέρχονται από το εξωτερικό.

Όλοι οι Ευρωπαίοι επιχειρηματίες που επιθυμούν να επιτύχουν στην Ιαπωνία θα υποχρεωθούν να καταβάλουν ιδιαίτερη προσπάθεια για να προσαρμόσουν τα προϊόντα τους και τις πολιτικές τους ως προς τις πωλήσεις στις απαιτήσεις ενός οικονομικού και κοινωνικού περίγυρου που είναι από πολλές απόψεις διαφορετικός απ'αυτόν που υφίσταται στις χώρες της Κοινότητας, όπως έπραξαν στο παρελθόν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που έχουν ήδη καταξιωθεί στην αγορά αυτή.

Η Επιτροπή ΕΟΚ θα πρέπει να προσφέρει την υποστήριξη και τη βοήθειά της στις προσπάθειες αυτές που θα πρέπει να οδηγήσουν, μεσοπρόθεσμα, σε μεγαλύτερη ισορροπία στις συναλλαγές μεταξύ Κοινότητας και Ιαπωνίας.

3.6. Η πολύ περιορισμένη παρουσία παραγωγικών εγκαταστάσεων των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Ιαπωνία αποτελεί, βέβαια, λόγο ανησυχίας.

Οι αιτίες που στο παρελθόν οδήγησαν σ'αυτή την κατάσταση πραγμάτων είναι πλέον γνωστές. Ωστόσο, όπως ήδη επισημάνθηκε για τις κοινοτικές εισαγωγές στην Ιαπωνία, η κατάσταση βελτιώνεται ταχύτατα, ακόμη και ως συνέπεια των διατάξεων φιλελευθεροποίησης που λαμβάνει η ιαπωνική κυβέρνηση με πρωτοβουλία της, αφενός, και στα πλαίσια, αφετέρου, της «πρωτοβουλίας διαρθρωτικών εμποδίων».

Η ΟΚΕ εύχεται να μπορέσει η Επιτροπή να συμφωνήσει με την ιαπωνική πλευρά ένα πλαίσιο κανόνων και ειδικών κινήτρων που θα ενθαρρύνει τις μελλοντικές εγκαταστάσεις ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην Ιαπωνία⁽²⁾ και θα δώσει συγκεκριμένο περιεχόμενο στην έννοια της «αμοιβαιότητας» η οποία εδώ και καιρό αποτελεί αντικείμενο συζητήσεων.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή πρέπει να καταβάλει προσπάθεια για την ευαισθητοποίηση των κοινοτικών επιχειρηματιών και την ώθησή τους προς την ανάληψη μεγαλύτερων δεσμεύσεων

(2) Η Επιτροπή έχει ήδη αναλάβει να μελετήσει το πρόβλημα: βλ. την πρόσφατη δημοσίευση: «Οδηγός για τις ευρωπαϊκές επενδύσεις στην Ιαπωνία».

προς την Ιαπωνία, μια χώρα που διαθέτει σήμερα εσωτερική αγορά μεγάλων διαστάσεων και βρίσκεται σε φάση μεγάλης ανάπτυξης.

3.7. Η ΟΚΕ επισημαίνει με ανησυχία την σχεδόν πλήρη απουσία κοινών πρωτοβουλιών συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊκών και ιαπωνικών επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες σε τρίτες χώρες, ειδικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, και οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες των χωρών αυτών.

Στις αγορές αυτές, μεταξύ άλλων, συνεχίζει να αυξάνεται ο ανταγωνισμός των ιαπωνικών προϊόντων που διαβρώνουν τις θέσεις που έχουν κατακτήσει από πολύ καιρό οι ευρωπαϊκές εξαγωγές, πράγμα που καθιστά έκδηλο ένα άλλο τρωτό σημείο των οικονομιών των κοινοτικών χωρών.

Θα ήταν σκόπιμο να έχουν δεόντως υπόψη οι κοινοτικές αρχές αυτό το πρόβλημα της βιομηχανικής συνεργασίας στις τρίτες χώρες κατά τις μελλοντικές διαπραγματεύσεις με την ιαπωνική πλευρά και να προωθήσουν σχετικά μελέτες, σεμινάρια και συγκεκριμένες προτάσεις.

3.8. Τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις άμεσες επενδύσεις των ιαπωνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων σε παραγωγικές εγκαταστάσεις απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, για τον πρόσθετο λόγο ότι αυξάνονται ταχύτατα ως προς τον αριθμό και τη σημασία τους.

Η ΟΚΕ δηλώνει ότι καταρχήν οι άμεσες ιαπωνικές επενδύσεις στην Κοινότητα θα πρέπει να θεωρηθούν ευνοϊκά, κυρίως στο βαθμό που συνεπάγονται αύξηση της «προστιθέμενης τεχνολογικής αξίας κοινοτικής προέλευσης»⁽¹⁾ και αύξηση της νέας απασχόλησης.

Επίσης θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι συμφωνίες συνεργασίας και οι κοινές επιχειρήσεις και των δύο πλευρών που πολύ συχνά είναι φορείς καινοτόμων τεχνολογιών και προωθημένων πρακτικών διοίκησης και επιχειρησιακής διαχείρισης.

Οι παραγωγικές εγκαταστάσεις που οι ιαπωνικές επιχειρήσεις πραγματοποίησαν τα τελευταία χρόνια στην Κοινότητα σε πολλές περιπτώσεις επέφεραν σημαντικές μεταφορές τεχνολογίας και μεθόδων οργάνωσης της παραγωγής προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της Κοινότητας που καλούνται να προμηθεύσουν ανταλλακτικά και εξαρτήματα τηρώντας τους αυστηρούς κανόνες ελέγχου και ποιότητας που απαιτούνται από τους αγοραστές⁽²⁾.

(1) Το κριτήριο της «προστιθέμενης τεχνολογικής αξίας που παράγεται στην Κοινότητα», φαίνεται πιο κατάλληλο από το κριτήριο του «ελάχιστου τοπικού περιεχομένου».

(2) Μια πολύ εμπεριστατωμένη ανάλυση των άμεσων επενδύσεων των ιαπωνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων στην Κοινότητα, των κινήτρων που τις καθόρισαν και των προβλημάτων που συναντήθηκαν, πραγματοποιείται περιοδικά από τον κυβερνητικό οργανισμό «Jetro — International Economic and Trade Information Center». Η 6η έκθεση δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 1990 με τίτλο: «Τρέχουσα κατάσταση των εργασιών των ιαπωνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη». Στην έκθεση αυτή αναφέρονται και οι πρωτοβουλίες ιαπωνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων για την εγκατάσταση στην Ευρώπη κέντρων Έρευνας και Ανάπτυξης και Κέντρων Σχεδιασμού με προορισμό να ερμηνεύσουν τις πραγματικές ανάγκες της ευρωπαϊκής αγοράς.

Η Επιτροπή θα έπρεπε, ωστόσο, να ασκήσει ιδιαίτερη εποπτεία για να αποφευχθούν αδικαιολόγητες μορφές ανταγωνισμού στην παροχή κινήτρων εκ μέρους των χωρών μελών και θα έπρεπε επίσης να μεριμνήσει για τη διατήρηση συνολικής «συννοχής» μεταξύ των εγκαταστάσεων αλλοδαπής προέλευσης και των δράσεων περιφερειακής πολιτικής που υποστηρίζει η Κοινότητα.

3.9. Ως προς τα προβλήματα της γεωργίας η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Ιαπωνία βρίσκονται σε αρκετά παρεμφερείς θέσεις. Αμφότερες υφίστανται τις πιέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών (που είναι άλλωστε ιδιαίτερα προστατευτικές στο γεωργικό τομέα) και των άλλων χωρών παραγωγών αγροτικών προϊόντων, πιέσεις που αποβλέπουν στο άνοιγμα των συνόρων και στη μείωση των αγροτικών επενδύσεων.

Οι απαντήσεις που η Κοινότητα και η Ιαπωνία δίνουν σε αυτές τις πιέσεις είναι παράλληλες και μπορούν να συνοψισθούν σε μερικά σημεία:

- συμφωνία για μια γενική μείωση των επιδοτήσεων, στο βαθμό που μπορεί να πραγματοποιηθεί με βαθμιαίο, ισόρροπο και αμοιβαίο τρόπο,
- συμφωνία επί της αρχής να θεσπισθούν πολυμερείς κανόνες που θα καλύψουν τους τομείς των διεθνών αγροτικών ανταλλαγών,
- διάθεση προς επανεξέταση των υφιστάμενων γεωργικών πολιτικών στα πλαίσια όμως της διαφύλαξης των θεμελιωδών αρχών των πολιτικών αυτών. Πράγματι, οι πολιτικές αυτές προστατεύουν αρχές που δεν είναι διαπραγματεύσιμες, όπως είναι η διατήρηση των παραδοσιακών αγροτικών αξιών, η προστασία του περιβάλλοντος, οι απαιτήσεις για την εξασφάλιση των προμηθειών σε τρόφιμα από μια υπερβολική εξωτερική εξάρτηση (πολύ αισθητές στην Ιαπωνία όπου παραμένει ακόμη έντονη η ανάμνηση των εμπειριών των πρώτων χρόνων μετά τον πόλεμο).

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και η Ιαπωνία έχουν την πεποίθηση ότι ο δρόμος που θα πρέπει να ακολουθήσουν είναι εκείνος της ενίσχυσης των πολυμερών μέσων της ΓΣΔΕ και δεν βλέπουν ευνοϊκά τον πολλαπλασιασμό των αιτημάτων για τη σύναψη διμερών επιμέρους συμφωνιών που θα αφορούν τις ανταλλαγές σε ειδικά γεωργικά προϊόντα.

3.10. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι στα πλαίσια μιας πιο μακροπρόθεσμης προοπτικής τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της Κοινότητας και της Ιαπωνίας παρουσιάζουν πολύ ενδιαφέροντα κοινά σημεία.

Το ΜΙΤΙ, επί παραδείγματι, στο πρόγραμμά του για την εσωτερική μεταρρύθμιση που θα υλοποιηθεί εντός της δεκαετίας του '90⁽³⁾ προτάσσει μεταξύ των θεμάτων προτεραιότητας τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, της προστασίας των καταναλωτών, των αναγκών που προκύπτουν σε μια κοινωνία που γερνάει και την προστασία της γυναίκας.

Πρόκειται για ζητήματα στα οποία επιδεικνύεται μεγάλη προσοχή και από την πλευρά της Κοινότητας και για τα οποία

(3) Υπουργείο Διεθνούς Εμπορίου και Βιομηχανίας «Διεθνές Εμπόριο και Βιομηχανική Πολιτική στο 1990: για τη δημιουργία Ανθρώπινων Αξιών στη Σφαιρική Εποχή — 5 Ιουλίου 1990.

καλό θα ήταν να διατηρηθεί στενή επαφή μεταξύ των δύο μερών για τη συνεχή ανταλλαγή εμπειριών και για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των λύσεων που προκρίνονται.

Η ίδια προβληματική μπορεί να επεκταθεί και στα θέματα που αφορούν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ιαπωνικής οικονομίας, την ευκαμψία των βιομηχανικών διαρθρώσεων, την προώθηση των ΜΜΕ, την ενεργειακή πολιτική και την πολιτική του περιβάλλοντος.

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι για την επίλυση των θεμάτων αυτών, εκτός από την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, είναι δυνατό να γίνουν κοινές έρευνες και προσπάθειες.

3.11. Στο γενικότερο επίπεδο των διεθνών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων η ΟΚΕ υπογραμμίζει το αίτημα της εμβάθυνσης των σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας καθώς και της επέκτασής τους έως ότου αποκτήσουν παρόμοια ένταση με την αντίστοιχη που χαρακτηρίζει τις σχέσεις που υφίστανται σήμερα μεταξύ της Κοινότητας και των Ηνωμένων Πολιτειών και μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιαπωνίας.

Οι τρεις μεγαλύτεροι πόλοι της παγκόσμιας πολιτικής και της οικονομίας θα πρέπει επίσης να εφαρμόσουν μια στρατηγική συνεργασίας και συνοχής που να αποβλέπει στην υλοποίηση εκείνης της διεθνούς «νέας τάξης» που θα μπορεί να αποτελέσει πηγή ασφάλειας, αρμονίας και ευημερίας για όλους τους λαούς.

Βρυξέλλες, 25 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της

Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

François STAEDLIN

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (1977-1989)

(σε εκατ. δολάρια ΗΠΑ, βάσει τελωνειακών διασαφήσεων)

	Σύνολο		Εμπορικό ισοζύγιο	Με τις ΗΠΑ		Εμπορικό ισοζύγιο	Με την ΕΟΚ		Εμπορικό ισοζύγιο
	Εξαγ.	Εισαγ.		Εξαγ.	Εισαγ.		Εξαγ.	Εισαγ.	
1977	80 495	70 809	9 686	19 717	12 396	7 321	8 736	4 195	4 541
1980	129 807	140 528	(10 721)	31 367	24 408	6 959	16 650	7 842	8 802
1983	146 927	126 393	20 534	42 829	24 647	18 182	18 523	8 120	10 403
1986	209 151	126 408	82 743	80 456	29 054	51 402	30 675	13 989	16 685
1989	275 175	210 847	64 561	93 188	48 246	44 942	47 908	28 146	19 762

Πηγή: Ιαπωνικό Ινστιτούτο Κοινωνικών και Οικονομικών Θεμάτων, Keizai Koho Center, Ιαπωνία 1990 — An international comparison, Τόκιο 1990, σ. 36.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΗ 12

(σε εκατ. Ecu)

Χωρες	Ετος				
	1984	1985	1986	1987	1988
Εκροες					
ΗΠΑ	- 11 650	- 10 063	- 17 662	- 23 901	- 20 074
Ιαπωνία	- 295	- 36	116	- 18	- 187
ΕΖΕΣ	- 929	- 760	9	- 1 826	- 2 306
Κοσμος ⁽¹⁾	- 17 395	- 15 349	- 22 164	- 30 780	30 711
Εισροες					
ΗΠΑ	2 919	1 766	2 484	2 356	606
Ιαπωνία	390	646	445	1 502	1 461
ΕΖΕΣ	1 661	1 666	3 267	3 543	9 021
Κοσμος ⁽¹⁾	6 177	5 637	6 840	12 578	14 278

⁽¹⁾ Εξαιρούνται οι ενδοευρωπαϊκές επενδύσεις των Δώδεκα

Πηγή Eurostat Unit C3 Direct Investment of the European Community 1984 to 1988 Luxembourg 1990 p 73 and 75 (Eurostat estimates)

Σημειώσεις

Εκροες

ένα θετικό μέγεθος δείχνει καθαρή αποεπένδυση

ένα αρνητικό μέγεθος δείχνει καθαρή επένδυση

εξαιρούνται τα επανεπενδύσιμα κέρδη

Εισροες

ένα θετικό μέγεθος δείχνει καθαρή επένδυση

ένα αρνητικό μέγεθος δείχνει καθαρή αποεπένδυση

εξαιρούνται τα επανεπενδύσιμα κέρδη

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΕΥΡ 12 — ΗΠΑ — ΙΑΠΩΝΙΑ

(σε εκατ. Ecu)

	1984	1985	1986	1987	1988
που πραγματοποιήσαν οι					
ΕΥΡ 12	- 17 395	- 15 349	- 22 164	- 30 780	- 30 711
ΗΠΑ	7 128	1 233	- 8 796	- 8 605	- 1 997
Ιαπωνία ⁽¹⁾	- 7 558	- 8 455	- 14 713	- 16 916	- 28 931
που αποδεχθήκαν οι					
ΕΥΡ 12	6 177	5 637	6 840	12 578	14 278
ΗΠΑ	28 460	26 733	36 969	39 357	43 870
Ιαπωνία ⁽¹⁾	- 13	841	230	1 010	- 410
Καθαρές επενδύσεις των					
ΕΥΡ 12	- 11 218	- 9 712	- 15 324	- 18 202	- 16 433
ΗΠΑ	35 588	27 966	28 173	30 752	41 873
Ιαπωνία ⁽¹⁾	- 7 571	- 7 614	- 14 483	- 15 906	- 29 341

⁽¹⁾ Τα στοιχεία αυτά αφορούν επενδύσεις που καταγράφηκαν στο ισοζύγιο πληρωμών από την Κεντρική Τραπεζά της Ιαπωνίας και όχι επενδύσεις που «κοινοποιήθηκαν» στο Υπουργείο Οικονομικών

Πηγή Eurostat Direct Investment of the European Community 1984 to 1988 Luxembourg 1990 p 11

Γνωμοδότηση για την ετήσια έκθεση για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων

(91/C 159/21)

Στις 28 Ιανουαρίου 1991, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ετήσια έκθεση για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Το τμήμα περιφερειακής ανάπτυξης, χωροταξίας και πολεοδομίας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Απριλίου 1991, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. McGarry.

Κατά τη 286η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 1991), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Σύμφωνα με το άρθρο 130 Α της συνθήκης ΕΟΚ, έτσι όπως τροποποιήθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, ανελήφθη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων με σκοπό να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους και να προωθηθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας. Η μεταρρύθμιση, η οποία άρχισε να εφαρμόζεται την 1η Ιανουαρίου 1989, εστιάζεται κυρίως στα τρία Διαρθρωτικά Ταμεία [Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)].

1.2. Η μεταρρύθμιση πρόκειται να καλύψει και άλλες κοινοτικές δράσεις και χρηματοδοτικά μέσα [την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ), για παράδειγμα], ενώ τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εφαρμόζουν την οικονομική πολιτική τους κατά τρόπον ώστε να συμβάλλει προς την κατεύθυνση της συνοχής, η οποία εξυπονείται στην Ενιαία Πράξη. Έχουν τεθεί πέντε βασικοί στόχοι, οι εξής:

- Στόχος 1: Προώθηση της ανάπτυξης και προσαρμογή των περιφερειών που υστερούν αναπτυξιακά και στις οποίες το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπολείπεται του 75% του κοινοτικού μέσου όρου.
- Στόχος 2: Ανάπτυξη των περιφερειών οι οποίες έχουν θιγεί σοβαρά από τη βιομηχανική παρακμή.
- Στόχος 3: Καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας.
- Στόχος 4: Προώθηση της απασχόλησης των νέων.
- Στόχος 5: Μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Η νομοθεσία για την υλοποίηση της μεταρρύθμισης, ήτοι ο κανονισμός αριθ. 2052/88 και οι εκτελεστικοί κανονισμοί αριθ. 4253/88, 4254/88 και 4256/88, έχει θεσπισθεί.

1.3. Σε ανταπόκριση προς τα αιτήματα και τα σχέδια που υπέβαλαν τα κράτη μέλη, συμφωνήθηκαν τα κοινοτικά πλαι-

σια στήριξης (ΚΠΣ). Σ'αυτά χαράσσονται σε γενικές γραμμές τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν από τα κράτη μέλη και την Κοινότητα. Ακολούθησε η εκ μέρους των εθνικών και περιφερειακών αρχών προετοιμασία επιχειρησιακών προγραμμάτων τα οποία τέθηκαν τότε σε εφαρμογή.

2. Στόχοι της Ετήσιας Έκθεσης [έγγρ. COM(90) 516 τελικό]

2.1. Το άρθρο 16 του κανονισμού αριθ. 2052/88 αναφέρει ότι «η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού κατά το προηγούμενο έτος. Στην έκθεση αυτή, η Επιτροπή θα επισημαίνει κυρίως τι πρόοδος σημειώθηκε προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων του άρθρου 1 και αναφορικά με τη συγκέντρωση των παρεμβάσεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 12.»

2.2. Ωστόσο, η άποψη της ΟΚΕ είναι ότι η Επιτροπή έχει δώσει μια διαφορετική ερμηνεία στους εν λόγω στόχους, επέλεξε δηλαδή να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή στην πράξη των βασικών αρχών που τίθενται στους κανονισμούς και να αξιολογήσει την πορεία της εταιρικής σχέσης και των τρόπων σχεδιασμού των ΚΠΣ. Η αξιολόγηση αυτή είναι αναγκαστικά, και εξ ορισμού, περιορισμένη για το λόγο ότι η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αποτελεί μια σταδιακή πορεία (εισαγωγή). Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι «στόχος της έκθεσης δεν είναι να κάνει απολογισμό των επιπτώσεων της μεταρρύθμισης των ταμείων ιδίως σχετικά με την επίτευξη του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής όπως αναφέρονται στο άρθρο 130 Α της συνθήκης» (σελ. 1 περίληψη και παρατηρήσεις).

3. Γενική επισκόπηση των αρχών της μεταρρύθμισης και της εφαρμογής αυτών (Κεφάλαιο 1)

3.1. Οι αρχές της μεταρρύθμισης και η πραγματική τους εφαρμογή

3.1.1. Αρχικά, η Επιτροπή κάνει ένα θετικό προσωρινό απολογισμό (εμπρόθεσμη υποβολή των σχεδίων, πραγματι-

κός διπλασιασμός των πόρων, εταιρική σχέση μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών/περιφερειακών αρχών, διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους).

3.1.2. Ωστόσο, η Επιτροπή ασκεί κριτική επί ορισμένων σημείων της διαδικασίας:

- τα προτεινόμενα προγράμματα των κρατών μελών δεν παρέχουν επαρκή εγγύηση ως προς τον προσθετικό χαρακτήρα των πόρων,
- η διαδικασία για την κατάρτιση των σχεδίων ήταν δυσκολότερη από ό,τι προβλέφθηκε αρχικά.

3.1.3. Η ΟΚΕ επιβεβαιώνει την κριτική αυτή αξιολόγηση της Επιτροπής.

3.2. *Αξιολόγηση της λειτουργικής φάσης σε σχέση με τους πέντε στόχους (Κεφάλαιο 2)*

3.2.1. Στην ετήσια έκθεση διαγράφονται οι κατευθυντήριες γραμμές που έχει χαράξει η Επιτροπή, μεταξύ των οποίων η ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των Ταμείων, έμφαση στην παραγωγή μάλλον παρά στην υποδομή, επικέντρωση σε περιορισμένο αριθμό στόχων. Στο κεφάλαιο περιγράφονται συνοπτικά οι διάφορες μέθοδοι σχεδιασμού που ακολουθούνται στα κράτη μέλη και οι διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στη συμφωνία για τα 54 κοινοτικά πλαίσια στήριξης.

3.2.2. Η κατανομή των πόρων σύμφωνα με τους πέντε στόχους έγινε ως εξής:

α) Κατανομή πόρων ανά χώρα, ανά εφαρμόσιμο οικονομικό έτος

	Στόχος 1 (εκατ. Ecu) (1989-93)	Στόχος 2 (εκατ. Ecu) (1989-91)	Στόχοι 3 και 4 (εκατ. Ecu) (1990-92)	Στόχος 5 (εκατ. Ecu) (1989-93)	Σύνολο (εκατ. Ecu)
Ελλάδα ⁽¹⁾	6 667				6 667
Ισπανία	9 779	735	563	285	11 362
Γαλλία	888	700	872	960	3 420
Ιρλανδία ⁽¹⁾	3 672				3 672
Ιταλία	7 443	265	585	385	8 678
Πορτογαλία ⁽¹⁾	6 958				6 958
ΗΒ	8 798	1 510	1 025	350	3 678
Βέλγιο		195	174	33	402
Δανία		30	99	23	152
Γερμανία		355	573	525	1 453
Λουξεμβούργο		15	7	3	25
Κάτω Χώρες		95	230	44	369
Υποσύνολο	36 200	3 900	4 128	2 607	46 835
Κοινοτικές πρωτοβουλίες	2 100	500	217	188	3 005 ⁽²⁾

β) Κατανομή πόρων, άλλα οικονομικά έτη, κατανομή ανά χώρα μη εφικτή

		(1992-1993)	(1989-1993)		
		2 805	1 353 1 752		5 910 1 150 3 415
Άλλα προγράμματα 5α					
Σύνολο	38 300	7 205	7 450	2 795	60 315

⁽¹⁾ Οι επικράτειες της Ελλάδας, Ιρλανδίας και Πορτογαλίας υπάγονται εξ ολοκλήρου στο στόχο 1.

⁽²⁾ Εγκεκριμένα προγράμματα ΚΣ μόνο (π.χ. Stride, STAR, Prisma).

3.2.3. Ως προς τις περιοχές του στόχου 1, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι:

- οι δεδηλωμένες ανάγκες υπερβαίνουν κατά πολύ τους διατιθέμενους πόρους,
- ορισμένα κράτη, όπως η Ισπανία, η Ελλάδα και η Πορτογαλία, δεν προβλέπουν κανενός είδους συνδυασμό με δάνεια παρεχόμενα από την ΕΤΕ,
- η βελτίωση των βασικών υποδομών απαιτεί τη διάθεση του ημίσεως των χρηματοδοτικών μέσων του ΕΤΠΑ, ενώ οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών παραμένουν μεγάλες (βλέπε παραρτήματα IV και VIII).

3.2.4. Ως προς τις περιοχές του στόχου 2, η Επιτροπή τονίζει ότι:

- βασικό στοιχείο του στόχου αυτού πρέπει να είναι η προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων, πράγμα που συμβαίνει, στα περισσότερα κράτη μέλη (με εξαιρέσεις την Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο),
- οι υψηλές υφιστάμενες υποχρεώσεις είχαν ως συνέπεια σημαντικές περικοπές όσον αφορά τις νέες δράσεις,
- υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ως προς τη σειρά προτεραιότητας των επενδυτικών στόχων (βλέπε παράρτημα V).

3.2.5. Όσον αφορά τους στόχους 3 και 4 η Επιτροπή διαπιστώνει ότι:

- οι δεδηλωμένες ανάγκες υπερβαίνουν κατά πολύ τα χρηματοδοτικά πλαίσια,
- στα προγράμματα προβλέπονται κυρίως σχέδια προς ενίσχυση των νέων,
- υπάρχει κίνδυνος επικάλυψαν στην περίπτωση των προγραμμάτων που καλύπτουν περισσότερους στόχους.

3.2.6. Βασική επιδίωξη της παρέμβασης για τις περιοχές του στόχου 5 β αποτελεί η ανάπτυξη των γεωργικών περιοχών, ιδίως με κύριο μέλημα την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος, καθώς και η κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης.

3.3. Θεματική παρουσίαση των κοινοτικών παρεμβάσεων (Κεφάλαιο 3)

3.3.1. Στον τομέα των βασικών υποδομών δίδεται προτεραιότητα στις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες και την ενέργεια (βλέπε παράρτημα VIII) (50% του συνόλου των πόρων για τις περιοχές του στόχου 1).

Οι επενδύσεις κάλυψαν επίσης, την ενίσχυση των παραγωγικών τομέων, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και τη βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων.

3.4. Εκτελεστικά μέτρα και προϋπολογισμός

3.4.1. Η Επιτροπή προσπαθεί να αυξήσει τους ελέγχους με την καθιέρωση ενός κώδικα συμπεριφοράς. Κατήρτισε ένα

σύστημα επιτροπών παρακολούθησης (το οποίο δεν περιγράφεται αναλυτικώς) για να ελέγχει την εφαρμογή των ΚΠΣ. Η Επιτροπή τονίζει τη σημασία της υφιστάμενης τεχνικής βοήθειας για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των ταμείων.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση το γεγονός ότι η Επιτροπή όχι μόνο απέκτησε ένα θεσμοθετημένο ρόλο στα πλαίσια των ΚΠΣ, αλλά και διαδραμάτισε ένα ενεργό ρόλο, την περίοδο που καλύπτει η πρώτη ετήσια έκθεση, προγραμματίζοντας, συντονίζοντας και εφαρμόζοντας τα ΚΠΣ. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να ασκεί μεγαλύτερο έλεγχο επί των μελλοντικών πολιτικών της Κοινότητας στον τομέα αυτό. Συγχρόνως, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της και να λάβει υπόψη τις θέσεις των περιφερειών στη διαδικασία αυτή ώστε να προωθηθεί η αποκέντρωση και η διαφάνεια.

4.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η έκθεση δίνει έναν ακριβή αλλά όχι αρκετά λεπτομερή ή συστηματικό απολογισμό των δράσεων της Επιτροπής και των συμφωνιών που συνήψε με τα κράτη μέλη προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων.

4.3. Η ΟΚΕ σημειώνει τη διαπίστωση στην έκθεση ότι «έπρεπε λοιπόν η Κοινότητα να αποκτήσει τα μέσα για να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις απαιτήσεις του άρθρου 130 Α», ότι «ήταν αναγκαίο να εξευρεθούν πόροι επαρκείς ώστε ... οι παρεμβάσεις ... να έχουν πραγματικά οικονομικά αποτελέσματα» και ότι «οι δύο αυτοί στόχοι επιτεύχθηκαν». Η ΟΚΕ δεν φρονεί ότι δικαιολογείται αυτή η ικανοποίηση. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ συνιστά να συνοδεύονται στο μέλλον παρόμοιες διαπιστώσεις με αντίστοιχα λεπτομερή στοιχεία προς ενίσχυσή τους. Τούτο καθίσταται ακόμα πιο προφανές από τα πορίσματα της Τετάρτης Περιοδικής Έκθεσης που επιβεβαιώνει τόσο τις διαρκείς και μεγάλης εκτάσεως διαφορές μεταξύ των περιφερειών όσο και το γεγονός ότι οι μεταβαστικές πληρωμές μέσω των Ταμείων περιορισμένη μόνο επιρροή μπορούν να έχουν στις ανισότητες των εισοδημάτων έστω και αν διπλασιαστούν οι πόροι των Ταμείων.

4.4. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η πρώτη αυτή έκθεση περιορίζεται αποκλειστικά στο στάδιο προετοιμασίας των ΚΠΣ. Τούτο, όμως, δεν θα πρέπει να αποτελέσει προηγούμενο για μελλοντικές εκθέσεις. Η ΟΚΕ προτείνει να δίνουν οι μελλοντικές εκθέσεις σαφή και λεπτομερή ανάλυση της εφαρμογής των ΚΠΣ, των λειτουργικών προγραμμάτων και των δεσμών που υφίστανται μεταξύ των Ταμείων και των κεφαλαίων της ΕΤΕ. Οι αναλύσεις αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν συγκρίσεις μεταξύ των περιφερειών και των κρατών μελών ώστε να αναγνωρίζονται οι ορθές από τις μη ορθές διαδικασίες προς επίτευξη των στόχων της Κοινότητας. Η αναφορά θα πρέπει

να αναφέρεται λεπτομερώς σε τι έκταση έχουν επιτευχθεί οι διάφοροι στόχοι των Ταμείων καθώς και στον τρόπο που ενεργοποιήθηκε το εγγώριο δυναμικό.

4.5. Αφού η έκθεση περιορίζεται στο προπαρασκευαστικό στάδιο των ΚΠΣ δεν υπάρχουν στοιχεία για να εξακριβωθεί αν η πρόοδος επετεύχθη χάρη στη μεταρρύθμιση των Ταμείων, και εκπληρώθηκε έτσι ο στόχος της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, μέσω της μείωσης των ανισοτήτων των περιφερειών. Η ΟΚΕ ζητεί, συνεπώς, να μην περιορίζονται οι μελλοντικές εκθέσεις στις τεχνικές πτυχές της εφαρμογής της μεταρρύθμισης, αλλά να περιέχουν, επίσης, εκτίμηση των συνεπειών της μεταρρύθμισης, κατά την πραγματοποίηση του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, για όλες τις περιφέρειες της Κοινότητας.

4.6. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι διάφορες εκθέσεις της Επιτροπής αλληλεπικαλύπτονται σε μεγάλη έκταση, ενώ συγχρόνως υπάρχει η πιθανότητα οι εκθέσεις αυτές να μη δίνουν πλήρη εικόνα. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να αναθεωρήσει όλη τη διαδικασία των αναφορών σύμφωνα με τους σημερινούς κανόνες, να καθορίσει τους ιδιαίτερους ρόλους των ετήσιων εκθέσεων για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης των περιοδικών εκθέσεων, και των ετήσιων εκθέσεων για κάθε Ταμείο, έτσι ώστε να καθιερωθεί μια περιεκτική διαδικασία χωρίς άσκοπες επικαλύψεις, κυρίως ενόψει των μελλοντικών μεταρρυθμίσεων.

4.7. Αν και ο στόχος της συνοχής ερμηνεύεται στην έκθεση ως μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, εντούτοις, δεν υπάρχει καμία ένδειξη σχετικά με ένα ορισμένο ποσοστό μείωσης, ή για κάποιο χρονοδιάγραμμα, ή για την αποτελεσματικότητα των Διαρθρωτικών Ταμείων όσον αφορά την επίτευξη του στόχου. Η ΟΚΕ σημειώνει με ανησυχία τα πορίσματα της 4ης Περιοδικής Έκθεσης, ότι αυξάνονται γενικά οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας. Προκειμένου το κοινό να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τους πολιτικούς ηγέτες και να εμπνέουν εμπιστοσύνη οι πολιτικές που χαράσσονται, η ΟΚΕ συνιστά να προσδιορίζονται οι στόχοι επακριβώς, να καταρτίζεται ένα ρεαλιστικό χρονοδιάγραμμα για την επίτευξή τους, να εκτιμώνται οι επιπτώσεις επί του προϋπολογισμού και να χορηγούνται οι αναγκαίες πιστώσεις.

4.8. Εφόσον η έκθεση δεν περιλαμβάνει λεπτομερείς πληροφορίες για τις επιπτώσεις που θα έχει η ενιαία αγορά στις περιφέρειες, η ΟΚΕ εξακολουθεί να μην πείθεται από συνοπτικές αναφορές όπως: «η δυναμική της πραγματοποίησης της ενιαίας αγοράς συνέβαλε ... στην οικονομική ανάπτυξη των περισσότερο καθυστερημένων περιφερειών της». Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να διασαφηνίσει περισσότερο το σημείο αυτό.

4.9. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι μεταρρυθμίσεις εφαρμόζονται σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο χώρο — ενιαία αγορά,

μεταρρυθμίσεις της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), [που καθίστανται εντονότερες λόγω των διαπραγματεύσεων της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ)], πορεία για νομισματική ένωση, γεγονότα που θα έχουν άνισες επιπτώσεις στις περιοχές του κέντρου και στις απομακρυσμένες περιφέρειες της Κοινότητας. Προκειμένου να γίνει ορθή εκτίμηση των επιπτώσεων από τις μεταρρυθμίσεις, είναι απαραίτητο να τεθούν οι κατάλληλες βάσεις και να διεξάγεται διαρκής και αποτελεσματικός έλεγχος.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Εταιρική σχέση

5.1.1. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τη δέσμευση για την προσέγγιση της εταιρικής σχέσης και εκτιμά τις προσπάθειες της Επιτροπής για την εφαρμογή της, μολονότι ο χρόνος ήταν πολύ περιορισμένος. Η ΟΚΕ προτείνει, πάντως, να δίδονται στοιχεία σχετικά με το βαθμό αποκέντρωσης που υπήρχε σε κάθε κράτος μέλος κατά την κατάρτιση των ΚΠΣ και των λειτουργικών προγραμμάτων καθώς και κατά τη μεταγενέστερη εφαρμογή τους. Θα πρέπει να δίδονται σαφέστερα στοιχεία για το πως διαμορφώθηκαν οι εταιρικές σχέσεις στα διάφορα κλιμάκια εξουσίας και πόσο αποτελεσματικά λειτουργήσαν στα διάφορα κράτη μέλη. Προτείνει, ακόμη, οι συνοπτικές εκθέσεις να περιέχονται στις ετήσιες εκθέσεις, ιδίως τα πορίσματα των επιτροπών παρακολούθησης. Για να εκτιμούνται οι πιθανές διαφορές μεταξύ των προτάσεων που υποβάλλουν τοπικές και περιφερειακές αρχές, και του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζονται οι εν λόγω προτάσεις από τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει να αποδίδει μεγάλη προσοχή στις προτάσεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών και να τις βοηθεί ώστε να κάνουν αποτελεσματική χρήση της επιρροής τους.

5.1.2. Η ΟΚΕ, ενώ έχει υπόψη της ότι η περίοδος των διαβουλεύσεων μεταξύ των διαφόρων εταίρων ήταν πολύ περιορισμένη λόγω της ανάγκης να συμπληρωθούν τα ΚΠΣ, πιστεύει ότι ο διάλογος μεταξύ των διαφόρων αρχών για τη μεταρρύθμιση των Ταμείων δεν θα πρέπει να περιορισθεί στην περίοδο κατάρτισης των ΚΠΣ. Προτείνει, επομένως, να ενθαρρυνθούν οι περιφερειακές και τοπικές αρχές να διεξαγάγουν ευρείας εκτάσεως συζήτηση με όλες τις περιφερειακές ομάδες συμφερόντων για το ρόλο τους και τις προτεραιότητες των προγραμμάτων της Κοινότητας.

5.2. Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων

5.2.1. Η ΟΚΕ παρατηρεί με ικανοποίηση τις προσπάθειες που έχει καταβάλει η Επιτροπή για την προώθηση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων, οργανώνοντας κυρίως συναντήσεις επί περιφερειακού επιπέδου στα ΚΠΣ. Εντούτοις, η ΟΚΕ δεν είναι ικανοποιημένη με τη διαβούλευση με τους

κοινωνικούς εταίρους σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και συνιστά στα κράτη μέλη τη συστηματική διαβούλευση με τους κύκλους των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ως μέσο για την αύξηση της συνέργειας. Η εν λόγω διαβούλευση θα πρέπει να περιλαμβάνει την κατάρτιση και τη δρομολόγηση προγραμμάτων. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι ουσιαστική για την επιλογή των επενδύσεων.

5.2.2. Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επεμβαίνουν, κυρίως στις εξής περιπτώσεις:

- για τον ορισμό των προτεραιοτήτων όσον αφορά τους στόχους της περιφερειακής ανάπτυξης και την επιλογή της κατάλληλης μορφής παρέμβασης. Ο συνδυασμός των επενδύσεων υποδομής και των παραγωγικών πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις ειδικές περιφερειακές συνθήκες,
- για την εξασφάλιση μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας κατά την πρακτική εφαρμογή των παρεμβάσεων των Ταμείων.

5.2.3. Η ΟΚΕ συνιστά, επίσης, οι κοινωνικοί εταίροι να μπορούν να επωφελούνται από την τεχνική βοήθεια ώστε να αναπτύξουν το ρόλο τους σε επίπεδο περιφερειακής ανάπτυξης, και να καταστούν ικανοί να υποβάλλουν δικές τους προτάσεις για τα περιφερειακά προγράμματα.

5.2.4. Η ΟΚΕ παρατηρεί επίσης ότι εκτός από την επιτροπή του Κοινωνικού Ταμείου και τη διαβούλευση των κοινωνικών εταίρων επί ευρωπαϊκού επιπέδου, σύμφωνα με το άρθρο 31, παρ. 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4253/88, ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων καθώς και των άλλων ομάδων συμφερόντων δεν είναι σαφής. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εκθέσει τις συγκεκριμένες προσπάθειες που κατέβαλαν τα κράτη μέλη, και να συνεχίσει η Επιτροπή το διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους και με τις άλλες ομάδες συμφερόντων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ΟΚΕ συνιστά όπως ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων αναγνωρισθεί πλήρως σε όλα τα επίπεδα από τους νέους κανονισμούς.

5.3. Προσθετικός χαρακτήρας

5.3.1. Η ΟΚΕ υποστήριζε πάντοτε θερμά την αρχή του προσθετικού χαρακτήρα της κοινοτικής δράσης και χαίρεται για τις έντονες προσπάθειες της Επιτροπής να την εφαρμόσει. Η ΟΚΕ εκφράζει τη δυσανεξία της για το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν ακόμη απαντήσει αρκετά ικανοποιητικά όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της προσθετικότητας. Η ΟΚΕ αναμένει στην επόμενη έκθεση που θα υποβάλει κάθε κράτος μέλος να υπάρχει πλήρης απολογισμός όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής.

5.3.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι μπορούν να ληφθούν πρόσθετες πληροφορίες από τις επιτροπές παρακολούθησης, σχετικά με την αρχή της προσθετικότητας. Προτείνει, συνεπώς, να καθορισθεί η παρακολούθηση ως ένα από τα καθήκοντα των

εν λόγω επιτροπών. Για το σημαντικό αυτό θέμα προτείνει, επίσης, να ζητηθούν οι απόψεις των περιφερειακών και τοπικών αρχών.

5.3.3. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει ότι υπάρχουν λειτουργικά προβλήματα για την εξασφάλιση της εφαρμογής της αρχής της προσθετικότητας στα κράτη μέλη. Αναγνωρίζει, επίσης, ότι δεν λειτουργεί κανένα σύστημα κυρώσεων για περιπτώσεις που η παράβαση της αρχής μπορεί σαφώς να αποδειχθεί. Η ΟΚΕ, ως εκ τούτου, προτείνει να προσδιορίσει εκ νέου η Επιτροπή την αρχή της προσθετικότητας και να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο που διαθέτει, ώστε να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή της.

5.3.4. Η ΟΚΕ ανησυχεί μήπως οι εθνικές ή περιφερειακές αρχές δεν απορροφούν πάντα το σύνολο των πόρων που διαθέτουν γι' αυτές τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Όταν, σε ειδικές περιπτώσεις και για βάσιμους λόγους, δεν έχει γίνει πλήρης χρησιμοποίηση των πόρων που έχουν διατεθεί για αναπτυξιακά προγράμματα σε μια συγκεκριμένη περιφέρεια, η Επιτροπή θα πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια για να εξασφαλίζει ότι οι πόροι αυτοί δαπανώνται στην εν λόγω περιφέρεια και δεν χάνονται. Ενδεχομένως, το συγκεκριμένο ΚΠΣ θα πρέπει να επαναπροσδιορίζεται και να παρέχονται π.χ. τεχνικές και οργανωτικές συμβουλές καθώς και αρωγή. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα νέο συνδυασμό χρηματοδότησης η οποία θα περιλαμβάνει και κεφάλαια τοπικής προέλευσης.

5.3.5. Η ΟΚΕ προτείνει να μην ελέγχονται οι κοινοτικές πρωτοβουλίες από τα κράτη μέλη και να μην χρησιμοποιούνται για τη συμπλήρωση των λειτουργικών προγραμμάτων. Η πιθανότητα να περιορίζονται οι κοινοτικές πρωτοβουλίες ή να χρησιμοποιούνται ελλιπώς λόγω της ανικανότητας των κρατών μελών να συμβάλουν ανάλογα, μπορεί να παρακαμφθεί αν επιτραπεί σε άλλες πηγές συμπληρωματικής χρηματοδότησης να διαδραματίσουν ένα ρόλο.

5.4. Κατανομή των πόρων σε υποπεριφερειακό επίπεδο

Επειδή οι περιφέρειες που έχουν υπαχθεί στο στόχο 1 είναι συχνά μεγάλες, η έκθεση θα πρέπει να περιέχει περισσότερες λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με την κατανομή των πόρων σε αυτές. Η επιδίωξη του σκοπού της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής σε υποπεριφερειακό επίπεδο αποτελεί μέριμνα της ΟΚΕ. Έτσι, άλλωστε, ορίζεται από το άρθρο 12, σημεία 4 και 6, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2253/88 και από το άρθρο 130 Β της Ενιαίας Πράξης που περιλαμβάνει μια έκκληση για ιδιαίτερη προσοχή για τις πλέον μειονεκτικές περιοχές, ακόμη και για τις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο 1.

5.5. Διοικητικές διαδικασίες

Το χρονοδιάγραμμα για την προετοιμασία των ΚΠΣ ήταν εξαιρετικά σύντομο. Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το ενδεχόμενο οι πόροι των Ταμείων να μην κατανέμονται κατάλληλα από ποιοτική άποψη. Η ΟΚΕ ζητά η έκθεση να περιλαμβάνει αναφορά σχετικά με τις διαδικασίες και τις δυσκολίες που συναντούνται. Η ΟΚΕ επιθυμεί να διαβεβαιώσει η Επιτροπή ότι το χρονοδιάγραμμα για τα μελλοντικά ΚΠΣ δεν θα είναι τόσο σύντομο και ότι οι διοικητικές διαδικασίες σε κοινοτικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο θα είναι καλύτερα συντονισμένες. Η ΟΚΕ εισηγείται να επιλεγεί μια «πρότυπη διαδικασία» από τα διάφορα ΚΠΣ που έχουν προετοιμασθεί.

5.6. Εκτίμηση από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες

Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής να καθιερώσει ένα πλαίσιο αναφοράς για την αξιολόγηση των προγραμμάτων και να προσφύγει σε ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες για τη διεξαγωγή δειγματοληπτικών ελέγχων όσον αφορά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης. Η ΟΚΕ συνιστά τα πορίσματα των εμπειρογνομόνων να περιλαμβάνονται στις ετήσιες εκθέσεις. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι ο υπολογισμός της εφαρμογής των ΚΠΣ γενικά εκτελείται. Η ΟΚΕ συνιστά, επίσης, να χρησιμοποιούνται τα πορίσματα των εκτιμήσεων αυτών για την τροποποίηση της εφαρμογής των ΚΠΣ όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

5.7. Επιτροπές παρακολούθησης και αξιολόγησης

5.7.1. Σύμφωνα με τα άρθρα 25 και 26 του κανονισμού αριθ. 4253/88, μολονότι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση συνδέονται στενά, εντούτοις οι έννοιες αυτές είναι διαφορετικές και ανεξάρτητες μεταξύ τους. Μολονότι το εποπτικό έργο ανήκει στην αρμοδιότητα της επιτροπής παρακολούθησης που συστάθηκε στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, το έργο της αξιολόγησης, είναι πολύ πιο λεπτομερές, και απαιτεί μεγαλύτερη ανεξαρτησία. Το έργο της αξιολόγησης είναι λεπτομερέστερο και θα πρέπει να αναφέρεται σε μακροοικονομικούς δείκτες και σε περιγραφική και ποιοτική ανάλυση. Η αναφερόμενη εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων αξιολόγηση των μέτρων απαιτεί μεγαλύτερο βαθμό ανεξαρτησίας σε σύγκριση με το έργο της παρακολούθησης. Οι διαδικασίες αξιολόγησης που θεσπίζονται για τα ΚΠΣ φαίνεται να αντιβαίνουν προς τα αντίστοιχα άρθρα των κανονισμών.

5.7.2. Για το λόγο αυτό, η ΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να δώσει στην προσεχή ετήσια έκθεση ένα πρακτικό παράδειγμα που θα αποδίδει ευκρινέστερα την αλληλεπίδραση των προαναφερθεισών επιτροπών. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει όχι μόνο να συντονίζει τις εργασίες των εν λόγω επιτροπών, αλλά να εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια, όσον αφορά τους ρόλους τους και την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

5.7.3. Η ΟΚΕ σημειώνει με ενδιαφέρον τον ιδιαίτερο ρόλο που έχει δοθεί στους κοινωνικούς εταίρους στην Ιρλανδία, ύστερα από την αναθεώρηση της εφαρμογής των ΚΠΣ και θεωρεί ότι πρόκειται για ένα παράδειγμα που θα πρέπει να ακολουθηθεί και αλλού στην Κοινότητα.

5.8. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη

5.8.1. Η ΟΚΕ επαναβεβαιώνει την υποστήριξή της για σφαιρική προσέγγιση όσον αφορά μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη, που απαιτεί προσέγγιση με πολλαπλή χρηματοδότηση, την ολοκλήρωση των μέσων, τη διάθεση πόρων σε όλη την έκταση των υπό εξέταση περιοχών. Η ΟΚΕ προτείνει κατά την παρακολούθηση και εκτίμηση των διαδικασιών να δίδεται μεγαλύτερη προσοχή στις διάφορες αυτές πλευρές της ολοκλήρωσης σε τοπικό επίπεδο. Στην ετήσια έκθεση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται η αξιολόγηση των σταδίων ολοκλήρωσης που έχει επιτευχθεί καθώς και τα εμπόδια που έχουν προβληθεί σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

5.8.2. Για την περιφέρεια ή την τοπική περιοχή είναι μικρής σημασίας αν το ΕΤΠΑ ή το ΕΚΤ συμμετέχουν στη χορήγηση των αναπτυξιακών κεφαλαίων. Οι εν λόγω περιφέρειες και περιοχές ενδιαφέρονται να εγκριθούν οπωσδήποτε τα τοπικά ή περιφερειακά αναπτυξιακά τους προγράμματα με κριτήριο αν ανταποκρίνονται στους αναπτυξιακούς στόχους ανεξάρτητα από ποιο Ταμείο προέρχονται οι πόροι. Με βάση τα ανωτέρω, η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει, σε μελλοντική μεταρρύθμιση των Ταμείων, την ανάγκη για χωριστή χρηματοδότηση.

5.8.3. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι οι τομεακές δαπάνες διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Στην ετήσια έκθεση δεν υπάρχει σαφής επεξήγηση για ποιους λόγους συμβαίνει αυτό. Πιθανόν να οφείλεται σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης των περιφερειών ή σε διαφορετική αντιμετώπιση του προβλήματος της επίτευξης των κοινωνικοοικονομικών στόχων. Η ΟΚΕ ανησυχεί μήπως οι αναπάντητες αυτές ερωτήσεις δημιουργήσουν αμφιβολίες όσον αφορά το συντονισμό της περιφερειακής πολιτικής στην Κοινότητα για την οποία είναι υπεύθυνη η Επιτροπή. Η ΟΚΕ ζητεί να περιλαμβάνεται στις μελλοντικές ετήσιες εκθέσεις η λεπτομερής αιτιολόγηση των διαφορών αυτών καθώς και η συνοχή της περιφερειακής πολιτικής για όλη την έκταση της Κοινότητας.

5.9. Συμβατότητα της διαρθρωτικής πολιτικής με την πολιτική ανταγωνισμού

Η ΟΚΕ δεν επιθυμεί να σχολιάσει λεπτομερώς το εν λόγω σημείο. Ωστόσο, εφιστά την προσοχή για τις πιθανές αντιφάσεις των πολιτικών που ακολουθεί η Κοινότητα στον τομέα αυτό. Υπενθυμίζει ότι έχει υιοθετήσει μια σημαντική γνωμοδότηση με θέμα τις «Κρατικές οικονομικές ενισχύσεις για την περιφερειακή ανάπτυξη⁽¹⁾» που τονίζει το εν λόγω πρόβλημα. Η ΟΚΕ επιθυμεί να δει μια εξονυχιστική μελέτη για το θέμα αυτό, η οποία θα επικεντρώνεται κυρίως στη

(1) ΕΕ αριθ. C 75 της 3. 4. 1986.

συμβατότητα της πολιτικής του ανταγωνισμού προς τη διαρθρωτική πολιτική. Η ΟΚΕ γνωρίζει την ανακοίνωση της Επιτροπής για βιομηχανική πολιτική σε ανοικτό και ανταγωνιστικό περιβάλλον (έγγρ. COM(90) 556, για την οποία προετοιμάζει γνωμοδότηση. Η ΟΚΕ, αποβλέποντας στην επίτευξη του στόχου της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής, τονίζει την ανάγκη η πολιτική ανταγωνισμού να χαράσσεται κατά τρόπο ώστε να είναι συμβατή προς την πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης της ΕΚ.

5.10. Περιβαλλοντική πολιτική

5.10.1. Η ΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση ότι οι περιβαλλοντικοί στόχοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της Κοινότητας. Επιθυμεί να δει λεπτομερή απολογισμό των επιπτώσεων που έχουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία όσον αφορά τη βελτίωση του περιβάλλοντος καθώς και τους δεσμούς με άλλες πολιτικές της Κοινότητας στον εν λόγω τομέα.

5.10.2. Στην έκθεση δεν αναφέρεται σε ποιο βαθμό έχει ληφθεί υπόψη η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στα διάφορα μέτρα και δράσεις.

5.10.3. Η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο σε μελλοντικές εκθέσεις να περιέχονται πληροφορίες σχετικά με την εκ των προτέρων εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μέτρων.

5.11. Συνδυασμός δανείων και ενισχύσεων

Η έκθεση παρουσιάζει το συνδυασμό δανείων και ενισχύσεων σε κάθε κράτος μέλος και, ως εκ τούτου, συνάγει ότι υπήρξαν μεγαλύτερες ευκαιρίες για αποδοτικά προγράμματα σε ορισμένες χώρες από ό,τι σε άλλες. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η μεγαλύτερη μελέτη του σημείου αυτού σε μελλοντικές εκθέσεις θα είναι ευπρόσδεκτη.

5.12. Τεχνική βοήθεια

Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι έχει γίνει χρήση της τεχνικής βοήθειας, σε περιορισμένη όμως έκταση. Επαφίεται στα κράτη μέλη να κάνουν μεγαλύτερη χρήση των υπαρχουσών ευκολιών, για να ικανοποιήσουν τη λανθάνουσα ζήτηση για τέτοια βοήθεια, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και να διευκολύνουν την πρόσβαση στην τεχνική βοήθεια. Η χρήση της τεχνικής βοήθειας θα πρέπει να αποτελεί ένα ολοκληρωμένο τμήμα της εφαρμογής της εταιρικής σχέσης.

5.13. Συμπερίληψη των μέτρων του στόχου 5α στα Διαρθρωτικά Ταμεία

Τα μέτρα που έχουν υπαχθεί στο στόχο 5α είναι «οριζόντια» μέτρα που χαράχθηκαν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δομών της ορεινής γεωργίας και των λιγότερο ευνοημένων περιοχών και που είχαν εφαρμοσθεί ευρέως και πριν από το διπλασιασμό των πόρων των Διαρθρωτικών Τα-

μείων. Τα μέτρα αυτά, που καθίστανται όλο και πιο σημαντικά ως μέσο για άμεση εισοδηματική ενίσχυση των γεωργών, υπάγονται σήμερα στα Διαρθρωτικά Ταμεία. Η διαδικασία αυτή δημιουργεί ειδικά προβλήματα όπου οι πόροι των Διαρθρωτικών Ταμείων χορηγούνται, κατά προσέγγιση, βάσει μιας κατά κεφαλήν μεθόδου. Τούτο συνεπάγεται ότι στις αποκαλούμενες «λιγότερο ευνοημένες περιοχές», όπου υπάρχει πυκνή συγκέντρωση κατόχων μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και όπου οι άμεσες εισοδηματικές πληρωμές είναι πολύ σημαντικές, μπορεί να υπάρξει ανεπάρκεια διαρθρωτικών μέσων τα οποία σχεδιάστηκαν για αυτή καθ'εαυτή οικονομική ανάπτυξη.

5.14. Απορρόφηση συνολικών επιχορηγήσεων

Οι κανονισμοί αναφέρονται σε συνολικές επιχορηγήσεις και σε «ενδιάμεσους φορείς» οι οποίοι «πρέπει να είναι παρόντες ή να εκπροσωπούνται στις εν λόγω περιφέρειες και να αναλαμβάνουν αποστολή κοινής ωφέλειας και να προβλέπουν την σε ικανοποιητικό βαθμό συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερόμενων κοινωνικοοικονομικών κύκλων στην εφαρμογή των προβλεπόμενων μέτρων» (άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 4254/88). Η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την περιορισμένη χρησιμοποίηση του είδους χρηματοδότησης, με την οποία θα ήταν δυνατόν να αποφευχθούν πολλές από τις διαδικαστικές περιπλοκές, καθώς και για την έλλειψη διαβούλευσης με τους κοινωνικο-οικονομικούς φορείς από τους οποίους απορροφήθηκαν οι εν λόγω πόροι. Η ΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να εξετάσει με ακρίβεια την απορρόφηση και τον προορισμό των συνολικών ενισχύσεων καθώς και το βαθμό συμμετοχής των κοινωνικο-οικονομικών συμφερόντων στις υπό εξέταση περιοχές, και να αναφέρει σχετικά επί του θέματος στην προσεχή έκθεση.

5.15. Ταξινόμηση των περιφερειών

Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι ενώ το Συμβούλιο αποφάσισε όσον αφορά τις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο 1, η Επιτροπή ακολούθησε μια πιο πολύπλοκη διαδικασία για την επιλογή των περιφερειών των στόχων 2 και 5β. Η Επιτροπή οφείλει να συντάξει αναφορά σχετικά με την εφαρμογή και την πρακτική χρησιμότητα της επιλογής διαδικασιών σχετικά με την επιλεξιμότητα των περιφερειών, ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη σαφήνεια. Η ΟΚΕ ζητεί ακόμη από την Επιτροπή να επεξηγήσει τη διαδικασία εφαρμογής των κοινωνικο-οικονομικών κριτηρίων βάσει των οποίων καθορίστηκαν οι ενδεικτικές περιοχές για τις διάφορες περιφέρειες.

5.16. Πληροφόρηση

Η ΟΚΕ υποστηρίζει το αίτημα για ευρείας εκτάσεως πληροφόρηση και τη διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων και εκφράζει τη λύπη της που η έκθεση δεν αναφέρεται λεπτομερώς σε παρόμοιες εκστρατείες.

6. Πορίσματα και συστάσεις

6.1. Στην πρώτη της ετήσια έκθεση η Επιτροπή δεν είχε ακόμη ενημερωθεί πλήρως ώστε να ανταποκριθεί στους όρους του κανονισμού. Πρόκειται για μια επιπλέον ένδειξη για μια βασική και ουσιαστική δυσκολία που παρουσιάζουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία μετά τη μεταρρύθμιση. Η ΟΚΕ ζητεί να διορθωθούν στην προσεχή έκθεση οι ατέλειες αυτές, κυρίως όσον αφορά τις λειτουργικές λεπτομέρειες εφαρμογής, τη διαπεριφερειακή ανάλυση και την επίδραση των ταμείων όσον αφορά τη συνοχή.

Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η Επιτροπή έχει καταβάλει μεγάλες προσπάθειες για να συμβάλει στην επίτευξη του σημαντικότερου στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Υπενθυμίζει ότι έχει επανειλημμένα ⁽¹⁾ υποβάλει προτάσεις της για το θέμα αυτό. Η ΟΚΕ συνεχίζει να ανησυχεί μήπως τα Διαρθρωτικά Ταμεία, όπως έχουν σήμερα συγκροτηθεί, μετά τη μεταρρύθμιση, δεν είναι σε θέση να εκπληρώσουν το στόχο της συνοχής όπως τον αναφέρει η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

6.2. Η ΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες εκείνων που διέκριναν τον κίνδυνο μιας ενδεχόμενης αποτυχίας της μεταρρύθμισης. Οι σημαντικότεροι λόγοι της αποτυχίας είναι οι εξής:

- ανεπαρκής έρευνα και ανάλυση των ιδιαιτεροτήτων των περιφερειών και των αναγκών τους· συνεχιζόμενη προσδοκία των κρατών μελών για ένα εγγυημένο «ποσοστό» από τις παροχές των Ταμείων και αντίσταση στη νέα προσέγγιση, προφανής αποτυχία τήρησης της αρχής της προσθετικότητας,
- ανεπαρκείς πόροι για τα Ταμεία ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις από την ενιαία αγορά καθώς και την αυξημένη πίεση από τη συγκέντρωση στο χώρο των οικονομικών δραστηριοτήτων, την αύξηση της κινητικότητας των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των κεφαλαίων, καθώς και τον εξ αυτών απορρέοντα αυξανόμενο οικονομικό και κοινωνικό κίνδυνο για τις ασθενέστερες περιφέρειες,
- ανεπαρκής εφαρμογή των διαδικασιών στους τομείς των εταιρικών σχέσεων και ανεπαρκής συνδυασμός των κοινωνικοοικονομικών οργανισμών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι λόγοι αυτοί πρέπει να αναλυθούν λεπτομερώς με την προοπτική της μεταρρύθμισης των Ταμείων μετά το 1992.

6.3. Η ΟΚΕ εισηγείται, επομένως, τα εξής:

- η προσωρινή έκθεση η οποία πρόκειται να δημοσιευθεί προς το τέλος του 1991 να περιέχει τις περισσότερες δυνατές πληροφορίες για τη λειτουργία των Ταμείων και την επίτευξη της συνοχής όπως ορίζουν οι κανονισμοί,

- να αρχίσουν αμέσως συνομιλίες και διαπραγματεύσεις για το μέλλον των Διαρθρωτικών Ταμείων, στις οποίες να συμμετέχουν πλήρως οι κοινωνικοί εταίροι από τους οποίους να ζητηθεί να διαδραματίσουν από κοινού με τα διάφορα επίπεδα διοίκησης ένα σημαντικό και υπεύθυνο ρόλο, τόσο κατά την προπαρασκευαστική φάση, όσο και κατά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων,

- όπου η αρχή της προσθετικότητας δεν έχει τηρηθεί, να διευκρινισθούν πλήρως οι λόγοι και να εξευρεθούν τρόποι που θα εξασφαλίζουν στο μέλλον την εφαρμογή της αρχής,

- η Επιτροπή οφείλει να επιληφθεί του προβλήματος της περιπλοκότητας των διαδικασιών όσον αφορά την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και να ερευνήσει τη σκοπιμότητα ύπαρξης ενός ενοποιημένου Ταμείου στην περίπτωση των στόχων 1, 2 και 5β, και

- η Επιτροπή οφείλει να εξασφαλίσει το συντονισμό της περιφερειακής πολιτικής στην Κοινότητα και να αποδώσει προσοχή στα εξής σημεία:

α) Στη βασική έρευνα και ανάλυση για τον καθορισμό των αναγκών των περιφερειών και του προσδιορισμού των στόχων που να βασίζεται σε ένα σαφή ορισμό όσον αφορά τη συνοχή·

β) Στη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τη συμμετοχή τους πριν και μετά την αξιολόγηση των μέτρων·

γ) Στην αφιέρωση από τον προϋπολογισμό των καταλλήλων πόρων που να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ, της Ενιαίας Αγοράς και της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης (ΕΝΕ), επί των περιφερειών·

δ) Στις απαιτούμενες τροποποιήσεις της νομοθεσίας·

ε) Στην καθιέρωση αποτελεσματικών δεικτών σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις·

στ) Στην ελαστικότερη προσέγγιση της περιφερειακής ανάπτυξης και στη θέσπιση περισσότερο επιλεκτικών κριτηρίων που να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των αναγκών και του δυναμικού των περιφερειών·

ζ) Στην περαιτέρω εκτίμηση του αγροτικού προβλήματος και στο συντονισμό της περιφερειακής και αγροτικής πολιτικής·

η) Στο συντονισμό της περιφερειακής πολιτικής με άλλες συναφείς πολιτικές π.χ. μεταφορών, περιβάλλοντος, γεωργίας, τηλεπικοινωνιών, υποστήριξης των ΜΜΕ, κλπ.

θ) Τις φορολογικές επιπτώσεις της χρηματοδότησης των Διαρθρωτικών Ταμείων επί των εταιρειών.

6.4. Η ΟΚΕ είναι έτοιμη να διαδραματίσει το ρόλο της στη διαδικασία των μελλοντικών μεταρρυθμίσεων των Ταμείων, και έχει λάβει την απόφαση να ετοιμάσει δική της γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που θα αφορά κυρίως τα εξής θέματα:

(1) ΕΕ αριθ. C 356 της 31. 12. 1987.

-
- σαφέστερους λειτουργικούς στόχους στο πλαίσιο ενός σαφούς ορισμού της οικονομικοκοινωνικής συνοχής, διάθεση από τον προϋπολογισμό των μέσων και ένα χρονοδιάγραμμα για τη διεκπεραίωσή τους,
 - νέο προσδιορισμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, σύμφωνα με το άρθρο 118 Β, και συμμετοχή των σχετικών ομάδων συμφερόντων στη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης,
 - συντονισμό της περιφερειακής πολιτικής με τα κατάλληλα κοινοτικά όργανα και πολιτικές στους τομείς: γεωργίας, μεταφορών, περιβάλλοντος, κλπ.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 1991.

Ο Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
François STAEDLIN
